

GORENJSKI GLAS

GLASILO
SOCIALISTIČNE
ZVEZE
DELOVNEGA
LJUDSTVA ZA
GORENJSKO

Ljubljanska banka
Temeljna banka Gorenjske

Odprte strani

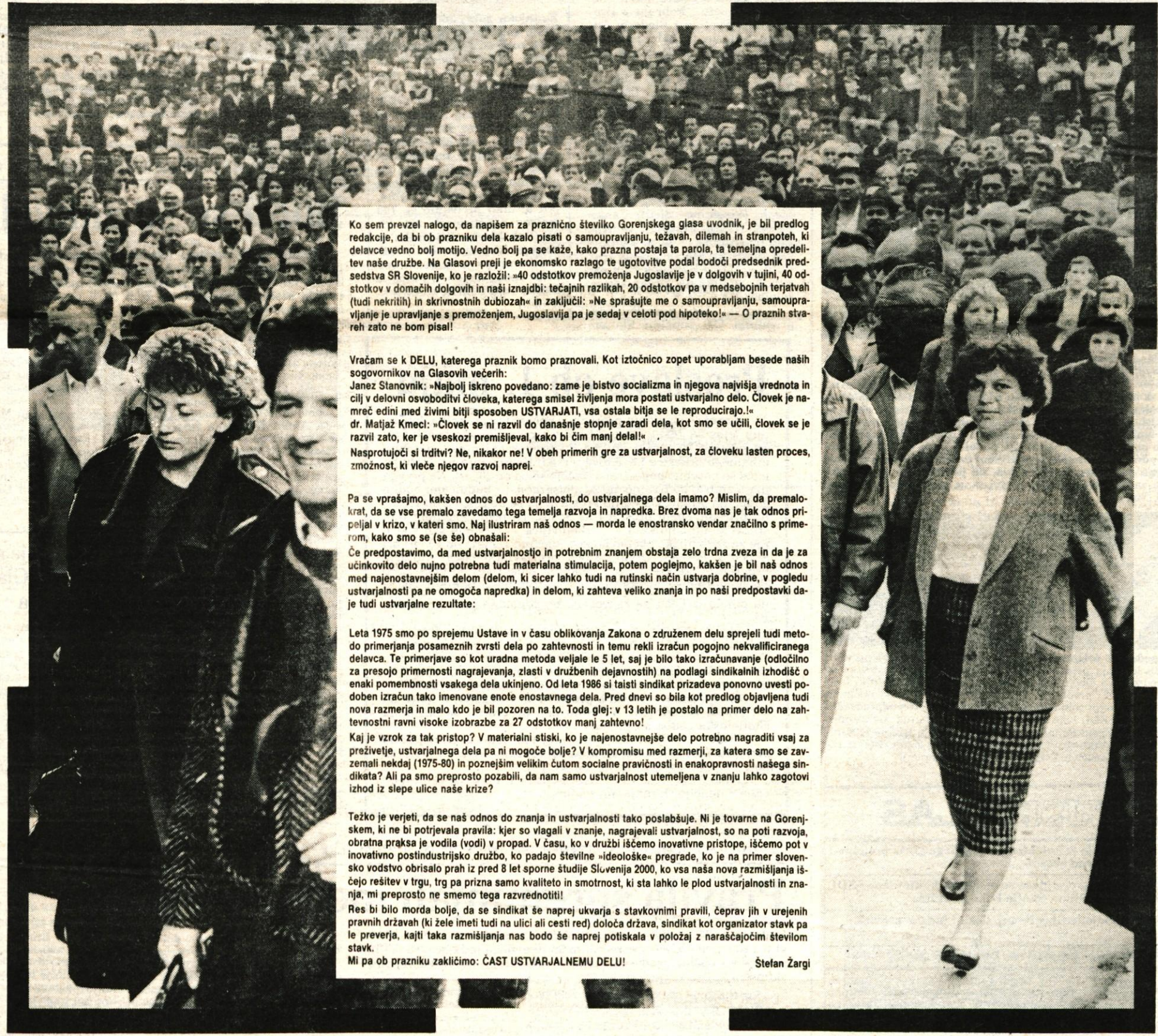
Janez Stanovnik in Viktor Žakelj
na Glasovi preji
IVAN OMAN
Mogoče bo ta pomlad toplejša

Prvomajski pogovori

dr. Danica Purg
**DELO JE MOČ PLAČATI,
PRIPADNOSTI DELAVCA PA NE**
Mitja Kersnik
**Z DRUŽBENO LASTNINO
DELAMO
KOT SVINJA Z MEHOM**

Jožica Kogoj
**HOTELA SEM ŽIVETI OD DELA
SVOJIH ROK,
NE OD DRUŽBENE POMOČI**
Bernard Tonejc
**LJUDJE, KI NE ZNAJO DELATI,
TUDI NE ZNAJO VODITI
POLITIKE**

1. MAJ — PRAZNIK DELA

Ko sem prevzel nalogo, da napišem za praznično številko Gorenjskega glasa uvodnik, je bil predlog redakcije, da bi ob prazniku dela kazalo pisati o samoupravljanju, težavah, dilemah in stranpoteh, ki delavce vedno bolj motijo. Vedno bolj pa se kaže, kako prazna postaja ta parola, ta temeljna opredelitev naše družbe. Na Glasovi preji je ekonomsko razlago te ugotovitve podal bodoči predsednik predsedstva SR Slovenije, ko je razložil: »40 odstotkov premoženja Jugoslavije je v dolgovih v tujini, 40 odstotkov v domačih dolgovih in naši iznajdbi: tečajnih razlikah, 20 odstotkov pa v medsebojnih terjatvah (tudi nekritih) in skrivnostnih dubiozah« in zaključil: »Ne sprašujte me o samoupravljanju, samoupravljanje je upravljanje s premoženjem, Jugoslavija pa je sedaj v celoti pod hipoteko!« — O praznih stvarih zato ne bom pisal!

Vračam se k DELU, katerega praznik bomo praznovali. Kot iztočnico zopet uporabljam besede naših sogovornikov na Glasovih večerih:
Janez Stanovnik: »Najbolj iskreno povedano: zame je bistvo socializma in njegova najvišja vrednota in cilj v delovni osvoboditvi človeka, katerega smisel življenja mora postati ustvarjalno delo. Človek je namreč edini med živimi bitji sposoben USTVARJATI, vsa ostala bitja se le reproducirajo.«
dr. Matjaž Kmecl: »Človek se ni razvil do današnje stopnje zaradi dela, kot smo se učili, človek se je razvil zato, ker je vseskozi premišljeval, kako bi čim manj delal!«
Nasprotujoči si trditvi? Ne, nikakor ne! V obeh primerih gre za ustvarjalnost, za človeku lasten proces, zmožnost, ki vleče njegov razvoj naprej.

Pa se vprašajmo, kakšen odnos do ustvarjalnosti, do ustvarjalnega dela imamo? Mislim, da premalo.krat, da se vse premalo zavedamo tega temelja razvoja in napredka. Brez dvoma nas je tak odnos pripeljal v krizo, v kateri smo. Naj ilustriram naš odnos — morda le enostransko vendar značilno s primerom, kako smo se (se še) obnašali:
Če predpostavimo, da med ustvarjalnostjo in potrebnim znanjem obstaja zelo trdna zveza in da je za učinkovito delo nujno potrebna tudi materialna stimulacija, potem pogledajmo, kakšen je bil naš odnos med najenostavnejšim delom (delom, ki sicer lahko tudi na rutinski način ustvarja dobrine, v pogledu ustvarjalnosti pa ne omogoča napredka) in delom, ki zahteva veliko znanja in po naši predpostavki daje tudi ustvarjalne rezultate:

Leta 1975 smo po sprejemu Ustave in v času oblikovanja Zakona o združenem delu sprejeli tudi metodo primerjanja posameznih vrst del po zahtevnosti in temu reki izračun pogojno nekvificiranega delavca. Te primerjave so kot uradna metoda veljale le 5 let, saj je bilo tako izračunavanje (odločilno za presojo primernosti nagrajevanja, zlasti v družbenih dejavnostih) na podlagi sindikalnih izhodišč o enaki pomembnosti vsakega dela ukinjeno. Od leta 1986 si taisti sindikat prizadeva ponovno uvesti podobno izračun tako imenovane enote enostavnega dela. Pred dnevi so bila kot predlog objavljena tudi nova razmerja in malo kdo je bil pozoren na to. Toda glej: v 13 letih je postalo na primer delo na zahtevnostni ravni visoke izobrazbe za 27 odstotkov manj zahtevno!
Kaj je vzrok za tak pristop? V materialni stiski, ko je najenostavnejše delo potrebno nagraditi vsaj za preživetje, ustvarjalnega dela pa ni mogoče bolje? V kompromisu med razmerji, za katere smo se zavzemali nekdaj (1975-80) in poznejšim velikim čutom socialne pravičnosti in enakopravnosti našega sindikata? Ali pa smo preprosto pozabili, da nam samo ustvarjalnost utemeljena v znanju lahko zagotovi izhod iz slepe ulice naše krize?

Težko je verjeti, da se naš odnos do znanja in ustvarjalnosti tako poslabšuje. Ni je tovarne na Gorenjskem, ki ne bi potrjevala pravila: kjer so vlagali v znanje, nagrajevali ustvarjalnost, so na poti razvoja, obratna praksa je vodila (vodi) v propad. V času, ko v družbi iščemo inovativne pristope, iščemo pot v inovativno postindustrijsko družbo, ko padajo številne »ideološke« pregrade, ko je na primer slovensko vodstvo obrisalo prah iz pred 8 let sporne študije Slovenija 2000, ko vsa naša nova razmišljanja iščejo rešitev v trgu, trg pa prizna samo kvaliteto in smotrnost, ki sta lahko le plod ustvarjalnosti in znanja, mi preprosto ne smemo tega razvednotiti!
Res bi bilo morda bolje, da se sindikat še naprej ukvarja s stavkovnimi pravili, čeprav jih v urejenih pravnih državah (ki žele imeti tudi na ulici ali cesti red) določa država, sindikat kot organizator stavk pa le preverja, kajti taka razmišljanja nas bodo še naprej potiskala v položaj z naraščajočim številom stavk.
Mi pa ob prazniku zaključimo: ČAST USTVARJALNEMU DELU!

Stefan Žargi

PRIDRUŽUJEMO SE ČESTITKAM OB PRAZNIKU!

TOMAŽ GERDINA
ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR

Več upanja za območne spore

Jedrsko razoroževanje v časovni stiski, več upanja za območne spore po Shultzevem obisku v Moskvi je skoraj vsem jasno, da bo vrhunsko srečanje voditeljev velesil prišlo prej, preden bodo strokovnjaki obeh držav uspeli odpraviti številne podrobnosti, ki za zdaj ovirajo podpis sporazuma o skrajšanju strateške jedrske oborožitve za polovico.

Veliko je sumničenj na obeh straneh in veliko je še tihih poskusov, da bi nasprotno stran skušali s silo prepričati v nekatere oborožitvene ali razorožitvene koncesije.

Končno je obdobje nezaupanja in zmerjanja med velesilama trajalo predolgo, da bi ga lahko v tako kratkem času, odkar pismo o detantu: čeprav gre v resnici predvsem za detantne želje, sicer številna srečanja ameriških in sovjetskih državnikov odpravila.

Zato pa toliko več optimizma vliva izrečeno in z nekaterimi podrobnostmi celo dokazano prepričanje, da bi velesile skupaj lahko odpravili številna krizna žarišča po svetu, za čimer se pravzaprav skriva spoznanje, da duh Vietnam in Afganistana počasi mineva. Zlasti slednji primer, o katerem sta se velesile pred kratkim sporazumeli, zdaj pa naj bi po nekaterih ocenah se dokončno ustavili dotok orožja sprotim Afganecem, naj bi pomenil uvod v serijo mirovnih pobud za krizna žarišča, med katerimi sta na samem vrhu seznama bližnji in srednji vzhod. Ker pa na teh območjih enote katere izmed njih niso neposredno vpletene, bo pot do miru zahtevala drugačen pristop in če je verjeti (in ne vem zakaj ne) izjavi direktorja izraelskega zunanjega ministrstva, sta se Sultz in Sevardnadze že sporazumela o bližnjem zmiru in o bližnjem vzhodu sklicana že maja. Končno sta prav velesile odgovorni, da dokončuredita zaplete, ki so nastali po ustanovitvi države Izraela pred skoraj natanko štiridesetimi leti. Ob tem pa seveda še položaj Palestincev, ki so na tem območju živeli prej in jih pred letom 1948 nihče ni vprašal za mnenje.

Skratka, če bo sporazumevanje med SZ in ZDA prineslo mir in katero izmed sedanjih vojnih območij, pa četudi le kot stranski produkt razorožitvenega procesa, lahko s precejšnjo gotovostjo sežemo po optimizmu. Vendar si obdobja zblizevanja in zaostrovanja med velesilama sledijo v različnih časovnih intervalih in tako malo je treba, da ob čudežne aladinove svetilke ostane le nekoristen in smrdljiv dim. Ne zabredimo torej pregloboko v naivnost, saj ob velika brata dobro veda, da je bog najprej sebi ustvaril brado. In vsak morebitni mirovni sporazum bo zato nastal ne zaradi morebitne moralne in pravične želje po miru temveč zaradi do podrobnosti preračunanih seštevov prednosti in slabosti za obe strani.

Kranj, 26. aprila — V Sloveniji se je mudila tričlanska delegacija sovjetskega ministrstva, ki skrbi za založniško dejavnost, vodil jo je predsednik M. F. Nenašev. V Ljubljani so se pogovarjali s predstavniki poslovne skupnosti za tisk in papir, ki se dalj časa sodeluje s sovjetskimi založniki, poslali so vredni 15 milijonov klirinških dolarjev. V Kranju pa so si ogledali novo tiskarno Gorenjskega tiska, ki dobro sodeluje s sovjetskimi založniki, lani so bili njihovi poslali vredni 1,2 milijona klirinških dolarjev, odpirajo pa se novi, Gorenjski tisk bo letos izvoz na sovjetsko tržišče bistveno povečal. Zanimivo je predvsem to, da se odpirajo možnosti neposrednega poslovnega sodelovanja, saj je sovjetska perestrojka močno spustila založništvo, založbe odslej same oblikujejo programe. MV — Foto: G. Šinik

Svečanosti in podelitve priznanj ob prazniku OF — V torek so po vseh občinah podelili letošnja priznanja OF. Na kratkih svečanostih so se zbrali člani predsedstva Občinskega sveta SZDL, predsedniki krajevnih konferenc SZDL, prvoborci, družbenopolitični delavci občin in seveda nagradjenci: V sejni sobi skupščine občine Tržič je podpredsednik občinske konference SZDL Ivko Bergant podelil priznanja Aleksandru Uzarju iz Pristave, Andreju Peharcu iz Bistrice, Janezu Brzinu iz Seničnega, Jaku Kepicu in Viktorju Švabu iz Tržiča, Silvu Žnidaršiču iz Bistrice in Planinskemu društvu Tržič. — Foto: V. Stanovnik

GORENJSKI GLAS

Ob 35 — letnici izhajanja je kolektiv Gorenjskega glasa prejel red zaslug za narod s srebrno zvezdo

Ustanoviteljice Gorenjskega glasa so občinske konference SZDL Jesenice, Kranj, Radovljica, Škofje Loke in Tržiča

Izdaja Časopisno podjetje Glas Kranj, tiska Ljudska pravica Ljubljana

Predsednik časopisnega sveta: Boris Bavdek

Gorenjski glas urejamo in pišemo: Štefan Žargi (glavni urednik in direktor), Leopoldina Bogataj (odgovorna urednica), Jože Košnjek (notranja politika, sport), Marija Volčjak (gospodarstvo, Kranj), Andrej Zalar (gorenjski kraji in ljudje, komunale dejavnosti), Lea Mencinger (kultura), Helena Jelovčan (izobraževanje, iz šolskih klopi, Škofja Loka), Cveto Zaplotnik (kmetijstvo, kronika, Radovljica), Darinka Sedej (razvedrilo, Jesenice), Danica Dolenc (tradicije NOB, naši kraji, za dom in družino), Stojan Saje (družbene organizacije in društva, SLO IN DS, ekologija), Danica Zavrl — Zlebir (socialna politika), Dušan Humer (sport), Vilma Stanovnik (Tržič, turizem), Vine Bešter (mladina, kultura), Franc Perdan in Gorazd Sinik (fotografija), Igor Pokorn (oblikovanje), Nada Prevc (tehnično urejanje) in Marjeta Volžič (lektoriranje).

Naročnine za 1. polletje 15.000 din.

Naslov uredništva in uprave: Kranj, Moše Pijadeja 1 — Tekoči račun pri SDK 51500 — 603 — 31999 — Telefoni: direktor in glavni urednik 28 — 463, novinarji in odgovorna urednica 21 — 860 in 21 — 835, ekonomska propaganda 23 — 987, računovodstvo, naročnine 28 — 463, mali oglasi 27 — 960.

Časopis je oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju 421 — 1/72.

uredništvo tel. 21860

Priznanja ob prazniku OF in 1. maju

Kranj, Radovljica, Škofja Loka, Tržič, Jesenice — Ob letošnjih praznikih, dnevu OF in prvem maju bodo v vseh občinah podelili priznanja.

Srebrne znake Zveze sindikatov kranjske občine bodo podelili 1. maja na Joštu. Prejeli jih bodo: Aerodrom Ljubljana, Iskra Telematika (ekonomsko kadrovska področje), Tekstilindus — TOZD Predilnica, Franc Benedik (Gorenjski muzej), Franc Dobnikar (KOGP — TOZD Vodovod), Darko Flieder (Tekstilindus), Olga Gostiša (Sava Commerce), Franc Gramc (Sava), Milka Klemenčič (KŽK — Oljara), Marija Kump (Merkur), Matija Polajnar (Iskra Kibernetika), Ivan Stenovec (Merkur) in Janez Vuk (Iskra Telematika).

Letošnja priznanja OF v Kranju dobijo: Srečko Bešter iz Jamnika, Janez Beravs iz Kranja, Danilo Dolgan iz Kranja, Alojz Eržen z Jezerskega, Ciril Lajovic iz Trboja, Milka Logar iz Kranja, Alojz Marinšek iz Nakla, Marjan Markovič iz Kranja, Roman Nahtigal iz Kranja, Aleksander Ravnar iz Kranja, Franc Marjan Rode iz Kranja, Rajko Simič iz Kranja, Dušan Šemrov z Jezerskega, Ivo Štirn z Brnika, Jože Zdešar iz Kranja in Gasilsko društvo s Primskovega.

Na prvomajskem srečanju na Šobcu bodo srebrne znake OF podelili: Cvetu Pohraju z Brezja, Anici Svetina z Bleda in Andreju Šiljarju iz Bohinjske Bistrice. Srebrne znake zveze sindikatov radovljiške občine bodo prejeli: Janez Arh (GG Bled — TOZD Gozdarstvo Bohinj), Francka Bohinc (Zdravstveni dom Radovljica), Zdravko Bolčina (Jelplast Kamna Gorica), Majda Habjan (OŠ Radovljica), Danica Jarkovič (Vezena Bled), Mirko Kapus (GG Bled — toz Gozdarstvo Pokljuka), Miran Mozetič (LIP Bled), Blanka Mrak (Vezena Bled), Janez Petrač (Iskra Lipnica), Marija Pfeifer (Almira — toz Bohinjska Bistrica), Marija Štibelj (Almira — TOZD Radovljica) in osnovna sindikalna organizacija Jelplast.

V tržiški občini bodo letošnja priznanja OF podelili: Planin-

skemu društvu Tržič, Aleksandru Uzarju iz Pristave, Andreju Peharcu iz Bistrice, Janezu Brzinu iz Seničnega, Jaku Kepicu iz Tržiča, Viktorju Švabu iz Tržiča in Silvu Žnidaršiču iz Bistrice.

Priznanja OF v Škofji Loki dobijo: Gasilsko društvo Škofja Loka, Franc Bertonec iz Godešča, Zinka Slabe iz Sovodnja, Franc Lušina iz Dražgoša, Tilka Filipič iz Žirov in Miloš Zakotnik iz Virmaša.

Srebrne znake zveze sindikatov škofjeloške občine bodo prejeli na prvomajski proslavi na Križni gori: Pavla Češnovar (LTH), Valerija Homar (KZ Škofja Loka), Anka Šolar (Niko), Veronika Stanonik (Gor.predilnica), Matevž Šubic

Kranjska gora, 26. aprila — Vrščič bo spluzel in prevozen za 1. maj — Delovna organizacija Avtocommerce je že vrsto let tista DO, ki za konec aprila svoje pluzne stroje usmeri na cesto čez Vrščič. Z vozili Unimog Schmidt in Mercedes Benz že štirinajst dni pluzijo ceste na Vrščič. V sredo so bili že na štirindvajseti ridi in bilo je še do pet metrov snega. Do prelaza Vrščič, ki je na 1611 m višine, jim je tako preostalo še 700 metrov nespluzenih rid. Po besedah Marka Ključnika iz Kranja, ki je zaposlen v DO Avtocommerce, bo cesta čez Vrščič nared že do 1. maja. Z deli so zaključili že v četrtek. (D. H.)

Proslave ob 1. maju

Kranj — Ogrednja proslava v počastitev praznika dela bo tudi letos na Joštu. Občani bodo s proslavljanjem začeli že v ponedeljek, 30. aprila, ob 18. uri s predprazničnim koncertom pihalnega orkestra na Titovem trgu. Kresovanje na Joštu bo letos še posebno popestrjeno; začelo se bo ob 20. uri. Na prvega maja jutraj bo Kranjčane že navsezgodaj z budnicami budila godba na pihala. Osrednja proslava pa se bo pričela ob 11. uri na prireditvenem prostoru na Joštu. Tu bodo podeljeni tudi srebrni znaki sindikata. Radovljica — Prvomajsko srečanje za radovljiško občino bo kot običajno 1. maja ob 10. uri pri Šobcu v Lescah. Organizatorji pripravljajo bogat kulturni program, v katerem bodo nastopili moški pevski zbor DPD Svoboda Bohinj, otroška folklorna skupina iz Bohinja, godba na pihala iz Lesca, za razvedrilo bo popoldne igral ansambel Rž.

Žiri — Krajevna proslava dneva osvobodilne fronte in praznika dela bo v soboto, 30. aprila, ob 20. uri v veliki dvorani Svobode. V kulturnem programu bodo nastopili ženski pevski zbor Svoboda, pihalna godba Alpine, učenci osnovne šole Padlih borcev in mladinska instrumentalna sekcija Svobode.

Škofja Loka — srednja proslava bo v nedeljo, 1. maja, ob 10. uri na Križni gori. V kulturnem programu bo nastopila škofjeloška godba na pihala.

Tržič — Tržičani bodo prvi maj tudi letos proslavljali na sam praznik, v nedeljo, 1. maja, ob 11. uri v Brezjah pri Tržiču.

Jesenice — Tradicionalna proslava 1. maja bo za Jesenice v nedeljo, 1. maja, na Poljanah.

Komaj so ocenili en zaplet, se je že znova zapletlo

Pravila spreminjali med postopkom

Radovljica, 25. aprila — Delegati občinske konference SZDL Radovljica so v ponedeljek v osrednji točki dnevnega reda ocenili volilne postopke v občini, predvsem zaplet o volitvah predsednika občinske skupščine.

Čeprav je od tega minilo že več kot mesec, smo lahko šele iz poročila volilne komisije, ki deluje pri predsedstvu občinske konference SZDL, slišali za oceno, ki je blizu resnice. Kot je povedal predsednik komisije Miroslav Birk, je bila ena glavnih pomanjkljivosti ta, da so se pravila igre spreminjala med postopkom evidentiranja: na skupni seji predsedstva socialistične zveze in sindikata je bilo namreč sklenjeno, da se lahko na listo evidentiranih možnih kandidatov uvrstijo le tisti, ki so delegati in imajo torej bazo, predsedstvo občinske konference SZDL pa je na izredni seji (in na pobudo občinskega komiteja ZKS, ki je ocenil, da je po odstopu enega od možnih kandidatov izbor preozek) sklep spreminilo in dalo možnost, da se na listo uvrstijo tudi kandidati

brez delegatske baze. Po mnenju volilne komisije bi lahko takšen sklep spremenili samo na novi skupni seji predsedstva, ne pa samo predsedstvo socialistične zveze na izredni seji. Po rokovniku pa bi morali dokončno listo evidentiranih

Delegati občinske konference SZDL so soglašali s poročilom volilne komisije in z njenima pobudama, da mora postati evidentiranje stalna naloga socialistične zveze in njenih frontnih delov (že zdaj je treba misliti na volitve leta 1990) in da je treba v republiku predlagati spremembo volilne zakonodaje in volilnih pravil, ki so zdaj takšna, da jih lahko vsak razlaga po svoje; to pa je tudi razlog za razne improvizacije.

(CSS), Ljubica Kolendo (DPO), Milena Frelj (Poliks), Francka Demšar (Iskra Zvezdniki), Ivana Hartman (ZD Škofja Loka), Franc Pintar (OŠ Ivan Tavčar Gorenja vas), Ciril Korošec (LOKA — Peks), komisija za kulturo v LTH in Čevljarna Ratitovec.

Srebrne znake OF jeseniške občine pa bodo prejeli: Marija Modrič iz Kranjske gore, Stanislav Pem z Jesenic, Mirko Rabič iz Mojstrane, Jože Resman iz Žirovnice in Jaka Šmid iz Hrušice.

Ivan Fabjan — Niko prijel zlati znak OF

Ljubljana, 26. aprila — Ob obletnici ustanovitve OF slovenskega naroda je bila v torek popoldne v republiški skupščini slovesna seja republiške konference SZDL, na kateri so osemnajstim posameznikom, enot JLA iz Novega mesta in festivalu Kurirček podelili zlate znake OF. Priznanje je prejel tudi 63 — letni Ivan Fabjan — Niko z Bleda, sicer direktor delovne organizacije Triglavski narodni park.

Fabjan je bil rojen v lemeški družini v Gradišču pri Novem mestu. Ob razpadu stare Jugoslavije je sodeloval pri uničenju vojaških objektov in pri zbiranju orožja. Oktobra 1941 se je povezal z organizacijo OF, marca prihodnje leto pa se je priključil Gorenjski četni. V partizanskih enotah je bil mitraljevec, kasneje pa komandir oz. komandant raznih vojaških enot in komand mest. Po vojni je končal oficirsko šolo in poučeval v šoli za notranje zadeve, potem pa se je na lastno željo zaposlil v Zavodu za gojitev divjadi Triglav Bled, ki je predhodnik današnje delovne organizacije Triglavski narodni park.

Vsa leta po osvoboditvi je deloval v družbenopolitičnih in drugih organizacijah. Posebno znana je njegova aktivnost v krajevnih organizacijah, v športnem, gasilskem in lovskem društvu, v lovski zvezi, v komisijah za varstvo okolja, v socialistični zvezi in v skupščinskih organih...

Ko smo Ivana Fabjana včeraj obiskali in mu čestitali, je dejal, da mu zlati znak OF pomeni priznanje za medvojno in povojno delo in za prizadevanja za družbeni in gospodarski napredek.

Priznanje najzaslužnejšim sodelavcem

Borci so se zahvalili

Škofja Loka, aprila — Na letni skupščini zveze borcev Škofja Loka za leto 1987 podelilo najbolj zaslužnim sodelavcem priznanja Medobčinskega sveta ZZB NOV Gorenjske in posebna občinska priznanja.

Priznanja medobčinskega sveta so dobili Ivan Franko-Iztok za uspešno vodenje Odbora skupnosti borcev 31. divizije, za raziskovanje zgodovine in za publicistično dejavnost, Franc Križaj z Godešča za aktivistično delo in publiciranje zgodovine NOB na območju Godešča, Anton Kvaternik za aktivno delo in zasluge pri izdaji zbornika »Pomniki NOR na Škofjeloškem«, Albin Lavtar iz Selca za dolgoletno uspešno delo v organizaciji zveze borcev in drugod, Marjan Master iz Ljubljane za neumorno delo pri raziskovanju in objavljanju zgodovine NOB in delo pri izdaji zbornika »Pomniki NOB na Škofjeloškem« ter pri organizaciji proslave v Rovtu, in Anton Petercel-Igor za večletno uspešno vodenje Odbora aktivistov OF škofjeloškega okrožja, za sodelovanje pri izdaji zbornika ter za raziskavo zgodovine NOB na Škofjeloškem in publicistično dejavnost.

Posebna priznanja Občinskega odbora združenj borcev Škofja Loka za leto 1987 pa so podelili Krajevni skupnosti in družbenopolitičnim organizacijam Dražgoše, Odboru skupnosti borcev Prešernove brigade, Občinski konferenci ZSMS Škofja Loka, Osnovni šoli Ivan Grohar, Krajevni organizaciji zveze borcev Godešič in Poljane, Radiu Žiri, Jožetu Albrehtu, predsedniku Občinske skupščine Škofja Loka, Borisu Bavdku, sekretarju Medobčinskega sveta ZK za Gorenjsko, Božidarju Benediku iz Selca, Andreju Franku in Marjanu Franku iz Škofje Loke, Jerneju Jeršku z Hotavlj, Alojzu Kolencu iz Žirov, Jožetu Logarju, novinarju iz Škofje Loke, Antoniju Luskovec iz Škofje Loke in Marici Oblak iz Pušlave, Francu Potočniku s Hotavlj, Janku Primožiču iz Davčev, Martini Sedej in Vladimiru Trojancu, učiteljicami iz Železnikov, Jožici Vidicu, pisateljcu, Antonu Volčiču, Saši iz Kranja in Lavri Zadnik iz Škofje Loke.

Napaka je spaka, ki se po Glasu vrta kot sraka

Nova tehnologija prinaša nove težave. Res, da računalnik ne misli, ponagaja pa lahko. Tako nam je udelec na velikem, pačno tipko vrnil z velikimi obrestmi: številnimi napakami v tekstih na prvi strani torkovega Gorenjskega glasa, ki jih v delovni konici pred oddajo časopisa v tiskarno nismo uspeli popraviti. Bralcem in avtorjem prispevkov se opravičujemo.

Uredništvo

Bernard Tonejc, do nedavnega predsednik radovljiške občinske skupščine, zdaj podpredsednik v vlogi župana

Ljudje, ki ne znajo delati, tudi ne znajo voditi politike

Radovljica, 25. aprila — »Človek, ki je fizično močan, je tudi psihično in ga ni strah povedati svojega mnenja, ni obremenjen s tem, kaj bodo rekli drugi, zna delati po svoji vesti... Ali ravna vedno tudi pravilno, razsodijo preprosti ljudje, ki imajo med vsemi najboljšo sposobnost treznega presojanja in ocenjevanja. Sodba, ki pa jo o nekom izreče ljudstvo, je zame sveta,« je dejal Bernard Tonejc.

Z vodstvom Gozdnega gospodarstva Bled, kjer ste bili prej zaposleni, ste se že dogovorili, da se iz politike vrnete v gozdarstvo. Neuspehi poskus volitev predsednika občinske skupščine je vse postavil na glavo in nekoliko preložil vašo odločitve.

»Res sem načrtoval, da bom po petih letih dela zunaj blejskega gozdnega gospodarstva ponovno začel delati v »matični« delovni organizaciji, vendar me je skupščina po zapletu pri volitvah župana zavezala, da kot podpredsednik občinske skupščine vodim skupščino do izvolitve novega predsednika, predvidoma do konca junija.»

Vas čaka staro delovno mesto?

»Ne povsem isto, vendar zelo podobno, predvsem pa izrazito strokovno delo. Kot tehnični vodja proizvodnje v zasebnih gozdovih radovljiške in jeseniške občine se bom ubadal s pripravo dela, organizacijo in vodenjem.»

Ste kdaj pomislili, da bi obrnili hrbet gozdarstvu in za zmeraj ostali v politiki?

»Ce sem povsem iskren, potem moram reči, da me takšne misli niso nikdar obsele — ne tedaj, ko so me postavili za prisilnega upravitelja v kmetijsko-gozdarski zadrugi v Bohinju, ne takrat, ko sem bil za štiri leta izvoljen za predsednika občinske skupščine. Nikdar mi tudi ni bilo žal, da sem sprejel takšno izziva. Ni šlo le za napredovanje. Ocenjujem, da se človeka, ki domala trideset let dela na istem področju, že prijema »obratna slepota« in je že zato dobro, da po določenem času zamenja službo oziroma prevzame politično funkcijo.»

Prisilno upraviteljstvo v gozdarsko — kmetijski zadrugi Srednja vas v Bohinju je bilo pravzaprav odskočna deska za »skok« v politiko in za kasnejši uspeh na volitvah. Kakšno je bilo to delo v zadrugi?

»V Bohinju sem se naenkrat znašel pred celotno vrsto problemov — pred organizacijskimi, kadrovskimi, strokovnimi, finančnimi... Problematika se je menjala iz dneva v dan, domala iz ure v uro. Takšen ritim je bilo mogoče zdržati le krajši čas, ne bi pa mogel tako delati v nedogled. To je tudi razlog, da se zdaj, ko navsezadnje nisem več tako mlad, vračam v dejavnost, ki jo najbolje poznam. Gozdarstvo me je vedno veselilo, v gozdu sem vedno našel sprostitve. Tudi zdaj, ko še delam v politiki, poskušam vsaj dvakrat na teden »uiti« na Jelovico, kjer prehodim po petnajst, dvajset ali celo več kilometrov — ne po cestah, temveč o hosti.»

V času vašega predsednikovanja radovljiški občinski skupščini smo večkrat slišali, da ste bili eden redkih županov pri nas, ki si je sam pripravil drva. Je to res?

»Le zakaj ne bi bilo? To mislim delati tudi v prihodnje. Fizično delo je dobra sprostitve. Če sem se tisti dan, ko sem cepil drva, jezil ob kakšnem problemu v občini, mi je šlo delo še toliko hitreje od rok.»

Nekateri pravijo, da je radovljiška občina v Sloveniji vzorčni primer za zaplete pri volitvah predsednika občinske skupščine. Zapletalo se je tedaj, ko ste bili sam med kandidati, zapletlo se je tudi na letošnjih »malih volitvah«, ko naj bi izbrali vašega naslednika.

»Nesporno je, da so volilni postopki izjemno zapleteni. Precejšnja ovira pri izbiri je tudi to, da je možni kandidat lahko le tisti, ki je delegat in ima torej delegatsko bazo. Občina ima nenazadnje tudi lahko svoje kadrovske načrte, toda pri tem ne more mimo mnenja krajevnih skupnosti, delovnih organizacij, mimo javnosti in javnega mnenja. Letošnjega zapleta pri volitvah predsednika občinske skupščine ne jemljem tragično. Postopek bo treba ponoviti, občina bo tri mesece brez župana, toda delo bo kljub temu teklo normalno naprej. Ob vsem tem me občina in bi morali pomembne funkcije v občini in tudi na višjih ravneh zasedati ljudje, ki vedo, kaj je delo v proizvodnji, znajo realno ocenjevati probleme, načrtovati delo... V gozdarstvu si, denimo, za posek lesa na Pokljuki naredimo načrte, postavimo cilje in določimo delovna opravila, v politiki pogosto delamo brez načrtov in jasnih ciljev, zato tudi ne more

biti rezultatov. Politika namreč ni preprosto »ples rač«, temveč trdo, zavzeto, predvsem pa načrtno delo.»

Predsednikovanje skupščini se vam je formalno končalo, neformalno še ne. Kako ocenjujete razvoj občine v zadnjih letih? Katera so tista področja, kjer je bil napredek največji?

»Ko pregledujemo, kaj je bilo načrtovano in kaj od tega tudi narejeno, nas ob rezultatih ne more biti sram. Velik napredek smo dosegli predvsem v šolstvu, pri urejanju cest in reševanju komunalnih problemov. Tudi ljudje priznajo, da je bilo pri obnavljanju in posodabljanju cest v zadnjih štirih letih narejeno več kot prej v desetih. Bohinjci so nam pogosto očitali, da so zapostavljeni in da za ceste v Bohinju vedno zmanjka denarja. Predlani in lani smo tudi tam precej izboljšali stanje cest, nazadnje odsek do Koprivnika in Gorjuš. Most v Otočah, ki so ga občinske resolucije obljubljale krajanom že celo desetletje, zdaj končno stoji. Pri oskrbi s pitno vodo smo rešili nekaj perečih problemov, nekaj pa jih še ostaja. Stanje v šolstvu nam zavidajo — ne le v drugih gorenjskih občinah, temveč tudi zunaj pokrajine. Najprej smo odpravili prostorsko tisko v radovljiški šoli, nato v leški, zdaj se pripravljamo na širitev šole na Bledu. Čeprav je naše območje prostorsko zelo občutljivo, smo po zastoju pred nekaj leti nadoknadili zamudo in zgradili več sto družbenih stanovanj. Povečala se je družbena skrb za varovanje okolja, kar se med drugim odraža v gradnji kanalizacije in čistilnih naprav. V Bohinju ena že deluje, druga bo začela letos, pripravljamo pa se na gradnjo osrednje tovrstne naprave za širše radovljiško območje. Gospodarski rezultati so boljši od gorenjskega in slovenskega povprečja, vendar to ne more biti razlog za zadovoljstvo, ker nam prednost pred drugimi kopni in bi jo že zapravili, če ne bi imeli Elana.»

Veliko ste v stiku z ljudmi. Kako po vašem mnenju živijo občani radovljiške občine?

»Živijo po jugoslovansko. V občini imamo v glavnem pridne, včasih že kar garaške ljudi. Pri tem ne mislim le na domačine, temveč tudi na veliko delavcev iz drugih republik, ki niso nič manj pridni. Skraj v vseh družinah sta zaposlena mož in žena. Radovljiška občina je ednina v Jugoslaviji, kjer je zaposlenih več žensk kot moških. Standard, ki je za jugoslovanske razmere dokaj visok, je rezultat dela — dopoldanskega in popoldanskega. Ljudje si pomagajo na razne načine. Gradnje hiš se lotijo tudi tovarniški delavci, »holcarji«, izobraženci. Poznam stanovske tovariše, gozdarje, ki so se ob tem naučili zidati, polagati tlake... Pri nas ni nobena sramota videti občinskega funkcionarja ali direktorja, kako koplje s krampom, dela malto in podobno. Človek, ki je fizično močan, je namreč tudi psihično in ga ni strah povedati svojega mnenja, ni obremenjen s tem, kaj bodo rekli drugi, zna delati po svoji vesti... Ali ravna vedno tudi pravilno, razsodijo preprosti ljudje, ki imajo med vsemi najboljšo sposobnost treznega presojanja in ocenjevanja. Zame je sodba, ki jo o nekom izreče ljudstvo, sveta. Menim tudi, da ljudje, ki ne znajo delati, tudi ne znajo voditi politike. Ti ljudje so tudi stalno v strahu, kaj bodo delali, če se ne bodo obdržali na funkcionalnem mestu.»

Je v občini kakšen objekt, naložba, dejavnost, za katero ste se še posebej prizadevali?

»Ko sem prišel na občino, sem ocenil, da so razmere najslabše na področju cestnega gospodarstva. Pri urejanju cest so mi nekateri očitali, da sem preveč leški, drugi, da se potegujem za Bohinje. Na Bohinj sem se resnično navezal: morebiti zato, ker sem to preživel prva službena leta, morebiti pa je v meni tudi nekaj bohinjske trme, samosvojesti. Lani sem se še posebej prizadeval za cesto na Koprivnik. Le komu bi pomagal, če ne ljudem, ki so za napredek kraja prispevali enomesečni zaslužek in so tudi sicer marsikaj pripravljeni narediti sami. Redno spremljam tudi kmetijstvo. Vesel sem, da v nasprotju z drugimi deli Jugoslavije pri nas pridelava in odkup ne nazadujeta in da smo številne zapuščene planinske pašnike usposobili za kmetijsko rabo.»

Omenili ste nekatere očitke. Kako tudi sicer poteka usklajevanje interesov med Radovljico, Lescami, Bledom, Bohinjem...?

»Zdi se mi normalno, če se Radovljica ni potegujejo zase, če Blejci branijo svoje interese, če Bohinjci postavljajo svoje zahteve... V tem ne vidim nič slabega, bolj me moti to, da drug drugemu gledamo preveč pod prste, ne vprašamo pa se, zakaj nekatera okolja napredujejo hitreje kot druga. Rezultati v Lescah so predvsem posledica skupnega sodelovanja krajevnih skupnosti, socialistične zveze in turističnega društva. Spomnimo se samo, da je bil kamp Šobec še ne tako dolgo nazaj navadna mlakuža. Tudi način dela, kakršnega so razvili v Lipniški dolini, daje dobre rezultate. Za Koprivnik — Gorjuše je značilna zelo visoka stopnja samoorganiziranosti — in tako dalje.»

Nekateri župani so si za občane omislili »ure odprtih vrat«. Kdaj so bila pri vas odprta in za kaj so se oglašali ljudje, s kakšnimi problemi?

»Uradnih ur nisem imel, vendar pa sem sprejel vsakogar, ki je imel problem in se je želel pogovoriti. Na delo upravnih organov ni bilo veliko pritožb, še največ jih je bilo o prostorskih posegih. Nekajkrat sem poskušal vplivati tudi na pomiritev pri sporih in prepirih.»

Režija je splošni jugoslovanski problem, zato tudi radovljiški. Se plača ob tem razburjati?

»Prepričan sem, da se je administracija pri nas preveč razbohotila, vendar bi za nekatere radikalne spremembe na tem področju moral zaveti drugačen veter v vsej državi. Dokler ne bomo priznali trga delovne sile, se ljudi in institucij, ki se zajedajo v dohodek, še ne bomo znebili. Režija je prevelika tudi po podjetjih. Pred tremi leti so mi v eni od delovnih organizacij v radovljiški občini zelo zamerili, ko sem dejal, da imajo režijo za tri in pol občinske uprave. Kot vem, je tudi danes nimajo manj. V upravnih organih smo zadnja leta število zaposlenih malenkostno zmanjšali. Primerjave kažejo, da smo na ravni približno enako velikih občin v Sloveniji.»

Blejska obvoznica — veliko hude krvi za prazen nič. Ali je naložba sploh še realna?

»Zdaj imamo še več argumentov, da je obvoznica na Bledu nujna za nadaljnji razvoj turizma in za zavarovanje Blejskega jezera, kot tedaj, ko smo o tem odločali o skupščini; vse več pa je tudi dokazov, da južna trasa bolje rešuje prometne zagate Bleda kot severna. Prvo za možnost, da bi obvoznico zgradili, smo že zamilodili in zato sem vse bolj prepričan, da je še nekaj časa ne bo. Čeprav bi bili na Bledu enotni ali v vsej občini, je sami brez pomoči republike ne bi bili sposobni zgraditi.»

Čeprav je formalno vse odločeno, so v javnosti še vedno dvomi, katera trasa avtomobilske ceste bi bila ustrežnejša — ob sedanji magistralni cesti (kot jo opredeljuje dolgoročni plan) ali severno od letališča. Kakšno je vaše mnenje?

»Cesta — kjerkoli že bo potekala — bo vnesla spremembe v okolje in prizadela določen krog ljudi. Razumljivo je, da se ti isti Radovljčani, ki imajo hiše in stanovanja najbližje načrtovani cesti, zavzemajo za traso severno od letališča, toda tudi tam so naši občani, krajanji Hraše, Otoka, Hlebc... Očitek, da bi cesta, ki bi potekala povsem blizu sedanje magistralne, uničila več kmetijskih površin, je sicer umesten, vendar pa je res tudi to, da bi severna trasa dobesedno presekala kmetijske površine in ločila kmetije od kmetijskih površin.»

C. Zaplotnik

Rekli so

Andrej Golčman, direktor radovljiškega Zavoda za planiranje in urejanje prostora:

»Ustavno sodišče Slovenije čaka na mnenje republiške recenzijske komisije, ki naj bi presodila, ali je družbeni plan občine usklajen z republiškim in z drugimi dokumenti, potem pa bo ocenilo, ali so bili postopki pri sprejemanju odloka o blejski obvoznici pravilni ali ne. Čeprav bi se izkazalo, da je bilo vse v redu, je gradnja vprašljiva, ker ni denarja in bi bila možna le v izjemnem primeru, če bi svetovno veslaško prvenstvo na Bledu dobilo najširšo podporo. Ker tega skorajda ni pričakovati, se resno pogovarjamo o tem, da bi zgradili vsaj cesto od Lesc do Bleda oz. tako imenovano »blejsko vpadnico.« Izračuni namreč kažejo, da bi temeljita obnova stala 262 milijonov dinarjev, novogradnja pa nekaj več kot poldrugo milijardo dinarjev.»

France Primožič, direktor Alpskega letalskega centra Lesce-Bled:

»V centru ne pristajamo na takšno traso avtomobilske ceste, ki bi nas razvojno in prostorsko omejevala. Če bo potekala v bližini sedanje magistralne ceste, bi morali os vzletno-pristajalne steze prestaviti za 75 metrov, kar pomeni, da bi bilo treba porušiti in na novo zgraditi letališko stavbo z restavracijo ter tudi bližnjo stanovanjsko hišo. Če pa bi se odločili za severno varianto, bi cesta potekala neposredno za hangarjem in bi se letališče znašlo med obema cestama. To bi slabo vplivalo na šolanje padcev, sicer pa je bilo dogajanje na letališču že zdaj krivo za marsikatero nesrečo na bližnji magistralni cesti. Na avtomobilski bi bil ta vpliv še izrazitejši.

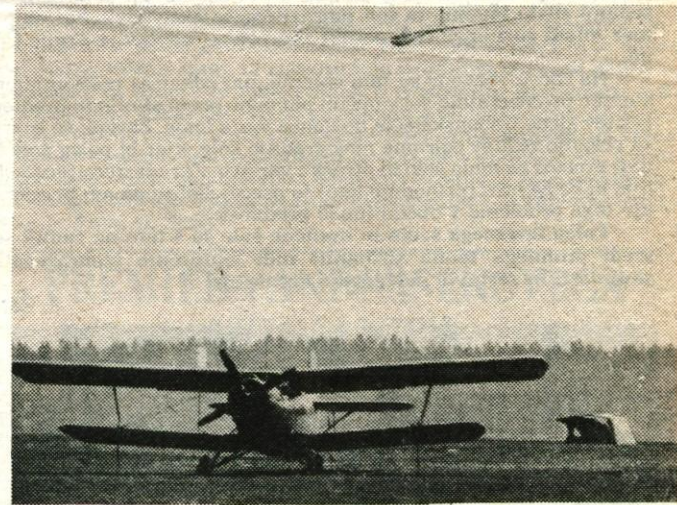

Janez Konc, predsednik krajevnih konference SZDL Bled:

»Evidentiranje za najodgovornejše funkcije je še slabo. V krajevnih skupnostih nimamo pregleda, iz katerega bi lahko izbirali možne kandidate, prav tako ne sporočila, kako so vodilni ljudje doslej delali. Preveč se ustavljamo ob zapletu pri volitvah predsednika občinske skupščine, premalo pa se poglobimo v volilne postopke. Mislim, da v postopku evidentiranja ni bilo večje pomanjkljivosti, še največja je bila ta, da se nismo pogovorili s tistimi, ki nimajo delegatske baze. Čas je, da zaključimo pogovor o neuspelem poskusu volitev, ker kadrovske kuhinje ni bilo, vsaj jaz ne vem za to. Manjkalo je le nekaj demokratičnega razumevanja, da bi tudi evidentiranemu, ki ni bil delegat, zagotovili delegatsko bazo.»

Cene Praprotnik:

»Demokratičnost je bila pri volitvah zagotovljena, volja ljudi se je izrazila. Pred novimi volitvami predsednika občinske skupščine je nujno, da se dogovorimo, ali lahko kandidirajo le delegati ali tudi tisti brez delegatske baze; dogovor pa moramo potem tudi spoštovati. Volilna zakonodaja je slaba, pa tudi sicer si postavljamo preveč plovov, potem pa ne moremo čez.»

Anton Toman, predsednik občinske konference SZDL Radovljica:

»Pripombe iz javne razprave o ustavnih dopolnilih so si podobne, kar kaže na to, da so v krajevnih skupnostih, delovnih organizacijah in drugod razmišljali dokaj enako. Ljudi zaskrbljuje predvsem povečevanje pristojnosti federacije pa tudi to, na kakšen način bomo sprejemali ustavo — kot celoto ali po delih. Predlagali so tudi ukinitve smrtno kazni in besednega delikta ter pravico do stavke, zahtevali pa so tudi svoboden tisk in obveščanje brez »dodatkov« senzacionalizma.»

Stodvajset let stara šola, pred enajstimi leti s sodelovanjem krajanov temeljito obnovljena, je tudi zdaj lepa in urejena. Žal pa prostora v njej za normalen pouk ni...

V Ljubnem ugotavljajo

Lepa šola je premajhna

Ljubno, aprila — »Druge rešitve ni, zato bomo morali jeseni, na začetku novega šolskega leta, pouk v naši šoli oziroma zunanji enoti osnovne šole A. T. Linhart Radovljica v Ljubnem organizirati v dveh izmenah. Pa tudi ta slaba rešitev bo le začasna, saj bo že naslednje leto, in potem še bolj, prostorska stiska še večja. Škoda bi bilo, da bi zdaj en oddelek oziroma razred preusmerili drugam. Razmišljati velja tako, da šola ostane v Ljubnem, problem pa je treba čimprej rešiti.«

Franc Černe,

vodja šole v Ljubnem:

»Pouk v dveh izmenah prihodnje šolske leto bo le trenutna in zares samo začasna rešitev...«

Ravnatelj šole A. T. Linhart iz Radovljice je na zboru v razlagi ugotavljal, da trenutno pravzaprav v občini ni možnosti, da bi problem lahko rešili čez noč. »Program obnove in urejanja šol na podlagi takratne analize še ni končan. Pa tudi o izglelih, da bi ljubenska šola še pred zaključkom programa, po katerem v občini zbirajo en odstotek od celotnega prihodka, 'vsokočila' vanj, je težko govoriti. Prav gotovo pa bi veljalo takratno analizo morda dopolniti oziroma stanje in razmere na šolah v občini ponovno oceniti. To pa bi prav gotovo sprožilo ponovno obravnavo in opredeljevanje za reševanje.«

Na zboru občanov, kjer je bilo sicer nekajkrat omenjeno, da so na problem prostorske stiske, do katere je zdaj resnično prišlo, že večkrat opozarjali, te ugotovitve niso poudarjali kot ožitek in vprašanje, zakaj v občini že v takratni analizi niso resneje upoštevali tudi stanje na podružničnih šolah. Bolj so bila na trenutno prisotna razmišljanja, da bi sedanjo šolo morda še enkrat obnovili oziroma na ta način povečali.

Takšna so bila do nedavnega tudi razmišljanja v sami šoli. Vendar temeljit pregled in ocene so pokazale, da bi bila ponovna tovrstna akcija veliko predraga, razen tega pa problema ne bi dokončno in v celoti rešila. Če bi že z ogromnim denarjem nekako z ureditvijo podstrehe pridobili nekaj prostora za pouk, še vedno ne bi imeli telovadnice, odprto pa bi bilo še naprej vprašanje male šole in otroškega varstva. Mala šola se bo na primer že jeseni morala preseliti iz sedanjih prostorov podružnične šole. Kam, ne vedo! Podobno se bo čez štiri leta zgodilo z vrtem, ki je zdaj eno leto že v pritličju stanovanjskega bloka na Posavcu. Skratka, trenutno in v prihodnje bo še slabše. Število prebivalcev se je v krajevni skupnosti Ljubno z uresničitvijo zazidalnega načrta na Posavcu in novogradnjami v Ljubnem oziroma v krajevni skupnosti nasploh tako povečalo, da ob razmerah in možnostih v stari šoli in ob odločitvi, da šola v Ljubnem mora ostati še naprej, ni druge rešitve, kot čimprej zgraditi novo šolo.

»Verjamem, da v krajevni skupnosti ne bi bili nikdar za to, da bi šolo ukiniteli. Šola namreč danes pomeni življenje v kraju. Ni praznika, proslave, svečanosti, da ne bi sodelovali šolarji. Kljub sedanjim stiski imamo na šoli najrazličnejše aktivnosti, kot na primer mladi gasilec, lutke, pevski zborček...« ugotavlja Franc Černe.

Na zboru občanov so zato sklenili, naj odbor za reševanje prostorske problematike šol v občini ponovno oceni stanje in predlaga rešitev glede ljubenske šole do konca maja letos. Zavzeli so se tudi za celovito rešitev oziroma novogradnjo šole, kjer bi poleg šole bil tudi prostor za malo šolo in otroško varstvo. Zaradi trenutnega stanja, ki bo že jutri (prihodnje leto) še precej slabše pa naj bi reševanje tega problema v občini imelo prednost.

Poleg izvršnega sveta in matične šole so s tem na zadnji seji sredi minulega tedna seznanili tudi skupščino izobraževalne skupnosti in zastavili delegatsko vprašanje.

A. Žalar

Šola ima eno normalno, 60 kvadratnih metrov veliko učilnico. V drugi, s 35 kvadratnimi metri, je prostora za 20 učencev. Da so že pred časom rešili prostorsko stisko, pa so morali tudi večnamenski prostor (20 kvadratnih metrov) preurediti v učilnico... V takšnih pogojih je bila že do zdaj prava inovacija sestaviti urnik.

ureja ANDREJ ŽALAR

Okrogla miza o lovstvu na sejmu gozdarstva in kmetijstva

Puška sploh ni sovražnik številka ena

Če o puški kot sovražniku sploh lahko govorimo. Kajti na okrogli mizi o lovstvu, kot so opredelili srečevanje lovcev, strokovnjakov s tega področja in žal v skromnejšem zastopstvu predstavnikov gozdarstva in kmetijstva, je bilo največ govora o varstvu, gojitvi in nenazadnje seveda tudi o lovu, kar so hkrati tudi tri osnovne opredelitve zakona s tem imenom. Sicer pa namen srečanja in pogovora na to temo v okviru različnih letošnjih prireditev na sejmu gozdarstva in kmetijstva ni bilo razreševanje nekaterih perečih in še vedno odprtih vprašanj (teh pa se je izkazalo, ni malo), marveč morda in predvsem opozorilo, da ne bi že jutri ugotavljali: žal se ne da nič več narediti, priložnosti nismo izkoristili in zdaj nas čaka le drago popravljanje napak.

Amaterska strokovnost

Pravzaprav je bila rdeča nit dobro poltretjo uro trajajočega pogovora ekologija oziroma varstvo. In tako je tudi eden od sogovornikov ugotovil, da je pravzaprav žalostno, da morajo danes amaterske organizacije, kot so na primer lovske družine in ribiške družine, ki imajo v svoji organiziranosti velik poudarek na ljubitelstvu, prve in predvsem najbolj glasno opozarjati na različne ekološke katastrofe in škodo, namesto, da bi se strokovno lotevale (že davno prej) problema ustanove, službe in organizacije združenega dela, ki jim to pritiče kot osnovna ali pa vsaj pomembna dejavnost.

Na srečo pa so te »ljubiteljske organizacije«, čeprav amaterske, pri svojem delu (za kar jih zavezuje pravzaprav tudi zakon) zelo strokovne. Tone Svetina, zasebni pisatelj (tako se je zapisal med udeleženci), je celo ugotovil, da so lovci v Sloveniji dosegli sam vrh na področju organiziranosti v okviru lovske zveze, družin in posameznih zvez. To danes dokazujejo s tem, da se niso uresničile črnogledne napovedi izpred desetletij, da bodo lovci, člani lovske družine, divjad hitro iztrebili prav zaradi amaterske opredelitve in podružbenosti. V Sloveniji je divjadi danes veliko, morda celo (nekateri) preveč.

Tudi v Zvezni republiki Nemčiji so pred časom tako kot pri nas, potočke ograjevali v betonske kanale. Zdaj spet zasajajo grmičevje in z denarjem skušajo priklicati nazaj naravo... Pri nas potočke šele ograjujemo...

Lovska zveza Slovenije, ki letos praznuje 80-letnico, ima 22.500 članov v 411 lovske družine in 17 lovske zvez. V zvezi organizirani lovci v Sloveniji pa danes upravljajo kar z 90 odstotki lovnih površin. Le 10 odstotkov predstavljajo Triglavski narodni park in gojitvena lovišča.

»Za obvladovanje tolikšnega prostora pa je amaterizem premalo,« ocenjuje predsednik Lovske zveze Slovenije inž. Bruno Skumavec. »Potrebno je strokovno znanje. Zato lovci tudi sodelujemo z raziskovalnimi ustanovami, imamo svojo revijo, tudi s strokovno vsebino, šolo za lovske tehnike, tečaje za lovske čuvaje, redna strokovna posvetovanja, predavanja na srednjih in visokih šolah za gozdarstvo in kmetijstvo, nenazadnje pa so za nas zelo pomembne tovrstne raziskave Biotehnične fakultete in Inštituta za lesno in gozdno gospodarstvo. Sodelujemo z gozdarji in tudi s kmetovalci.« Strokovnosti, po organizacijski plati torej ne manjka. Lovci pa hkrati zatrjujejo, da je takšna amaterska strokovnost tudi učinkovita.

Staleža ne kroji puška

Zdrav gozd naj bi bil ogledalo dobrega gospodarjenja za divjadjo. Kako veliko ali pa tudi kako malo resnice je v tem. Lahko bi rekli tudi obratno. Vendar ne eno ne drugo že nekaj časa ni več res. Še največ resnice je morda pravzaprav v prizadevanjih za dobro gospodarjenje. Sicer pa lovci ugotavljajo, da ne morejo več uravnati številčnosti divjadi. Puška že najmanj deset, dvajset let več ne kroji staleža. In čeprav lovci kot (popoldanski) ljubitelji ali pa dopoldne poklicni gozdarji, kmetovalci sodelujejo (pa ne le zaradi zakona in sporazuma) so v prizadevanjih za varstvo in gojitev divjadi največkrat že nemočni.

V pogovoru so poleg predstavnikov Lovske zveze Slovenije, lovcev, lovske strokovnjakov sodelovali tudi novinarji, redki gozdarji in (brez besed) kmetijci. Poleg Nacionalnega parka Brioni, Grude, Kozoroga Kamnik, Fazana Beltinci, Jelena Snežnik in Triglavskega narodnega parka pa so bila zanimiva razmišljanja tudi predstavnikov Jelena Beograd, Medveda Kočevje, Komasa in gostov iz Borovelj.

Dogaja se, da divjad nima več prostora, ne miru in da ji zmanjkuje celo hrane. Leta 1960 je bilo na primer v Sloveniji 17.000 osebnih avtomobilov, danes jih je pol milijona. Do zadnje gozdne meje smo zgradili gozdne ceste. V gozdovih je danes 35.000 traktorjev. V 15 letih se je število gozdnih cest na hektar več kot podvojilo.

V skrbi za prometno udobnost in rekreacijo v naravi, smo hkrati utesnili, vzemirili in že zelo ogrozili divjad. Pa ne le divjad. Tudi gozd ni več tisto, kar bi moral biti.

Zato lovci že razmišljajo, da bi predlagali omejitve gibanja v gozdovih (vsaj v določenem času) in uveljavili predvsem večji red pri nabiranju gozdnih sadežev. Skrajni čas je, da preprečimo brezglave posege v naravo, saj se nam zdaj dogaja tisto, kar se je pred časom že sosedom. Zato so tudi prepovedali (marsikje) odprta gibanja v gozdovih.

Zoran Nastran iz republiškega komiteja za gozdarstvo in kmetijstvo razlaga, da je z zakonom o gozdovih predvideno, da se s samoupravnimi sporazumi ne uravnava le gospodarjenje v gozdovih marveč s celotnim prostorom. »Vse torej, kar moti gozd, se mora reševati v interesni skupnosti. Ne vem, zakaj občinske skupščine, če se to ugotovi za potrebno, ne bi zaprle posamezne (ne recimo regionalne) gozdne ceste vsaj v določenem mirovnem času, da bo divjad imela mir. Gozdna gospodarstva lahko sprejmejo posebne pravilnike o nabiranju gozdnih sadežev. Mislim, da ne bi smeli tega razumeti, da ljudje ne bi smeli več v gozd; vendar ne kar z avtomobili skozi gozd zaradi množičnega nabiranja (razprodaje) gob, ker jih v sosednji Italiji lahko vsakdo nabere le določeno manjšo količino. Na Tolminskem v posameznih občinah že resno razmišljajo, da bi glede tega uveljavili določene omejitve. Če bi bilo treba, bi takšen družbeni interes lahko uveljavili za celotno republiko (ob določenem času zaradi živali ali za določeno vrsto gob na primer).«

Škode vsakršne vrste

Govorimo o divjadi in gozdu, kmetijstvu in divjadi, o lovstvu nasploh, pa o gozdu in kmetijskih površinah posebej. Škode vsakršne vrste je vse polno. Posebne analize o ekoloških škodah in velikosti le-teh sicer nimamo (nas vsaj manj glava boli zaradi njih — o.p.p.), vendar skorajda gre verjeti zatrditvi domnevi govrnika, da so le-te še veliko večje na primer od škode, ki jo danes povzroča divjad. Kisel dež, razpadanje planinskih masivov in hitro naraščanje melišč, črne gradnje, številni letalski koridorji (in še več naj bi jih bilo), izleti, rekreacija, pikniki, izpušni plini (če ne zaradi drugega že zaradi gozdnih cest, traktorjev in motornih žag), so pospeševalci obolenja gozdov. Zaradi tega zdaj rešujemo (s posebnim varovanjem) divjega petelina, skušamo reševati obolelega gamsa, po drugi strani pa zaradi vzneirjanja divjadi nasploh postaja medved sovražnik številka ena.

Tako lovci, ki ugotavljajo, da puška že dolgo več ne kroji staleža, razen ko divjad prav zaradi teh razlogov, ker je vzneirjena in marsikdaj nima več dovolj hrane, množično dela škodo v gozdu in tudi na poljih. Vendar, kot pravijo, z gozdarji dobro sodelujejo. Veliko slabše, razen v izjemnih primerih sodelujejo s kmetovalci. Slednji so še največkrat nejevoljni nad škodo, čeprav naj bi jo vedno dobili povrnjeno. Takšne so bile trditve, predstavniki kmetijstva pa se niso odzvali ali pa so se strinjali. Kakorkoli, v sodelovanju z zavarovalnicami lovci ne vidijo in ne poskušajo več iskati rešitev. Premije za odškodnine so za lovce predrage, raje se sporazu-

mevajo za posamezna plačila odškodnin. Tudi zaradi lovske etike. Danes vsak lovec ceni gozd in divjad tudi s stališča brega gospodarja. Zdjaj si prizadevamo, da škodo, ki jo povzroči divjad, preprečimo. Če bi jo poravnale zavarovalnice, bi nas morda premalo brigalo, da do njega sploh prihaja.

Že sosednja Avstrija je znana po veliki kem številu male, poljske divjadi. Tudi marsikje drugje jim povzročajo kmetijski viški skrbi... Imajo boljše semena, drugačna gnojila...? Resnica je najbrž bližja, da je tam en človek na 20 hektarih, pri nas pa 100 na 20 arih...

Pa vendar je bilo slišati pripombo (sicer ne iz kmetijskih vrst), ki morda v eno kaže, da je sodelovanja med kmetij in lovci resnično premalo. Najbrž ni razloga ne verjeti lovcom, da se škodo poravnajo, znani pa so po drugi strani tudi primeri hude nejevolje, pravičnega opuščanja kmetovanja na posameznih kmetijskih površinah prav zaradi stalne škode, ki jo povzroča divjad.

Prodaja, ne pa razprodaja

Ekološka nit, ki je ob razlagah o posameznosti in vlogi, organiziranosti, skrbi za varstvo divjadi, gozda in kmetijskih površin in ob najrazličnejših škodah, smo jim priča (in bi jih bilo treba razvzeti in predvsem oceniti ter potem ukrepati), je bila ves čas živa; tudi v tem delu pogovora, ko je tema pristala na turizmu in tovrstni gospodarski koristnosti divjadi oziroma lova.

Lahko bi rekli, da je bila, ob razlagi gosta iz Borovelj, da pri njih ne vabijo turistov v lov oziroma na lovišča, pripomočnik, da jih raje vozijo na lovske izlete v Jugoslavijo, še najbolj zbadljivo realno. Lovske družine v Sloveniji, čeprav ne zato, vendar vsekakor tudi da lahko povzročijo škodo, za tuji lovni turizem povprečno namenajo do 20 odstotkov letne odstrela divjadi (nekateri za malo divjadi, tudi do 60 odstotkov). V gojitvenih loviščih, kjer poslujejo kot organizacije zdrženega dela z vsemi prispevki poleg svojih dohodkov, pa celo 80 odstotkov letne ga odstrela.

Prava vrednost trofeje je, da imajo celo, no, ko je lastnik živ. Potem se naj večkrat preselijo na podstreho in med šaro... Lani na sejmu je nekdo nekaj dragocene trofeje skušal prodati po 90 starih tisočakov...

Razlaga, da naj bi bil lov sestavni del turizma in divjad krona tovrstne turizma, čne ponudbe najbrž prenese splošno podanjanje na današnjo prakso na tem področju. Če pa odmislimo vse druge specifičnosti in ocenimo le tisto, da tuji zastopniki in ocenimo le tisto, da tuji zastopniki raje vozijo k nam turiste na lov, je vredna razmisleka. Toliko bolj se mora velja zamisliti nad ugotavljanjem, da je cena divjačine (mesa) po Černobyl padla za polovico. Da iztržimo na letu Sloveniji 5 milijonov dolarjev od lova, prodaje divjačine, mora povprečno vsa lovska družina na leto obiskali pet milijonov tujih lovske turistov.

Direktor Lovske gozdne gojišča Len Beograd (med največjimi pri nas) rekel, da je bil včasih pri njih tovrstni rizem ob dobrem gospodarjenju zelo razvit, vendar je bil potem z nalogom prenehan. Danes si prizadevajo, da bi spet dobili vstopnico zanj v svetu. Še bolj misli vredna pa je pripomba nekoga, da pač počnemo, ker smo v hudi stiski. Ed pomirjevalno, da lovni turizem ni tako nevarnost (kljub temu da se vedno več ljudi, tudi naše zasebne turistične agencije, ukvarjajo s tovrstno ponudbo na turizmu), je pravzaprav bila izjava inž. Bruna Skumavca:

»V Lovski zvezi Slovenije vztrajamo, da se lovski turizem izvaja po lovski slovenskega lovskega prostora. Ne bomo dovolili nobenega streljašтва, saj ne pretirana komercializacija lahko povzroči dolgotrajno prizadevanje.« Torej je prodaja, ki v nobenem primeru ne sme prerasti v razprodajo.

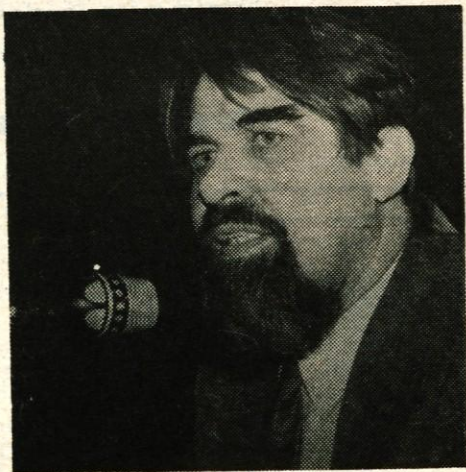
Vsa ta razmišljanja in ugotovitve, že zato, ker smo jim priča danes v gozdu in prostoru, kar sama po sebi odpira nova, pa pravzaprav narekujejo širši Bolan gozd, ki ne daje več zavetja bolni zbegani divjadi in ta zato dela škodo, da nas že zavaja v misel, ali je še potrebna, je le še korak do hitre streljave, da (človek — ljudje) nismo samostojni. Zato ljubiteljsko ali organizirano v gojitvenih loviščih skupaj z gozdarji in kmetovalci (kot družba) moramo tudi divjad in lovstvo oziroma varstvo gojitev opredeliti kot življenje in varstvo, ki bomo jutri brez njega, če ne bomo sporazumno in z dragocenim posredstvom ravnali.

A. Žalar

Ciril Zlobec in njegova knjiga Priznam, rekel sem

SLOVENCIM NOČEMO POSTATI NAZADUJOČE LJUDSTVO

Zakaj pri Slovencih, se marsikdo sprašuje, koliko tega razmišljanja, tudi sami se pogosto o tem sprašujemo, tudi odgovoriti si skušamo, vendar prav to nenehno vračanje k takšnemu samospraševanju nas utrjuje v prepričanju, da to ni muhavost, kompleks, bolezen, ampak čisto preprosto — in strašno hkrati — usoda. Tako pravi na začetku svoje nove knjige Ciril Zlobec Priznam, rekel sem.

Priznam, rekel sem je pravzaprav ne-navadna: je izbor intervjujev s pesniki in politikom Cirilom Zlobcem, intervjujev, ki so nastajali v zadnjih nekaj letih. Knjiga, ki je tako nastala, je svojevrsten dokument časa, čeprav je navidezno v ospredju »intervjuvanec«, njegovi pogledi na sedanje probleme pri nas; obenem pa je prav to povezovanje osebnih usod z narodno, ki diha prav iz sleherne izrečene in zapisane misli, izraz skrbi in dolžnosti do narodovega preživetja, kulturnega in civilizacijskega, je izraz potrebe po samoodločanju, samoidentificiranju. Knjiga je obenem pričevanje sedanosti in sporočilo prihodnosti.

Kako je pravzaprav nastala ta nova knjiga?

»Nastala je, ker so me k temu spodbudili prijatelji. Ko sem začel zbirati, kar je bilo objavljeno, sem se dobesečno zgrozil nad lastno usodo: v obdobju treh, štirih let sem izrekel ogromno količino besed in to največkrat pred mikrofonom, kamerami,

Samo kot ustvarjalni narod in posameznik smo lahko enakopraven, če smem tako reči, »uporabnik« današnjega modernega sveta.

to je spontano in nekontrolirano, kot je to v navadi, če vas intervjuvajo. Gradiva je bilo kar za okoli tisoč tristo strani, kar bi bila seveda preveč zajetna knjiga. Za objavo sem izbral le skromno četrtino.«

Ob tako velikem številu intervjujev se zgodi marsikaj nepredvidenega?

»Moram reči, da tisti, ki zastavljajo vprašanja najrazličnejša vprašanja, prihajajo z različnimi nameni: eni ga hočejo popularizirati, drugi kompromitirati, drugi vas hočejo spraviti v zadrego, vas zmešati. Vsaj polovica novinarjev, ki me je spraševala o sedanjem položaju v Jugoslaviji, je imela takšen namen. Seveda pa naj bi se tako kompromitirale tudi ideje, za katere se zagreva sam ali pa tudi drugi pri nas. Dogaaja pa se še nekaj drugega: moje izjave očitno nekateri zelo radi povzemajo. Nastane prava verižna reakcija. Rezultat takšnega komuniciranja je včasih prav nenavaden. Pred kratkim je prišlo pismo, v katerem se nekdo hujuje na Jožeta Smoleta, ki je nedavno v Beogradu govoril v slovenskem jeziku ter tako »zalil« ušesa neslovensko govorečih poslušalcev. In še naprej se hujuje pisec — kako sploh more imeti Jože Smole za podpredsednika RK SZDL Slovenije nekoga, ki že s svojim imenom nedvoumno razkriva svoje slabe značajske lastnosti, da ne omenja, kaj ta človek, to je jaz, sploh piše in govori...«

V knjigi so zbrane vaše temeljne opredelitve o tistih vprašanjih, ki prav zdaj pretresajo slovensko in jugoslovansko družbo. Potemtakem bi ta zbirka intervjujev lahko veljala kot dokument vaše obnašanja?

»Zame je to poskus nekakšne duhovne biografije z vsemi elementi, ki hkrati tudi določajo družbo današnjega časa. Življenje me je vrglo v nekatere dolžnosti, recimo javne dolžnosti, ko sem prisiljen komunicirati z mnogimi in obenem takoj reagirati v nekaterih izrednih, napetih situacijah.

Menim, da je misel, naj bi pesnik skrbel za usodo svojega naroda, ena izmed zmot, ki smo jih podedovali. Pesnik naj opravlja svoj posel, s tem bo tudi najbolj pripomogel k občutku nacionalne trdnosti.

Kot pisatelj se nisem mogel zadovoljiti, da bi preprosto objavil le zbirko najpomembnejših intervjujev ali najodzivnejših odgovorov. Tudi se nisem odločil za kronološko objavo. Izbral sem teme, tako da se intervjuji datumsko prepletajo, vračajo se nazaj in naprej, pač glede na to, kdaj sem razmišljal o določenih temah. Začenjam s trditvijo o narodu, takoj zatem sledi razmišljanje o meni samem. Ne, ker bi sam želel, pač pa so me drugi spraševali, kdo sem, kaj hočem, kaj razmišljam, kaj

V knjigi opisujete dogodek, ko ste kot mlad novinar intervjuvali Borisa Zicherla in Ferda Kozaka. To doživljate oziroma posledice so za vedno odločile vaše gledanje na odnos med vprašanim in izpraševalcem.

»Temu mojemu prvemu in pomembnemu intervjuju sta oba vprašanca — potem ko je bil objavljen — očitala nekorektnost. To je v meni pustilo globoko sled: za rekel sem se, da sam ne bom nikoli, če se bom znašel v vlogi intervjuvanca, protestiral proti objavljenemu, pa četudi se z besedilom popolnoma ali vsaj v celoti ne bi strinjal. Tega sem se vseskozi držal. Izjema je le nedavno objavljeni tekst v reviji Danas: v bistvu so me le mimogrede vprašali za neko informacijo, iz tega pa so si izmislili intervju in odgovore, ki jih nisem nikoli izrekel.

Veliko sem premišljeval o tem, kaj je dejanje izjav: ali res samo tisto, kar izrečeš, ali tudi tisto, kar sicer iskreno dojamete tisti, ki te sprašuje. Tisti, ki sprašuje, pa včasih sliši tudi tisto, kar nisi izrekel. Toda kot že rečeno, jaz priznam, da sem

Občutek imam, da se Slovenci od vseh narodov v Jugoslaviji zavedamo tega nezadržnega drobljenja še pred nedavnim bolj ali manj monolitne družbe. Pa ne, ker bi bili jasnovidejši od drugih, ampak, ker zaradi zgodovinskih, civilizacijskih in drugih razlogov, pa tudi in nemalo zaradi svoje narave, manj usodno občutimo svojo individualno pripadnost in odvisnost od skupnosti v enotnosti, ki ni globlje utemeljena, ki ne upošteva tradicije in hkrati možnosti razvoja modernega sveta, ne vidimo v njej svoje edine socialne trdnosti, svoje edine politične varnosti, skratka: to drobljenje družbe, ki smo mu priča, se nam ne zdi niti tragično niti incidentalno, ampak neizbežnost na naši skupni poti v razvijajoče čase.

to rekel. Moram pa izreči priznanje novinarjem, da so tudi tisti, ki so prihajali z namenom, da me z vprašanji izzivajo — predvsem to zadeva napete odnose med Slovenijo in ostalimi republikami — da so bili v glavnem izredno korektni, malo je bilo hotenega izrabljanja. Novinarska etika se je vsaj v mojem primeru izkazala izredno visoko.«

Že vrsto let vas domala obsedajo nekatere teme. Ali se je s časom kaj spremenilo?

»Stvari, ki sem jih pred dvema, tremi, štirimi leti slutil v naših odnosih, medsebojnih, mednarodnih se samo še zaostrujejo. Naša družbena stiska, ki sem jo pred časom s temi razmišljanji nekako napovedal, se s tem dokazuje in seveda pogloblja. Stvari so se v tem času še veliko bolj zaostriale in postale razvidne, rekel bi, tudi za površen pogled. Nočem reči, da sem imel kaj prerokovega duha, sem pa marsikaj predvideval. Nekatere stvari, ki jih danes doživljamo, so zelo logična po-

sledica nekaterih nastavkov pred časom, ko smo jih zaznali še v blažji obliki. Iz tega bi se dalo sklepati, da noben problem, ki je resnično živ in izhaja iz medčloveških, iz mednarodnih odnosov, ni tak, da bi se ga dalo odložiti ali celo demagoško zanikati. To se sicer dogaja pogosto. Toda vse, kar je resničen problem, enkrat izbruhne na dan in to tem huje, čim dlje smo ga odlagali ob stran. Vzemimo naše mednarodne odnose, vzemimo Maspok, vzemimo Kosovo. Z najvišjih mest so te probleme proglasili za kontrarevolucijo in nacionalizem, izenačili so pojave v različnih prostorih in razmerah. Povsod je bil en sam nacionalizem, en sam irendentizem in tako naprej. S tem smo stvari samo zapletli; podrobnejša analiza pokaže, da je sleherni pojav — tudi negativen — izrazito vezan na okolje, v katerem nastaja. Nekaj poskusov reševanja teh problemov in razmišljanja o njih mi je naklopalo dodatne težave, češ da gledam skozi slovensko optiko na jugoslovanstvo; no, s temi očitki sem se že davno sprijaznil.«

V knjigi, ki ste jo sami v nekaterih delih morali tudi prevesti, saj so intervjuji izšli tudi v drugih jezikih, vam ni ušla niti ena nestrpna beseda, kar sicer dandanes ob takih temah pri nas nikakor ni več običaj.

»Globoko sem prepričan, da je v Jugoslaviji mogoče sožitje samo ob polnem spoštovanju posameznih nacionalnih identitet. V to sem prepričan, to mislim in to pišem. Združujemo se in sodelujemo na popolnoma prostovoljni osnovi in iz občutka obojestranskega interesa. Tisti, ki nam očitajo nacionalizem, izhajajo iz

Samo ideje, ki imajo možnost, da se v javnosti soočajo z drugimi idejami, se pokažejo kot sprejemljive ali nesprijemljive. Ideja, ki jo s kakršnim koli političnim, sodnim ali policijskim postopkom blokiramo, postane pomembna ideja, čeprav bi sama po sebi morda to ne bila.

predpostavke, da je treba najprej utrditi jugoslovanstvo in znotraj njega zagotoviti dovolj prostora za nacionalnosti. Jaz mislim obratno: v tej državi so in so bili primarni narodi, ti so ustanovili državo — in ne obratno, da je država vrednota zase, ki dopušča narodom večje ali manjše svobodno gibanje. Mislim, da gre za zelo pomemben konflikt, ki še kar traja in to tudi na najvišjih nivojih.«

Slovenci moramo neprestano dokazovati, da smo upravičeni do svojega obstoja...

»Stalno nam ponujajo neke rešitve za sožitje. Takšna nesprijemljiva razmišljanja ima na primer tudi Stipe Šušar. Vse te ideološke rešitve so vse po vrsti neko nasilje, ker izhajajo iz predpostavke, kako bi moralo biti. Vojaško močna država, ideološko monolitna, temu naj bi se narodi podrejali? Mislim, da ta osnovni konflikt rojeva spet nove in nove probleme. Hudo narobe pa je, če v stiski, kakršni smo zdaj, iščemo izhode v napačni smeri.

Narod, ki se ukvarja bolj s svojo preteklostjo kot s sedanostjo in ne utegne misliti na svojo prihodnost, je v hudi stiski, bojim se, da smo v hudi stiski prav zdaj.

Že to je nenormalno, da se moramo Slovenci stalno dokazovati. Za narodovo življenje bi bilo običajno, da o tem ne razmišlja posebej, da je obstoj nekaj samo po sebi umljivega. To dokazovanje med narodi in državo je nekaj nesprijemljivega, je jemanje vzorcev od drugih, ker pač ne more kar počez biti uporabno za vse.«

Knjiga je sestavljena iz devetih poglavij, tako kot je Dante ponazoril pekel. Je to tudi naša usoda?

»Sleherna usoda naroda gre skozi neke vrste lasten pekel. Toda Dante je vedel, ko pride skozi zadnji, najhujši krog, se mu pot odpira v vice in v nebesa. Jaz bom zadovoljen, če bom iz tega devetega kroga izšli. Upam, da to ni le moja iluzija.«

Lea Mencinger

KULTURNI KOLEDAR

KRANJ — V galeriji Mestne hiše je na ogled razstava *Sodobna umetnost iz Beljaka*. V Mali galeriji Mestne hiše razstavlja slikar *Karel Kuhar*. V Prešernovi hiši je odprta *fotografska razstava Boštjana Guncarja in Deana Dubokoviča*.

CARINUM — V Carniumu, Mladinskem kulturnem centru, Delavski dom, vhod 6, danes, v petek, ob 19. uri vrtijo video film *Kokon*. Ob 21. uri pa film *Arizona junior*. Jutri, v soboto, je ob 19. uri na sporedu film *Ameriška himna*, ob 21. uri pa film *Brazil*.

JESENICE — V razstavnem salonu Dolik danes, v petek, ob 18. uri odpirajo razstavo slik akad. slikarke *Urške Zajdela*. Na otvoritvi bo z recitalom nastopil pianist Primož Kerštajn.

V 1. nadstropju Kosove graščine je na ogled *razstava ročnih del*.

RADOVLJICA — V galeriji Šivčeve hiše razstavlja akad. slikar *Vinko Tušek*.

ŠKOFJA LOKA — V galeriji Loškega gradu razstavlja kitajska slikarka *Wang Huiqin*. Zbirke Loškega muzeja so odprte *vsak dan* razen ponedeljka, od 9. do 17. ure.

Na Loškem odru bodo danes, v petek in jutri, v soboto, obkrat ob 20. uri ponovili *komedijo M. Frayna Hrup za odrom*.

VRBA — Prešernova hiša je odprta vsak dan od 9. do 16. ure razen ponedeljka.

DOSLOVČE — Finžgarjeva hiša je odprta od 10.30 do 13. ure, ob ponedeljkih od 12. do 16. ure, ob sobotah zaprto.

KRANJSKA GORA — Litznekova hiša je odprta, razen ponedeljka, vsak dan od 10. do 12. ure in od 17. do 19. ure.

TRŽIČ — V galeriji Kurnikove hiše je na ogled razstava slikarja *Viktorja Klotarja*.

DOMŽALE — V Galeriji Domžale razstavlja akad. slikar *Črtomir Frelih*.

KAMNIK — V razstavišču Veronika razstavlja *Handi Behrič*.

TRŽIČ PLEŠE 88

Tržič — Zveza kulturnih organizacij Tržič je minuli petek v tržiški kinodvorani organizirala tretje srečanje tržiških plesnih in folklornih skupin.

Občinstvu, ki je do zadnjega kotička zapolnilo dvorano, se je predstavilo devet skupin. Plesalce in gledalce v dvorani je pozdravila tudi predsednica ZKO Tržič Maja Ahacič in spregovorila tudi o napredku folklorne dejavnosti v občini, pa tudi o stagnaciji sodobnih plesnih skupin, s katerimi se je Tržič še pred nekaj leti po-nasal.

Prvi del prireditve, ki ga je vodila Bojana Kališnik, je bil namenjen folklorni dejavnosti in skupinam v občini: članska in pionirska skupina FS Karavanke s koreografi Ljubo Nadišar, Marjanom Vodnjakom, Bojanom Knificem, Robertom Kopačem so predstavili gorenjske, štajerske, belokranjske in prekmurske plesse. Med pionirskimi skupinami je v dobri koreografiji izstopala pionirska skupina, ki deluje na OŠ heroja Bračiča, žal pa pri tej-kot tudi pri ostalih skupinah peša petje, kar bodo morali mentorji nedvomno popraviti.

Pred pričetkom drugega dela prireditve sta nastopili dve skupini: plesna šola KUD Podlublje s standardnimi plesi pod mentorstvom Huberta Turka, nato pa so kot gostje nastopile plesalske skupine Natali, ki je z delom začela pred kratkim. Skupino vodi Natalija Kadivnik.

Skupine Arabeska, Miš maš in Elektra so sestavljale drugi sklop prireditve. Vsaka se je predstavila s po dvema oz. tremi plesi, ki so imeli v svoji koreografiji elemente jazz baleta, afriške ritme, plesne igre in sodobni izrazni ples. Razgibani in raznoliki plesni ritmi so tržiško publiko navdušili, saj sta si koreografiji Jolanda Meglič in Alenka Dolenc-Križaj potrudili in iz mladih plesalcev izvabili vse, kar so se v zadnjem obdobju naučili.

Boris Kuburič

Kranj — V Mali galeriji Mestne hiše razstavlja te dni slikar *Karel Kuhar*. V spremni besedi v katalogu k razstavi dr. Cene Avguštin piše o sedanjem Kuharjevem slikarstvu: »Kuharjev 'predmet' postane nosilec slikarjevih razmišljanj, čustvenih odzivov in še posebej podzavestnih stanj, ki spreminjajo nekdanje naravne oblike v arhetipe. Ta proces je dobro viden v predzadnji in zdajšnji fazi Kuharjevega slikarstva, ko so se nekdanje biološke oziroma kamninske tvorbe preobrazile v nekakšne večnostne simbole, na videz podobne okamenelim praoblikam in vsajene v domišljjsko, v zadnjem času vedno bolj temačno obarvano krajino. V njih umetnikova stanja dobivajo značaj neustavljive usodnosti in človeške tragedije.« — Foto: G. Šinik

PREMIERA ANDERSENOVEGA VŽIGALNIKA

Naklo — Minulo soboto so otroci Dramskega krožka osnovne šole Prve kranjske čete iz Nakla uprizorili igrico Hansa Christiana Andersena *VŽIGALNIK*. Igrico so predstavili v malo drugačni »preobleki«, saj je Franček Rudolf izvirni tekst preuredil za odrsko predstavitev. Duhovni vodja mladih igralcev in obenem tudi režiser je bil Miha Štefe, ki z otroki sodeluje že tri leta. Za sceno in kostume je poskrbel Saša Kump, glasbo pa je posebej za to igrico pripravila Nataša Konc, ne gre pa spregledati tudi lektorskega dela Metke Štucin. Da pa je celotna scena zaživela na odru, je poskrbel Bojan Završnik-Bonza.

Mladi igralci so svoje vloge odigrali sproščeno in pokazali vse svoje igralske sposobnosti pridobljene z dolgotrajnim delom. Pikro pripombo zasluži le slaba zatemnitev dvorane, v kateri reflektorji (osvetlitev) niso mogli v celoti služiti svojemu namenu.

Da je igrice *Vžigalnik* doživela odrsko predstavitev, gre zaslugi tudi krajevni skupnosti, saj je finančno podprla izvedbo igrice. Vaščani so dvorano dobrodu napolnili, kar pomeni še dodatno spodbudo mladim igralcem in tudi režiserju, da morajo s svojim delom še nadaljevati. Navidez malenkostna predstava, pa vendar je v ljudeh vzbudila zanimanje, saj so prav najmlajši dokazali, da Naklo še ni v celoti kulturno mrtvilo.

Renata Škrjanc

ureja LEA MENCINGER

Zavarovalna skupnost Triglav

Gorenjska območna skupnost Kranj

Občanom in zavarovancem-samoupravljalcem čestitamo 1. maj — praznik dela in želimo obilo delovnih uspehov

Sestavni del današnjega gospodarskega in družbenega razvoja so tudi najrazličnejše NEVARNOSTI. Ne moremo se jim izogniti. Lahko pa se proti njim zavarujemo. Še posebej pomembno pa je, da imate premoženje zavarovano za toliko, kot je vredno. Prek sto naših delavcev dela na Gorenjskem na področju premoženjskih in osebnih zavarovanj. Posvetujte se z njimi, radi vam bodo svetovali in pomagali ugotoviti, ali ste pravilno zavarovani. Vse informacije glede najrazličnejših zavarovanj pa lahko dobite tudi na naših izpostavah. Svetujemo vam torej, da se odločite za zavarovanje. pa ne za kakršnokoli, marveč za najbolj ustrezno zavarovanje!

Zahvaljujemo se vam za zaupanje in se priporočamo.

„InterEuropa“

KOPER

Filiala Kranj
Filiala Jesenice

delovnim ljudem čestitamo
za praznik dela — 1. maj

Marija Burnik

Kranj, Titov trg 14

(poleg Prešernovega hrama na dvorišču)

Vam nudi: ● usnjene denarnice in razne etuije ● usnjene in elastične pasove ● usnjene ogrlice, uhane in zapestnice ● usnjene kravate, metuljčke in pentlje za lase. Priporočamo se za obisk in čestitamo za praznik dela 1. maj.

ZLATARSKA
DELAVNICA
LEVIČNIK ŽIVKO

Kranj
Maistrov trg 9
(nasproti Delikatese)

Cenjenim strankam
in občanom
Gorenjske čestita za
1. maj — praznik
dela

JELOVICA

Lesna industrija Škofja Loka, Kidričeva 58

čestitamo za praznik dela 1. maj

Borut Kos

DEŽELA Z ENIM SAMIM ZAKONOM

Preden sem se odpravil v Teheran sem hotel obiskati bazar v središču mesta, za katerega pravijo, da je eden največjih in najbolj založen v Iranu. Že v ulicah na poti k pokritem bazarju, je bilo polno majhnih trgovin, kjer so trgovci prodajali pretežno izdelke za vsakdanjo rabo in to kar na sredi pločnikov. V samem bazarju, ki je zaradi svoje velikosti res vreden ogleda, in kjer se človek brez težav izgubi v spletu hodnikov in vrvežu, pa so napredaj najrazličnejše stvari, med katerimi so me najbolj zanimala preproge. Zato sem se večino časa zadrževal v posebej določenem delu, ki ga predstavljata dve veliki dvorišči, povezani s številnimi hodniki, kjer so bile prodajalne postavljene v treh nadstropjih. Tukaj se lahko dobi preproge vseh vrst — od nekaj metrov velikih, do manjših (zidnih) z najrazličnejšimi motivi. Bazar se razen dela s preprogami vseeno ne more primerjati s suki v Alepu ali Damasku, vendar se človek tukaj lahko zadrži nekaj dni, kajti perzijske preproge so izredno bogato dekorirane in motivi se le redkokdaj ponavljajo ter so res prava paša za oči. Ker sem zvedel, da so najbolj cenjene preproge, izdelane v Širazu, mestu v centralnem delu dežele, sem se odločil, da bom raje tam kupil kakšno manjšo zidno preprogo, kajti kljub črni menjavi so cene zelo visoke, kar je tudi razumljivo, saj so vse ročno narejene in za izdelavo srednje velike preproge je potrebno nekaj mesecev vztrajnega dela. Na žalost so bile le-te v Širazu ravno tako drage, vendar sem tam vseeno kupil kakšen meter in pol veliko preprogo srednje kvalitete za samo 10 \$, ker mi je uspelo le zaradi vztrajnosti in prijateljskega prepričevanja drugih trgovcev, ko sem se pogajal z lastnikom neke prodajalne. Drugi prodajalci so mi zaupali, da z vsem baranta-

njem takšno preprogo najceneje prodajo za 25 \$ in trgovec, pri katerem sem jo kupil, me je dobesedno vrgel iz prodajalne, kajti s svojim tarnanjem o prazni študentski denarnici, sem ga nadlegoval kakšni dve uri, kar ga je pripeljalo na rob živčnega zloma.

ro ogledu bazarja sem se napotil na avtobusno postajo in se postavil v vrsto pred eno izmed agencij, katerih avtobusi vozijo v Teheran. Ko sem tako čakal v vrsti, me je po rami potrpel mlajši bradati fant v črni srajci in mi v angleščini dejal naj mu sledim, da mi bo on priskrbel vozovnico. Večkrat se zgodi, da te konkurenčne agencije "ukradejo" drugi in ker je bila vrsta precej dolga, sem mu brez skrbi sledil. Vstopila sva v pisarno, kjer je bilo kakšnih šest ljudi, pokazal mi je na stol in dejal naj počakam, da pridem na vrsto. Kmalu mi je pomignil, naj pridem k njegovi mizi in me prosil za potni list. Opravičil se je, da angleščine ne obvlada najbolje, zato sva se raje pogovarjala v italijanščini. Mislim, da rabi potni list za vpis podatkov, vendar ga je začel podrobno pregledovati ter mi postavljati vprašanja: Zakaj sem v Iranu, kaj mislim o deželi in režimu, če poznam kakšne ljudi i.t.d.. Vse skupaj mi je postalo precej čudno, zato sem nehal odgovarjati ter zahteval vozovnico in potni list. Toda le-tega je dal nekemu, enako oblečenemu možaku, kateremu je prevajal moje odgovore ter mi dejal, da moram na policijsko postajo, ker bi me radi podrobneje spoznali, za kar naj bi porabil le uro ali dve. Z dvema možakoma sem se peš odpravil proti mojemu hotelu, da bi vzel nahrbtnik, ker bi ga radi pregledali. Šele sedaj sem spoznal, da sem v rokah poseb-

ne Homeinijeve policije, pred katero me je svaril že Ali. Hodili smo tako, da sem bil neprestano v sredini med homeinistoma, da jima ne bi pobegnili, vendar mi kaj takega še na misel ni prišlo, saj je imel eden od njiju moj potni list, brez katerega se v državi, kjer si vsak dan nekajkrat legitimiran, ne moreš rešiti. Naenkrat sem se spomnil na sporočilo in naslov Alija in tihotapev v Teheranu, ki sem jih imel v beležki in prva misel mi je bila, kako naj se znehim teh stvari, kajti prav gotovo bi mi jih med preiskavo našli, kar bi pomenilo zame mogoče več mesecev zapora, preden bi raziskali, kakšne zveze imam s temi ljudmi.

Ko smo prispeli v hotel sem iz nahrbtnika naskrivaj vzel beležko z naslovi ter jo vtaknil v torbico, ki sem jo vedno nosil s seboj. Na srečo je z menoj vstopil le eden homeinist, medtem ko je drugi čakal pred vrati hotela, zato sem s telesom lahko prekril svoje početje.

Iz hotela smo se napotili proti vojaškemu jepeu, s katerim naj bi me odpeljali. Preden smo vstopili, sem iz beležke naskrivaj potegnil sporočilo, ga zmečkal in čakal na priložnost, da ga odvržem, kajti vse naokoli so bili homeinisti in vojaki. Ko so odprli vrata vozila, sem iz žepa vzel vžigalico in cigareto, jo prižgal, skupaj z vžigalico pa sem pod jeep odvrnil, da sem odvrnil pismo. Vžigalo je, saj so mislili, da sem odvrnil le vžigalico. Znebil sem se najpomembnejšega, toda v beležki sem imel tudi naslove, katerih sem se moral na vsak način otresti. Med vožnjo, ki je trajala kakšnih deset minut, sem sedel med dvema vojakoma, zato nisem mogel storiti ničesar.

Odložili so nas pred neko zgradbo z zapornico in vojakom ob njej. Ko smo vstopili na dvorišče, sta mi moja spremljevalca s kretnjami pokazala, da moram z enim od njiju počakati, medtem ko je drugi vstopil v zgradbo. Ostala sva sama. Moj čuvaj je stal neprestano ob meni, vendar ni kazal kakšne posebne budnosti, pa tudi deloval je precej nezainteresirano do mene. Naredil sem se, kakor da imam poln nos, mirno iz beležke iztrgal list z naslovi ter se vanj useknil. Papir sem odvrnil z kanalizacijo in vse je izgledalo povsem normalno, možak se še zmenil ni za moje početje. Bil sem že vesel, da sem se znebil vseh stvari, toda spomnil

sem se, da imam naslove napisane tudi v farščini, zato sem na hitro iz beležke iztrgal tudi ta list, vendar ga nisem imel časa odvreči, kajti že so nam ju klicali v zgradbo, zato sem list zmečkal in ga vtaknil v žep.

Odvedli so me v neko temno sobo z mizo in posteljo ter mi ukazali naj odložim nahrbtnik. Mislim, da bo to vse in da mi bodo le pregledali vsebino, vendar je name že čakal starejši možak, mi nataknil na oči masko iz platna in elastične ter me za roko odvedel preko dveh dvorišč v neko drugo poslopje. Ko sem lahko snel masko, sem ugotovil, da se nahajam v 2 x 2 metra veliki, belo popleskani celici z železnimi stolom in odejo na njem, ki jo je čuvaj razgrnil po podu in mi s kretnjami pokazal, da se lahko uležem. Nato mi je začel temeljito pregledovati žepa. Glavna misel mi je bila, kako naj se znehim lista z naslovi. Ko mi je pregledoval levi hlačni žep, sem v desnega vtaknil masko, v katero sem zavil papir in ko mi je hotel preiskati še ta žep, sem potegnil masko s prijem ter zopet dvignil roke nad glavo, kot sem jih moral držati ves čas. Vzel mi je masko iz rok in jo vrgel na stol. V istem trenutku pa je iz maske padel tudi papir. Imel sem občutek, kot da pada celo večnost in na hitro sem nanj odvrnil cigareto ter oboje prekril z nogo. Nič ni opazil. Mislim, da sem le ugasnil cigareto, in ko me je nadalje pregledoval, mi vzel pas ter vse stvari iz žepov, sem neprestano z nogo prekrival zmečkan list. Pustil mi je le škatlico cigaret, vendar je s seboj odnesel vžigalico in mi s kretnjami dopovedal, da tukaj ne smem kaditi. Končno je odšel in hitro sem pobral list, ga vtaknil v usta ter pogoltnil, saj nisem vedel, kam naj ga drugam skrijem. Reči moram, da sem ga goltal prav z užitek, kajti vedel sem, da sem sedaj "čist".

Čez 15 minut mi je isti paznik prinesel nekakšno juho z mletim mesom in to mi je bil prvi znak, da bom mogoče moral ostati dlje časa, vendar sem se vseeno tolažil, da bom svoboden po pregledu prtljage. Ko sem pojedel in mi je odnesel skodelico ter mi prinesel čaj, kar sem izkoristil, da ga zaprosim naj mi prižge cigareto. S kretnjami mi je pokazal, da bo zatisnil na eno oko in prižgal mi jo je.

se nadaljuje

TV SPORED

PETEK

29. aprila

10.00 Tednik
11.00 Portret: Vilko Ukmar
11.25 T. Mann: Izpovedi pustolovca Feliksa Krulla, ponovitev 3. dela
14.00 Video strani
14.55 Mozaik, ponovitev
15.55 Tace: Slalom Kajak-kanu na divjih vodah, prenos
17.30 Zadnja arija, 1. del španske nadaljevanke
18.20 Grafike Bosne in Hercegovine: Mersad Berger, 1. del oddaje TV Sarajevo
18.45 Risanka
18.55 Video strani
19.00 Vreme
19.01 Obzornik
19.13 TV okno
19.18 Zrno
19.22 Propagandna oddaja
19.30 TV dnevnik
19.55 Vreme
19.59 Zrcalo tedna
20.14 Propagandna oddaja
20.22 A. Dumas: Gospa Monsorojska, 1. del francoske nadaljevanke
21.15 Propagandna oddaja
21.20 Sončna energija, dokumentarna oddaja
22.10 TV dnevnik
22.25 Ciklus filmov Ingmarja Bergmana: Blizu življenja, švedski film
23.45 Video strani

22.20 Kulturna srca, kulturni magazin

23.50 BIS-nočni program

01.35 Poročila

SOBOTA

30. aprila

7.50 Video strani
8.00 Radovedni Taček: Medved
8.15 Pamet je boljša kot žamet: Sol
8.20 P. Stroyer: Pepe s trobento
8.35 D. Zajc: Kralj Matjaž in Alenčica, lutkovna igrara
9.10 Makedonske narodne pripovedke, 5. oddaja
9.40 Studio je vaš: 25 deklet in klavir
10.20 Republiška revija
10.50 Bosančki, ponovitev dokumentarne oddaje
11.30 Omizje
13.30 Jubilejna teveteka, ponovitev 13. oddaje
14.00 Video strani
15.35 Video strani
15.40 Kecek, slovenski film
15.70 Zadnja arija, 2. del španske nadaljevanke
18.10 Da ne bi bolelo: Alergija
18.30 Pozdrav prazniku: Koncert pred skupščino Jugoslavije, prenos
19.15 TV okno
19.18 Zrno
19.22 Propagandna oddaja
19.30 TV dnevnik
19.55 Vreme
19.59 Naš utrip
20.14 Propagandna oddaja
20.22 Zrebanje 3 x 3
20.30 Na predvečer 1. maja, prenos s Lisce
20.55 Propagandna oddaja
21.00 Dublin: Pesem Evrovizije, prenos
23.15 TV dnevnik
23.30 M. Laurence: Vrnitev v Paradiž, 27. del avstralske nadaljevanke
00.20 Video strani

Oddajniki II. TV mreže

12.20 Kako biti skupaj
12.45 Stas in Neli, bolgarski film
14.15 Poreč: Tenis
16.15 Koncert mladih solistov II.
17.15 DP v rokometu:
Medveščak: Pelister, prenos
18.40 Dallas, ameriška nadaljevanke
19.30 TV dnevnik
20.15 DP v košarki — finale končnice
21.45 Poročila
21.50 Integrali, oddaja iz kulture
22.20 Športna sobota

TV Zagreb I. program

9.00 TV v šoli
10.30 Poročila
10.35 BIS-ponovitev nočnega programa
12.20 Boj za obstanek,

izobraževalna oddaja
14.35 Narodna glasba
15.05 Sedem TV dni
15.50 TV objektiv
16.35 Poročila
16.40 TV kolektor
16.50 Lenz in svoboda, TV nadaljevanke
18.30 Pozdrav prazniku, koncert pred skupščino Jugoslavije, prenos
19.15 Risanka
19.30 TV dnevnik
20.05 Boljše življenje, humoristična serija
21.00 Dublin: Pesem Evrovizije, prenos
21.15 TV dnevnik
23.30 Zabavni maraton

NEDELJA

1. maja

8.00 Budnica — Godba iz Senovega, prenos s Lisce
8.15 Živ zav
9.00 Lisca: Prvomajski pozdrav, prenos
9.15 Grizli Adams, ponovitev 13. dela ameriške nanizanke
9.40 Otroški spored
10.00 Lisca: Prvomajski pozdrav, prenos
10.10 Prvi maj v Jugoslaviji
10.55 Lisca: Prvomajski pozdrav, prenos
11.30 Video meh
12.00 Kmetijska oddaja
13.00 Lisca: Prvomajski pozdrav, prenos
13.20 Prvi maj v Jugoslaviji
13.50 M. Laurence: Vrnitev v Paradiž, ponovitev 27. dela avstralske nadaljevanke
14.00 Video strani
14.50 Naš avto, slovenski film
16.20 Propagandna oddaja
16.25 Lipica: Svetovni pokal v dresurnem jahanju, prenos
17.45 Prvi maj v Jugoslaviji
18.00 Zadnja arija, 3. del španske nadaljevanke
18.55 Risanka
18.55 Video strani
19.00 Vreme
19.01 TV mernik
19.13 TV okno
19.18 Zrno
19.22 Propagandna oddaja
19.30 TV dnevnik
19.55 Vreme
19.59 Propagandna oddaja
20.05 I. Brešan: Obljubljena dežela, 1. del nadaljevanke TV Zagreb
20.50 Propagandna oddaja
20.55 Zdravo
22.25 EP v standardnih plesih, posnetek
23.35 Video strani

Oddajniki II. TV mreže

30. Danes za jutri in Visoka tarča, ameriški film
11.30 Boj za obstanek, poljudnoznanstvena serija
12.00 Prvi maj v Jugoslaviji, vključitev (izključitev ob 13.00)
13.00 Športno-zabavno popoldne
14.02- Avtomobilske dirke F1 za VN San Marina, prenos (slov. kom)

18.25 Rokomet (ž) za pokal IHF — Budućnost: Villnus, prenos
19.30 TV dnevnik
20.00 Tito in delavski razred, dokumentarna oddaja
20.55 Koncert KUD Ivo Lola Ribar
22.10 Športni pregled
22.40 DP v nogometu, reportaža

TV Zagreb I. program

8.00 Dober dan, Jugoslavija, skupna oddaja vseh TV centrov, Budnica, oddaja TV Ljubljana
14.00 Skrivni dnevnik Adriana Molea, serijski film
14.50 Videotit, oddaja resne glasbe
15.35 Dokumentarno popoldne
17.15 Lenz ali svoboda, serijski film
18.55 Risanka
19.30 Dnevnik
20.00 Zabavnoglasbena oddaja
20.50 Ciklus Oskarjevci: Igrani film
23.30 Dnevnik
23.40 Vedno z vami, nočni program

PONEDELJEK

2. maja

9.00 Radovedni Taček, 5. oddaja
9.15 Pisana frnikola, češkoslovaški mladinski film
10.35 Makedonske narodne pripovedke, 6. oddaja
11.10 Bolek in Lolek na Divjem zahodu, poljski risani film
12.20 Video strani
15.10 Video strani
15.25 Zvezde steze, ameriški film
17.15 Zadnja arija, 4. del španske nadaljevanke
18.05 Od zlate ritke do zlate naveze — Portret dr. Miha Potočnika
18.45 Risanka
18.55 Video strani
19.00 Vreme
19.01 Svetila
19.13 TV okno
19.18 Zrno
19.22 Propagandna oddaja
19.30 TV dnevnik
19.55 Vreme
19.59 Propagandna oddaja
20.05 J. Chapot: Pogled v ogledalu, 2. del francoske nadaljevanke
21.05 Propagandna oddaja
21.10 Koncert iz Postojnske jame
22.20 Portret Catherine Hepburn, ameriški dokumentarni film
23.15 Težavna vzgoja otroka, ameriški film (ČB)
00.55 Video strani

Oddajniki II. TV mreže

17.15 Kalniški raj, dokumentarna oddaja
18.00 Mali koncert
18.15 Znanost
19.00 Indirekt
19.30 TV dnevnik
20.00 Argumenti, zunanepolitična oddaja
20.45 Poročila

20.50 Oddaja iz kulture
21.25 Vrtnar posebne sorte, dokumentarna oddaja
22.05 Kratke filme
22.25 Mejaši, dokumentarna oddaja
22.55 Poezija

TV Zagreb I. program

9.45 Poročila
9.50 TV kolektor
10.00 Zbori pojejo, glasbena oddaja
10.30 Dopoldne za otroke
12.00 Igrani film za otroke
13.35 Boj za obstanek, izobraževalna serija
14.05 TV poster: Nedžad Salković, oddaja narodne glasbe
14.35 Otroci, pojte z nami
14.50 Sedmi veter, nadaljevanke za otroke
15.05 Nekaj več izobraževalna oddaja
15.35 Dnevnik
15.50 Najbogatejša občina v Jugoslaviji, dokumentarna oddaja
16.25 Po poteh svobode, glasbena oddaja
17.05 Lenz ali svoboda, serijski film
18.45 Pogovor Milojkom Druvočevićem
19.15 Risanka
19.30 Dnevnik
20.00 Jugoslovanski igrani film ali drama
21.35 Dnevnik
21.55 Disko-folk, zabavna oddaja
22.40 Vedno z vami, nočni program
00.10 Poročila

TOREK

3. maja

8.35 Video strani
9.00 Pamet je boljša kot žamet
9.05 Zlati cekin, posnetek festivala otroške popevke iz Bologne
10.25 Čudoviti moške v letih škafah, ameriški film
12.30 Video strani
14.00 Video strani
14.15 Pesem Evrovizije, posnetek iz Dublina
15.30 EX libris: Moda skozi čas, 1. del
16.30 Otroci v svetu
17.30 Zadnja arija, 5.-zadnji del španske nadaljevanke
18.20 Albina Hočvar-Mali, dokumentarna oddaja
18.45 Risanka
18.55 Video strani
19.00 Vreme
19.01 Plavi planet
19.15 TV okno
19.18 Zrno
19.22 Propagandna oddaja
19.30 TV dnevnik
19.55 Vreme
19.59 Propagandna oddaja
20.05 V. Grisogono-Nemeš: Ženska zgodba, drama TV Sarajevo
21.20 Propagandna oddaja
21.25 Circomunica
22.15 Video strani

Oddajniki II. TV mreže

17.15 Impresije, balet

17.45 Nočna izmena, dokumentarna oddaja
18.15 Glasbena oddaja
19.00 Izobraževalna oddaja
19.30 TV dnevnik
20.00 Po sledovih Slovencev v svetu: Delavci vseh dežel — II. del, dokumentarna serija
21.30 Poročila
21.35 Zabavni torek
23.05 Portreti, oddaja iz kulture

TV Zagreb I. program

11.45 Poročila
11.50 TV kolektor
12.00 Polna glava risb, oddaja o animiranem filmu
13.00 Boj za obstanek, izobraževalna serija
13.30 Igrani film za otroke
15.00 Rovinji dokumentarna oddaja
15.30 Mali koncert
15.45 Oddaja za otroke
16.15 Tehnična vzgoja, izobraževalna oddaja
16.45 Poročila
16.50 TV kolektor
17.05 Lenz ali svoboda, serijski film
18.45 Številke in črke, kviz
19.05 Risanka
19.30 Dnevnik
20.00 Zrebanje lota
20.05 Serijski film
21.35 Dnevnik
21.55 Portret Vican Vicanovića
22.25 Vedno z vami, nočni program
00.05 Poročila

SREDA

4. maja

9.45 Teletekst RTV Ljubljana
10.00 V. Grisogono-Nemeš: Ženska zgodba, drama TV Sarajevo
17.20 Video strani
17.35 G. Vitez: Zrcalce
17.45 A. Lindgren: Erazem in potepuh, ponovitev nadaljevanke
18.15 Poljudnoznanstvena oddaja — Majhne razlike in njihove velike posledice, 3. del
18.45 Risanka
18.55 Video strani
19.00 Vreme
19.01 Obzornik
19.13 TV okno
19.18 Zrno
19.22 Propagandna oddaja
19.30 TV dnevnik
19.55 Vreme
19.59 Propagandna oddaja
20.05 Film tedna: Koža, italijanski film
22.15 Plesni nočno: Omen
22.25 TV dnevnik
22.40 Zagorske impresije

Oddajniki II. TV mreže

17.10 TV dnevnik
17.30 Kdo ali jaz?, otroška oddaja
18.00 Izobraževalna oddaja
18.30 Video godba, ponovitev
19.30 TV dnevnik
20.00 Svet na zaslonu

TV Zagreb I. program

8.25 Poročila
8.30 Serija za otroke, izobraževalni program
9.00 Pripovedujemo zgodbo
9.15 Slovenski jezik
9.45 Federico Benković. Zrtvovanje Isaca
10.00 Izobraževalna oddaja
10.30 Poročila
10.35 Izobraževalni program
12.30 Poročila
14.45 Mali svet živide
15.05 Oddaja za učitelje
15.20 Pristop k umetniškemu delu
15.50 Vedno z vami, ponovitev
17.30 Serija za otroke
18.00 Izobraževalni program
18.30 Risanka
18.40 Številke in črke, kviz
19.00 TV kolektor
19.10 Risanka
19.30 Dnevnik
19.50 Šport
20.00 Športna sredi: Evropski nogometni pokali: Pokal UEFA
22.30 Dnevnik
22.50 Morje, ljudje, obale, potopisna reportaža
23.20 Vedno z vami

ČETRTEK

5. maja

10.00 Glasbena vzgoja
11.10 Piknik pri Hancing Rocku, avstralski film
16.25 Video strani
16.40 Mozaik — Šolska TV, ponovitev
17.10 Indijske legende, 4. del kanadske nanizanke
18.15 Slovenski ljudski plesi: Premurje I.
18.45 Risanka
18.55 Video strani
19.00 Vreme
19.01 Obzornik
19.13 TV okno
19.18 Zrno
19.22 Propagandna oddaja
19.30 TV dnevnik
19.55 Vreme
19.59 Propagandna oddaja
20.05 Tednik
21.05 Propagandna oddaja
21.10 T. Mann: Izpovedi pustolovca Feliksa Krulla, 5.-zadnji del nemške nadaljevanke
22.10 TV dnevnik
22.25 Jubilejna teveteka, 17. oddaja
23.25 Video strani

Oddajniki II. TV mreže

17.10 TV dnevnik
17.30 Malo upanja, otroška oddaja
18.00 In tudi letos, izobraževalna oddaja
18.30 Risanka
18.40 Številke in črke, kviz
19.00 TV kolektor
19.10 Risanka
19.30 TV dnevnik
20.00 Telekino: Oče na službenem potovanju, jugoslovanski film
22.30 Poročila
23.35 Odprta knjiga

RADIO

PETEK, 29. aprila:

Prvi program
8.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 8.35 Mladina poje — 9.05 Glasbena matineja — 10.05 Rezervirano za... — 12.10 Pod domačo mareljo — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti — 13.20 Osmrtice, obvestila in zabavna glasba — 13.30 Od melodije do melodije — 14.05 Govorimo angleško — 14.35 — 15.25 Popoldanski mozaik — 15.30 Dopoldni in odmevi — 16.00 Vrtljak želja in EP — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 Minute z ansambli — 18.15 Gre-mo v kino — 19.00 Radijski dnevnik — 19.25 Obvestila in zabavna glasba — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Pojemo in godemo — 20.00 Mladi mostovi — 20.30 — 23.00 Slovencev po svetu — 23.05 Literarni nočno

SOBOTA, 30. aprila:

Prvi program

8.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 8.35 Mladina poje — 9.05 Glasbena matineja — 10.05 Rezervirano za... — 12.10 Pod domačo mareljo — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti — 13.20 Osmrtice, obvestila in zabavna glasba — 13.30 Od melodije do melodije — 14.05 Govorimo angleško — 14.35 — 15.25 Popoldanski mozaik — 15.30 Dopoldni in odmevi — 16.00 Vrtljak želja in EP — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 Minute z ansambli — 18.15 Gre-mo v kino — 19.00 Radijski dnevnik — 19.25 Obvestila in zabavna glasba — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Pojemo in godemo — 20.00 Mladi mostovi — 20.30 — 23.00 Slovencev po svetu — 23.05 Literarni nočno

9.35 Danes smo izbrali — 10.05 Sobotna matineja — 11.05 Naši znanstveniki pred mikrofonom — 12.10 Minute za staro glasbo — 13.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.05 Kulturna panorama — 15.10 — 15.35 Popoldanski mozaik — 16.00 Vrtljak želja in EP — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 Minute z ansambli — 18.15 Gre-mo v kino — 19.00 Radijski dnevnik — 19.25 Obvestila in zabavna glasba — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Pojemo in godemo — 20.00 Mladi mostovi — 20.30 — 23.00 Slovencev po svetu — 23.05 Literarni nočno

NEDELJA, 1. maja:

Prvi program
8.05 Radijska igra — 9.05 Se pomnite, tovariši? — 10.05 Prenos s proslav v Sloveniji — 11.00 — 17.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 13.20 Za naše kmetovalce — 15.30 Poročila — 17.05 Nedeljska reportaža — 17.30 Pojo amaterski zbori — 18.00 Posebna praznična oddaja — 20.00 — 22.00 V nedeljo zvečer — 22.20 — 24.00 Glasba za prijeten konec tedna

PONEDELJEK, 2. maja:

Prvi program
9.05 Glasbena matineja — 10.05 Koncert meseca — 11.05 Izbrali smo — 13.20 Od melodije do melodije — 14.15 Mladi na glas-

benih revijah in tekmovalnih — 16.00 Vrtljak želja — 17.05 Posebna oddaja — 18.25 Zvočni signali — 19.25 Obvestila in zabavna glasba — 20.00 Izbrali smo — 21.05 Zaplešite z nami — 22.30 — 24.00 Zimzelene melodije

TOREK, 3. maja:

Prvi program
10.05 Prizma optimizma — 11.05 Danes smo izbrali — 14.05 Novosti iz studia 26 — 14.35 — 15.25 Popoldanski mozaik — 17.05 Posebna oddaja — 18.00 Rože in luči — 19.25 Obvestila in zabavna glasba — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 21.05 Radijska igra — 22.30 Slovenski pevci zabavne glasbe

SREDA, 4. maja:

Prvi program
14.45 — 15.25 Popoldanski mozaik — 15.30 Dogodki in odmevi — 17.00 Studio ob 17.00 — 19.25 Obvestila in zabavna glasba — 20.00 — 22.00 V nedeljo zvečer — 22.20 — 24.00 Glasba za prijeten konec tedna

PONEDELJEK, 2. maja:

Prvi program
10.05 Rezervirano za — 12.10 Pojemo in godemo — 13.30 Od melodije do melodije — 14.05 Za mlade radovedneže — 14.45 — 15.25 Popoldanski mozaik — 15.35 Zabavna glasba —

16.00 Vrtljak želja — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.15 Razmišlja-

mo, ugotavljamo — 20.00 Četrto večer domačih pesmi in napovedov — 21.05 Literarni večer —

radio triglav jesenice

PROGRAM RADIA
NJIH FREKVENCAH 89.8 Mhz — slinšnost: Jesenice, 96.7 Mhz — slinšnost: Bohinj, 96.8 Mhz — slinšnost: Gornjesavska dolina, 96.0 Mhz in 87.7 Mhz — slinšnost: Radovljica, Kranj, Domžale, Kamnik in Bežigrad.

Petek, 25. aprila:

16.00 Obvestila, — 16.30 Domače novice, — 16.45 Obvestila, — 17.00 Kamen spotike: Članstvo v Socialistični zvezi, stanovanjska baraka na Cesti 1, maja na Jesenicah, označevanje prehodov za pešce, — 18.00 Čestitke poslušalcev in EP, — 18.45 Pregled kulturnih in športnih dogodkov ob koncu tedna in zaključek programa

Sobota, 30. aprila:

16.00 Obvestila, — 16.30 Domače novice, — 16.45 Nagradna glasbena oddaja z lestvico narodnozabavne glasbe MOJA JE LEPSA KOT TVOJA, — 18.00 Čestitke poslušalcev in EP — 18.55 Zaključek programa

mo, ugotavljamo — 20.00 Četrto večer domačih pesmi in napovedov — 21.05 Literarni večer —

PROGRAM RADIA
NJIH FREKVENCAH 89.8 Mhz — slinšnost: Jesenice, 96.7 Mhz — slinšnost: Bohinj, 96.8 Mhz — slinšnost: Gornjesavska dolina, 96.0 Mhz in 87.7 Mhz — slinšnost: Radovljica, Kranj, Domžale, Kamnik in Bežigrad.

SREDA, 4. maja:

16.00 Obvestila, — 16.30 Domače novice, — 16.45 Obvestila 17.00 Tema dneva: Sindikat v povojnih letih, — 17.45 Aktualno, — 18.00 Čestitke poslušalcev in EP, 18.35 Novosti iz narodnozabavne glasbe, — 18.55 Pregled dogodkov jutrišnjega dne in zaključek programa. Četrtek, 5. maja

Sobota, 30. aprila:

16.00 Obvestila, — 16.30 Domače novice, — 16.45 Obvestila 17.00 Oddaja v živo: gost oddaje bo svetovni popotnik Zvone Šeruga, — 18.00 Čestitke poslušalcev in EP, — 18.35 Vedno zelene melodije, — 18.55 Pregled dogodkov jutrišnjega dne in zaključek programa

Petek, 6. maja

16.00 Obvestila — 16.30 Domače novice — 16.45 Obvestila — 17.00 Kamen spotike — 17.30 Aktualno — 18.00 Čestitke poslušalcev in EP — 18.45 Pregled kulturnih in športnih dogodkov ob koncu tedna in zaključek programa

Sobota, 7. maja

16.00 Obvestila — 16.30 Domače novice — 16.45 Glasbena oddaja z lestvico zabavne glasbe VROČI PET, — 17.45 Aktualno, — 18.00 Čestitke poslušalcev in EP — 18.55 Zaključek programa, — Nedelja, 8. maja

Nedelja, 8. maja

11.00 Mi pa nismo se uklonili, — 11.30 Obvestila, — 12.00 Čestitke poslušalcev, — 13.30 Nedeljska tema, — 13.45 EP in zaključek programa.

Nedelja 1. maja

9.00 Napoved programa — EP in praznična oddaja, — 10.00 Sto letnica Internacionalne — predstavljamo pevske zbornice, — 11.00 Novice in dogodki — Minute za

ŽELEZNIKI

29. aprila: amer. akcij. film DVA VRAGA IZ CHICAGA ob 18. in 20. uri 30. aprila: amer. akcij. film SMRTNOSNO POSLANSTVO ob 20. uri 1. maja: amer. akcij. film CIVILNA PATROLA ob 18. in 20. uri 4. maja: fran. film POD SATANOVIM SONCEM ob 20. uri

POLJANE

29. aprila: amer. akcij. film SMRTNOSNO POSLANSTVO ob 20. uri 1. maja: fran. film POD SATANOVIM SONCEM ob 18. uri 3. maja: amer. avant. film OGENJ Z OGNJEM ob 20. uri

ŽIRI

30. aprila: angl. zgod. drama MISSION ob 20.30. uri 1. maja: amer. kom. OBUPANO IŠČEM SUZANO ob 18. in 20.30. uri 2. maja: amer. akcij. film STRYKER ob 18. uri, angl. zgod. drama MISSION ob 20.30. uri 3. maja: amer. srhij. MOJ SOSEDE JE VAMPIR ob 18. in 20.30. uri

RADOVLJICA

29. aprila: amer. barv. film PETEK 13 — 6. del ob 20. uri 30. aprila: amer. barv. film PETEK 13 — 6. del ob 18. uri, amer. barv. akcij. film OBRAČUN OB 13.15. URI ob 20. uri 1. maja: amer. barv. akcij. film OBRAČUN OB 13.15. URI ob 18. uri

Tina je bil še Maistrov borec

Tatretja bi nas pa vse pobrala

»Ja, glihkar je šel v polje,« mi pove žena Ivanka, ko sprašujem za Zupanovega Tina. Vso pot sem se bala kako neboljenega bom dobila kje v postelji tega skoraj devetdesetletnega moža, no, zdaj ti pa gre v polje. »Saj dohtar bi bil zelo hudo, ampak mal se pa mora sprehoditi, pa danes ni tako vroče, je pa šel...«

Bilo je kot v kakšnem Kosmačevem filmu. Prelepa scena: ožek dolg pas njive in pas travnika se lepo zavalovita in izgubita čez rob v dolino, k cesti, ki je čez vzpetino ne vidiš. Na drugi strani obroba gozda, zadaj pa v soncu s snegom obložene planine, Dobrča, Begunjska, Zelenica, Stol, Golica... Za razoro se je izza roba pokazal on. Najprej klobuk, obraz, jopica, palica... Počasi je prihajal, se zdaj pa zdaj sklonil, z njive pobral debel kamen in ga položil na rob. S palico je vsake toliko potolkel največje grude zemlje. Dolga njiva je, veliko je je za obhoditi. Ko je bil na koncu, se je široko zasmeljal,

ponudil mehko, toplo dlan. Fejst fant je moral biti nekoč tale Tina, Tončov s Spodnje Lipnice. Danes ima hišico na drugi strani ceste, v Zgodnji Lipnici. Pstotneko je kupil petdesetega leta. Tele njive je kupil kasneje. Kako si je želel svoje njive tule gori v polju! Mama jih je včasih tu imela, še kot otrok je hodil z njo v to polje. Pa pride v življenju tako, da pride hiša ob vse. Ampak, zdaj je res zadovoljen. Dve njivi ima, travnik in tamle zgoraj na robu Jelovice še gozd, doma je k hiši prizidal še eno sobo, naredil dve drvarnici, pa tale senik tule na njivi. Njegov vikend! Takole se tule med vrata na tvalo ušede pa po njivi pogleda, kje bosta z ženo krompir posadila, kje fižol pa zelje pa peso... Najlepše se mu zdi prav tukaj. O, pa doma ima tudi lep kotiček, ob peči in razgled po vsej lipniški cesti...

»Ja, vidiš, punca, kdor dolgo živi, veliko doživi. Jaz sem prvo vojno vso skož dal. V zibenjebataljonu sem bil. Kje vse smo marširali. Proti Piavi, na Tirole, Trbiž, Lianz, Triente. Ampak najhuje je bilo pa pri Gorici, ko je šlo vse na šturm. Granate so sekale, in če je padlo na mehko zemljo, je še šlo, granate niso imele toliko moči, če so pa padle na skale, to je še kamenje pobijalo. Tudi plinško zastupitev sem doživel v Franzellachlucht. Na Češkem sem se potem zdravil, prišel za dva meseca celo domov na dopust. Ampak to ti pa rečem, plin je pa vrag. Mi smo bili malo višje, smo se le zastupili, toda tisti, ki so bili po kavarnah, so bili pa vsi hin. Kar siv dim se je valil po tleh, vsako luknjo je dobil. Še jaz sem bil leto in dan hudo bolan. Kar sem pojedel, sem vse izbruhal. Na oči mi je tudi udarilo. Ko sem potem v Nevesinju 1921. leta še naprej vojsko služil in sem zbolel na oči, me je zdravnik najprej vprašal, če sem bil kaj v plinu. Slep bi bil danes, če me ne bi takrat tako skrbno v Splitu zdravili. Tako dolgo se vleče za teboj ta zastupitev. V drugi svetovni vojni plinov niso smeli uporabljati, ampak zdaj spet slišim, da jih. To je grozna smrt. Ne bom pozabil fantov, kako so si obleko trkali s prsi, ko jih je dušilo, nil pljuča trgalo...

O, vojna je grda reč. Pa ni in ni je hotelo biti konec. Ko sem potem 1918 prišel domov, sem šel čez dva meseca že na Koroško. Osem mesecev sem bil tam gori, na Rožku, ob Vrbskem jezeru, v Področji, Maria Rain, Celovec, Köttmansdorf, Viktring. Ko smo koračali od Drave proti Maria Rain, so ženske v strahu šepetale: »Die Serben kommt« (Srbi prihajajo). Nič lepo nas niso gledali. Nekaj hudih borb smo imeli, posebno tistikrat pri Področji je bila trda. Mi smo napadali, a smo se morali umakniti, čeprav smo imeli 500 Nemcev ujetih. Ena četa bi nam morala priti na pomoč s Podgorja, a je bilo slabo vreme pa ni mogla do nas. Kapitan Martinčič je bil moj komandant.

Od Baškega jezera sem potem šel domov. Razočarani smo bili, hudo razočarani. Posamič smo cepali domov. Takrat nas pa niso na Jesenicah pričakali tako kot ob koncu prve svetovne vojne, z godbo, narodnimi nošami... Lani smo se dobili v Mariboru, ko so odkrivali kip generalu Maistru. S Kelihom iz Lesc sva šla gor. A nas je bilo tastarih le malo še živih. Saj še teh ni več, ki smo na Jesenicah v livarni skupaj delali.

Po vojni se je začela njegova borba za kruh. Po Koroškem je golcal, v nemških in francoskih rudokopih se je dajal, potem pa v Milhausnu v sivi livarni delal. Vleklo ga je domov, a dela ni bilo. Pri Koncu v Ljubljani je pekom in trgovcem kvas raznašal. Takrat mu je bilo najslabše. Po ves dan s kolesom naokrog, v vsakem vremenu, pa enkrat na dan jesti. No, potem je je dobil delo na Jesenicah, v sivi livarni, kokile so ulivali. Zdaj je ni več. Tudi tisto je škodovalo zdravju, mu pustilo na pljučih, nič kolikokrat ga je opeklo po rokah.

No, pa je bila spet vojna, 1943., ko so beli in Nemci pobirali vse moške od Kupljenka pa do Škofje Loke, so tudi njega vzeli. Teden dni jim je moral premosti nositi v Ljubljani, nič drugega, hvala bogu. 1944. je šel v partizane. Čez Jelovico, Rovtarico, Prtoč in Martinj vrh so jih peljali v Ledino. V Gregorčičevo brigado je prišel. Slabo sliši, livarna mu je vzela sluh, pa zato še mesec dni ni bil v brigadi. Doma je delal zanje, prej in potem. Navdušenje, da se bliža konec, ga je tistega maja tik pred koncem gnalo čez Podblico proti Kranju. Vražje je še pokalo in mimogrede bi jo čisto na koncu lahko še staknil...

Petindesetega se je upokojil. Težko sapa sta mu pustila ti-ti vojni plin pa siva livarna. A včasih je hodil po hribih. Vse, kar vidi iz svoje lesene lope tule v polju, je prehodil. Sin je bil pa pravi alpinist. Ko je plezal Bavarsko smer v Triglavu, malo od Aljaževega stolpa dol, se je smrtno ponesrečil. Čopov Jože je šel ponj.

Zdaj ga sapa daje že po temle klančku. Včasih jo je pa tako stopil, tako delal. Garalo se je v železarni, ves črn je bil od grafita, kot dimnikar. Zaslužil je pa dobro. Zdaj bi bilo seveda najbolje, če bi bil zdrav. Sicer se pa nič ne mora pritoževati. Pečene piške tako ne bodo nikoli letele z neba. On jih še mara ne. Mleko, bela kava, koruzni žganci, to ima rad. Kadi tudi ne. Včasih pa je, Drava, in če je imel šit ponoči, je kadal noč in dan. Ko pa se je odločil, da bo nehal, je držal. Leto dni je bilo hudo, potem se je uneslo. Če bi ga danes prižgal, bi mu slabo naredilo.

Da bi le še malo preživel, si želi. Pa da bi bil mir. Ko ponoči ne more spati, premišljuje vse mogoče. Če bi se zdaj udarili, bi bilo z vsemi konec. Zdaj se ne bo nihče nikamor skrtil, pa čeprav so že na luno prišli. So kujstni, ni kaj, a preveč je na svetu kemičnega orožja. Koliko orožja je bilo že takrat, ob koncu prve svetovne. Vojski so ga kurili, razbijali po Trbižu in tam okoli. Milijardo škodo so delali. A danes je orožja po svetu, da se nam še sanja ne. Kolikokrat so že rekli, da bi lahko uničili svet...

Nič več ne razmišlja, kam za prvi maj. Če bo lepo, bo šel v polje, če bo slabo vreme, bo sedel tja v zapeček. Tudi peč sta z ženo obnovila. Spodaj na cesti so ves čas nekaj dogaja, nič mu ne uide.

»Poglej, na zgornjem koncu vasi je zdajle poštar, kmalu bo tudi pri naši hiši. In spet se pelje »hruška«. Ta je danes že četrta. Koliko tale cesta trpi! Koliko avtomobilov gre tu skozi. Saj ga ima že vsak, pa vsi jamrajo. Včasih je bilo pa kolo tako bogastvo! Najslabše je danes še za delavca, od njega vse zahtevajo. Kmetu, o kmetu gre pa dobro, nikoli mu ni bilo treba biti lačen...«

D. Dolenc

Mirko Hrast:

Ob motorju sem pozabil na vse

Se spominjate prvih povojnih prvomajskih parad? Ko so šle v povorkah tekstilne delavke, iskraši, gumarji, z zastavami, transparenti, vsak rod delavcev je prikazoval svoje proizvode. V povorki je bilo tudi vse, kar je takrat pomenilo motorizacijo. S pisanimi trakovi okrašena kolesa, tovornjaki, nekaj predvojnih avtomobilov. Povsod so plapolale zastave, ljudje so vzklikali gesla, navdušeno ploskali. Najbolj pa je med množico završalo, ko so se prikazali motoristi. Od daleč je bilo slišati njihov hrup. Da je bil ropot še večji so sneli dušilce na izpušnikih. In potem so se prikazali fantje in moške v usnjenih oblekah z jeklenimi konjički. Od samega navdušenja in tiste stranske sile, ki so jo dale čuti v svojih strojih, so šli lasje pokonci. Med njimi je bil vedno tudi Mirko Hrast-Grča. Kjerkoli in kadarkoli so že bile parade, za 1. ali za 9. maja, v Kranju, Trziču, Ljubljani. Zaradi njih so bile parade posebno doživetje. In ni minila Titova štafeta, da bi je ne spremljali na svojih motorjih. To so bila prečudovita leta dela, udarniških, leta navdušenja.

Dolenec je po rodu, iz Stične doma. Prav nasproti železniške postaje je njegova mama imela svoje prevozno podjetje. Dva avtobusa in tovornjak. Avtobusa sta vozila na redni progi Stična — Žužemberk. Mirko se je seveda šel učiti za mehanika, saj večjega navdušenca za motorje ni bilo daleč naokoli. Kjer je kaj zaropotalo, je že bil zraven. In ker je mami takrat podjetje še kar dobro šlo, je pri šestnajstih že dobil motor. Star, dvotakten, pogon je imel še zadaj na jermen. Ko se je učil v Ljubljani, ni zamudil nobene motorske dirke. Kakšna čast je bila, če je Ludvik Stariču — Letečemu Kranjcu lahko potiskal motor! A ni bilo dolgo, ko je bil tudi sam med tekmovalci. Ko mu je bilo 18 let se je udeležil avstrijskih gorskih dirk na prelazu Podkoren-Wurzenpass in prvič tekmoval. Ob sedemdesetih tekmovalcih je zasedel 2. mesto. Prvič je okusil vso težo borbe in slast zmagovalca.

Pohorje pregazil podolgem in počez

Potem se je za dolgo poslovil od dirk, kajti gospodarska kriza je uničila domače podjetje, Mirko je moral za kruhom. Leta 1933 se je kot mehanik zaposlil pri Jožetu Kovaču v Trziču, pozneje pa pri avtobusnem prevozniku Pernušu. Ob okupaciji, aprila 1941, so ga Nemci kot jugoslovanskega vojaka zajeli v Celju in poslali v ujetniško taborišče v bližino Münchna. Marca 1944 se je vrnil domov zelo bolan, tržiški zdravnik je dejal, da bi pšeniga več ne dal zanj, a si je opomogel in avgusta je bil že v partizanih, v Kokoškem odredu, nato pa v Serčerjevi brigadi. Tisto zimo je Pohorje pregazil podolgem in počez in vse hribe tja dol do Podčetrka in nazaj. Na Mozirskih planinah je bil ranjen v glavo.

»Angleži so bili krivi,« se spominja danes. »Nemci so s 'štorkljo' patrolirali nad nami, mi smo legli v sneg, Angleži so pa sili čez čisto do gozda. Z aviona so to opazili, nas zasuli s bombami. Zadeli so me drobci, oko sem imel najbolj poškodovano, a šli smo naprej.

Ampak enkrat ni dosti manjkalo, da bi me likvidirali naši. V Slovensko Bistrico smo šli napadati tovarno perila, da bi dobili srajce, material za bolnico. Jaz sem imel s svojo skupino nalogo, da zadržimo nemške blinde, da bi našim ne zadržale umika v Pohorje. Jaz sem kot vodja imel angleško avtomatsko protitankovsko puško. Toda bil je hud mraz in orožje ni vžgalo. Blinde smo potem uničili z ročnimi granatami. Na Arehu so me takoj poklicali na zaslišanje, zakaj smo ob komandi zatajili. Dokazoval sem, da je krivo olje, kajti orožje smo mazali s stari oljem, ki pa je na mrazu otrdelo, hkrati pa sem se domislil olja za zavore. To je vedno enako tekoče. Od takrat naprej sem bil brigadni orožar, moja skrb je bila tudi preiskrba zavornega olja.

Kaj bi lahko povzročilo neznanje! Svobodo si je Mirko priboril s Serčerjevci čisto zadnji dan vojne v okupirani Evropi, 15. maja 1945 v Črni na Koroškem in na Poljani. Skupaj s Tomšičevci in drugimi brigadami so z vseh strani udarili na zbrano nemško, ustaško, četniško in domobransko vojsko.

»Kje je bilo najhuje? Povsod je bilo hudo. V Serčerjevi ni bilo dneva miru. Same

hajke, pokreti, iz borbe v borbo. Le za božič je bilo tri dni skupaj mirno, ko se tudi Nemcem ni dalo laziti za nami. No, najhuje je bilo pa nositi ranjence. Mraz, snega do pasu, mokri, noč, nisi videl, kje stopiš. Ranjence smo privezali na nosila in zgodilo se je, da smo zjutraj, ko smo na smrt izmučeni ostali, videli, da nosimo — mrtvega partizana...

Na Pohorju si je Mirko priboril tudi svojo medaljo za hrabrost, sprejet je bil v partijo. Ob koncu vojne je z motoriziranimi enotami ostal v armadi, v Senti, Kikindi, v Zagrebu. Šele pozno 1946. leta je prišel domov.

Zanj ni bilo dela

Najbolj nerad pa se spominja prvih povojnih let. Zanj v Trziču ni bilo službe. Osem mesecev se je preživljal z vulkaniziranjem gum, ki si ga je sam izmislil. Hotel je odpreti svojo mehanično delavnico, že lokal je imel, vse dokumente, pa mu na občini niso hoteli dati ključa, češ da je en mehanik v Trziču dovolj. Tudi z občinsko mehanično delavnico, ki jo je hotel odpreti namesto zasebne, ni bilo nič. Potem je dobil službo elektrikaarja v predilnici s plačo vajeanca... Kasneje je dobil delo v Mehanični delavnici Trzič, ki je v Križah popravljala avtomobile. Ko so videli, kakšen strokovnjak je, ga je vojaški referent povprašal, če bi šel delat za vojsko. Mirko je pristal, prepričan, da tako ali tako ne bo nič. Toda iz Beograda je prišlo rešenje. Skoraj polnih dvajset let je v kranjski vojašnici popravljaval avtomobile, tanke. Ni minil manever brez 'majstora' Mirka. Leta 1970 ga je z Redom za vojne zasluges s srebrnimi meči odlikoval predsednik Tito. Joka je takrat. S tem visokim priznanjem je dobil priznanje za vse nazaj.

Sedemdesetdeset let ima danes Mirko. Lepo hišico si je postavil v Sebenjah. Nad njim je Kriška, pred njim Dobrča, pod njim Senično. Mirka pa ne dobiš druge kot pri delu. Še vedno privija vijake, popravlja kolesa, motorje, kosilnice, še vedno delaven

in skromen, le kadar mu omeniš motorske dirke, zažari. Štirje suhi lovorovi venci na steni delavnice pričajo o mojstrovini največjih ljubezni...

Skoraj vedno vozil častni krog

Res, še dobro, da je imel motorske dirke. Tam je pozabil na vse. In Mirko je bil večni zmagovalca. Če mu le ni zatajil motor. Vsaj 140 zmag ima za seboj. Toliko je pokalov, diplom, ulitih plaket v omari. Samo da se je pojavil na tekmi, so vedeli za zmagovalca. Fotografski posnetki ga kažejo na štartu v makadamskem starem Ljubelju, na Bledu, v Javnih skladiščih, v Stražišču, na speeway stezi, v Škofji Loki, na Blegošu, na Jezerskem, v Opatiji, Portorožu, na Lovčevu, v Sarajevu. Zadnje tekmo je vozil v Beogradu pod savskim mostom, 50 let je že star takrat. Tistikrat mu je odpovedal motor in je bil 3., sicer bi mu prvo mesto moral ušlo.

Sam si je ulival bate, sam predeloval motorje. Njegovo 'basso', ki je imela 400 obratov, je predelal na 700, sam si je pripeljal gume. Dolgo let je vozil s prikolico, vrsta navdušenih mladih sovoznikov se je zvrstila v njegovi prikolici: Rotar, Rendulic, Mongel, Kurnik, Zupan, Perko, sami srčni fantje. Najbolj dramatično pa je bilo nekoč na tekmi v Kamniku, ko mu je sovoznik Ivan Rendulic padel pod prikolico. Koliko prisebnosti je moral imeti, da je v tisti brzini zavrl in da je nagnil motor in dvignil prikolico, da fant ni povozil.

Koliko je spominov. Pa tekma v Kočevju, ko je premagal tekmovalca, ki je že več teden tam treniral z odličnim nemškim torjem in so vsi stavili nanj. On pa je že stikrat pogruntal široko gladko zadnjo grom, da je tik pred ovinkom lahko močnejši zavrl, sicer pa razvijal brzino — in zmaga! Saj je tudi padal, o kako padel, obe nogi imel zlomljeni, roko, rebra, a vse je bilo naslednje dirke že pozdravljeno. Če Hrast ne bo, ne bo konkurence, so vedno znano pred dirkami ugotavljali tekmovalci. A skraj vedno je prišel. Ko ni imel svojega motorja, mu ga je nekoč posodil in — spet zmagal. Nekoč je v Ljubljani zmagal kar treh tekma: na 250 in 500 kubikov, in ko naredili še dirko prvakov vseh kategorij, spet zmagal. Spet je vozil častni krog. Neneh enega pokala mu niso dali, češ ker jih ni že toliko, naj ga odstopi drugemu. Pa je bil na drugi strani še dobro, kajti Mirko je imel s seboj le sedem kovačev, kolikor je stal ker za v en pokal... Ja, takrat ni bilo pokaloviteljev, ni bilo akcije podarim-dobim.

Z dolgovi ne prideš iz dolgov

Mirko je bil tudi tisti, ki je ustanovil to moto društvo v Trziču. Za dobrega tekmovalca so se pulila vsa društva. Nekaj sa je bil član v Ljubljani, potem, potem Kranju. A zakaj bi Trzič ne ustanovil svojega društva? Ko so mu povedali, da mora biti za začetek vsaj 30 članov, sta jih z ženo Lopo začela nabirati. Mimogrede je bilo nov dovolj. A danes mu tega ne priznajo, res, da so bili formalni organizatorji društva, toda ustanovitelj je bil on, temu se ne odrineta.

Skromen je bil vse življenje, vedno z lim zadovoljen.

»Kako se morejo naši politiki toliko dolževati,« se sprašuje. »In kljub temu smo v taki stiski, do grla zadolženi, še vedno najemamo in prosjčimo za kredite!« Ko naj jim vendar dopovemo, da se tako pride iz krize. Stari ljudje še vedo, ja pomni dolg in da se ga ne da plačati drugakot da vsi skupaj stisnemo in vrnemo. Je bila po vojni sama podrtja, še kruha bilo, pa smo se postavili na noge. Brez dogov.

D. Dolenc

Da bo še lepša ta naša deželica — Prejšnjo soboto je bil po vsej Mojstrani živahen vrvež. Preko sto drevov in grmovnic so posadili ob blokkih, hišah, v Triglavskem gaju. Ne le otroci, vsi so poprijeli. Očistili so Mojstrano, da bo pričakala goste vsa ozaljšana. Če se med prazniki ne boste mogli spomniti izletniške točke za vas, se popeljite v Mojstrano. Poiščite Triglavski gaj na robu vasi, kjer vode kar vro na dan, obiščite Triglavski muzej, sprehodite se do Peričnika, morda pa prav do Aljaževega doma. Prelepa je te dni dolina Vrat, vijolična od vresja in Bistrice je bistra in zelena, da se oko spočije... — Foto: D. Dolenc

»Mi smo slovenski pionirji...« Učenci 3. razreda Prešernove šole v Kranju ne pozabijo borcev-kurirjev. Takole so jim zdajnji zapeli na njihovi letni skupščini v Kranju... — Foto: D. Dolenc

Zakaj ne bi vpil, ko pa nimaš kaj izgubiti?

ZSMS — pobalini ali starci?

Brezperspektivnost mladih je danes v bistvu tudi vzrok njihovi radikalnosti, pravi Brane Grims, 25 letni Kranjčan, absolvent Fakultete za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani ter dodaja: »Oblastniki bi nas pravzaprav čisto lahko utišali — ponudijo naj nam življenje, ki bo vsaj približno na evropskem nivoju.«

Vse preveč je samozvanih ljudskih govorcev. Pred kratkim je bilo naprimer dano, da lahko štiri odstotke slovenskega naroda pove svoje, kdaj bo to v takšni meri dopuščeno tudi preostali večini?

Samozvani ljudski govorci

Zadnjem času si se javno oglašil v nekaterih časnikih — Mladini, Gorenjskem glasniku... in s kritično besedo izrazil svoje mnenje do aktualnih družbenih problemov.

Naša realnost je, da pri nas v politiki ne moreš neposredno sodelovati / na primer neobstoja neposrednih volitev /, tako je javno izraženo stališče v časopisu lahko le mišljeno posameznika z (naivno?) željo po njegovi upoštevanju. Mislim, da se pri nas na vseh vse preveč uporablja termin "mnenje ljudstva". V bistvu gre za neko imaginarno kategorijo, s katero in v imenu katere se vse preveč manipulira. V resnici obstajajo mnenja posameznikov, preko katerih pa lahko s sintezo izveš, kaj si ljudje o določenih problemih res mislijo.

Pri nas ni problem v oblasti, pač pa v privilegijih, ki jih uživajo tisti "izvoljeni" v imenu ljudstva. Osnovni problem je tako v tem, da vsi ti niso zainteresirani za izhod iz krize, ker bi se ob tem morali prepustiti tudi neposrednemu nadzoru.

Politiki vendar delajo po volji ljudstva?

Ti poveš svoje, politika pa naredi čisto drugače. Če se nekje javno oglašiš, imaš lahko recimo moralno zadoščenje, da si v popolnoma opozoril na stanje in posledice.

Koliko tolikšno nezaupanje politiki?

Pri nas se dostikrat marsikaj citira kot beseda naroda, pri tem pa se čisto preprosto ali skrivno neuporabno politiki ali poskušajo praviti manever s drugim ciljem (kaj bi izvedli). Tisti, ki prebirajo časopise iz nekaterih jugoslovanskih republik bodo vedeli, kaj se s tem reči.

Vse preveč je samozvanih ljudskih govorcev. Pred kratkim je bilo na primer dano, da lahko štiri odstotke slovenskega naroda pove svoje, kdaj bo to v takšni meri dopuščeno tudi preostali večini?

V bistvu ne gre za nezaupanje konkretnim slovenskim politikom, recimo Kučanu, ampak preneka svetlo točko, pač pa gre za nezaupanje politiki jugoslovanske zvezne okrajne. Pod tem pojmom sam razumem vse, ki se je izmuznil kakršnekoli javni nadzoru, in ki služi predvsem za prenekanje sredstev v ekonomsko-političnem (od sposobnih k nesposobnim). Pri tem problem v oblasti pač pa v privilegijih, ki jih uživajo tisti "izvoljeni" v imenu ljudstva. Tu je povsem jasno razvidno, da gre za obrambo sistema, ki jim v najlepši meri še nadalje omogoča različne privilegije. Osnovni problem je tako v tem, da vsi ti niso zainteresirani za izhod iz krize, ker bi se ob ostalem morali prepustiti tudi neposrednemu nadzoru.

Slovenski sindrom II

Če si Kučana, zakaj?

V osnovi ne cenim ljudi po besedah, ampak po dejanjih in ravnanju. Mislim, da je Kučan v pozitivnem smislu vodilna osebnost. Spomnim se samo njegovega napada na novorevijaše, kar je v moji meri omogočilo treznejšo in z argumenti podprto razpravo. Žal pa je veliko prijetnega zaupanja zapravljen v "slovenski sindrom II" kot sam imenujem "naša JLA".

Ko rečemo, da Slovenci ta trenutek ne moremo karizmatično osebno?

Ne, in tudi sicer menim, da smo mi vse več narod individualistov. Če se enkrat spomnim Kučana, menim, da gre za nek zbir ljudi, kjer ljudje ocenjujejo, da stoji za njimi Kučan, ker gre za akcije vredne sonnega časa. Ne razumem zakaj slovenska politika ne zna "konsenza" v slovenski družbi.

Slovenska ZK je teze, ki jih je sprejela nedavni konferenci sposobna uresničiti, drugo vprašanje pa je, če ona to lahko.

bi izkoristiti v večji meri. Ob tem pa je popolnoma jasno, da bo, v kolikor ta "konsenz" zapravi, v republiki ob celoten ugled.

Pravkar minula konferenca slovenskih komunistov je sprejela, recimo mu, zanimiv program. Je realno, da zaživi v resničnem življenju?

"ZK je to vsekakor sposobna storiti, drugo vprašanje pa je, če ona to tudi hoče. Trenutna družbena klima v Sloveniji bi njeno realizacijo vsekakor omogočala."

Kako vidiš relacijo Slovenija — Jugoslavija?

"Ni naključje, da na pozitivne procese, ki potekajo v naši republiki, gledajo z naklonjenostjo na Hrvaškem in v Vojvodini (morda je simpatija drugod le prikrita z "dežurno" politiko?). Vsaj delno ima to svoje korenine v zgodovini (Avstroogrska — Turčija)."

Predsednik RK SZDL nepartijec

Naj se ob že omenjeni ZK ob preskoku ostalih družbenopolitičnih organizacij, za trenutek ustavi tudi pri ZSMS. V kakšni luči se kaže tebi?

"Z njo je v bistvu takšen križ kot z našo celotno politiko. Slovensko mladinsko organizacijo držijo gor Krški dogovori. Jasno se bomo morali začeti pogovarjati, kdo pravzaprav je ZSMS "pobalini, starci" ali nekdo tretji. Cel kup idej, različnih asociacij, bi po neki logiki veliko bolj sodilo v neposredno okolje SZDL — ja, pa tam očitno ne dobijo domovinske pravice. Ko ravno govorim o fronti — le — ta, je še vedno vse preveč transmisija ZK. Na primer predsednik RK SZDL bi po mojem mnenju absolutno moral biti nečlan ZK, konec koncev je v Sloveniji kar 96 odstotkov nepartijcev. O politični iskrenosti pa samo mimogrede — spomnim se izida "dvoboja" Anderlič — Škerbec..."

Na primer predsednik RK SZDL bi po mojem mnenju absolutno moral biti nečlan ZK, konec koncev je v Sloveniji kar 96 odstotkov nepartijcev.

Kje vidiš trenutna polja borbe slovenske ZSM?

"V točno tistem kar trenutno počenja, samo znebiti bi se morali nekaterih "maloščetinarjev" (bitij brez razvite hrbtenice). Nekako v stilu — vsi, ki se pri nas borijo za odkrito in javno besedo, so v veliki meri mahozihisti in ravno teh nam v slovenski, še bolj pa v jugoslovanski politiki primanjkuje."

Slovenska ZSM v tem času počenja pravilne reči, samo znebiti bi se morala nekaterih "maloščetinarjev" — bitij brez razvite hrbtenice.

Študentje so v zadnjem času, vsaj na nekaterih fakultetah, pokazali večjo aktivnost?

"Vsekakor bi morali imeti študentje svojo lastno organizacijo. Vedno so bili samosvoja struktura, ki se ni pustila vlivati v kalupe. Takrat, ko so nasilno združili študentsko v mladinsko organizacijo, so se povsem jasno zavedali cilja — utišati radikalnost. Tega pa na srečo na dolgi rok ni možno, kar se že kaže danes."

Šuvarjev antiintelektualizem

Na Filozofski fakulteti menijo, da so s "študentskim parlamentom" naredili pomemben korak naprej?

"Njihovo akcijo bi vsaj zaenkrat komentiral po Shakespearovski: Mnogo hrupa za nič. Če bodo delali bo, če ne pa... Spomnimo se samo "slavnega UK — ja."

Ni naključje, da na pozitivne procese, ki potekajo v naši republiki, gledajo z naklonjenostjo na Hrvaškem in v Vojvodini (morda je simpatija drugod le prikrita z "dežurno" politiko?)

Preko študentov nekako najlepše prideva do šolstva?

"Zares sem srečen, da sem bil generacija, ki je končala klasično gimnazijo, ker znanje, ki ga danes dobivajo usmerjenci, ni ničemur več podobno. Ob tem se človek ne hote spomni na Šuvarjeve šolske teorije... danes pa ga nekateri celo hočejo videti na mestu šefa jugoslovanske partije, bog nam pomagaj!"

Šuvarjevstvo je imelo oziroma ima še vedno za enega od železnih aksiomov antiintelektualizem. Kako naj nas potem znanje potegne iz težav? Poglejmo že končno enkrat stanje po naših fakultetah — tehnično opremljenost, programe, osebnostne dohodke zaposlenih... Vse to pelje samo in nepreklicno v razsulo in to popolno."

Svoj čas je bilo zelo moderno reči, da je študent pomemben subjekt?

"Med samim časom študija, ko te bombardirajo z izpitnimi roki, vajami in podobnim ob želji po resničnem študiju ostaja zgolj na nivoju popolnega objekta. Ob tem hkrati pristajaš na cel kup fars. Naj omenim samo predmet SLO in DS. Čudno, da povsod drugje profesorji upoštevajo naše predloge, pri tem predmetu pa je že samo razmišljanje na spremembe greh."

Kakšne misli te prevevajo ob koncu študija?

"Za družbo je velika tragedija, da veliko (skoraj vsi) študentov razmišlja o tem, kako bi odšli v tujino in tam nadaljevali svoje delo. Pri nas enostavno ni pravih pogojev za ustvarjalno delo, če pa na fakulteti nekdo z velikimi mukami le uspe izpeljati nek program, ga potem ne znamo plačati."

Vse preveč je fetišizma fizičnega dela, intelektualcem se ne priznava njihove veljave. Seveda popolnoma jasno — s človekom, ki dela za strojem je večinoma sila lahko manipulirati (naj mi izjeme oprostijo) in mi še vedno upamo ob vsem skupaj govoriti o diktaturi proletariata."

Brezperspektivne generacije

Očitno jasno izražen obup, brezperspektivnosti?

"Kaj drugega kot obup naj izražajo vse (ne po svoji krivdi) brezperspektivne generacije, ki po končanem šolanju nimajo ne neke startne osnove za življenje ne možnosti, da bi si jo ob ustvarjalnem delu pridobili."

Brezperspektivnost mladih je danes vzrok njihovi radikalnosti. Zakaj ne bi vpil, ko pa nimaš kaj izgubiti? Če sem malce zlobno — sarkastičen: oblastniki bi nas čisto lahko utišali, če bi nam ponudili življenje, ki bi bilo vsaj približno na evropskem nivoju."

Je delo danes še vrednota?

"Čas je pri nas že zdavnaj pokopal zadnjo uradno deklarirano vrednoto... Za ustrezno plačilo mislim, da je vsakdo pripravljen ustrezno delati. Za večino plač, ki jih ponujajo danes pa marsikdo še preveč dela."

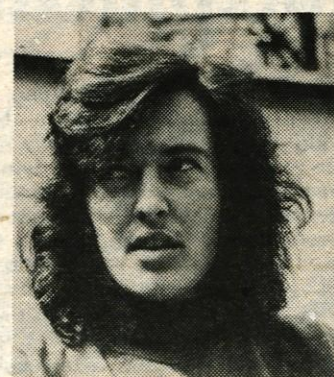
Kako sam vidiš praznik dela, ki je bil tudi razlog najinega klepetaja?

"Reševalcem naše ekonomske krize bi usmeril pogled na socialistično Kitajsko: 1. privatna pobuda, 2. delnice, 3. sproščene roke kmetijstva in 4. vpeljati načelo, da pomeni obogateti z lastnim delom vrednoto. Hkrati pa bi jih spomnil na znano Titovo misel: "Učite se, učite se, učite se!"

Vine Bešter
Foto: G. Šinik

Ob tem se človek ne hote spomni na Šuvarjeve šolske teorije... danes pa ga nekateri celo hočejo videti na mestu šefa jugoslovanske partije, bog nam pomagaj!

Mi 'mamo rešen'

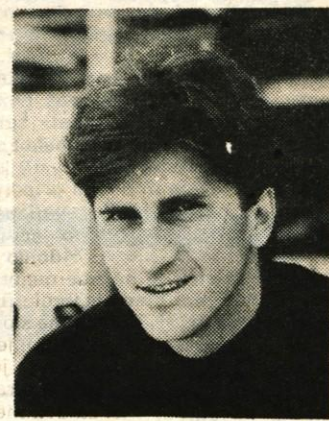
Mojca Robas: "Prvi maj je čas, ki ga bom vsaj jaz preživel, dokaj delavno. Sicer mislim, da kot praznik nima nobenega posebnega smisla več, gre za praznik brez pravega resničnega pomena. Ni več čas, ko bi se lahko pogovarjali o vrednotah, za vse preveč ljudi velja vprašanje: kako preživeti? Gre za življenje od danes na jutri. 15. maj? Se vse, kar je Mikulič dosedaj naredil, se je izpridilo, tako tudi sedaj prav ničesar dobrega ne pričakujem."

Bojan Taneski: "Praznik dela? Takšen kot vsaka sobota, nedelja, skratka dan, ko se nič ne dela. Brez posebne razlike, samo, da je več prostih dni. Delo kot vrednota je velika farsa. Danes je pomembno, kako se znajdeš, poglejte samo izobrazbo, sploh ni več pomembna, en papir več. Vse tisto, kar si bo Branko Mikulič s svojo vlado zaželel po polovici maja me sploh ne zanima, sam sem rešen."

Sašo Govekar: "1. maj je predvsem povezan s kolektivnimi dopusti, tako da ga mnogi vzamejo kot predpripravo na letni dopust. Včasih je mogoče bil praznik, danes je vsekakor v tem smislu že zdavnaj izgubil svojo moč. Delo sicer ni večinoma nikjer več cenjeno, smo v dobi vez in poznanstev, raznih tet in stricov... Mogoče bo kaj drugače, v kolikor se bodo realizirali sklepi zadnje slovenske partijske konference."

Bogdan Drempetič: "Gre za zgodovinski praznik, ki ga je potrebno negovati zaradi tradicije, delavcev, čeravno slednji pri nas nimajo ravno velike besede v odločanju. Delo je vrednota, samo veliko premalo ga cenimo, posebno je to opaziti pri nekaterih mlajših. Mislim, da bo čez dva tedna pri nas v ekonomiji zelo lepa zmeda, še tisto bo narobe, kar je danes v redu."

Sandi Murovec: "Letos ima marsikdo kar 11 dni prost, res prave male počitnice. Da je delo vrednota? Kakor za koga, nekateri se na vsa usta hvalijo s tem, da nič ne delajo, nekateri šolarji pa so na primer vsak dan na mladinskem servisu. Letošnji prazniki so predvsem za starejše, prilagodnostni odmor, ki ga velja izkoristiti za izlet... Kaj bo po 15. Mikuličevem maju, me ne zanima, če bodo že sproščali, naj sprostijo tudi štipendije..."

Mitja Grašič: "Praznik dela se je v svojem času že zdavnaj preveč izpel. Vsi ti naši prazniki so si podobni, večno nezanimive in dolgočasne proslave, ki nikogar več ne zanimajo, razen profesionalnih politikov. Mikuličev petnajsti maj? Me sploh ne zanima, je rešeno, saj tako ne moreš na nič vplivati." Vine Bešter

Foto: G. Šinik

Sem brez službe!

Veljavna zvezna ustava v prvem odstavku svojega 159. člena pravi, da je zajamčena pravica do dela in v naslednjem členu v drugem odstavku opozarja, da si vsakdo svobodno izbira poklic in zaposlitev.

Vse lepo in prav čeravno tudi ob tem že dalj časa ugotavljam, da vsem ni dano uresničevati (tudi) ti dve ustavni določili. Vsi tisti, ki stojijo pred vrati zavodov za zaposlovanja in vsi tisti, ki na njihovih seznamih niso, pa ravno tako nimajo službe, bi verjetno ob gornjih ustavnih citatih močno zmajali z glavo.

Če smo bili lahko še do nedavnega vsaj navidezno zadovoljni glede nezaposlenosti v naši republiki, današnji rezultati že kažejo povsem drugo sliko. Tudi Slovenija, vsaj v nekaterih področjih, na nezaposlenosti pridobiva.

Sicer pa, pogledajmo si podatke Skupnosti za zaposlovanje Gorenjske, ki veljajo za obdobje konec februarja 1988. Na Gorenjskem je bilo vseh iskalcev zaposlitve 1333, od tega 643 žensk. Pod 26. leti zabeležimo 600 iskalcev, od tega 352 žensk.

Iz gornjih podatkov sta povsem jasno razvidni vsaj dve značilnosti — skoraj polovica prijavljenih brezposelnih na Gorenjskem je mladih in znotraj tega polovica žensk. Nadalje gre iz podrobnjših podaj razbrati, da se večinoma pojavlja kot težko zaposljiva kategorija gimnazijskih maturantov, da se dviga nezaposlenost, med katerimi je velik odstotek žensk.

K vsemu temu je potrebno dodati še tehnološke presežke delovne sile (aktualna Iskra Telematika) pa slikovito zapolnimo delček mozaika. Seveda pa njegova končna podoba ni nič kaj obetavna. Bo šlo res in do kdaj samo še navzdol?

Vine Bešter

Dr. DANICA PURG, direktorica managerske šole na Brdu pri Kranju

Delo je moč plačati, pripadnosti delavca pa ne

Brdo pri Kranju, 26. aprila — Stvari se naposled le spreminjajo, mi je rojilo po glavi, ko sem krenila na pogovor k dr. Danici Purg. Še donedavna smo časnikarji pred 1. majem obiskovali le jeseniške železarje, kranjske gumarje, predice in tkalke in jih spraševali, kaj jim pomeni praznik dela ter pisali vznesene besede o garanju in žuljavih rokah. Zdaj pa grem k direktorici šole za direktorje, kakor po domače pravimo Centru za usposabljanje vodilnih delavcev pri Gospodarski zbornici Slovenije, ki ima prostore v hotelu Kokra na Brdu. Dr. Danica Purg pooseblja šolo, ki jo vodi. Izobražena in urejena ženska v najboljših letih, kakor radi rečemo, energična in zahtevna, dostopna in zgovorna, pametna in preprosta, svetovljanska in zaljubljena v svojo domovino. Predvsem pa prežeta z nemirom ustvarjalnosti, nenehnim iskanjem novosti, nenehno skuša biti na tekočem, kaj se dogaja v svetu. Iz njenega pripovedovanja je moč zlahka razbrati, da je to delo sprejela kot izziv, kot lastno ambicijo. Ko so ji ga leta 1985 ponudili pri Gospodarski zbornici, je zastavila nov koncept šole na Brdu, ki je sicer obstajala že deset let, privabila je novo ekipo mladih in zagnanih sodelavcev, bolje rečeno sodelavk. V trenutkih, ko je presenečena oklevala, naj sprejme izziv ali ne, saj se na ekonomijo ni spoznala, ji je mož, nizozemski univerzitetni profesor svetoval, sprejmi ga, največ boš lahko storila za svojo domovino.

"Kako ste pripravili program šole, ki je pri nas edinstvena?"

"Dobro sem si ogledala dotedanjo šolo, vprašala sem petdeset slovenskih direktorjev, kakšnega znanja jim najbolj primanjkuje, seveda tudi vodilne v gospodarski zbornici, poiskala spisek evropskih managerskih šol, ki ga je v neki brošuri objavila evropska fundacija za management."

"Koliko je takšnih šol v Evropi?"

"250. Mimogrede, sem ena redkih žensk, ki vodi takšno šolo, pravzaprav druga po vrsti, ena je v Avstriji, zdaj tudi ena na Madžarskem. Kamor pridemo, pravijo, aha. Vsi nas poznajo. Toda naj nadaljujem, pisala sem na dvajset managerskih šol, poslali so mi programe, preštudirala sem jih, se seveda posvetovala in dobila priporočila, katere so najboljše. Kot najboljša v svetu je znana Harvard Business School, zelo dobra je Sloan Management School, v Evropi je najbolj mednarodna International Management Institut v Ženevi, pa INSEAD v Fontainebleau, to je evropski inštitut za upravljanje podjetij."

"Ste bili že tam?"

"Te šole sem obiskala. Enostavno sem se najavila dekanom, moram reči, da sem bila presenečena, zelo prijazno so me sprejeli. Mislim, da bodo svoje delo varovali kot skrivnost, pa niso. Njihova skrivnost so dobri predavatelji in raziskave, ki napovedujejo bodočnost. Kako delajo, tega pa ne skrivajo."

Managerska šola na Brdu je imela lani 1.211 slušateljev; od tega 32 na sedemtedenskih seminarjih, 110 na osemnedenskih in 1.069 na krajših. Načrtovali so 170 dni seminarjev, imeli pa so jih 125. Zanimanje za šolo je vse večje, nekaj kandidatev za seminarje, ki so namenjeni mladim poslovnem, imajo že za prihodnje leto.

"Kako so vas sprejeli kot Jugoslovanko?"

"Zanje je Jugoslavija eksotična dežela, vedo, imamo samoupravljanje, tudi to, da smo v velikih ekonomskih težavah. Kar ganjeni so bili, ko sem pripovedovala, kaj hočem narediti, ko sem povedala, da pri nas nimamo še nobene takšne šole, da je treba začeti vse na novo. Ne bom rekla, da se jim človek zasmili. Težko delo te čaka punca, so verjetno mislili, pa so mi tudi zaradi tega precej pomagali."

"Kako je bil program sprejet v gospodarski zbornici?"

"Brez pripomb. Sicer pa, temeljito sem ga pripravila, napisan je bil na sedemdesetih straneh."

"Ali tudi politiki niso imeli pripomb?"

"Tudi s politiki sem se pogovarjala, bilo je nekaj pripomb, Andrej Marinc mi je denimo rekel, naj pazim na samoupravno terminologijo. To pa obvladam, saj sem profesorica teorije in prakse samoupravljanja (dr. Danica Purg je docentka na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani, deset let pa je predavala na kranjski Visoki šoli za organizacijo dela, op.p.). Sploh ni problem, dejansko mislim, da je naša bodočnost v samoupravljanju, znanje, ki ga prenesemo iz tujine, moramo tako ali tako prilagoditi našim razmeram."

"Toda, če se spomnim, časov pred desetimi, bolje rečeno petnajstimi leti, na FSPN sta recimo dr. Veljko Rus in dr. Janez Jerovšek predavala o managementu, moči in odgovornosti, vendar sta bila ustavljena?"

"Seveda imajo takšne stvari politične implikacije, pri nas jih pogosto preveč politiziramo. Lotila sem se jih drugače, z druge strani, zanima me

predvsem, kako prenesti znanje iz razvitega sveta, torej funkcionalnost znanja. Poglejte, trženje je po vsem svetu enako, proizvodna ali kakršnakoli druga logistika tudi, implikacije tehnoloških sprememb lahko spolitiziramo, bistveno pa je, ali spremembe so ali jih ni. Sicer pa strokovnjaki v svetu vse bolj ugotavljajo, da je znanje, stroka 70 do 80 odstotno za vse enaka. Res pa je seveda, da v njej naletiš recimo na vprašanje tozdi da ali ne, ko govoriš o fleksibilnosti organizacije, kar je seveda stvar politične odločitve. Tole bi rada rekla, ne želimo biti šola, v kateri bi se samo pritoževali, kaj vse nas ovira, želimo biti šola, ki ljudem pomaga in svetuje, jim daje ideje, kako naj se znajdejo v teh razmerah. Uspešne slovenske firme kažejo, da je to možno, pogledajte, kaj so uspeli narediti v Gorenju ali v Elanu, Alpini itd. Sicer pa najuspešnejše firme k nam pošiljajo največ ljudi."

"Verjetno predvsem mlajše?"

"Kakor sem že rekla, moj program je bil podprt, prišla sem kot direktorica s programom, glavne iztočnice so bile podane. V treh smereh. Prva je namenjena mlajšim od 35 let, ki so končali fakulteto in imajo vsaj dve leti delovnih izkušenj ter govore nemški ali angleški jezik. Pravijo, da so to zahtevni pogoji, da je največja ovira jezik, toda naj kandidata prijavi za naslednje leto in ga medtem pošljejo v tečaj, pri zahtevah ne nameravamo popustiti, saj želimo, da bi pri nas sistematično spremljali podmladek, mlade pripravili za prevzem funkcij. V te seminarje za mlajše, ki trajajo sedem tednov, je vključenih po dvajset ljudi. Pred kratkim smo prvim podelili diplome."

"Kakšen status imajo te diplome?"

"Posebnega še ne, prizadevam si, da bi se razvili v postdiplomski specialistični študij, kar je bilo na našem programskem svetu že sprejeto."

"Kakšni sta drugi dve smeri?"

"Za vodilne delavce z večletnimi izkušnjami bomo letos pripravili pet seminarjev, prihodnje leto še več, saj je dosti zanimanja. To so osemnedenski seminarji in že lani je prišlo do velikega premika. Na prvem seminarju smo imeli direktorja delovne organizacije pa pet, šest direktorjev tozgov, skratka pisano sestavo. Tekom leta pa se je spreminjala, na zadnjem seminarju je bilo med 21 slušatelji kar 20 direktorjev delovnih organizacij."

"Zakaj to poudarjate?"

"Ker smo šola za top management, kakor temu pravijo v tujini, torej šola za vrhunske, za najvišje vodilne delavce. Zelo pomembno je, da pridejo k nam, kajti če oni ne razumejo stvari, če ne stojijo za kakovostjo, marketingom, uvajanjem informacijskega sistema itd., potem je vse zaman."

Tretja smer pa so ožja, specializirana managerska znanja, pripravljamo eno do petdnevne tečaje o marketingu, industrijskem trženju, proizvodnih logistikah, oblikovanju strateške vizije podjetja, informacijski podpori pri vodenju, organizaciji lastnega dela itd."

"Kdo so vaši profesorji?"

"Domači in tuji, lahko rečem, da prihajajo iz vsega sveta, tretjina naših predavateljev je iz tujine. Uspeli smo privabiti nekaj mednarodno uveljavljenih, lahko se pohvalim, da smo včeraj dobili pismo s Harvarda in v njem tri ponudbe."

"To je seveda priznanje, ste rekli, da je harvardska managerska šola priznana kot najboljša?"

"Zdaj nas že poznajo. Ena najboljših je tudi International Management Institut v Ženevi, lani smo imeli dva njihova profesorja, nakar so k nam poslali 52 njihovih postdiplomskih študentov. Zdaj so me kot gosta povabili na njihov seminar."

"Pravkar ste se vrnili, z novimi izkušnjami?"

"Seveda sem izkoristila priložnost in tam rekla: vsi v dvorani, ki ste pripravljani sodelovati v vznemirljivem in izzivalnem procesu izgradnje managementa v samoupravljanju, ste povabljeni k sodelovanju. Dosti se jih je javilo. Sicer pa je bil petdnevni seminar podoben našim, bilo nas je 21, pisana mednarodna družina, prišli so tudi iz arabskih dežel. Spoznala sem, da je v središču pozornosti vizija. Pravijo, da je vodenje sestavljeno iz treh plasti: iskanja poti, njenega uveljavljanja in reševanja problemov. Slednje je le orodje, tega se lahko naučijo v šoli, uveljavljanja se 20 odstotno prav tako lahko naučijo, vizija pa je v bistvu ustvarjalnost, kreacija, govore o umetnosti vodenja. V svetu so torej trendi obrati kakor pri nas, zelo poudarjajo splošno izobraženost, v ospredje postavljajo managerja, ki razume ljudi, ki intuitivno čuti, kam se svet razvija. Res pa je tudi, da so bili prej njihovi managerji dosti bolj tehnokratski kot naši."

Ekipa, ki jo vodi dr. Danica Purg je mlada in zagnana, zanimivo je, da je med osmimi le eden moški. Pridobiti želijo še nekaj sodelavcev, mladih in zagnanih, ki jih zanima to pionirsko delo. Žele pa si tudi, da bi v hotelu na Brdu preuredili sobe, ki zdaj spominjajo na internatske, poslovnice, ki so tam na usposabljanju iz sobe ne morejo niti telefonirati.

"V ospredje torej postavljajo človeka?"

"Človeka in njegovo ustvarjalnost, prijetno sem bila presenečena, kako je firma Apple Computers nenehno postavljala v ospredje človeka in ne računalnik. Zame je bil zelo zanimiv tudi didaktični pristop. Predavanje je trajalo največ 25 minut, sledil je film, nato razgovor v skupini, nenehno si bil angažiran, vse skupaj pa je trajalo od osmih zjutraj do devetih zvečer. Poudarek na vizualizaciji je prav neverjeten, prišla je strokovnjakinja iz Amerike, ki je narisala vse, kar smo govorili, o tem bo izšla knjiga. Predstavili so nam tudi nekaj zelo uspešnih managerjev, recimo podpredsednika skandinavske letalske družbe SAS, ki ima najboljše storitve, pohvalim se lahko, da bo prišel predavati tudi k nam."

"Tuji jeziki vam verjetno ne povzročajo težav, koliko jih govorite?"

"Nemško, angleško, francosko in nizozemsko, razumem jih še nekaj, največ seveda uporabljam angleščino."

Za šolo na Brdu so se začeli zanimati tudi v drugih republikah, pripravili so že posebni petdnevni seminar za poslovne delavce s Kosova, letos ga bodo ponovili, pripravili pa ga bodo tudi za Črno goro in Makedonijo.

"Kako pa ste prišli do tega znanja?"

"Vedno so bili moj hobi, že v osnovni šoli sem obiskovala jezikovne krožke. To znanje je danes zelo pomembno, pravzaprav velika prednost, če znaš tuje jezike, si lahko na tekočem, kaj se dogaja v svetu."

"Tega znanja je pri nas premalo?"

"Pravijo, da le okoli 15 odstotkov direktorjev govori tuje jezike, zato pa imamo take probleme. Nekateri razumejo angleško, toda niso sposobni komunicirati, nastopati v tem jeziku, voditi pogajanja. Veste kaj, v svetu postaja zelo pomemben osebni pristop, to je nekako v modi. Če grem h komu na obisk, mu nesem nekaj zelo osebnega, dekanu šole v tujini sem recimo nesla majčkeno marmelado, ki sem jo sama naredila iz kostanja. Vse več spet pišejo na roko, banke, ki skušajo biti v ospredju, nimajo več okenc, temveč se pogovorijo za mizo, vsepovsod negujejo osebni pristop. Sama s tem nikoli nisem imela težav, to je enostavno v meni, mislim, da uspevam tudi zaradi svojega osebnega stila komuniciranja."

Kitajska je v zadnjih dveh letih ustanovila devet managerskih šol, zanje je značilen svojvrsten način dela, bolj rečeno povezanosti s prakso. Slušatelji pridejo na seminar za štirinajst dni, nato pa pod vodstvom mentorja postanejo konsultativna skupina direktorju v določenem podjetju. Nato se vrnejo v šolo in pod izkušnje potegnejo črto, študente pa napotijo tudi na večmesečni staž v evropske firme.

"Brez dobrega znanja jezika osebnega pristopa seveda ni?"

"Če prideš s prevajalcem, ga ne moreš imeti."

"Potrebna je tudi samozavest, kar pa ni slovenska značilnost, kaj ne manjka našim managerjem prav to?"

"Raziskav ni, govorim lahko le o tem, kar opazim kot direktorica te šole. Mislim, da so Slovenci zelo nesproščeni ljudje, da je to naša nacionalna značilnost. V naši šoli to posebej pride do izraza. Nekaj je red in disciplina, kar zahtevamo od vseh, ki pridejo k nam, nekaj drugega pa živahnost, pogumno javljanje k besedi. Včasih je prav mučno, še posebej, ker je po svetu povsem drugače. Vsi se med seboj tikajo, tudi s profesorji, kličejo po imenih, ne priimkih, vsak trenutek profesorja prekinejo, razpravljajo, seveda ne z dolgimi govori, ki so pri nas v navadi, temveč se v razpravo vključujejo kratko, jedrnat, duhovito, da vzbudijo smeh in je ura lepa. Razlike seveda so, Nemci so recimo veliko bolj zapeti kot Francozi, vendar pa so veliko bolj sproščeni kot mi. Tuji profesorji, ki pridejo predavati k nam, so včasih kar šokirani, ker pričakujejo, da bo hitro prišlo do vzajemnega stika, do prijetnih medsebojnih odnosov, nastane pa smrtna tišina, nihče nič ne vpraša. Imeli smo profesorja, ki je dobesedno doživel krizo, ker je mislil, da slabo predava."

V skladu z idejami o "tretji univerzi" so vključili v učni proces tudi prve slovenske rojake. Tako je o faktorjih uspešnosti poslovanja že spregovoril dr. Peter Kraljič (iz Žirov), direktor Mc Kinseya v ZRN, prišel bo tudi letos.

"Zadrege pred javnim nastopom se je moč vsaj deloma otestiti, se tega naučiti?"

"Včasih so rekli, da se ustvarjalnost ne da naučiti, danes pravijo, da se da, danes celo pravijo, da se je moč naučiti intuicije, bolje rečeno priučiti, vzbuditi."

"Vrniva se še malce nazaj, doktorski naslov imate, doktorirali pa ste iz participacije, kakšna je bila vsebina vašega doktorata?"

"Študirala sem na FSPN, Stane Dolanc je bil včasih direktor šole, leta 1969 mi je ponudil službo v Beogradu, ker sem znala jezike, sem na CK ZKJ spremljala, kaj tuji časopisi in revije pišejo o samoupravljanju. Tako sem začela to sistematično zbirati, iz participacije v Franciji sem magistrirala pri profesorju Pribečeviću na Fakulteti za politične vede v Beogradu. Nagovoril me je, da sem kasneje doktorirala iz participacije na Nizozemskem. Vedel je, da znam jezik — moj mož je Nizozemec — in rekel, da nihče drug tega ne bo mogel tako obdelati, zaradi osebnih zvez pa sem seveda lažje prišla tudi do literature. Pa še en razlog je seveda bil, Nizozemska ima zelo razvito participacijo, že leta 1919 so jo delodajalci ponudili delavcem. Za Nizozemsko je značilen model harmonije, po katerem je direktor človek, ki skrbi za delavce. Njihovi sindikati se bore proti štraj-

Ob sedmih z jutranjo telovadbo se za mlade poslovneže začne delovni dan na Brdu, ki traja do sedmih zvečer, po večerji pa imajo še razgovore in okroglo mizo, ki se zavlečejo do polnoči. Za zabavo torej res ni časa.

kom, tja do leta 1970 jih tudi niso znali, šele zadnja leta jih je nekaj. Nimivo je, da imajo 4 tisoč majhnih, moupavnih enot, majhnih podjetij. Pred leti so začeli izdajati časopis o moupavljanju, vlada je obljubila, da ga bo pet, šest let denarno podpirala, nato pa naj bi se osamosvojili. Vlada podprla tudi raziskavo o razširjeni participaciji, ki je tri leta potekala v treh velikih tovarnah, hkrati so zanj po braževali ljudi, o vsem tem pa so pravili tudi film. To je bila ena najbolj znanih raziskav v svetu, delal jo je mož. Na Nizozemskem je po teh idejah zelo znan, zdaj predava na tehnološki univerzi v Delftu, pravkar pa je zambijsko vlado pripravil zakon o demokratičnejšem upravljanju državnih podjetij."

"Kakšna je nizozemska participacijska praksa?"

"Več načinov poznajo, zakonjen je participacija, po kateri mora imeti delavski svet vsako podjetje, ki zaposluje več kot sto delavcev. Vodstvo brez soglasja delavskega sveta ne sme odpuščati delavcev, ne more uvesti nove tehnologije, saj je to praviloma vezano z odpuščanjem delavcev, položiti mora načrt, kaj bodo naredili, ko bodo poskrbeli za delavce. Brez glasja delavskega sveta se firma ne more združiti ali razdružiti, da se da o delovnih pogojih ne govorim, tem imajo delavci zelo veliko besed. Nimajo pa je seveda pri delitvi dohodka, kar je bistvo našega samoupravljanja."

"Marsikje po svetu torej poznajo samoupravljanje, marsikje ga uvažajo pri nas pa ga krivimo za gospodarske težave?"

"Pri nas se za samoupravljanje marsikaj skrjuje neuspešna poslovska politika, sposobni in uspešni direktorji jasno ločijo samoupravljanje od ke. Res pa je, da smo samoupravljanje profanirali, zato v marsičem ni racionalno, pri nas je veliko stvari povzročenih. V sedanjih krizi, ki je posledica pretrganega zadolževanja, res je tudi, da se je svetovna kriza na odrazila v nerazvitem svetu, mnogi ve samoupravljanje, vidijo izhod v čni roki, vsakdo pa pri tem misli čno roko za druge, nikoli za sebe. Spodarska kriza je v svetu povzročila ravno obraten proces, v ospredje pravi vpljajo človeka in njegovo ustvarjalnost, najuspešnejša podjetja so spet la vlogo direktorja kot razvijalca človeškega potenciala, plača ni več neosebna stvar, šele na tretjem, na tem mestu je."

"Tudi pri nas mladi strokovnjaki pravijo, da plača ni najbolj bistvena stvar, da so pomembnejši pogoji za delo, možnosti osebnega razvoja?"

"Dobro, da ste me spomnili, v smemo vseh stvari gledati črno — tudi pri nas so firme, direktorji, ki jih pridobiti ljudi, pogledate samo, kaj napravili v Gorenju. Žal pa se mnogi ne zavedajo, da količino dela plačajo, kakovosti, inovativnosti, pripadnosti delavca pa ne. Privrženo treba zaslužiti s primernim načinom vodenja, z ustvarjanjem pravega vzdušja, skupinskega dela, z neformalnimi odnosi, ki bodo delavca motivirali."

Managerske šole poznajo tudi v vzhodnoevropskih državah, na Madžarskem jih je kar 25. Dobre managerske šole pa imajo tudi v Sovjetski zvezi, v Čehoslovaški, Bolgariji, Poljski in Romuniji.

"Povejte nam ob koncu, kako se počutite na Gorenjskem, niste Gorenjka, od kod ste prišli?"

"S Ptujске gore. Zdaj živim tu na Mlaki, na vasi, zelo dobro se tim. Ko pridejo tuji, jih včasih tudi domov, zelo so presenečeni našim standardom, urejenosti ce, le kje je vaša kriza, pravijo. Na Gorenjskem res bolj razvite Štajerskem, lažje je živeti na vasi blizu Ljubljane smo. Skratka, jam Gorenjka."

"Kaj pa mož?"

"Še bolj. Gobar je, na Nizozemskem je prepovedano nabiranje gob, zelo uživa, ko nabira gobe, sploh navdušen nad naravo, nad hrbrdar se vrača, vedno skuša priti vi, da jih vidi."

Namesto čestitke ob 1. maju

Februar 1945. V hiši bogatega meščana na osvobodjenem ozemlju je partizan — knjižni molj našel na podstrešju nekaj številčk Samouprave iz leta 1936, ko je ta list bil glasilo Stojadinovičeve Jugoslavenske radikalne zajednice. Partizan — knjižni molj je z velikim zanimanjem prebraval v prostih urah profašistično Samoupravo, v katerem je našel tudi naslednjo misel: "Tisti, ki misli, da bo vlada g. dr. Stojadinoviča odobrila ali trpeča snova, je kakršnekoli verske, plemenske ali pokrajinske stranke, se vara, ker tega ne bo nikdar doživel pod to vlado. Vse ono, kar ruši ali slabi naše narodno ali državno edinstvo, mora danes v naprej računati na močan in odločen odpor. To morajo vedeti vsi brez razlike, pa naj se nahajajo na levici ali na desnici." Ker je bila v tistih časih še močno živa parola o enotnosti nove Jugoslavije, je partizan prepisal parolo iz Samouprave v svojo beležnico. Pri tem pa ga je zalotil funkcionar, ki so ga poznali kot človeka, ki natančno ve, kaj je

pravilna politična linija, kaj pa ne. Ko je zagledal osovraženo Samoupravo v rokah partizana — knjižnega molja, ga je okaral in podučil: "Kako le moreš izgubljati čas s takim berilom. Mar ne veš, da je Samouprava vzor kontrarevolucije in skladišče reakcionarnih idej meščanske demokracije, krajevne samouprave in proudhonizma? Ti nas ne bo nobene samouprave, marveč bomo v postavi diktaturo proletariata, kakršno predpisujeta Stalin in Lenin. Čeprav bomo v prvi fazi skrili to diktaturo za ljudsko demokracijo, to ne bo samouprava. Vrzi v ogenj ta prekleto časnik." Zaradi starosti je samoupravni papir postal suh in tako je časnik zgorel v čistem rumenem plamenu in brez dima...

(LXIII. zgodba iz knjige Bojana Štiha Kratke in izmišljene zgodbe iz let 1941-1945)

Urednikova beseda

Današnje, praznične Odprte strani smic odprli razmišljanju Miha Nagliča o slovenski usodi, sredič smo namenili zapisu z druge Glasove preje, na kateri sta misli predevala Viktor Žakelj in bodoči predsednik predsedstva SRS Janez Stanovnik, na zadnji pa objavljamo intervju s kmetom Ivanom Omanom iz Zminca pri Škofji Loki, ki je bil in je sedaj spet med pobudniki in organizatorji strokovnega in političnega združevanja kmetov. Naslednje Odprte strani bodo izšle sredi maja in jih bomo odprli mladim. Pričakujemo tudi, da bo prišla iz tiskarne nova izdaja Torkarjeve knjige Umiranje na obroke in bomo lahko objavili še obljubljen pogovor s pisateljem.

Leopoldina Bogataj

MIHA NAGLIČ

Slovenci na fronti osvobajanja (v letih 1848-1918-1988)

Zdi se, da smo Slovenci narod, ki mu usoda ne privoščiti svobode. Zato nam ta pomeni več kot drugim. Narodno in z njim človeško osvobodjenje se nam vedno znova približuje in odmika kakor nikdar dosegljivi cilj na svetlih obzorjih. A kjer je cilj, je tudi pot — trnova pot slovenstva, ki jo iščemo v hrepenenju po združitvi z brati v svobodi.

Kdo ve, zakaj nas je svobodi nenaklonjena usoda zapeljala ravno v deželo, kjer smo bili zmeraj nekomu napoti. Pravijo, da smo prišli z vzhoda, po poteh ob velikih rekah. In se zaustavili v krajih, kjer se križajo poti med evropskim vzhodom in zahodom, v deželi, kjer se srečujejo trije različni evropski svetovi — alpski, mediteranski in panonski.

Obstali smo torej »na sončni strani Alp«, kjer vztrajamo še danes, stisnjeni med večje in močnejše sosesde, ki se niso nikoli sprijaznili s slovensko suverenostjo v tem delu sveta. Slednjo smo tako vse bolj izgubljali in jo v nesrečnem 13. stoletju povsem izgubili.

Ko je ostalo brez gospodarske, vojaške in politične suverenosti, se je slovenstvo zaprla vase, skrivalo in negovalo je svojo besedo in se tako nekako preživelo vse do srede prejšnjega stoletja, ko je prišla za številne evropske narode nova pomlad.

1848 —

"Zedinjena Slovenija"

Tega leta spomladi se je slovenski narod zdramil in sestopil z galerij zgodovine nazaj na evropski politični oder. Spontano so se dvignili slovenski kmetje, manifestirajoč za zemljiško odzelo, slovenska inteligenca na Dunaju in v Celovcu pa oblikuje program "Zedinjene Slovenije" (ZS), temeljni slovenski novoveški politični manifest. Zahtevajo združitev vseh slovenskih pokrajin v eno, avtonomno upravnno enoto znotraj cesarstva — ZS — v kateri bi bil slovenski jezik enakopraven nemškemu.

Kemljina značilnost tega programa, nikoli povsem uresničena, je vedno vznemirja, da iz njega iz naravnih, ekonomskih danosti, in ne iz zgodovinskih. Slovenska karantanska državnost je pač samo še spomin iz davnih časov, predaleč nazaj, da bi se lahko v sodobnih političnih bojih sklicevali nanjo. Tudi sicer se zdi, da Slovincem scenariju svetovne zgodovine bila namenjena kakšna velika politična vloga. Nasprotno — tisti, ki so imeli v ta scenarij najgloblji "vid", so nas že davno opislali in obsodili na izginotje. Najostrejših peres je tedaj pisalo:

"Avstrijski Nemci in Madžari bodo osvobodili in se nad slovenskim barbari kravali maščevali. Slovenska vojna, ki tedaj izbruhne, bo zgledala to slovensko separatistično vojno in pokončala vse tirmoglažne narode z njihovimi imeni vred." "Nepopolni boj na življenje in smrt" — slovenski avtor, ki je izdal revolucijo v vospoključki boju in brezobzirni poraz — ne v interesu Nemčije, ampak v interesu revolucije!" (1)

Ne boste verjeli, toda pisec teh krutih vstic ni nihče drug kot nam vsem dobro znani in cenjeni Friedrich Engels. Razbesnel se je nad Slovani, ker so bili prav oni tisti — posebno Rusi in Hrvati — katerih vojaške enote so po letu 1848 zatrla madžarska revolucija. Engels pa je vsa dogajanja presojal ravno z vidika revolucije in ob upoštevanju centralizirajoče razvojne tendence takratnega kapitalizma, po kateri veliki žro male — veliki podjetniki male, veliki narodi manjše in manj vitalne, med katere je prišel tudi nas, južne Slovence. (2) Slovani so barbarizacija ljudstva — to smo v svojem bistvu po Engelsu tudi ostali — ko so se nekoč naselili v samem osrčju Evrope. Njih zlata doba je bila v 8. in 9. stol., ko so s svojo močjo ogrozili celo germanske, ogrske in bizantinske sosesde, nakar se je vse skupaj obrnilo in so si jih slednji podredili za celotno tisoletje. Odločilna udarca so jim zadali bolj civilizirani Nemci in Madžari, ko so se kakor klin zajedli v njihovo etnično ozemlje, prvi z zahoda, drugi z vzhoda, ga tako prepolovili in ločili Čehi in Slovake na severu od slovenskih bratov na jugu. Ko so nato z jugovzhoda udarili še Turki, se je avstro-ogrsko zveza šele okrepila in usoda južnih Slovanov je bila zapečatenjena: del so si jih podredili Nemci in Madžari, drugi del pa Turki. Njihova zgodovinska vloga je bila tako — po Engelsu — za zmeraj odigrana. Kar je ostalo, niso bili več upoštevani vredni narodi, temveč nekakšna odpadna ljudstva ("die Völkerabfälle"), s katerimi lahko veliki in civilizirani narodi počno, kar hočejo; če pa je to početje tudi v interesu revolucije, potem je še toliko bolj upravičeno in napredno.

Še sreča, da se je Engels kot prvi med marksisti za razliko od nekaterih svojih naslednikov kdaj tudi (z)motil (3) slovenski narodi se pa tudi niso sprijaznili z vlogo, katero so jim namenili stoletni gospodarji; četudi se v letu 1848 niso držali pretirano revolucionarno, je dejstvo, da so se ravno takrat tudi oni dvignili iz stoletnega hlapčevanja in se ponovno uvrstili med narode, ki soustvarjajo zgodovino.

Med slednjimi smo se tako 1848. leta ponovno pojavili tudi Slovinci. Desetletja, ki so sledila, so prinesla prepoved našega naroda.

1918 — Zedinjene Srbov, Hrvatov in Slovencev

"Zedinjena Slovenija" je bila Slovincem v političnih zadevah zvezda vodnica vse do I. sv. vojne. Ta pa je prinesla velikih sprememb. Povsem realna je namreč postala možnost, da bi se Slovenci, Hrvati in prečanski Srbi zedinili v skupno, jugoslovansko državo in to možnost je kot zahtevo razglasila slovita majniška deklaracija. Slednja je izhajala tudi iz programa ZS, saj bi se v novo državo vključile vse pokrajine, v katerih so bili Slovinci v večini.

Potem pa se je v tistem nenavadnem času, ki je bil — ne le v Rusiji — čas prevrata in je bilo vse postavljeno na glavo, nekaj takega primerilo tudi slovenski politiki — postavila se je na glavo.

70 let (1848 — 1918) smo hrepeneli po ZS znotraj Avstrije, da bi jo potem v dobrem letu dni (od Majniške deklaracije, 29.V.1917 do osvobodjenja, 29.X.1918) pozabili in si kar naenkrat želeli samo še Jugoslavije. In to kakršnekoli in za vsako ceno. Na vsak način smo hoteli uiti iz avstrijske "ječe narodov", kamorkoli že. Jugoslovanskega programa, ki bi v spremenjenih razmerah ustrezno nadomestil program ZS, nismo imeli. Odločalo je čustvo, hrepenenje po svobodi. To je sicer razumljivo, ni pa razumno. Takrat so se Slovinci obnašali kot zaljubljeni. Ljubezen pa je slepa in kdor se odloča v stanju zaljubljenosti, se odloča iz srca in ne po pameti. Pamet — streznitev pride naknadno. In tudi v tem primeru je prišla. Ko smo spregledali, smo videli, da smo prišli z dežja pod kap. V novi državi smo sicer imeli kot narod nekaj več pravic, gospodarsko pa smo bili še bolj izkoriščani in — kar je najbolj bolelo — skoraj polovica narodovega telesa je ostala pod tujim gospodar-

stvom. Daleč od "Zedinjene Slovenije". Cilj — osvoboditev in združitev slovenskega naroda — se je oddaljil kot še nikoli.

Poglejmo si — za ilustracijo — kako je jugoslovansko "obsedlo" enega največjih Slovencev tistega časa — dr. Janeza Ev. Kreka.

Dolgo je zorela jugoslovanska ideja med Slovinci in v letih pred prvo vojno dozorela. Slovensko jugoslovansko se je stopnjevalo od navdušenja do delirija, kar je očitno tudi iz Krekovih izjav:

"... še bolj nego poprej čutimo, da pripadamo skupaj s Srbi in Hrvati, občutimo pa potrebo, da se ustvari velika jugoslovanska država." (V dunajskem parlamentu, 22.XII.1908/4) "Poglejte samo na zemljevid... Od Zilje do Črnega morja smo eno!" (V kranjskem deželnem zboru, 1909.) (5)

"Povsod, kjer koli tečejo naše reke, povsod tam živi naš narod... Vzdrž naše Save od Triglava do Črnega morja stanuje isti narod kot smo mi, narod, v čegar sredini se čutimo kot doma v taki meri, kot sicer nikjer na svetu." (V predavanju delavcem na Jesenicah, 1912.) (6)

Ipak su tri principa ovoga trime-nog naroda, koji ga moraju voditi u budućnost: jedan narod je-dan vladar, jedna država od Be-ljaka do Soluna i mnogo, mnogo slobode." (V razgovoru z zagrebškim prijateljem, dr. P. Roguljo, 1916.) (7)

"Dve ideji ne bodeta nikoli umrli: ideja, da smo Slovenci, Hrvati in Srbi en narod, in druga, da spadamo v eno državo in moramo priti zato v zajednico." (V dunajskem parlamentu, 16.VI.1917.) (8)

"Vi vsi, ki ste seme izkravevalega naroda, mislite le eno: kako boste združeni vse svoje moči, vse svoje zmognosti, vso svojo ljubezen in vse svoje srce posvečali naši jugoslovanski državi, za njen procvit, kulturo in blagostanje." (V znameniti politični oporoki, 1917.) (9)

1988 — Quo vadis, Jugoslavija?

Že ko so spočenjali novo državo, so njeni očete govorili le o "enotnem jugoslovanskem narodu", o "našem troimenem narodu", o "enotni jugoslovanski državi", itd. Sicer pa je bilo v Jugoslaviji take unitaristične enotnosti vseskozi mnogo preveč, svobode pa mnogo, mnogo premalo. Iskanje poti k svobodnejšim oblikam združevanja se je tako nadaljevalo. Odločilna dejanja v tej smeri so bila storjena v letih 1937 do 1948: ustanovitev KPS, ustanovitev OF, kočevski zbor, na katere smo se Slovinci še enkrat opredelili za Jugoslavijo in nato to odločitev s potjo v Jajce samo še potrdili; osvobodili smo večji del svojih primorskih

rojakov, prvič v novejši zgodovini dobili svojo državo in se skupaj z drugimi jugoslovanskimi narodi podali na lastno, neodvisno socialistično pot, na izvirno Titovo pot iskanja lastne, suverene vloge v odnosih med svetovnim jugom, vzhodom in zahodom.

Osvobodilna fronta slovenskega naroda — ob njenem rojstnem dnevu pišem te vrstice — največje politično dejanje slovenstva vseh časov, je s svojim programom in iz njega izhajajočo akcijo postala novo "izhodišče za osvoboditev in združitev vseh Slovencev."

"Stoječ na stališču naravne in usod-ne skupnosti jugoslovanskih narodov ne priznava OF razkosanja Jugoslavije in deluje z vsemi silami za slogo in enotnost njenih narodov. Hkrati stremi k povezanosti slovenskih narodov pod vodstvom velikega ruskega naroda na temelju pravice slehernega naroda do samoodločbe." "V skladu s slovenskimi izjavami Churchilla, Roosevelta in Stalina bo po svoji narodni osvoboditvi o notranji ureditvi Združene Slovenije in o svojih zunanjih odnosih odločil slovenski narod sam. OF bo to elementarno pravico slovenskega naroda uveljavila in branila z vsemi sredstvi." (10)

Vsega občudovanja so vredne te besede, iz katerih kar žarita svetla vizija in odločnost, uresničiti jo z dejanji.

Pa je zgodovinska usoda spet hotela, da o vsem le ni odločil slovenski narod sam. Bodisi da veliki trije niso držali svoje "slovesne" — in ne tudi častne — besede, bodisi da je zmanjkalo notranje moči. Del Slovencev je spet ostal zunaj meja nove države, številne izvirne pridobitve osvobodilnega boja — med njimi slovensko partizansko vojsko in naposled tudi OF samo — pa smo žrtvovali na oltar jugoslovanske "enotnosti". Vizija "Zedinjene Slovenije" je spet ostala le vizija. Čeprav se je približala kot še nikoli poprej.

"Zedinjena Slovenija" je letos stara 140 let. Rodila se je leta 1848 kot program, ki se je 70 let, še ena doba človeškega življenja in letos (1988) lahko brez političnega sprenevanja rečemo, da je ta velika slovenska vizija uresničenju bližja kot kdajkoli. Hkrati pa ravno zdaj tako ogrožena kot že dolgo ne. Gledano z zahodne, na Evropo naslonjene strani, imamo Slovinci svojo republiko v jugoslovanski federaciji, ki jo po svoje dopolnjuje še "skupni slovenski kulturni prostor", zaenkrat še bolj imaginarni kot dejanski prostor, kar pa lahko v ugodnih razmerah kaj hitro tudi res postane. Z druge, vzhodne strani pa nam ravno zdaj vse te naše pridobitve vedno glasneje očita. Jugoslovanska unitaristična birokracija nam hoče vse to kar na lepem odvzeti. SR Slovenijo, najzahodnejšo slovensko republiko in "najrazvitejšo socialistično državo na svetu" (V. Žakelj) namera-

vajo ponižati v zgolj najzahodnejšo jugoslovansko provinco, ki bi bila z drugimi izenačena v revščini. Socialistični unitarizem in egalitarizem sta v ofenzivi. Vizija "enakih želodcev" grozi z izničenjem vizije "Zedinjene Slovenije" in onemogoča razvoj v družbo socialističnega blagostanja po skandinavskem zgledu v deželi, ki kot taka krepi tudi na avnojskih temeljih zgrajeno Jugoslavijo. V Beogradu in nekaterih "federalnih enotah" naj zato raje razmislijo, kako bi lahko tudi sami kaj prispevali h krepitvi avnojske federacije in ne le, kaj lahko še vzamejo Sloveniji. Saj kmalu ne bo več kaj vzeti...

Zato se ozrimo še enkrat v leto 1941 k temeljnemu točkam programa OF in se vprašajmo: Bo naposled o svoji notranji ureditvi in o svojih zunanjih odnosih vendarle odločil slovenski narod sam? Bomo to elementarno pravico enkrat le uveljavili in branili z vsemi sredstvi?! — Hic Rhodus, hic salta!

Sicer pa bi rad sporočil tega zapisa povzel takole. "Zedinjena Slovenija", svobodna in v svoji lastni domovini združen narod, od zgodovinske usode postavljen na križišče poti med evropskim vzhodom in zahodom in kot tak posrednik med obema v nastajanju in uresničevanju nove vizije — Združene Evrope — taka je proti koncu tisočletja aktualizirana vizija iz leta 1848 in radi bi, da jo kot tako vzamejo za svojo ali vsaj dopustijo tudi tisti narodi, s katerimi živimo v skupni, zvezni državi — SFR Jugoslaviji — državi, ki (p)ostaja preizkusni kamen v iskanju možnosti evropskega združevanja in svobode.

Ne le od vzhoda proti zahodu ali obratno, v obeh smereh naj se gibljejo tokovi evropskega sožitja. Če nam oni dopuščajo, jim tudi Slovinci nismo v napoti.

OPOMBE

- 1 Marx — Engels Werke (MEW), VI. zv., Dietz Verlag, Berlin 1961, strani 172 — 3, 176 in 286.
- 2 V zvezi s tem glej obširno uredniško opombo v slovenski izdaji izbranih del Marx in Engelsa (MEID I — V), III. zv., Lj. 1973, na straneh 369 — 371.
- 3 Kasneje je — z istega vidika, vendar v spremenjenih razmerah — tudi Engels sam drugače presojal te reči: "Iskreno mednarodno sodelovanje evropskih nacij je mogoče le, če je vsaka od teh nacij v svoji hiši popolnoma avtonomna." MEID II, strani 584, 585 — 6.
- 4 Fran Erjavec: Avtonomistična izjava slovenskih kulturnih delavcev (iz spominov), Zgodovinski zbornik (tudi separat), Buenos Aires 1959, stran 3.
- 5 Prav tam, 6.
- 6 Prav tam, 4.
- 7 F. Erjavec (Jugoslavicus): Borba Slovenaca za Jugoslavijo, Beograd 1934, na straneh 34 — 37.
- 8 Glej op. 4, stran 7.
- 9 Prav tam.
- 10 Temeljne točke OF, točki 3 in 8, prvič objavljene v Slovenskem poročevalcu, 6.I.1942.

Glasova preja

Glasova preja

Glasova preja

Glasova preja

Glasova preja

Glasova preja

ŽAKELJ: Stanovniki ste v slovenski politični prostor, v slovensko zavest, stopili pred 70 ali morda več leti. Od kod prihajate. Kdo je doktor Ivan Stanovnik, član Slovenske ljudske stranke.

STANOVNIK: »Reči moram, kot mi je stari oče povedal, iz škofje-loških hribov. Kadar se je mama skregala z očetom, je rekla, da moramo najbrž imeti Stanovnik-tudi malo ciganske krvi. Moj stari oče je prišel v Horjul, oče pa je študiral na Dunaju. Družina je bila vsa advokatska: oče advokat, stric advokat, dva brata sta bila advokata, jaz sem se pa spridil. Oče je to sicer hotel in začel sem študirati pravo, pa je vojna končala študij. Med vojsko sva nekje na Blokah s Kidričem sedela, pa mi pravi: kaj boš pa ti po vojski delal. Pravo bom doštudiral, sem odgovoril, pa mi Kidrič reče, da prava po vojski sploh ne bomo več rabili. Bil sem dober partizan, discipliniran, pa sem ga zares vzeli! Moje življenjsko pot pa je najbrž bolj stric, ki je bil advokat na Jesenicah, odločil kot pa oče. Takrat je na Mačkovih volitvah za las izgubil. Z Venclem Perkom sta imela skupno listo in sta skoraj zmagala. Oče je bil čuden po politični usmeritvi. Bil je sicer pri slovenski ljudski stranki, ampak je bil z njo skregan vse življenje. Vedno se je špetiral, bil po vojski na strani ustanovitelj ljudske fronte v Ljubljani

skupaj z desidenti te stranke in komunisti, in na volitvah so zmagali. Ljubljansko občino so vzeli. Komunist je bil župan, oče pa podžupan. Doma je bila antiklerikalna atmosfera, čeprav je oče zrasel iz ljudske stranke.

ŽAKELJ: »Lani smo upravičeno in bogato praznovali dr. Janeza Evangelista Kreka. Tvoj stric Aleš se je med prvimi priključil krščanskim socialistom, tam nekje 25., 26. leta. Kako je tvoj stric, s katerim si se tako družil, govoril o v jedro naših razmišljanj postavljenem Kreku.

STANOVNIK: »Po resnici moram povedati. Oče je bil bolj združen s Krekom kot pa stric, saj je kot študent na Dunaju s Krekom drugoval. Krek je tam študente v nekakšen krožek krekovcev zbiral, ki so bili progresivna skupina, ločena od osnovne klerikalne slovenske ljudske stranke. V naši družbi pa je bil Krek velika osebnost. V svoji knjižnici imam še vedno njegove Črne bukve kmečkega stanu, prve stvari o socializmu pa sem spoznal iz Krekovega Socializma. Ta knjiga in Cankarjev Hlapec Jernej sta bili knjigi, ki sta name odločilno vplivali. Nad Jernejem sem več solza potočil kot nad katerokoli drugo stvarjo v življenju.

ŽAKELJ: Na Gorenjskem sva. Če preskočiva deset let in prideva v, za slovensko zgodovino, usodno tisto, od leta 1935 naprej. Takrat je v tem gibanju de-

lovalo nekaj Gorenjcev. Morda se spomniš Kranjčana Jožeta Tomšiča, potem Srečka Žumra iz Železnikov, Ločana Lojzeta Hartmana. To so bili tisti, ki so se takrat na še ne povsem pojasnjenem sestanku odločili za sodelovanje s Komunistično partijo oziroma za vključitev v Društvo prijateljev Sovjetske zveze. Kako si ti kot srednješolec to doživljal.

Katastrofalna družbena lastnina

STANOVNIK: »Ne vem, kako naj še odločneje povem, kako katastrofalen je naš način tretiranja družbene lastnine. Lastnik je politična elita, ne gospodarstvo. Lastnina ne more biti last vsakogar in nikogar. Zanj ni bil nihče odgovoren, ker je kot mana padala izpod neba. Kapital smo enostavno pojedli. Družbeno lastnino moramo operacionalizirati pravno in ekonomsko. S strani sem gledal to »božjo delavnico«, kako so se kuhali veliki, propadli projekti, na lastnino vsakogar in nikogar. Kot mlad ekonomist sem si rekel: vi ste veliki modrijani, vendar ne vem, kako bo to izgledalo. Sedaj pa vidim, da nisem bil tako neumen. Lastnina naj bo od tistega, ki jo je ustvaril, potem pa bomo imeli zdrav sistem upravljanja.

19 milijard dolarjev imamo notranjega dolga. Problem je tako velik, da ne vem, kako ga rešiti. Vem pa, da je račune treba plačati, da je treba zaostriiti finančno disciplino. S fikretizacijo Jugoslavije je treba končati.

Pravimo: tuja vlaganja. Tuji kapitalisti niso Samaritani, ki grade socializem v Jugoslaviji. So kapitalisti, ki hočejo imeti profit. Dokler jim ne boš povedal, da bo on o svojem kapitalu sodil, ampak mu še rečeš, naj prinese kapital, z njim pa bomo samoupravljali mi, kapitalista vlaganja ne zanimajo več. Dokler ne rešimo družbene lastnine, bo osem nacionalnih ekonomij. V Jugoslaviji kapital ni mobilan. Nič čudnega. Enkrat investiram v Agrokomerc in ne vprašajte me, da bom še enkrat. Kapital ne bo mobilan, dokler ne bo vezan na pravico odločanja. Ne bom odtujil minulega dela, če pomeni vsaka odtujitev odpisovanje ali enostavno šenkanje tega denarja. Sredstva nimajo vrednosti, ker kapital enostavno dobiš. Če ga Narodna banka nima, ga pa natisne.

STANOVNIK: »Ta imena v mojem življenju marsikaj pomenijo. Srečko Žumer je bil tipografski delavec in je Slovenčev tiskarni črke kradel in jih dajal komunistom, kar kaže na povezavo med Jugoslovansko strokovno zvezo, ki je bila krščanski

po socialni filozofiji dejansko marksisti. Potem so bili intelektualci, kjer na začetku ni bil vodilni Kocbek, ampak Ude. Tu so se zbirali briljantni mladi intelektualci Zemljak, Bogo Grafenauer, Jože Udovič. Ta skupina se je radikalizirala med špansko

Kolektivna odgovornost: kolektivni nesmisel

STANOVNIK: »Ne želim oporekati ali skrivati, da so bile pri nas desetletja osnovne investicijske, osnovne gospodarske odločitve v bistvu politične odločitve, da je v naših pogojih dejanski nosilec družbene lastnine politična elita. Tudi za zgrešene naložbe je bila odgovorna politična elita. Jaz menim, da je vsaka kolektivna odgovornost kolektivni nesmisel. Odgovornost je lahko samo individualna in ona mora biti taka in ona ne more biti ne samo politična, ne samo materialna, ampak mora biti vsak, ki odloča v gospodarstvu ali izven, v celoti odgovoren. Menim, da so zadnji dve leti napačne gospodarske in tudi politične odločitve domovino stale nekaj milijard dolarjev, ne dinarjev. Kdo jih lahko pokrije. Zato menim, da so takšne odgovornosti vedno povezane v prvi instanci z odstopom odgovornega političnega faktorja. Zato mora odgovarjati posameznik, ne pa kolektiv.

socialistični sindikat in to za delavsko krilo krščanskih socialistov ter komunisti. Na terenu je bilo sodelovanje pristno, tako da so se morali jeseniški komunisti celo zagovarjati, ker so pretesno sodelovali s krščanskimi socialisti. Veliko stikov sem pa imel s Tonetom Fajfarjem, ki je bil urednik sindikalnega časopisa Delavska pravica in je od časa do časa kakšen moj članek objavil. Hrabril me je in usmerjal. Pri krščanskih socialistih so bile tri skupine. Prva je bila delavska z imeni Žumer, Fajfar, Hartman, Jeršič, ki so bili sindikalci,

državljansko vojno. Tretja skupina so bili večinoma kmetje, vsi skupaj za ljudsko stranko, vendar so se imenovali socialci, ker so se ustrašili, ker je papež napisal, da je krščanski socializem prešuštvo ter zagrozil, da bodo vrženi iz Cerkve.

ŽAKELJ: Se eno ime moramo omeniti: zdravnik dr. Anton Breclj. Dolžnost je tudi, da se spomnimo na njegovega sina dr. Marijana Breclja, ki je takrat sodeloval s Kidričem, stricem Alešem in tako naprej. Kako te na to veže spomin.

Viktor Žakelj je spraševal, Janez Stanovnik, slovesa, ki prevzema funkcijo predsednika pre...
27. april in so

Povečujmo izvoz, ne v katero s

»Govori se o novih 400 milijonih dolarjev premostitvenega posojila. Jaz sem sili skeptičen do vsakega povečanja dolga. Mi smo plačali v šestih letih, med 81. in koncem 87. leta za naš dolg približno 20 milijard 27 milijard: 16 za glavnico, 11 pa smo za obresti. Naj vam povem, kaj pomeni najmanjše kreditov, o katerih sedaj govorim. Želimo milijardo vsako leto. Danes je obrestna mera 10 odstotna, vse pa kaže, da se bo povečevala. Vsako leto plačate od glavnice 50 milijonov dolarjev, pa še 10 odstotkov za obresti, in če se vsako leto sposodite samo eno, majceno milijardo, že v osmem letu plačate za glavnico in obresti več kot milijardo dolarjev. In potem vsako leto več plačujete kot dobivate. Opozarjam, to je past, v katero smo padli v sedemdesetih letih, ki nas je pripeljala tja, kjer danes smo. Zato priporočam: ne sposojajte si denarja, ampak poskusite napraviti vse, da zaslužimo ta denar. To pa je povečevanje izvoza in ne dolga. Govorimo o uvozni usmeritvi in tega nikjer ne upam povedati, ker bodo rekli, da sem bolan, naj grem k dohtarju,« je dejal Janez Stanovnik.

STANOVNIK: »Danes zjutraj sva šla s Francetom Popitom voščit 78. rojstni dan Marjanu Breclju. Njegovo zdravje je skromno, na žalost. Z njim me vežejo tudi družinske vezi, saj je bil moj stric Aleš poročen z Marjanovo sestro Marinko. Z Brecljevo družino smo si bili strašno blizu. Moj brat, ki ima več smisla za arhive, je pesmico ven potegnil iz časov, ko sta bila Bre-

Edvard Kocbek in Premišljevanje v Španiji

ŽAKELJ: Prebiral si ta Dom in svet, ki je bil napredni intelektualni časopis, tudi v

celj in moj oče skupaj na Mačkovih kandidatih listi. Pesmica je pravšnja za današnji čas, saj smo se enako kregali kot danes. Pravi, kako po Savi v Donavo vse teče, končuje pa: in vse to Stanovnik Janez garantira, Tone Breclj ga podpira. Z Marjanom sva bila med vojsko veliko skupaj, bila sva velika prijatelja, moji in njegovi otroci pa so spet. Sami so se našli v šoli...

mišljanje o Španiji in vse je sledilo. Kdaj si se ti spomnil Edvardom Kocbekom. Kako ga doživljal kot politika?

STANOVNIK: »V Kocbekov krogu in uredništvo Dejavnosti bila naša revija, sem prišel študent. Na klasični gimnazij smo imeli kulturni in znanstveni klub Zar. Že takrat smo se lili na leve in desne. V levi

Dolomitska izjava

STANOVNIK: »V različnih delih Slovenije so bili odnosi med krščanskimi socialisti in komunisti zelo različni. Kjer je bila okupacija težka ni bilo nobenih sporov. Jaz sem bil v Dolomiti in na Notranjskem. Tam je bil France Popit instruktor partije, jaz pa sem bil krščanski socialist. Drug drugemu sva hrbet ščitila in med nama ni bilo nobenih sporov. Še Kar delj je na Pughedu dejal: kaj se kregate, poglejte, tamle na Notranjskem Jokl (Popit) in Tine (Janez Stanovnik) odlično sodelujeta, tukaj na Dolenjskem pa imate preveč klobas in kislega zelja, se pa špetirate. Težnje po ločevanju so nastajale predvsem na Dolenjskem. Fajfar je enako čutil kot Kidrič, da je treba doseči večjo enotnost. Oni so bili takrat v Dolomiti, v bunkerju pri Hrušici in se tam intenzivno pogovarjali. Kocbek je bil tudi prepričan, da je tako prav in je zato podpisal Dolomitsko izjavo, ne da bi ga izsilili. Od vseh aktivistov je bila pozdravljena. Na Pughedu, na zboru aktivistov, pa se je izkazalo, da so želeli krščanski socialisti z Dolenjske obdržati tripartitno notranjo organizacijo, da bi bila Osvobodilna fronta koalicija sokolsko liberalne stranke, krščansko socialistične stranke in komunistične stranke. Na Pughedu je bil poskus organizacije partij znotraj OF odbit, le trije od krščanskih socialistov so bili drugačnega mnenja, pa so se potuhneli. Kar se je pisalo in kar je Kocbek kasneje sam napisal, nima nobene zveze z realnostjo. Kocbek je bil tisti, ki je mene skušal prepričevati, kako je pametno in prav, da se to podpiše. Fajfar in Marjan Breclj sta skupaj z njim s strani krščanskih socialistov podpisala izjavo in če hočemo vse izvedeti po resnici, je treba prebrati Fajfarjeve spomine. Iz njih se vidi, da tukaj nihče nikogar ni čisto nič prevaral. Enotnost v OF je vso vojno držala in vsa fama je bila storjena po vojni. Nisem osebno prizadet. Dolomitske izjave nisem podpisal, v diskusijah zraven nisem bil. Ko sem jo pa videl, sem dejal: to je to, kar dejansko obstoji in kar mora biti. Z izjavo pa smo po moje postavili temelje, ki so izredno važni za nadaljnji razvoj naše demokracije, ki je prišla do izraza pri zadnjih volitvah. Pa to niso bile volitve ne vem kolikšnih strank. Mislim, da večpartijski sistem ali partijska demokracija bolj duši kot pa spodbuja demokratični proces.

Jaz ne želim popravljati krivih tokov, ki so se in če so se razvijali v naši povojni zgodovini. Preberite Referat Milana Kučana na konferenci ZKS in mislim, da vam bo zadovoljivo odgovoril na marsikaj, tudi glede vprašanja monopola Komunistične partije. Nihče po mojem ne bi mogel danes odločneje postaviti potrebe po demokratizaciji, kot danes on. Marsikaj je bilo po vojni napak, vendar mislim, da ni priložnost, da sedaj medsebojno obračunavamo. Pametneje je, da pogledamo, kje danes stojimo, kaj se danes da narediti, ali se s tem vsi strinjamo in da lahko odtod korakamo naprej.

Vlada je nedvomno odgovorna

STANOVNIK: »Ko je Mikulič prišel in rekel: good bye stand bay, sedaj pa pravi, comme bay, stand bay, se je zgledal največji zlom petrolejskih cen in bi lahko Jugoslavija na največji ceneji nafte dobila letno od pol druge do dveh milijard dolarjev. Kje pa so? Jih nikjer ni! Sedaj se cene surovin dvigajo. Mednarodne obrestne mere so bile konec leta 1987 okrog 15 odstotkov, danes so le 10 odstotkov. Smo nekaj pofitirali, sicer smo pa sploh nehali plačevati. Sprašujem vas: kje je denar, kam je vse to šlo. Nedopustno je reči: tu o odgovornosti ni! Tudi jaz sem bil v zvezni vladi 66., 67. leta, pa bilo take anarhije kot sedaj. Dogajajo se take napake, kot čejo: jeklo bo 100 odstotkov dražje, žica pa 18 odstotkov. primer. Oprostite, ali delamo žico iz blata. To so absurdi, so nedovoljeni, in jaz mislim, da mora biti vsaka oblast, vsa vlada, odgovorna. Politična odgovornost je politična odgovornost in terja, da se potegne konsekvence. Glede Mikuličev odstopa pa tole: vprašanje je, če bodo šli tudi drugi za predsedniku Zisa priporočili, da je njegova patriotska odgovornost, da odstopi, ker je z napakami pokazal, da ne more več te dolžnosti. Nevarnost je, da mi to sprožimo, on pa bo odgovornost ogromno večino in bo še močnejši, kot je bil prej. Pri takih korakih je treba računati na odnose sil v Jugoslaviji. Povem vam zgodbo iz stare Grčije. Stara žena je imela bogove, naj ohranijo pri življenju tirana. Ta je prišel v mesto in pel in slišal ženo ter jo vprašal, kako da ti stara žena ne zame, ko mi vsi želijo smrt. Ja, pravi žena, oni so mladi in pa sem doživela tvojega deda, ki je bil strašen tiran in me je molila, da bi ga bogovi vzeli. Prišel je tvoj oče, ki je bil še šiši, ti si pa najhujši, sedaj pa molim, da bi ti ostal, saj boš ki bo prišel za teboj, še hujši...

Glasova preja

Glasova preja

Glasova preja

Glasova preja

Glasova preja

Glasova preja

venski partizan, politik in ekonomist svetovnega
edstva Slovenije, pa je odgovarjal na temo:
odobni čas

e pa dolg, ki je past, mo že padli

Federacija ali konfederacija

STANOVNIK: »Semantika teh dveh izrazov je zame popolnoma nezanemljiva. Zame je zanimivo kvečjemu to, ali ima slovenski narod pravico do samoodločbe vključno s pravico do odcepitve ali združitve s katerimkoli drugim narodom, zame je pa, da je to njegova naravna pravica, ki je nikdar ni mogoče izrpati. Mi smo se z Avnojem odločili za federativno ureditev Jugoslavije, kar pa ne pomeni, da smo pravico do odcepitve že konzimirali. Narodu ni mogoče odtujiti pravice do samoodločbe. Če je nekomu ljubši izraz konfederacija, naj to tako imenuje, vendar zame ne bo prav nič drugače. Kot je Prešeren rekel: ali prav se piše kaša ali kasha, mene pa zraven zanima samo, kako bo zabeljena, kako bo ta federacija funkcionirala. Ime pa je sekundarno.«

smo se imenovali, je zame nevarno cepljenje dlake brez praktičnega pomena.«

ŽAKELJ: Tvoje življenje je bogato. Kdaj vstopiš v partizane. Kaj se je zgodilo s tvojim stricem Alešem.

STANOVNIK: »Ljubljana je bila na naši strani. Na Univerzi smo proglasili kulturni molk. Takratni rektor je nas študente neverjetno ščitil, tudi profesorji, vse je bilo složno. Profesor Kušej mlajši je menda imel samo enega slušatelja, ki je uspel priti na Univerzo. Dejal mu je: človek je bil rojen kot homo erectus, pa se

je pokonci držal, vedno pa se nekatere hrbtenice skrivlja in pred seboj imam tak primer. Takrat se je že začela denunciacija. Mene so oktobra 1941 zaprli Italijani in sem bil v zaporu do februarja 1942. Nekega večera pridejo v celico in rečejo, da sem prost. Domov sem šel misleč, da so me Italijani spustili, pa je OF ponaredila izpustnico. Opozorili so me, nekaj dni sem se skrival, marca pa odšel v partizane. Sinoči sem srečal na viški občini človeka, ki me je peljal v partizane. Dosti sem bil odsoten, 40 let ga nisem videl, pa ga nisem spoznal. Pri soborih se gre, težje je za tovariše, ki enostavno ne morejo verjeti, da jih ne prepoznajo več. Menim in tu tudi javno rečem, da je smrt strica Aleša povezana s težnjami belogardistov, da bi kristjane krščanske socialiste, od komunistov oddvojili. Njega so ustrelili, da so lahko kristjanom rekli: ločite se od komunistov, sicer boste račune vi plačevali. Tudi če smo mi napadli, so streljali kristjane. Prepričan sem, da je tak namen bil. Nimam dokumentov, vendar tako sklepam. Učinek pa je bil ravno nasproten. Borbe noben politični maneuver ni mogel ustaviti.«

Leta s Kardeljem

ŽAKELJ: Omenjaš Kardelja, ime, ki bo ostalo na rešetih zgodovine. Je pa ta čas spet v fokusu kritičnega razmišljanja prihajajočih generacij. Bil si Kardelj dolgoletni sodelavec, visoko te je cenil.

STANOVNIK: »V Istri sem dobil leta 1945, da moram v Beogradu Kardelju, pa se nisem uspel pretolči. Rekli so mi: Trst mora v nekaj dneh pasti, pojdi z nami v Trst. Kristof pa bo tudi prišel v Trst. Vedno se spominim malega bifeja na koncu trga Unita, kjer

Smrtna kazen, dokaz krvoločnosti

STANOVNIK: »Vaše stališče, da za gospodarski kriminal predlagate smrtno kazen, za posiljevanje nedolžnih otrok pa zdravljenje, me je malo prizadelo, čutil sem politično žeblico, ne pa konsistentne logike. Moje stališče glede smrtnih kazni je drugačno. Zahteva smrtno kazen je pokazatelj človeške krvoločnosti. Mislim, da vsakdo, ki posiljuje ali zagreši velik zločin nad sočlovekom in družbo, pokaže, da je bolan ali pa je tako s tira, da ga mora družba na nek način izolirati. Ne pomeni pa, da se mora maščevati z zakonom oko za oko. Jaz sem iz čisto civilizacijskih razlogov zoper smrtno kazen, sem pa za to, da se družba brani in kriminalca izolira.«

me je Kardelj pobral in čez pol ure smo odšli. Ko sem se konec aprila leta 1945 v Beogradu usedel na tramvaj, sem mislil, da je to vrhunec človeškega uživanja. Do leta 1952 sem bil Kardeljev šef kabineta. Najprej sem bil sicer načelnik oddelka za izgradnjo narodne oblasti, jaz pa o narodni oblasti pojma nisem imel. Matral sem se, cele noči sem delal, dva tri mesece sem se mučil. Da je zamenjava lepše zgedala, sem šel na Kardeljev predlog v London na mladinski kongres, ko sem se pa vrnil, sem postal šef kabineta. Če sem se kje kaj naučil, sem se pri Kardelju. Delali smo noč in dan. Danes se uredniki ob štirih popoldne odpravljajo iz pisarn, mi smo pa bili kar zadovoljni, če smo se ob štirih zjutraj. Po letu 1948 pa počitka sploh bilo ni.«

ŽAKELJ: Rad bi se pogovarjal z Janezom Stanovnikom, profesorjem ljubljanske Ekonomske fakultete, članom izvršnega sveta, sodelavcem UNCTADA, ustanoviteljem skupine 77, 15 let

Nas EGS hoče

STANOVNIK: »Glede vprašanja našega članstva v EGS bom povedal šalo. Na Jelovici pravi prvi pastir drugemu: ti si tako fejš fant, da se lahko poročiš z angleško princezo. Oni pa: kaj bo meni princeza, raje vzamem punco iz sosednje vasi. Končno pa le popusti, pa pravi prvi: sedaj sem pol posla opravil, pa moram še princeso prepričati...«

Takole je sedaj s tole evropsko skupnostjo. Vse je v redu, ampak morate tudi vi skupnost prepričati, da vas bo vzela!«

predsednikom evropske komisije OZN. Kako si zašel v te kroge?

STANOVNIK: »Kardelj je tako odločil, ker je vedel, da se mora še česa naučiti, čeprav bi me lahko pri sebi zadržal. Šel sem v stalno misijo pri OZN v New Yorku. Delo me je začelo veseliti in začel sem pridobivati na ugledu. Z U Tantom, burmanskim ambasadorjem in kasnejšim generalnim sekretarjem, sva začela delati na ekonomskih zadevah, ki so bile vedno nekaj manj vrednega v diplomaciji kot politične. Prava diplomacija, pravijo, je tista, ki se z razorožitvijo ukvarja. OZN je bila takrat srce človeštva, pretresena po II. svetovni vojni, v OZNso prihajali največji svetovni ekonomisti. Zame je bilo obdobje med letoma 1952 in 1956 spet velika šola. Potem sem imel srečo, da je po Kardelju postal zunanji minister Koča Popović. Cenil je moje delo in me je vsako leto na jesen vzel na zasedanje generalne skupščine, tako da je bila moja žena vedno za dva, tri mesece na leto vdova. Ustanovitve svetovne organizacije za trgovino in razvoj je bila naša pobuda, mene pa sta doletela čast in privilegij, da je Jugoslavija prek mene govorila... 15 let sem bil nato v Ženevi, in ko sem prišel nazaj leta 1983, je ta organizaci-

Brez samoupravljanja in trga

STANOVNIK: »Ko smo začeli uvajati samoupravljanje, smo se zavedali, da resničnega samoupravljanja ne bomo razpolagali s presežno vrednostjo, ki jo ustvarjajo, dokler ne bomo imeli na voljo vseh faktorjev proizvodnje, in zame sta kapital oziroma družbena lastnina najvažnejša. Z ustavo iz leta 1974 smo se hoteli temu cilju približati. Medtem se je zgodilo sledeče. V 70 letih smo v tujini najemali posojila, ki danes predstavljajo 40 odstotkov vrednosti osnovnih sredstev. Potem smo mi ta posojila in odgovornost zanje socializirali. Izmislili smo si nov pojem, ki ga ekonomska znanost ne pozna: tečajne razlike. To pa ni nič drugega kot v dinarjih plačano dolžniku toliko, kolikor je v tujini dolžan. To predstavlja 40 odstotkov družbene lastnine. Zaradi totalne nediscipline pa so podjetja nehala plačevati račune. Imamo 20 odstotkov sive pasive. Naša družbena lastnina je torej pod hipoteko, zato ne sprašuje, od kod monetarni fond, ne sprašuje, kdaj samoupravljanje!

Trg ni enostavno vprašanje, to niso branjeve, ki prodajajo solato. Bistvo trga je kvaliteta in kvantiteta. V planskem gospodarstvu bo imel na primer vsak čevlj svojo vrednost, v tržnem pa čevlj, ki nas bo žulil, nobene. Bistvo trga je vrednost proizvodnje, ne metri in tone. Za tržno gospodarstvo morate imeti tudi konkurenco. Zato pa moramo imeti malo gospodarstvo. Šele, ko bomo prostor med velikimi stebri, kot so Iskra, Gorenje, ki ne stopajo v konkurenčne odnose, ampak imajo administrativne cene, izpopolnili z malimi, gibnimi podjetji, ki pa so subjekti konkurence, se bodo tudi giganti začeli drugače obnašati, ne bodo mogli biti več monopolisti. Pravilno je, da zahtevamo tržno usmeritev. Vendar, nikar ne mislimo, da bomo imeli že jutri, če odstranimo administrativne ovire, perfektno tržno gospodarstvo. Težiti pa je treba za elementi konkurence.

ja, ki sem jo jaz ustanovil, zasedala v Beogradu, pa so mene na galerijo poslali... Vse to moje delo ne štejem za obdobje izgnanstva ali ujetništva.«

Ni hudič, da ne bi nekaj dosegli

ŽAKELJ: V Ljubljani je konferenca Zveze komunistov. Tema je socializem po meri ljudi. Nastop najinega prijatelja Milana Kučana je bil več kot odlični. Je lahko družba, ki ni po meri ljudi, socialistična?

STANOVNIK: »Zame je bistvo socializma osvoboditev človeka in njegovega dela, ne družbena lastnina, ki je samo sredstvo za doseganje cilja. Ta cilj pa je človekova svoboda. V različnih razvojnih fazah, v različnih okoliščinah, dobiva ta cilj različne oblike. To je eden od problemov, ki jih doživljamo v Jugoslaviji. V Sloveniji smo na koncu industrialnega razvoja in je naša problematika popolnoma drugačna od problematike Kosova, Makedonije. To je tragika, ki jo po moje večkrat ne znamo razumeti. Cilj socializma je po moje svoboda, da bo človek delal zato, da bo ustvarjal in ne le delal za svoj vsakdanji kruh, in prav človek ima edini to lastnost v vsem stvarstvu. Ko sem danes poslušal briljantni referat Milana, se samo bojim, da ga bodo morali mnogi dvakrat, trikrat brati, da ga bodo dojeli. To je revolucija, kar je Milan govoril, ne kontra-revolucija.«

ŽAKELJ: Postal boš predsednik predsedstva naše republike, ki se je zadnji dve leti afirmiral. Ko je afirmacija rasla, se je dejansko pozicija Slovenije, ekonomska, politična, v Jugoslaviji zaostrila. Česa se boš najprej lotil, ko prideš 6., 7. maja v vaginalno sobo Prešernove in Erjavčeve ceste.

ŽAKELJ: »V svojem, v imenu Gorenjskega glasa in vseh Gorenjcev želim veliki uspeha v poslu, za katerega si se zavestno odločil, v katerega vnašal in znanje in bogate izkušnje. Ta večer nam bo, upam reči, ostal v lepem spominu. Upam, da nas boš take ohranil tudi ti.«

Za objavo pripravil J. Košnjek

Svetu vladata moč, pest

STANOVNIK: »Če bom šel v Beograd in rekel, ali boste tole naredili, ali pa se bom obesil, bi oni rekli, čim prej se daj. Tudi odcepitve ni nič kaj velika pretnja, saj nam Slovincem, izven Jugoslavije ni obstanka. To je totalno nerealno, poigravanje z nacionalno usodo. S temi stvarmi se ne smemo igrati. Strašno je treba računati o meri. Odcepitve ali samostojna Slovenija je popolnoma nerealna. V Beogradu sem govoril o kontrarevoluciji. Rekel sem: pazite vendar na svoj jezik, kontrarevolucija je težka beseda, beseda veleizdaje. Tako je, ki govori o odcepitvi. V politiki, to je moja dolgoletna izkušnja, argument nekaj velja, vendar ne mislite, da se politika dela samo z argumenti. Rimski cesar Mark Avrelij je svojemu sinu napisal: ti sploh ne veš, kako majhna je pamet, ki vlada svetu! Strašno resnico je povedal in jaz sem jo skusil. Ne dragi moji! Svetu vlada pest, moč je ta, ki vlada, ne pa argument in razum. Z obojima sicer lahko počasi spreminjamo razmerje sil, treba se je razumno pogovarjati. Vendar dajem argumentu manjšo veljavo kot pa faktorju interesa. Princ Rohan je napisal: princ vlada narodu, nad princem pa vlada samo interes. To je izjemno pomembno za Jugoslavijo, tudi za uveljavitev interesa Slovenije.

S starimi formulami sveta ne moremo tolmačiti. Danes marksizem ne more biti seznam večnih resnic, ki so veljale v preteklem stoletju, danes pa ne več. Doslej smo preveč govorili o objektivnih faktorjih, premalo pa o človeku, ki pa vse spreminja. Šala za primerjavo. Župnik in ministrant sta v colnu lovila ribe, pa jima je črvov zmanjkalo. Ministrant je skočil v vodo, padel in ni prišel do obale. Potem je skočil iz čolna župnik, skočil sem in tja, prišel na obalo, nabral črve in se vrnil. Ali vidite, gospod župnik, kaj svetost naredi, reče ministrant. Župnik pa odvrne: svetost je važna, važno je imeti trdo voljo, najvažneje pa je vedeti, kje so kamni pod vodo.«

STANOVNIK: »Roka me je že večkrat srbela, sedaj, ko berem razne stvari, ki jih pišejo ljudje, ki vedo za to iz raznega pisanja ali pripovedovanj. Društvo prijateljev Sovjetske zveze je bila naširsa fronta, čeprav je bil za mnoge med njimi, tudi zame, napad Sovjetske zveze na Finsko zelo kritično gledan, prav tako pa sporazum glede delitve Poljske. Hude špetire smo imeli in z Jankom Smoletom sva se znala dobro skregati o teh stvarih. Sovjetska zveza pa je bila le Sovjetska zveza. Težko je reči, da smo bili vsi, ki smo bili proti Hitlerju, avtomatično za Anglijo in Francijo. Problem zahodnega imperializma je bil še kako navzoč. Gledali smo ga kot podložnika protinacionalnim vladam. Vse je bilo vezano na Anglijo in Francijo, zato je bil naš odpor zoper notranjo diktaturo tudi odpor zoper te države. Na Sovjetsko zvezo smo gledali kot potencialnega resničnega zaveznika. Društvo prijateljev Sovjetske zveze je resnični predhodnik Osvobodilne fronte. Kako

Kraigherjeva smrt

STANOVNIK: »V mojem spominu je velik prelom sredi 65 let: Boris Kraigher in Kraigherjeva reforma. Slovinci ne bomo mogli nikdar zadosti vedeti, kako je bila usoda Slovenije in tudi Jugoslavije prizadeta s smrtjo Kraigherja in Kidriča. Kraigher je bil arhitekt te reforme in kar mi sedaj premlevam, je on imel v glavi. Danes so za isto reformo v Mikuličevem kabinetu za zamrzitev cen in za odstranitev cenovnih disparitet zračunali, da bo učinek 18 odstotni, bil pa je 36 odstotni, kar pomeni, da sploh računali niso. V takratni reformi pa je bil dr. Vladimir Pertot na čelu ogromnega štaba, ki je dobri dve leti računal za vsak artikel, kako je z njim sedaj in kako bo po sprostitvi cen. Mene je Boris povabil v kabinet, da bi vodil mednarodne gospodarske zadeve. Preden bi bil predsednik vlade, je tragično odšel.

Potem je prevzel stvar Špiljak, Gligorov pa je bil ekonomski šef, podpredsednik, kot je sedaj Janez Zemljarič. V začetku te vlade, jaz sem vanjo padel kot Pilat v vero, je stvar še kako šla, potem pa so se pojavljali popolnoma enaki odpori kot danes. Jaz sem to že vse enkrat videl! Sredi leta 1967 se je začela likvidacija takega pristopa in začelo se je administrirati kot danes. Takrat pa pride tedanji zunanji minister Nikezić iz Amerike in pravi, da generalni sekretar OZN želi, da jaz postanem sekretar ekonomske komisije. Špiljak je bil proti, Kardelj pa je odločil, da grem. Mislim sem, da za leto, dve, pa se je potegnilo v 15 let...«

IVAN OMAN, KMET

»Mogoče bo ta pomlad toplejša«

Povojna zgodovina slovenskega (jugoslovanskega) kmeta je čas ideološkega zapostavljanja kmečkega stanu. Prva agrarna reforma je boleče zarezala v njegovo lastnino (zemljo), boljševistični koncept ga je silil v »znamenite« obdelovalne zadruge in v proletarijato v imenu kolektivizacije. Vse do leta 1963 jugoslovanski kmetje niso smeli imeti kmetijske mehanizacije, kar je bil odraz globokega nezaupanja ideologije in oblasti do kmetstva. Iz tistega časa je znana parola, da je »kosičnica v rokah kmeta brzostrelka, s katero le-ta strelja na socializem.« Tudi gospodarska reforma leta 1965 se je za kmete slabo končala z likvidacijo zadružništva in zadružne lastnine. Po letu 1970 smo sicer zadružništvo pričeli obnovljati, tokrat v duhu koncepta o »podružbljanju dela, sredstev in zemlje,« v katerem pa se kmet kot avtonomni gospodarski subjekt tudi ne more potrjevati. Ponekod v Sloveniji so kmetje lani sicer poskušali povzdigniti svoj glas, ostreje nastopiti proti vse večjemu siromašenju kmetijstva. Ker jih oblast ni preveč resno jemala, so mladi pred kratkim v Zalcu zahtevali novo agrarno reformo in ustanovitev stanovsko-politične organizacije. Pa ne samo mladi — ptujski kmetje so denimo slovenskemu predsedstvu poslali deset radikalnih zahtev za agrarno prenovo, na zadružnem posvetu v Murski Soboti so kmetje terjali povratak h klasičnim načelom zadružništva in podobno. Na nedavnem občnem zboru slovenskih zadružnikov je bil na predlog mladih imenovan iniciativni odbor za ustanovitev slovenske kmečke zveze, za predsednika tega odbora pa izvoljen Ivan Oman, kmet iz Zminca pri Škofji Loki.

Žalska pobuda za stanovsko-politično samoorganiziranje kmetov ni prva. Do takih pobud je prihajalo že v preteklosti. Prav pri vas, v Škofji Loki, ste kmetje pred leti zahtevali svoj sindikat. Zakaj ste to terjali in kako je končala pobuda?

OMAN: »Pred osmimi leti je to bilo. Takrat sem bil predsednik sveta naše krajevne skupnosti in s predsednikom KK SZDL sva se dogovorila, da skličeva sestanek kmetov. Povabila sva tudi predstavnike občinske SZDL, zadruge in še nekatere druge. Osebo sem raznašal vabila in prišlo je res veliko kmetov iz Sevske in Poljanske doline. Dvorana je bila nabito polna. Premlevali smo naše težave. Veliko je bilo govora o kmetijskih cenah in ob vsem tem smo ugotavljali, da smo kmetje praktično nemočni, da bi karkoli spremenili. Zato sem predlagal, da ustanovimo kmečki sindikat. Vsi so bili za to, izvolili smo odbor... Nekaj dni zatem so me že klicali na občinsko SZDL na zasedanje. Očitno so mi, da hočem nekaj takšnega, kot je na Poljskem, da hočemo državo spraviti v krizo. Kmetje pa so rekli, da bomo zahtevali sestanek pri Vinku Hafnerju, ki je bil takrat predsednik republiškega sindikata. Na občinski SZDL in sindikatu sta mi predsednika rekla: boste pa še dolgo čakali, da vas bo Hafner sprejel. Potem sem ju pač podučil, da bi bilo prav, ko bi politiki bolje sodelovali s kmeti, če hočejo resno reševati kmetijske probleme, ne pa, da nas neprestano zmerjajo z nasprotniki sistema, pa proti-državnimi elementi. In to le zato, ker hočemo svojo organizacijo.

No, do Hafnerja smo kljub vsemu zelo hitro prišli. Prej ko v štirinajstih dneh po tistem sestanku v Zmincu. Hafner je privlekel na dan statut, da vidi, če je sploh kakšna možnost. Bi šlo, je rekel, če bi se kmetje vključili v sindikat delavcev v kmetijstvu. Mi smo pa o tem takole razmišljali: takšnega sindikata, ki samo ozimnico organizira, pa kakšen izlet in članarino pobira — no, takšnega že ne potrebujemo! Po premisleku smo tudi v takšno organizacijo privolili, ker smo računali, da bi v sindikatu vendarle imeli večino. Pa tudi iz tega ni bilo nič. Drug na drugega so se zgovarjali, se mi zdi! Ko smo se dobili v zadrugi, nam je predsednik občinskega sindikata rekel, da stvar v Ljubljani še ni razčiščena, v Ljubljani pa so nam rekli, da naj se kar doma zmenimo. Tako so tekle te reči. In na koncu seveda zopet nič.

Zakaj ste se pa kmetje sploh hoteli tako organizirati?

OMAN: »Dovolj razlogov smo imeli za to! Podobni so današnjim, ko zahtevamo ustanovitev kmečke zveze. Poglavitni je ta, da smo kmetje brez glasu, o ničemer praktično ne odločamo; vsaj o ničemer pomembnem ne! Vsakič, ko smo se želeli politično samoorganizirati, je stvar propadla. Pred petnajstimi leti denimo je bila razpuščena zveza kmečkih društev. Teh društev je bilo na Slovenskem že kar precej, zelo so se razširila med kmeti. Ukvarjala so se predvsem z zavarovanjem živine, po-

skušala pa so posegati tudi v poslovno delovanje zadrug, ker so bila pač kmečka. Največ teh društev je bilo na Štajerskem. Tu v Loki smo imeli samo pododbor ljubljanskega društva, ki je bilo veliko in močno. Očitno so mu, da se preveč spušča v politiko. Takrat je bil predsednik RK SZDL Slovenije Janez Vipotnik in k njemu smo morali na zagovor. Napadel nas je, češ, hočete biti nekakšna vzporedna struktura. To je bilo obdobje hrvaškega maspoka, ozračje je bilo politično napeto. Očitno so nam tako celo zveze s Hrvati in podobne reči. Potem je oblast društva preprosto razpustila.

Že nekajkrat so te vaše pobude o samoorganiziranju propadle. Mislite, da bo tokrat drugače?

OMAN: »Upam, da bo ta pomlad demokracije, ki ni prva v Sloveniji, bolj topla, kot so bile ostale. Vemo pa ne.«

Večkrat lahko slišimo, da je naš kmet konservativen, apolitičen, lojalen do vsake oblasti. Je to res?

OMAN: »Kmet ni apolitičen, je pa že zaradi vsega tega, kar se že desetletja dogaja s kmetijstvom, postal apatičen. Apatičen zato, ker ne vidi izhoda iz situacije. Res je, da se kritika večine kmetov ustavi pri cenah, ker je pač tu zapostavljanje najbolj očitno, najbolj otipljivo. Tisti kmetje pa — in ni jih tako malo — ki razmišljajo globlje, vidijo, da so cene — take, kakršne so — le posledica splošnega zapostavljanja kmetijstva in kmeta; načrtnega, premišljenega zapostavljanja!

Če bi bil slovenski kmet takšen, kakršen je ameriški farmer, bi bilo take politike že zdavnaj konec. Ameriški farmer je biznismen — če mu ne nese, proda zemljo in gre. Slovenski kmet pa tega ne naredi. Zanj so kmetija, zemlja in delo svetinja; to mu je nekako prirojeno, brez tega ne more. Zato pa vztraja, tudi, če mu je še tako hudo. In to navezanost kmeta na zemljo in domačijo oblast pri nas s pridom izkorišča!

Toda vse ima svoje meje, tudi takšna navezanost. Bi se lahko zgodilo, da bi denimo vi zapustili kmetijo?

OMAN: »Težko, da bi to storil. Res pa je, da kmetje v Sloveniji to možnost imamo, ker še vedno ni tako težko dobiti delovnega mesta v industriji. Toda tisti kmetje, ki so se zaradi izgubljene perspektive v kmetijstvu tako odločili, kmetje vendar niso dali — zemljo še zmeraj toliko obdelujejo, da ni zapuščena. Toda to pomeni ekstenzivnost, to je nekakšen tihi kmečki štrajk.«

Zakaj po vaše vztrajamo pri takšni agrarni politiki?

OMAN: »Ne vem. Po vojni je bilo to načrtno. Lahko pa vam povem tudi oseben primer! Tam okrog leta 1962 je bilo, ko so našo vas obdajali trikrat huje kot pa druge vasi v naši katastrski občini. In to kljub temu, da je zvezni zakon določal, da v isti katastrski občini ne more biti različnih davčnih stopenj. Občina je to storila samo zato, ker je eden od kmetov iz naše vasi po-

dal zemljo državnemu posestvu, potem so pa še nas ostale hoteli prisiliti, da jo prodamo. Šel sem k županu in mu v obraz povedal, da nimajo te pravice. Pa mi je lagodno odgovoril, da jo imajo. Če hočejo, lahko obdajo vsakega kmeta posebej, je rekel. Sem mu rekel, da jaz takšni pravici rečem »pravica sile«. Lahko, če hočeš, mi je odgovoril.«

Kakšnega posebnega navdušenja nad pobudami za ustanovitev zveze slovenske kmečke mladine in kmečke zveze Slovenije tudi zdaj ni. Oblast je previdna in molči. Zakaj?

OMAN: »Veliko govori o demokraciji, vprašanje pa je, ali misli resno. Predpogoj za kakršnokoli pozitivno spremembo v družbi pa je demokracija. Te pa pri nas dolgo ni bilo. Le kako lahko govorimo o demokraciji, če ti pa — čim si toliko predrzen, da politično razmišljaš — očitajo, da si nekakšna vzporedna struktura! To ni demokracija, to je absolutizem! Demokracija je, če imajo vsi v družbi enake politične pravice. Tudi kmetje — tudi mi moramo imeti pravico, da se lahko organiziramo, da lahko na glas razmišljamo, ne da bi se bali očitka, da smo nasprotniki sistema ipd.«

Kmetje že imate zadruge, združeno zvezo. Kakšna pa naj bi bila razlika med njimi in kmečko zvezo?

OMAN: »Zadruga je podjetje, gospodarske organizacije, v kateri kmetje ponekod že soupravljam, samoupravljam pa še ne. To si bo treba še priboriti. Kmečka zveza pa je nekaj drugega, je stanovsko-politična organizacija kmetov, podobna sindikatom. Vsaj povsod v svetu je tako. Ponekod imajo kmetje sindikate, drugod kmečke zveze in v večini evropskih držav so kmečke zveze. Slišal sem govoriti, da bi se lahko kmetje organizirali v gospodarski zbornici. To pa seveda ni isto kot kmečka zveza, saj je zbornica gospodarsko združenje podjetij, ne pa politično. Jaz sem tudi za povezavo v zbornico in mislim celo, da bi marsikateri funkcije, ki jih danes opravljajo zadruge in zadružna zveza, bolje opravljala zbornica. Zadružna zveza pa naj bi bila poslovna organizacija zadrug.«

Kmečki zvezi naj bi delovali znotraj ZSMS in SZDL, po drugi strani pa naj bi ohranili visoko stopnjo samostojnosti in neodvisnosti. Bo to mogoče?

OMAN: »Mislim, da je to edina možnost, če hočemo biti učinkoviti. Nespametno bi bilo, če bi se postavili v nekakšno opozicijo — SZDL na primer. Tako ne bi ničesar dosegli. Znotraj socialistične zveze moramo iskati zaveznike. Kmečki stan je del celotne družbe, tako kot je kmetijstvo del gospodarstva.

Samostojnost in neodvisnost pa sta seveda nujni, saj nam nihče ne more postavljati omejitev, češ do tod se lahko pogovarjate, dlje pa ne. Kmetje v zvezi se torej ne bomo ukvarjali le z vprašanji kmetijstva, ampak z množico drugih vprašanj, ki se v družbi odpirajo, in ki se nam zdijo pomembna — pa naj gre za šolstvo, za skupščinski sistem ali pa za vojsko. Vse nas briga.«

Foto: G. Šinik

Kakšna bi morala biti ta kmečka zveza in kakšna po vašem mnenju ne bi smela biti?

OMAN: »Ne bi smela postati privesek sedanjih struktur in morala bi biti organizirana od spodaj, imeti aktivne povsod. Zveza mora biti naravna tvorba, gibanje, ki mora imeti določeno konkretno politiko, nove ideje. Program, ki so ga v obrisih predstavili mladi, je že v redu, a vsak program je treba dopolnjevati, spreminjati. Nič ne sme biti večno.

Program mora nastajati in se spreminjati na osnovi pobud in zahtev članstva, ne pa vodstva.«

Kaj pa reforma zadružništva?

OMAN: »Ta ni možna, če ne bomo hkrati reformirali tudi celotnega gospodarstva. Tudi celovita prenova kmetijstva, tako imenovana nova agrarna reforma — takšna, kot si jo lepo zamišljajo mladi — ni mogoča brez korenitih sprememb in posegov v gospodarstvo, v sistem, demokracijo in odločanje. Če bi začeli s tistim, kar je bilo zamišljeno že ob gospodarski reformi 1965. leta, potem bi se lahko izvlekli iz krize. Pa smo takrat odstopili od korenitih sprememb, ker se je marsikdo čutil preveč ogroženega; odletel bi mu udoben in dobro plačan stolček.«

Ne samo pri oblasti, tudi med ljudmi boste morali kmetje dobiti podporo za te svoje ideje. Kje vidite svoje zaveznike?

OMAN: »Med kulturniki prav gotovo. Tudi med delavci, če so ali pa če bodo toliko osvobodeni, da se bodo zavedali, da je dobro, če delamo z roko v roki. Vsak kruh ima svojo skorjo, tudi delavski. Jaz sem okusil ta kruh. Gotovo še marsikateri kmet ne ve, da tudi delavec težko zasluži tiste milijončke in se težko prebija iz meseca v mesec. Pa tudi marsikateri delavec še misli, da kmet lahko obogati že samo s tem, če enega bika proda. Bolje se moramo poznati med sabo, to je pomembno.«

Malo je kmetov v zvezi komunistov in razlogov za to je precej. Kakšen je vaš osebni odnos do zveze komunistov?

OMAN: »Jaz bom komuniste — in to sem javno že povedal — jemal resno takrat, ko se bodo odpovedali iluziji o komunistični družbi, ki ni možna. Ko se bodo odpovedali tej utopiji in se bolj posvetili ustvarjanju demokracije, potem jih bom cenil. Ne pa da v imenu neke utvare dušijo pobude in ustvarjalnost ljudstva. Zame je komunizem utvara; to je nekakšna družba večno zadovoljnih, v kateri naj bi vsakdo dobil, kar bi potreboval in kolikor bi potreboval. Zdi se mi popoln nesmisel govoriti, da bo kdaj takšna družba, da bomo imeli toliko, da bo vsakdo zadovoljen.«

To je gotovo stvar kakšne akademске razprave in teoretiziranja. Kaj pa v praksi, kakšen je odnos partije do kmeta?

OMAN: »Ideološko nas je zapostavljala, ker je kmet lastnik produkcijskega sredstva, trmasto navezan na zemljo, zasebno lastnino, po možnosti še veren. To zapostavljanje je tudi med samimi kmeti ustvarilo precej

Za 1. maj smo pripravljali intervju z Ivanom Omanom, kmetom iz Zminca pri Škofji Loki. Pred več kot desetimi leti je bil pobudnik za ustanovitev kmečkega sindikata — kmečke zveze. Pobudo so sedaj obnovili mladinci. Toda, prehiteli so nas pri Teleksu, in ker so mu zastavili enaka vprašanja, kot smo jih pripravili v našem uredništvu, smo avtorja Slavo Partlič in Vinka Vasle poprosili tudi za objavo v Gorenjskem glasu.

drugače pač ni narod. Če nimáš svoje vojske, si pač odvisen od tega, kar se v centru dogaja — pa naj bo to na primer puč Aleksandra Karadževića leta 1929, ali pa poskus Aleksandra Rankovića in take stvari.

Poleg tega smo Slovenci, kar zadeva vojsko, na slabšem, kot smo bili pod Habsburžani! Takrat so slovenski fantje služili vojsko v slovenskih polkih. Če jih ne bi imeli, se v Judenburgu tudi ne bi mogli upreti. Hrvati so imeli celo svojo vojsko, Madžari tudi, Čehi tako kot mi svoje polke. Pa zaradi take vojaške organiziranosti Avstroogrska ni bila nič manj enotna in trdna, ali pa ogrožena. Danes pa slovenske fante raztepejo po celi Jugoslaviji in če pridejo trije Slovenci skupaj in se po slovensko pogovarjajo, že vpijejo, da se »grupirajo«.

Nekdo mi je lani na Krekovi proslavi rekel, da je bila Jugoslavija najbolj enotna takrat, ko so vsi narodi imeli svojo vojsko — to je bilo pa med drugo vojno. In strinjam se s tem. General Avšič se je zavzemal za slovensko vojsko, pa je moral iti.«

Govorite o ogroženosti slovenskega naroda. Kdo ga pa ogroža v tej jugoslaviji?

OMAN: »Da se razumemo — nas v Jugoslaviji ne ogrožajo drugi narodi; ne Srbi ne Hrvati, Črnogorci ali Makedonci! Ogrožajo pa nas te politične, oblastne strukture in ogrožamo se sami, ker smo vse to dopustili.«

Veliko ste govorili o demokraciji v našem sistemu. Kje bi se po vašem mnenju naš sistem moral najprej demokratizirati?

OMAN: »Upam si trditi, da naš skupščinski sistem pravzaprav ni legitim in tudi ustava iz leta 1974 ne. Leta 1973 si je skupščina protizakonito podaljšala mandat — ta se lahko podaljša le v izjemnih razmerah, kot je na primer vojna, te pa takrat ni bilo — in sprejela ustavo, s katero se je iz parlamenta preoblikovala v delegatsko skupščino in s tem praktično parlament likvidirala. Parlament torej nimamo več, tudi Slovenci ne, namesto tega pa imamo nekakšen debaten klub — pa še to slab — in stroj za glasovanje. Vsa oblast pa je skoncentrirana v rokah »izvršnikov«. Prejšnja skupščina pa se je v veliki meri že obnašala kot parlament in vlada je morala presneto dobro premisliti, s kakšnimi predlogi bo prišla pred njo, da je niso poslanci potolkli.

Morali bi torej najprej rehabilitirati parlament. Popolnoma jasno je, da je ogromna razlika med delegatom in poslancem, zlasti v odgovornosti. Poslanec je bil neposredno voljen in ljudje so vedeli, kdo je njihov poslanec. Zdej pa nihče ne ve, kdo je njegov delegat. Potem imamo pa še nekakšen fleksibilen mandat — zdej je v skupščini en, zdej drugi delegat in nihče nima nobene možnosti, da bi se v skupščini uveljavil. Delegati govorijo drug mimo drugega. Sam sem se v to prepračil v naši občinski skupščini. Če pride kdo z malo bolj udarno zadevo, ga preprosto spregledajo, kot da se ni nič zgodilo. In prepričan sem, da je v republiški skupščini prav tako.

Vsa oblast je torej v rokah »izvršnikov« in še nekaterih, ki storijo za njimi. Včasih so jim rekli neformalne skupine. To je pa absolutizem, ne pa demokracija.«

Z Omanom sta se za Teleks in Kmečki glas pogovarjala Slava Partlič in Vinka Vasle.

Mitja Kersnik iz jeseniške Železarne:

Z družbeno lastnino delamo kot svinja z mehom

Eden mlajših strokovnjakov jeseniške Železarne, strojni inženir Mitja Kersnik z Bleda: »Partija je forumska in premalo delavska. Najbolj me moti kriza moralnih vrednot, saj kmalu ne boš več normalen, če nekaj ne ukradeš, če imaš že možnost. Nekvalificirani delavec lahko po štirih dneh upravlja s strojem, vrednim 40 milijard. Delovna zavest na najnižji stopnji. Delavci o pomembnih stvarih sploh ne odločajo. Zakaj se zaključni račun sprejema šele marca? Včasih smo lahko ves »krafel« prodali.«

Mitja Kersnik, strojni inženir iz jeseniške Železarne.

Mitja se je pred dvanajstimi leti zaposlil v jeseniški železarni, zdaj pa je pri 35. letih vodja oddelka za hidravliko in pnevmatiko. Njegovi sodelavci ga cenijo zato, ker je strokovnjak na svojem področju, vedno pošten in dosleden do sebe in drugih. Delo opravlja z veliko zagnanostjo, vestnostjo in veseljem. Delovno področje hidravlike in pnevmatike ponuja vedno znova nove tehnične izzive, kar je Mitju v še posebno zadovoljstvo: nenehno sam išče rešitve, nenehno si sam pridobiva tehniko znanja.

Doma je z Bleda, ne ravno iz delavske družine. Oče je bil čuvaj, mati učiteljica, ima dva brata, oba sta elektrotehnika. Poštena in zavedna družina – oče je bil prvoborec – je Mitju privzgojila pokončni značaj, pošteno delo in ravnanje, povsod in venomer, saj Mitja ostro obsoja vse nepravilnosti, ki jih opaža in jim z njemu lastnoodkriti in iskreno besedo kljubuje. A ne le z besedo, predvsem z lastnim neumornim in strokovnim delom dokazuje, kako bi se moralo delati več in bolje.

Bil je predsednik osnovne organizacije sindikata, delegat v delavskem svetu tozda, član izvršnega odbora sindikata Železarne, predsednik odbora za gospodarstvo v tozdi, iz partije pa je leta 1983 izstopil...

Ti le članarine nočeš plačevati

Mitja, zakaj si vrnil člansko izkaznico ZK?

»Nisem se strinjal in še vedno se ne strinjam z urensičevanjem politike ZK, saj ne zastopa delavskih interesov. Nobene osebne zamere ni bilo. Vsem, ki smo bili v ZK je okolica dala čutiti, da smo karieristi. Sam sem šel skozi šole, skozi normalno kadrovske poti in te opazke so me bolele. Nekomu lahko rečeš, da je karierist in baraba in še mar mu ne bo, meni pa ni vseeno.«

Članarina?

»Na osnovni organizaciji so komunisti rekli: »No, Mitja, priznaj! Zaradi članarine greš ven. Navsezadnje bi lahko to, da se s politiko ZK ne strinjamo, rekli mi vsi.« A sem odvrnil, da članarino mirne duše lahko še naprej plačujem, če mi res nočejo verjeti.«

Kakšna je danes partija?

»Neučinkovita. Delavci se k njej ne obračajo, članstvo upada in bo še naprej, če bo tako forumska in tako malo delavska.«

Zaslužim 60 starih milijonov

Slovenska politika in z njo partija se vendarle demokratizirata.

»Da bi se slovenska politika lahko demokratično odprla? Po mojem mnenju se še ne more, saj so socialni in ekonomski razkoraki med republikami preveliki. Tu je zgodovinska raznolikost, silno različna mentaliteta, kar nikakor še ne more voditi k skorajšnji slovenski demokratični pomladi. Ne pri ustavi, ne drugje ne bomo uspeli, treba bo popustiti. Tresla se je gora...«

Kaj pa sindikat?

»Ta vsaj malo spremlja dogodke, čeprav vpliva nima, preveč je spolitiziran, stalno govori in govori o nekih usmeritvah.«

Kakšno je zadovoljstvo v Železarni?

»Večina nekvalificiranih je še kar zadovoljnih s tistim, kar zasluži, o velikem

in resnem nezadovoljstvu pa priča vedno večja fluktuacija strokovnega kadra.«

Koliko zaslužiš?

»Prejšnji mesec 60 starih milijonov.«

Zakaj ne odideš?

»Meni denar nič ne pomeni, eksistenčno nisem ogrožen, nimam velikih želja in po dvanajstih letih se mi upira logika, češ če ti ni kaj prav, pa pojdi. Navsezadnje imam rad svoje delo.«

Porabili so že vse rezervne dele

Stalno poslušamo, da je jeklarna zgrešena naložba.

»Do slovenske industrije je energetsko preveč potratna, da pa je bila verjetno nujna, če hočejo imeti delavci kruh.«

Zakaj toliko zastojev v novi jeklarni?

»Poleg vseh objektivnih okoliščin, ki spremljajo okvare v jeklarni, je precej krivde na »posadki«, ki tam dela. Ne mislim strokovnega tima, mislim na neusposobljene delavce, ki so prišli s plavža. Zgovoren podatek: naprave v jeklarni ne delajo dobro, saj so porabili že vse rezervne dele, ki naj bi jih imeli za tri leta!«

V Železarni nasploh so odkrili pravi gospodarski kriminal. Koliko o tem železarji veste?

»Brez skrbi, za vsako škodo in krajo se zve, ljudje vedo včasih več kot sodišče! Družbena lastina je slabo zaščitena in če vse te zadeve že enkrat odkrivajo, naj javnost vsaj bolj natančno informirajo.«

Saj imate vendar delovne skupine in delegatski vpliv?

»Delovne skupine so zgolj formalnost. Procedura je že taka, da se sklepa o stvarih, na katere delavci nimajo nobenega vpliva. Ljudje so pasivni, pripombe redke in splošne, vedo, da se v resnici neke druge odloče. Zame je totalni nesmisel, da se šele marca sprejema zaključni račun. Raje bi se pogovorili, kako bolje gospodariti, ne pa, da vodstvo še teden dni pred zaključnim računom ne ve, kakšno izgubo imamo. Nisem mojster za finance, zato mi tudi najbrž ne gre in ne gre v glavo, da šele marca prihajajo računi za prejšnje leto.«

Minili so časi, ko smo ves »krafel« prodali

Zakaj ne povzdignejo glasu vsaj strokovnjaki, ki dobro delajo in kaj vedo?

»Delo je pri nas premalo strokovna in ekonomska zadeva, vse je spolitizirano. Treba bi bilo dati dihati tistim, ki kaj znajo, a so bolj tiho in niso glasno prodorni. Njihove ideje ne gredo v širino, ne vprašajo jih za nasvet, ne sliši se jih.«

Kaj te pri tvojem strokovnem delu najbolj moti?

»Ukvarjanje z administriranjem. Dnevni kartotek vseh vrst imamo kot na policiji: odsotnost gor, pa prisotnost dol... Tega ne bi mogla prebaviti nobena zdrava družba, v dobi računalništva še toliko manj. Osebo pa najbolj pogrešam več skupinskega strokovnega dela. Vsak se nekam zažene, misli: »moje je dobro«, namesto da bi s skupnim delom dosegli največ.«

Delovna zavest, morala?

»Tako na nizki stopnji, da je v dvanajstih letih službe še nisem čutil. Kriza moralnih vrednot me pa res moti. Saj že skoraj ne boš več normalen, če nekaj ne ukradeš, če je že možnost in priložnost.«

Zakaj taka miselnost?

»Splošni ekonomski zlom, neperspektivnost Železarne, še posebej v času tržnih zakonitosti. Naše naprave so drage, poraba energije ogromna, cene ekonomske... Nagrajevanje je ena sama čista uravnilovka. Ko si na nekem delovnem mestu, si v tisti kategoriji in pika. Nikamor več naprej! Iz dobrih delavcev, strugarjev, ključavničarjev smo tedaj, ko je bilo možno in moderno, napravili slabe vodje. Šli so dobri delavci malo v šole, malo poiskali vezic in hop gor po lestevici! Tudi naša komerciala bi se morala malo bolj potruditi, kajti minili so časi, ko smo lahko ves »krafel« prodali. Maloveč samokritičnosti tudi železarjem ne bi škodilo.«

V tečaj in kaj se nauči!

Kaj pa inovativnost? Sam si inovator.

»Ja. Imam tri inovacije, nič posebne. Pri inovacijah me zanimajo le izvirne tehnične rešitve, inovacijske ideje imam za svojo delovno dolžnost. Pri nas je lahko že vsak inovator, nekateri so pravi inovatorski abonenti. Teh »partizanskih« inovacij ne maram. Premalo se upošteva raven tehnike v svetu. Nevzdržno je, da se je zgodilo, da je Tehnični biro pripravil rešitev in ko je stvar »zalaufala«, so posamezniki to prijavili za inovacijo.«

Usposabljanje, izobraževanje delavcev?

»Leto dni sem honorarno učil na Žicu in mislim, da sistem rednega izobraževanja da premalo strokovnega znanja. Kadar gre za dopolnilno izobraževanje zaposlenih, se strašno cinca, češ, ali je sploh treba iti, namesto, da bi rekli: **takoj izgini v tečaj in kaj se nauči!** Še huje pa je, da imamo slabe upravljalce strojev. **Operater enega brusilnega stroja v pičlih štirih dneh lahko postane prav vsak nekvalificirani delavec, stroj pa stane 40 starih milijard!** Z družbeno lastnino delamo kot krava z mehom! Preveč je malomarnosti, neznanja in če bi te stvari spravili na strokovno raven, bi bilo v prvih letih službe. Ni več tiste enotnosti kolektiva, vsak se preveč peha sam zase...«

Mitja, kako si sprejel vest, da so te tvoji sodelavci sami predlagali za našega prvomajskega sogovornika. Kakšen si kot vodja?

»Presenečen sem bil. Kot vodja? Kaj vem! Tako je kot v vojski. Če imajo vojaški kaplarja radi, ga pa oni »gor« ne marajo in obratno...«

Tvoj odnos do praznika dela?

»Za 1. maja gremo na Poljane, kamor me je oče vedno peljal. Ko sem bil majhen, je bilo zame slavlje tako veličastno, tako lepo in pomembno. Zdaj prvi maj ni več tisto, kar mi je bil v prvih letih službe. Ni več tiste enotnosti kolektiva, vsak se preveč peha sam zase...«

D. Sedej

Kdor ne dela, praznuje vsak dan

Narod nima več prave morale

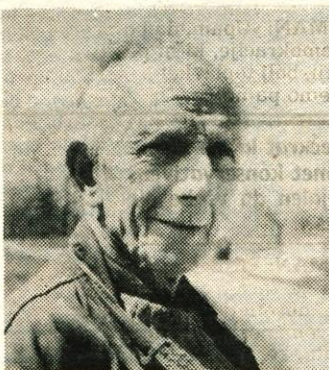
Ko smo o prazniku dela, o našem odnosu do dela, morali in življenjskem standardu spraševali Gorenjce, so bili kaj redkobesedni. Kljub vsemu pa so vsi poudarili, da je vzrok za današnjo gospodarsko krizo in krizo nasploh nedelo, malomarnost, slab odnos do družbene lastnine... Praznik dela praznujemo malo manj slovesno kot v minulih letih, a vendar je priložnost, da se vsi, ki vendarle še pošteno in dobro delajo, spočijejo, tisti pa, kot je dejal eden izmed naših sogovornikov, ki »ne delajo, pa tako praznujejo vsak dan.«

Lojze Kunčič, bolniški strežnik v Begunjah: »Ta praznik dela bom verjetno v službi, saj delamo v turnusu. Zaposlen sem šestnajst let in v teh letih sam kot vsi zaposleni čutim, da življenjski standard precej pada, saj so življenjski stroški postali včasih že neznosni. Koliko delamo? Za nas, ki delamo v bolnici, ni mogoče trditi, da ne bi delali, saj je narava dela taka, da moramo.«

Janez Palčič, upokojenec z Jesenic: »Vsi, ki smo še aktivni v organizacijah Zveze borcev, smo prepričani, da se sedanje gospodarske in družbene razmere morajo urediti, mora biti bolje. Taka mnenja izpričujejo borci na vseh sestankih in v vseh pogovorih. Na prvomajski proslavi na Poljanah pričakujemo precej ljudi in osebno mislim, da ljudje državne praznike radi praznujejo.«

Franc Gorm, kmet iz Poljč: »Dvainosemdeset let sem star, vse življenje sem bil kmet in sem veliko delal. Danes malo manj, saj sem bolan, vendar, če le morem, grem na njivo in polje. Veseli me, da je vsa zemlja obdelana, da ljude skrbijo za svoje kmetije, želim si le, da mladi ne bi tako odhajali s kmetij. Prvi maj? Saj veste, kako kmetje praznujejo: če je lepo vreme, delaj!«

Franc Varl, delavec iz Hidrocentrale Moste: »Zaposlen sem šestnajst let in pri nas v Mostah dobro delamo. Ob državnih praznikih organiziramo proslave in kajpak smo delavci veselili, da smo prosti. Za prvomajске praznike ne bo nič posebnega kot minula leta. Praznik je praznik za tiste, ki delajo, za tiste, ki ne, pa je tako praznik vsak dan.«

Dejan Momčilović, dijak 1. letnika Železarskega centra na Jesenicah: »Kaj ob prvem maju čutim? Nič posebnega, nič takega, kar mislijo starejši od nas. Zame in za moje prijatelje je zanimiv praznik, saj bomo zakurili po okoliških hribih kresove, kaj pojedli in popili in se zabavali.«

Franc Širovnik, voznik –instruktor na Bledu: »Praznik je za delavce pomemben; spočijejo se. Tistim, ki ne delajo, je vsak praznik odveč. Danes se zelo malo dela, veliko manj kot včasih, tudi moralne vrednote upadajo. Res je žalostno, da narod nima več tiste prave morale, ne v odnosu do dela in ne do družbene lastnine.«

D. S.

Dr. Mija Mulej

Rožice zdravstvu ne cveto

Pred tednom dni je bila dr. Mija Mulej, internistka v jeseniški splošni bolnišnici, delegatka na konferenci Zveze komunistov Slovenije, kjer je sodelovala z razpravo o zdajšnjem položaju v zdravstvu. Njeno poklicno delo je ta čas čakalo. Zato jo je toliko neizprosneje terjala dolžnost ta teden, ko smo jo povabili k besedi. To jutro je pravkar končala vizito na internem oddelku, za njo pa je bil že 24-urni delovnik od prejšnjega jutra. Mlada zdravnica je sicer sodila, da ni ravno poklicana razpravljati o zapletenih problemih današnjika v zdravstvu, saj ima šele desetletno medicinsko prakso, v osnovnem zdravstvu sploh nikakršne. Toda pretehtane besede (pa najsi bodo iz partijske razprave ali iz intervjuja) dajo slutiti razsoden odnos in kritično ost mladega strokovnjaka do razmer v svoji stroki. Razmere pa so take, da bolj dišijo po cipresah (kot se je slikovito izrazil Teleksov časnikar) kot pa po pomladnem cvetju.

Dr. Mulejeva, s svežimi vtisi prihajate s konference slovenskih komunistov. Kakšne strune je upirala na temo zdravstva, glede na to, da ta čas predstavlja precej bolečo družbeno rano?

Konferenca je zajemala predvsem gospodarsko problematiko in se družbenih dejavnosti ni dotikala v tolikšni meri, pač zato, ker je s prestrukturiranjem gospodarstva pričakovati tudi boljši ekonomski položaj družbenih dejavnosti. Na konferenci je od slednjih izstopalo izobraževanje, ne vem, morebiti spričo sestave delegatov.

Glede zdravstva pa je prevladovala zgroženost nad predvidenim krčenjem programov, katerega posledice bi se pokazale šele čez nekaj časa. Več smo govorili o solidarnosti zdravstva in njeni nepravilni porazdelitvi. Slišati je bilo, da bi morali v zvezi z njo vsake toliko časa preveriti gospodarsko stanje v občini, ali je možna dajati (ali upravičena prejemati). Gledano iz jeseniške občine, kjer se je materialni položaj močno poslabšal, je to sila aktualno.

Povzemiva rdečo nit vaše razprave.

»V njej sem se dotaknila vzrokov sedanje krize v zdravstvu, samoupravne organiziranosti v zdravstvenih organizacijah, samoupravnih interesnih skupnostih. Tudi to bi bilo potrebno prestrukturiranje. Zdravstvo smo namreč samoupravno organizirali po modelu gospodarstva, ne upoštevaje priložnosti, ki je zdravstvu potrebna glede na zahteve in možnosti okolja. Specifika te dejavnosti ni upoštevana, samoupravna organiziranost ni prilagojena strokovni. Zdravstvo bo potrebovalo tako organiziranost, ki bo morala ob materialnem upoštevanju tudi strokovni razvoj medicine, če želimo, da bo bolnik deležen ustreznega zdravljenja. Da bomo to dosegli, bo potrebna enotna zdravstvena politika, ki jo bodo vodili in načrtovali sposobni strokovnjaki. Na ta način se bomo izognili tudi monopolom (države ali republike) pri odločanju o zdravstvu, s strani samoupravnih interesnih skupnosti pri razpolaganju z denarjem, s strani zdravstvenih organizacij pa, kako izvajati programe. Kaj lahko se zgodi, da je skrb za zdravje ogrožena spričo strokovno nepreverjenih administrativnih ukrepov — to smo nedavno doživeli, ko je zakon dal gospodarskim delovnim organizacijam v izgubi možnost, da so si pomagale z refundiranjem sredstev za zdravstvo. V zdravstvu, ki sicer uradno ni prikazalo izgube, sredstev za delo pa je primanjkovalo, pa smo ostali na cedilu, brez možnosti, da kakorkoli pridemo do denarja.

Bolnik ne sme biti prikrajšan

Zdravstvo je zajela gmotna kriza, sledila ji je moralna. Kako ju zdravstveni delavci občutite?

»Bolniki ju morebiti res ne čutijo v tolikšni meri. Pri zdravstvenih delavcih pa je bolj opazna pri motiviranosti za delo. Pri tem imam v mislih zlasti interese za strokovno izpopolnjevanje, ki plahni, kar ima konec koncev tudi lahko posledice pri bolnikih.

Leto 1987 je napovedalo resne težave v zdravstvu, zato so jih na Gorenjskem skušali z nekaterimi ukrepi omiliti. Tako so v specialističnih ambulantah zbrali za odstotek manj »primerov«, predpisanih je bilo 2,6 odstotka manj zdravil, v bolnišnicah se je zdravilo enako število bolnikov, le da ob 2,2 odstotka nižji ležeči ležalni dobi, reševalci so prevozili za 5 odstotkov manj kilometrov. V zdravstvenih organizacijah niso priznali nobenih dodatnih kadrov. Vse to pa, kot trdijo, zdravstveno stanje ni prav nič poslabšalo.

Prejšnji mesec, prav na pragu svetovnega dne zdravlja, je kri za skoraj dosegla vrelišče. V mislih imam grožnje z generalno stavko v zdravstvenih ustanovah. Na Gorenjskem to razpoloženje sicer ni bilo tako izrazito kot drugje, vendar imate najbrž kljub vsemu odnos do tega pojava. Ali je splošna stavka v zdravstvu možna, se ne bije z zdravniškim etosom?

»Povsod, kjer so s stankami opozorili na boleče stanje zdravstva in družbeno brezbržnost do njega, so poudarili, da v tem gibanju bolniki nikakor niso bili prizadeti. Za osnovne bolnikove potrebe mora biti poskrbljeno, odgovoriti bi smeli le elektivne operacije, medtem ko bi morala urgencia nujno delati, dežurstva teči, reanimacijska ekipa biti pripravljena. Zdravnikova vest namreč nalaga skrb za bolnika, ta nikakor ne bi smel biti prikrajšan.

Do splošne stavke potem vendarle ni prišlo. Republiški organi so se zganili in napovedali nekaj ukrepov za ozdravitev zdravstva. Kaj od njih pričakujete zdravstveni delavci?

»Trajnejše rešitve bo dala šele sprememba zakona o zdravstvenem varstvu. V zdravstvenih organizacijah pa lahko začnemo z izkoriščanjem naših notranjih rezerv, ne da bi kakorkoli posegali v pravice.

Delate v bolnišnici. Ravno tam pa je očitati, da so najdražji del zdravstva. Je tako?

»Seveda, bolniško zdravljenje spremlja veliki materialni stroški, od zdravil, porabljenega materiala, hrane, aparatur. Teh sploh ne kupujemo več. Drago je »prebivanje« v bolnišnicah. Nedvomno največji strošek pa predstavljajo zdravila, saj denimo ampula antibiotika stane 35.000 dinarjev.

Če greš k zdravniku, pričakuješ zdravilo, napotnico

Racionalna poraba v zdravstvu je menda predvsem v rokah zdravnikov. Kaj lahko storite zoper velikanske stroške?

»Varčevanje je v dobronji meri v rokah zdravnikov. Veliko bi se dalo storiti z dobro strokovno povezavo osnovnega zdravstva in bolnišnice. Potrošnja zdravil bi lahko bistveno zmanjšali. Takšna, kot je zdaj, je mnogo previsoka, saj vemo, da je veliko zdravil brez bistvenega terapevtskega učinka. Zdravniki velikokrat predpisujemo zdravila, ker ljudje to zahtevajo. Če

pridejo k zdravniku, pač pričakujejo, da bodo od njega tudi nekaj odnesli.

Vplivati se da tudi na zmanjšanje hospitalizacije. Da se ljudje želijo zdraviti v bolnišnicah, ima pogosto tudi socialne indikacije. Morebiti bi kazalo vpeljati možnost, da bi uporabniki sami pokrili stroške ležanja v bolnišnici, kadar ni medicinsko indicirano. Denimo, da človek utрпи možgansko kap. Prej aktiven in zmožen sam skrbeti zase je zdaj odvisen od nekoga drugega. Svoji imajo obveznosti, ne morejo ga negovati. Pre-

den ga lahko spravijo v dom starostnikov, traja več tednov, saj vemo, kako polni so. Ta čas leži v bolnišnici in to je drago.

1988. bo zdravstvu na Gorenjskem po napovedih zmanjkalo približno četrtno potrebnih sredstev. Predvideni so sicer vsi možni ukrepi, od znižanja zaposlenosti v zdravstvenih organizacijah, dodatno omejevanje pri zdravljenju. Toda vse to bo dalo le tretjino potrebnega denarja, pa še to zato težko, saj bolj kot varčujemo že skorajda ne moremo več. »Dokler si v Sloveniji najbolj, najbolj varčen, težko prepričam zdravstvene delavce, naj še bolj varčujejo,« je ob neki priložnosti dejal direktor Gorenjskega zdravstvenega centra Edgar Vončina.

Tujina je v racionalizaciji bolniškega zdravljenja korak pred nami. Zdaj pa tudi pri nas oživljajo razmišljanja o zgledih, kot so »dnevna bolnišnica«, »nočna bolnišnica«, »one-day surgery«. Kako gledate na to?

»Glede tega še nimamo veliko izkušenj. So pa primeri, predvsem pri kirurških posegih manjše zahtevnosti, ko bolnik ostane v bolnišnici kaka dva, tri dni. Bolj se načelo dnevne bolnišnice lahko uveljavi na primer v psihiatriji. Tu z bolnikom delajo podobno kot v ambulantah. Pri nas ta način še ni prodr. Tudi zdravniku je namreč lažje, če ima možnost pacienta opazovati in ukrepati, če pride do morebitnih zapletov.

Do nižje stopnje hospitalizacije bo treba priti tudi z boljšo ambulantno obdelavo bolnika. Tako pa zdaj pacienta sprejemamo, preiskave ne stečejo dovolj hitro (kriva so navadno ozka grla, na Jesenicah zlasti v rentgenskem oddelku), hospitalizacija se zavleče, in spet smo pri visokih stroških. Temu bi se izognili, ko bi bolniki na preiskave prihajali od doma.

Ljudje obolevajo tudi zaradi socialnih razmer

Jesenicam in Radovljici zlasti zadnje varčne čase večkrat očitamo preveliko razsipnost v hospitalizaciji. Češ da drugje na Gorenjskem ljudi ne pošiljajo tako veliko v bolnišnico. Kje so vzroki?

»Že pred leti sem se v krajevni skupnosti v delegaciji za zdravstveno skupnost srečala s tem problemom. Že tedaj so očitali preveliko stopnjo hospitalizacije, ne spominjam pa se, da bi bila kdajkoli napravljena kaka analiza o zdravstvenem stanju ljudi na Jesenicah, v Radovljici in drugje na Gorenjskem. Mislim, da ne bi smeli enostransko obsojati. Poglejmo le strukturo prebivalstva v teh dveh občinah. Veliko ljudi dela v težki industriji. Ogromno je priseljencev, ki nimajo urejenih osnovnih življenjskih razmer, primer- nih bivališč, hranijo se v samskih domovih, brez družin so... Vse to vpliva na morbidnost. Na drugi strani pa ima denimo Škofja Loka veliko kmečkega prebivalstva. Mnogo ljudi iz žirovskih hribov si ne želi v bolnišnico. Da je ponekod manj hospitaliziranih je velikokrat tudi zasluga sposobnega splošnega zdravstva, sposobnost na »terenu« ozdravlja ljudi. Kako razvito je osnovno zdravstvo, je pri stopnji hospitalizacije velikega pomena. Zdravnik v osnovnem zdravstvu ima prvi stik z bolnikom, ta ima tudi največ možnosti,

pač znana dva ali trije primeri. Če imamo za neko medicinsko področje (pri nas za otologijo) le dva zdravnika, to

pač znana dva ali trije primeri. Če imamo za neko medicinsko področje (pri nas za otologijo) le dva zdravnika, to

Položaj na zdravstveni fronti še vedno ni dosti drugačen kot lani. Razen Tržiča in Škofje Loke je troje občinskih zdravstvenih skupnosti nelikvidnih. Najtežje je na Jesenicah, kjer je zaradi infarkta občinskega gospodarstva tudi transfuzija zdravstvu precej pičila. Na Jesenicah so bili zaradi nelikvidnosti že prisiljeni najeti kredite za plače. Nasprotno pa se škofjelško zdravstvo presenetljivo dobro drži, zasluge za to so v dobrem položaju gospodarstva in sorazmerno poceni v zdravstvenem varstvu.

Drugačna participacija je eden od velikih upov v prihodnje morebiti spremenjenega zakona o zdravstvenem varstvu. Doplačilo za zdravstvene storitve so v preteklosti uvedli iz vzgojnih nagibov in ne zato, da bi se bistveno napolnila zdravstvena blagajna. Če je namreč treba zdravnika plačati, potem ne iščeš za vsako figo njegove pomoči. Toda danes je očitno, da na ta način vzgajamo prav malo, le še kako tretjino ljudi. Krog tistih, ki so oproščeni plačila zdravstvenih storitev, se je zelo razširil, tako da od participacije zdaj ni ne denarja ne vzgoje. Če naj bi se spremenil zakon, potem naj bo edino merilo za oprostitev participacije socialni položaj »Uporabnik«. Vemo, da zdaj nikomur, ki je starejši od 70 let, ni treba plačevati zdravljenja. Vemo pa tudi, da vsem starostnikom ne gre enako slabo (ali dobro). Tudi pri participaciji za nekatere boleznij naj bi bili posebej manj prizanesljivi. Če se bo, na primer, zdravljeni alkoholik pojavil v ambulantni znoza iz istih razlogov, naj bi za zdravljenje prispeval več.

kako ga bo usmeril: ga bo zdravil sam ali pa ga bo poslal v bolnišnico. Strategija zdravstvenega razvoja sloni prav na osnovnem zdravstvu in spodbujanju preventive. Vendar pa smo tu storili nekaj napak. Zdravniki v osnovnem zdravstvu bi morali biti tisti, ki imajo največ izkušenj, in ki so strokovno najboljše usposobljeni. Mi pa smo storili ravno obratno, tja smo pošiljali mlade zdravnike, ki so komaj končali študij.

Zaradi možnosti vplivanja na hospitalizacijo smo pred leti ustanovili tako imenovano urgentno ambulantno. Ravno v njih je opaziti, s koliko nepotrebnimi stvarmi se ukvarjajo. Nepotrebni mi zato, ker bi jih lahko opravili zdravniki v splošnih ambulantah. Tako pa so podaljšana roka osnovnemu zdravstvu, in sicer v tem smislu, da zdravnik, kadar je v dvomih, bolnika pač pošlje naprej. Za tako ravnanje so najbrž še kaki vzroki, vendar jih žal ne poznam, saj nikoli nisem delala v splošni praksi.

Bajne plače v zdravstvu — kakor kdo

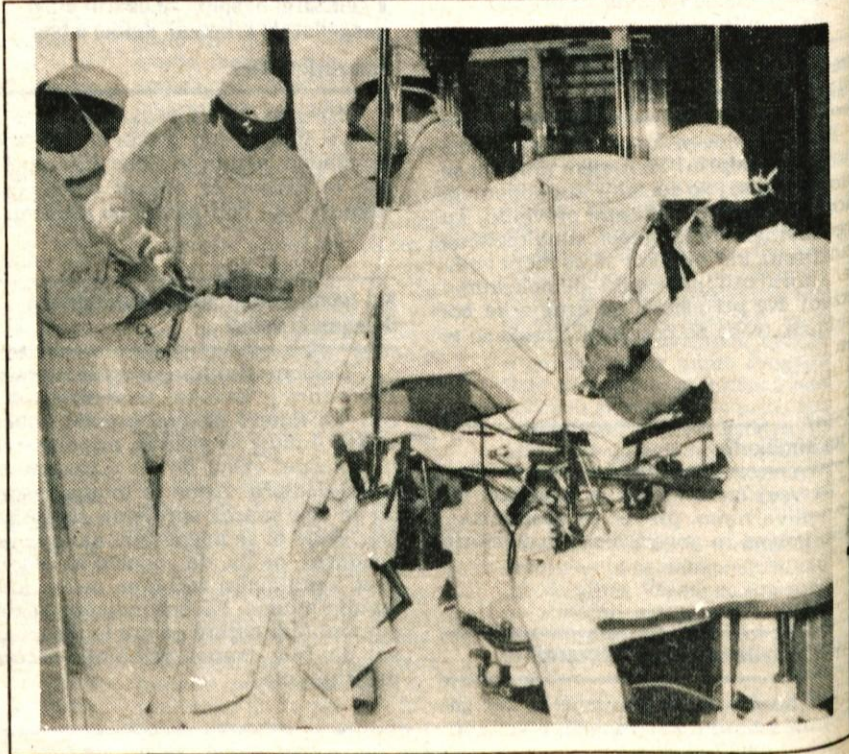
Ob materialnem šoku v zdravstvu je slišati tudi različne »resnice« o plačah zdravstvenih delavcev: na eni strani, da so nizke in se zato poraja nezadovoljstvo, žeš »večno ne bo šlo zgolj na moralni pogon«, in na drugi, da si vsaj zdravniki kljub tem razmeram režejo znaten kos potice. Kje je resnica?

»Večkrat je slišati enostranske trditve, da zdravniki bajno služijo, ker sta

Okoli 5 odstotkov družbenega proizvoda namenimo pri nas zdravstvu. Se vam zdi to dovolj za zadovoljevanje tovrstnih potreb?

»Kolikor vem, tudi v razvitem zahodnem svetu ne namenimo zdravstvu kaj večjega deleža. Razlika je v tem, da so te družbe bogatejše, pa ta delež navzven več kot pri nas. Sicer pa smo sli tudi mi, tako kot razvite države, v zdravstvu pot ekstenzivnega razvoja. In v tem je tudi eden od vzrokov krize. Krizo v zdravstvu občutijo tudi v bogatih državah. V Veliki Britaniji denimo, kjer so za ozdravitev nedavno sprejeli vrsto ukrepov. Njihov ugodnejši gmo tni položaj pa jim je omogočil, da lahko vložijo veliko denarja samo v programe, s katerimi kanijo izboljšati položaj v zdravstvu. Mi o čem takim lahko le sanjamo.

D. Z. Žlebir

Razmišljanje Srečka Polanca ob neuspehih pouka matematike

Matematika – strah tudi za učitelje?

Kranj, 27. aprila — Matematika, strogo sistematična veda, je bila zaradi svoje zahtevnosti že od nekdaj predmet, ki je zbujal strah. Strah je bil in ostaja predvsem na strani tistih, ki učijo; očitno pa se z njim vse pogostejše spopadajo tudi tisti, ki učijo. Učitelji matematike so v zbornicah vedno bolj osamljeni. Stari beže iz šol, tudi novi se raje zaposlujejo drugje. Tisti, ki vztrajajo, so po eni strani vse bolj preobremenjeni v razredu, po drugi pa odrinjeni od sprememb predmetnikov in učnih načrtov. V želji, da bi učenci imeli dobre šole, učitelji pa ustvarjalni mir, so člani društva matematikov, fizikov in astronomov lansko jesen na rednem letnem običnem zboru sprejeli posebno izjavo. Kasneje so podobno pot ubrali tudi univerzitetni profesorji. Srečko Polanc, učitelj matematike v srednji šoli Iskra v Kranju pa je na Zavod za šolstvo naslovil svoje kritično razmišljanje ob neuspehih pouka matematike.

● Ena od vaših osnovnih ugotovitev, naslonjena na praktične izkušnje, je, da učenci pogosto prihajajo v prvi letnik srednje šole z zelo slabim predznanjem iz osnovne šole. Večkrat učenci ne obvladajo niti deljenja in množenja, nekateri imajo težave celo s seštevanjem. Zakaj tako slabo znanje?

"Uvedba elementov teorije množic v pouk matematike v osnovni šoli je ena največjih napak pri načrtovanju pouka matematike v našem šolstvu. Množica je tako abstrakten pojem, da zaradi svoje zahtevnosti zagotovo ne sodi v osnovno šolo pa tudi v srednji šoli naj bi obravnavali zgolj osnovne lastnosti. Zaradi zahtevnosti teorije množic je pouk matematike kljub ogromnim prizadevanjem učiteljev, učencev in staršev vnaprejšnji obsojen na skromen uspeh. Učiteljem matematike v nižjih razredih zmanjkuje časa za utrjevanje osnovnih računskih spretnosti. Če k temu dodamo še uporabo računalnikov v višjih razredih, so posledice takega učenja povsem razumljive.

Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije je bilo odločno proti uvajanju množic v pouk matematike v osnovni šoli. Peščica delavcev Zavoda za šolstvo je bila mišljenja, da je pametnejša od vseh drugih slovenskih matematikov in je uveljavila svojo voljo. Rezultati so tu."

● Zdaj tudi oni priznavajo zmoto., Prenovljena matematika se znova prenavlja, vrača na tirnice, podobne starim. Znanje je tudi že večina novih učencev za osnovno šolo. Kaj pravite na to?

"Končno! Temeljni pojem matematike je število, ne pa množica. Zato bi morali ob prvih srečanjih z matematiko obravnavati predvsem števila in osnovne operacije z njimi."

● O zavoženih generacijah otrok in strokovno izgraničenih učiteljih ne bova govorila. Raje povejte, zakaj ste učitelji, tudi osnovnošolski, nenaklonjeni napredovanju učencev z negativno oceno.

"Preprosto, ker izenačevanje uspešnih in neuspešnih učencev najbrž ne prispeva k večjemu prizadevanju neuspešnih. Matematika je veda, ki se je ne da 'guliti' in ki ne trpi 'špricanja'. Zelo malo verjetno je, da učenec, ki je, na primer, v šestem razredu nezadosten, naslednje leto napreduje brez težav, nasprotno, te se mu le še stopnjujejo."

"Na pouk matematike vpliva tudi odnos strokovnih organov slovenskega šolstva do pouka slovenskega jezika. Opaža, da veliko učencev ni sposobnih izraziti svojih, sicer pravih, matematičnih trditvev s pisano besedo. Glede na število ur pouka slovenskega jezika to ne preseneča. Tak odnos našega naroda do materinega jezika je vreden obsojanja. Če strokovni organi tega problema ne bodo uredili, niso vredni svojih imen, zavod za šolstvo pa naj se preimenuje v Zavod zoper šolstvo."

● Trhli temelji znanja v srednji šoli običajno popokajo?

"Osip učencev v prvih letnikih je odločno prevelik. Konkretno v naši šoli se samo med kovinarji osuje povprečno za razred učencev. Šola je za nekatere preveč zahtevna, drugi pa bi zmogli bistveno več. Mislim, da bi morali omogočiti vsem razvoj v skladu s sposobnostmi, tako da bi lahko vsak prišel do nekega poklica. Na tem področju je reforma šolstva naredila več škode kot koristi. Uravnilovka v šolstvu (ki zdaj popušča, a prepočasno) je pogubna za posameznika in za družbo. Nič ni bolj neenakega kot je enaka obravnava neenakih."

● Katere so bile z reformo šolstva najbolj kričeče spremembe učnih načrtov za program elektrotehnika, ki vam je najbližji?

"Pred uvedbo usmerjenega izobraževanja (katerega izobraževanje pa ni usmerjeno?) je vse učbenike za tehniške šole napisal Ivan Štalec. Skupno so imeli 744

strani. Po uvedbi usmerjenega izobraževanja so učbenike napisali različni avtorji. Skupno imajo 1440 strani. Po obstoječem učnem načrtu moramo skoraj vsa poglavja v celoti predelati. Števila ur matematike pri uvedbi usmerjenega izobraževanja niso spremenili. Zato me pouk matematike večkrat spominja na pojasnjevanje kazala, saj časa za utrjevanje snovi ni.

Pred uvedbo usmerjenega izobraževanja so učbenike za matematiko v tehniških šolah sestavljale štiri knjige, za vsak letnik ena. Po uvedbi usmerjenega izobraževanja sestavlja učbenike za program elektrotehnika trinajst zvezkov. Pred uvedbo usmerjenega izobraževanja so vaje za matematiko sestavljali štirje zvezki, za vsak letnik eden. Po uvedbi sestavlja vaje devet zvezkov. Šest let po uvedbi usmerjenega izobraževanja je uspelo zagledati luč sveta štirim zvezkom.

Tako drobljenje zmanjšuje preglednost snovi srednješolske matematike. Upoštevajmo današnje cene knjig in pomislimo o posledicah takega drobljenja. Kateri srednješolci si lahko privoščijo lastne knjige? Tudi v šolah, kjer si učenci knjige sposodijo, povzročajo stroški nakupa veliko težav."

"Po uvedbi usmerjenega izobraževanja so že zamenjali tri učbenike: Matematika 3, prvi zvezek, Matematika 3, drugi zvezek in Matematika 1, tretji zvezek. Zamenjali so jih učbeniki: Kotne funkcije – trigonometrija, Polinomi, racionalne funkcije in krivulje drugega reda ter Geometrija v ravnini. Povečini so novi učbeniki boljše od starih, vendar bo najbrž precej učencev prikrajšanih zanje. Domnevam, da večina šol, kjer si učenci učbenike sposojajo, ne bo zmogla stroškov neprestanega menjavanja učbenikov."

● Glede na prenatrpane učne načrte v srednji šoli in kasnejše težave študentov na tehniških fakultetah, ko večina ne izpolni obveznosti prav zaradi matematike, bi bilo normalno povečati število ur matematike. Kaj pa bi s tem povzročili učiteljem?

S povečanjem števila ur bi kakovost pouka padla. Upoštevajmo pomanjkanje učiteljev matematike in veliko število učiteljev, ki ne izpolnjujejo pogojev za delo (takih je okoli 45 odstotkov) in vidimo, da bi povečanje števila ur prineslo dodatne obremenitve učiteljev, ki so že zdaj preobremenjeni. Preobremenjen učitelj je le drugo ime za manj kakovostno delo učitelja."

● Najbrž pa ni samo preobremenjenost tista, ki učitelja deli na boljše in slabše, prav tako ne verjamem, da bi bile glavni vzrok nezadovoljstva plače, saj matematik kot učitelj v srednji šoli ne zasluži bistveno manj kot matematik v povprečno uspešnem podjetju. Korenine slabega dela, če lahko tako rečem, so gotovo drugje?

"Delo učitelja je zelo individualno. Nimam pa stalne in neposredne primerjave s sebi enakimi. Ta pomanjkljivost je zelo nevarna, saj vodi primerjanje z učenci v

strokovno nazadovanje. Tej nevarnosti se skušamo izogniti s seminarji in predavanji. Misli, da je teh premalo in so premalo zahtevni. Rešitev vidim v daljših oblikah izobraževanja, ki bi se jih morali občasno udeleževati vsi učitelji, na pri-

"Učnih pripomočkov za pouk matematike skorajda ni. Kje so prosojnice, tabele, plakati, filmi in druga ponazorila, ki bi učencem povečala sposobnost sprejemanja, učiteljem pa olajšala delo?"

mer, vsakih pet let dva meseca. Nasploh mislim, da bi vrnitev učiteljev v šolske klopi dobro vplivala na delo učiteljev. Človek vse prehitro pozabi, kakšno je sedanje v šolski klopi."

● Posebno poglavje so prenatrpani oddelki. V vaši šoli jih je kar nekaj, ki dosegajo mejo 36 učencev, tudi v višjih letnikih."

"V takšnih razredih je teko dobro delati. Onemogočeni sta notranja diferenciacija učenja in individualizirano ocenjevanje. Učitelj je lahko zadovoljen, če v šolskem letu fizično spozna svoje učence. Želel bi, da tujke, kot so diferenciacija, individualizacija in podobne, nehamo uporabljati. Samo slepcu bo diferenciacija prikrila razločevanje."

● Ste med nasprotniki prevelikega obremenjevanja srednješolcev (ki so po oceni Milana Pintarja iz republiškega komiteja za znanost (največji garači med slovenskimi delavci). Zakaj?

"Število predmetov so neprenehno povečevali. Skoraj vsaka veda je primaknila svoj lonček. Rezultat je tu: predmetov cel kup, ur pri nekaterih je pa še za kazalo premalo. Vsak predmet zahteva oceno in konflikt je tu. Neprestano pogajanje in preganjanje za pisne naloge presega že vse razumne meje. Dodajmo še vse omejitve (največ ena pisna naloga na dan, največ tri na teden, ponovitev neuspešnih nalog, neprestano odhajanje na proizvodno delo in podobno) in celostna podoba ocenjevanja je tu. Vse skupaj še najbolj spominja na slalom, ki ga vozimo učitelji in učenci."

"Od Zavoda za šolstvo pričakujem, da bo krepil svetovalno službo in ustvarjalno deloval pri načrtovanju novih učnih programov. To bo zmogel le ob naslonitvi na najširšo strokovno usposobljeno javnost in sodelovanje najboljših strokovnjakov. Krepitev nadzorne službe je majhen problem in ga reši lahko skoraj vsakdo. Taka usmeritev bo spremenila delavce Zavoda za šolstvo v navadne birokrate brez kančka ustvarjalnosti."

● Svoje "gnevno" razmišljanje ste naslovili na Zavod za šolstvo, katerega strokovnjakov očitno ne cenite prav posebno?

"Zavod za šolstvo ne upošteva izjav in pobud strokovno usposobljene javnosti. Svoje odločitve sprejema po nedemokratski poti, s tem pa postane izključni krivec za vse napake. Vsi učitelji matematike zagotovo vedo o matematiki in učenju matematike več kot katerikoli strokovni organ slovenskega šolstva. Učitelji matematike so svoje rekli, Zavod za šolstvo pa ima priložnost, da strokovno utemeljeno zavrne ali sprejme pobude. Iskreno upam, da ne bo posnemal noja."

H. Jelovčan

Vladimir Tehovnik, pedagoški svetovalec za matematiko in fiziko

Ni kraljevske poti v matematiko

Kranj, 27. aprila — Če ne verjamemo, da je statistika največja laž, potem je bilo leta 1986 v slovenskih osnovnih šolah le 60 odstotkov ustreznih izobraženih učiteljev matematike in 67 odstotkov ustreznih izobraženih učiteljev fizike, v srednjih šolah pa 55 odstotkov ustreznih izobraženih učiteljev matematike in 41 odstotkov ustreznih izobraženih učiteljev fizike. Še bolj kot to zaskrbljuje dejstvo, da učitelji zapuščajo prosveto in da novo pečeno vse pogostejše iščejo že prvo zaposlitev zunaj šol. Če k temu dodamo še podaljšanje izobraževanja za osnovnošolske učitelje z dveh let na štiri, ki velja od letos naprej, potem se lahko upravičeno bojimo, kdo bo učil naše otroke matematiko in fiziko. Kako je z učitelji v gorenjskih (osnovnih) šolah, kako z učbeniki za matematiko, kakovostjo pouka, dopolnilnim in dodatnim poukom, vse to in še marsikaj drugega smo želeli zvedeti od Vladimirja Tehovnika, pedagoškega svetovalca za osnovnošolsko matematiko in fiziko pri Zavodu za šolstvo, enoti v Kranju.

Za uvod je postregel z drugačnimi, manj črnimi številkami o strokovni usposobljenosti osnovnošolskih učiteljev matematike. V slovenskih osnovnih šolah poučuje matematiko 1204 ljudi, od teh ima ustrezno izobrazbo 1056 ali 88 odstotkov učiteljev. Na Gorenjskem je odstotek učiteljev z neustrezno izobrazbo pod deset, pa še ti so večinoma absolventi pred diplomom. Tudi beg iz prosvete ni zaskrbljujoč; Na leto odide drugam po en gorenjski učitelj matematike, največ dva. V povprečju so učitelji mladi, tako da niti zaradi fluktuacije niti zaradi upokojitve v naslednjih letih ne kaže pričakovati pretiranega odliva. Več težav imajo v šolah (primer Pred-dvora in Predoselj) z nadomeščanjem učiteljev matematike med porodniškim dopustom (tudi ta predmet se je skoraj povsem feminiziral).

● Vrzl bo nastala čez dve leti, ko s pedagoške akademije ne bo več diplomantov, prav tako pa jih še ne bo s štiriletnega dvo-predmetnega študija matematike in fizike, ki so ga s pedagoške akademije prenesli na fakulteto za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani. Sem se je iz strahu pred težjim programom in daljšim študijem vpisalo vsega skupaj osem brucov, medtem: ko jih je bilo prejšnja leta po petdeset. Kaj vi menite, je bilo podaljšanje potrebno?

"O tem, ali mora osnovnošolski učitelj matematike in fizike študirati štiri leta ali bi bili dve leti dovolj, so si v nasprotju celo strokovnjaki. Nered bi tudi javno napovedoval, ali bo zaradi podaljšane študija zanimanje upadlo in ali bo učiteljev matematike in fizike še težje privabiti v šole. Prvo leto vpisa ne more biti merodajno. Ne ve, kako je z letošnjimi prijavitelji, vsekakor pa menim, da bo za merodajno oceno treba počakati vsaj nekaj let. Povsem pa lahko, da je dotok učiteljev matematike v osnovne šole že zdaj zelo omejen, ker se lahko zaposlujejo drugje in to priložnost izkoriščajo."

● Pri svojem nadzorno-svetovalnem delu po dobrih dveh desetletjih gotovo znate presojati kakovost dela učiteljev matematike v gorenjskih osnovnih šolah. Kakšne so vaše izkušnje?

"V glavnem delajo dobro, ker imajo tudi dobro strokovno podlago, vendar pa pogoji za njihovo delo niso najboljši. Naša osnovna šola je notranje diferencirana, kar pomeni, da morajo posebno pozornost delati s šibkimi in z nadarjenimi otroki. Za prve imajo dopolnilni pouk, za druge dodatnega. Zakon o osnovni šoli pravi, da so šole dolžne organizirati dopolnilni in dodatni pouk, tudi v predmetniku je določen minimum, vendar pa varčevanje šole vse bolj sili v ožjenje teh dveh oblik dela oziroma so skupine preštevilčne. Tako

Na šolskih tekmovanjih v znanju matematike za bronasta Vegova priznanja na Gorenjskem vsako leto sodeluje okrog dva tisoč učencev od petega do osmega razreda, ponekod tudi četrtošolci; bronasta priznanja prejme približno 700 učencev. Na občinskih tekmovanjih se za srebrna Vegova priznanja meri okrog 500 otrok, priznanja jih dobi približno 200, medtem ko se republiškega tekmovanja za zlata Vegova priznanja udeležuje z Gorenjske po 40 do 50 učencev; približno polovica učencev priznanja prejme, v izjemnih generacijah pa tudi do 70 odstotkov.

Učenci od prvega do četrtega razreda imajo po pet ur matematike na teden, od petega do osmega razreda pa po štiri ure. Nekaj let nazaj je bilo v sedmem razredu le po tri ure matematike. Novi predmetnik je napako odpravil.

za šibke učence še nekako poskrbe, medtem ko so nadarjeni prevečkrat odrinjeni. Med tema dvema skrajnostima pa je velika večina povprečno sposobnih otrok, ki bi jih morali vključiti tudi v predmetne krožke, ne samo v interesne dejavnosti. Večina teh otrok namerava po osnovni šoli v srednje šole in bi radi oceno iz matematike spravili s trojke na štirico, s štirice na petico. Predmetnih krožkov ni, so obglavljeni in tako se preostoljci iz povprečne večine silijo med nadarjene v dodatni pouk, s tem in s preštevilčnostjo pa kvarijo kakovost tega pouka. Zdi se mi škoda, da šole morajo varčevati na ta način.

Iz istega razloga se šole tudi zelo nerade odločajo za zaposlovanje novih učiteljev matematike. Tako je v številnih osnovnih šolah učna obveznost učiteljev zapolnjena že z rednim poukom in dopolnili ter dodatni pouk v bistvu predstavlja nadurno delo."

● Povprečni letni učni uspeh osnovnošolcev se na Gorenjskem že nekaj let ne spreminja in se suče med 97 in 98 odstotki. Prav tako pa je med ponavljalci še vedno, kljub dopolnilnemu pouku, največ negativnih ocen prav iz matematike. Potem so tu še učenci, ki z negativno oceno napredujejo v višji razred in so skriti v zavirlivem povprečju. Je pametno, da je pri tako temeljnem predmetu kot je matematika dovoljeno napredovanje neznanja?

"To napredovanje ni avtomatično. Učiteljski zbor osnovne šole razsodi, ali bo nek učenec ponavljal. Opažam, da se vse pogostejše odločajo za ponavljanje, ker je napredovanje z negativno oceno tvegano in se učencu ustavi v višjem razredu. Še enkrat poudarjam, škoda, ker je žrtev omejevanja tudi dopolnilni pouk."

● Kaj pa "nova matematika", ki gre počasi v starinarstvo, novi učbeniki, ki so spet bolj podobni tistim iz naših šolskih let? Se bo sprememba odrazila na večji kakovosti pouka, večji uspešnosti učencev?

"Ni kraljevske poti v matematiko; tudi nadarjeni se morajo truditi, učiti. Mislim, da so novi učbeniki za osnovno šolo, manjkata še za četrto in osmi razred, boljši. Teorija množic, ki je bil najbolj pod udarom, ni več obravnavana kot učna snov, ampak le kot metoda. V ospredju so spet številke in operacije z njimi, velik poudarek pa učbeniki dajejo razmišljanju, sklepanju, matematični vzgoji. Kar se morda zdi kot 'srače gnezdo', je v resnici vsebinsko in didaktično zaokrožena celota. Zlasti generacija učbenikov za razredno stopnjo je sestavljena zelo skrbno, strokovno, metodično dognana, medtem ko gre pri učbenikih za predmetno stopnjo predvsem za predelavo prejšnjih in dobro uveljavljene prenovljene učne programe. Rekel bi še tole. Pri vsaki reformi je treba računati z učitelji, ki so, ne z učitelji, kakršni naj bi bili, to je s specialisti za posamezno predmetno področje. Predvsem zato se 'nova matematika' ni obnesla."

H. Jelovčan

Delavke Peka pravijo:

Petintrideset let dela za strojem je čez glavo

Fani Vodnik, predelavka v montaži: "Triintrideset let sem v tovarni in lahko rečem, da zato delavci nismo kaj posebno cenjeni. Še toliko bolj jezna sem bila pred časom, ko sem slišala, da bi se nam podaljšala delovna doba. Stari naj bi delali, mladi pa bodo brez služb. Ravno včeraj sem spet poslušala po radiu, koliko je brezposelnih. Tega ne razumem več in tudi moje sodelavke ne. Vedno sem bila za pošteno delo, čeprav nisem nikoli pomislila, da bi bila članica zveze komunistov. Delala pa sem v kadrovski komisiji, komisiji za izobraževanje in še kje.

Olga Zupan, delavka pri odpravljanju napak na čevljih: "Pri nas veliko govorimo o tem, kako bi morali bolje delati. Kako naj bolje delaš po več kot tridesetih letih dela za stroje, za tekočim trakom v vročini in slabem zraku. Zato ni prav, da bi se delovna doba še zviševala, mislim, da bi se morala celo znižati, zaposliti pa bi morali mlade, ki res lahko nekaj naredijo."

Ljudmila Klemen, prerezovalka zgornjih delov: "Petintrideset let je dolga doba za delavko ob stroju in veliko jih ne zdrži ter že prej gredo v invalidsko. Vsak stroj (čeprav mu menjaš rezervne dele) je čez leta za odpis in tudi ženske ne moremo delati več kot toliko. Sama sem članica izvršnega odbora sindikata in članica občinskega sveta sindikata in mislim, da delavke prav preko te organizacije lahko povemo, kaj nas teži. Seveda pa se jih veliko ne vključuje v družbenopolitično delo, ker pravijo, da njihov trud nima pravega učinka, da nimajo možnosti vpliva na razporejanje dohodka in osebnega dohodka, da besede malo zaležejo. To pa je seveda res."

Marija Stare, delavka pri odpravljanju napak na čevljih: "Že štiriintrideset let sem v Peku, kjer sem sicer zadovoljna, vendar pa že vsa leta delam na normo in zelo natančno delo. Drugo leto grem v pokoj in še na misel mi ne pride, da bi morala delati dlje. Gotovo bi vse proizvodne delavke protestirale, če bi prišlo do tega. Morda delavke v pisarnah res hodijo nazaj in honorarno delajo, mi pa smo že utrjene in nobena ne pomisli, da bi se po upokojitvi še vračala na delo. Kljub temu da sem vsa leta pridno delala v Peku pa nisem nikoli pomislila, da bi delala v zvezi komunistov, to mi ni ničesar pomenilo in tudi nihče me nikoli ni vprašal."

Jožica Kogoj, delavka v tržiškem Peku

Hotela sem živeti od dela svojih rok, ne od družbene pomoči

Tržič, 26. aprila — Jožica Kogoj je ena tistih žensk, ki je v življenju marsikaj izkusila, pa vendar ni nikoli obupala nad usodo, nikoli vrgla puške v koruzo. Seveda so jo bolele krivice, ki jih ni mogla zadržati v sebi. Želela je, da bi bilo njeno delo in delo vseh delavcev cenjeno, tako cenjeno, kot si zasluži proizvodna delavka v naših tovarnah, ki vsa leta s trdim delom presega delovno normo. Zato se je tudi vključila v delo samoupravnih organov v svoji tovarni, kasneje pa v zvezo komunistov. Kot pravi sama, pa vključitev v zvezo komunistov zanjo ni pomenila posebne prelomnice, saj je bila s svojim poštenim delom in življenjem, v srcu in dejanjih vedno komunist.

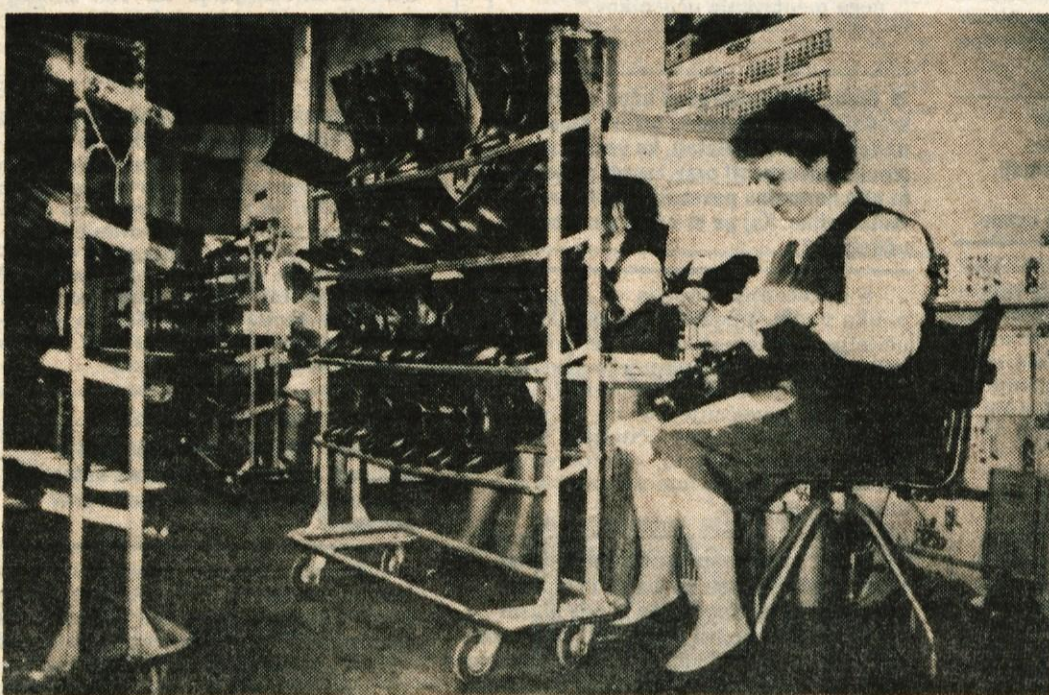
Pred nedavno konferenco Zveze komunistov Slovenije so imeli tudi tržiški komunisti nekaj posvetov, na katerih so govorili o težah za konferenco in seveda tudi o tem, kakšno je življenje v Tržiču, kaj bi bilo treba spremeniti in tudi, kako zaščititi delavca. Jožica Kogoj, delavka iz tržiškega Peka in sekretarka zveze komunistov v svoji temeljni organizaciji je povedala nekaj misli o težavah, ki pestijo naše gospodarstvo in o težkem položaju, v kakršnega so danes postavljeni tudi dobri in poštenu delavci. Z odločno in neposredno besedo je požela priznanje vseh, ki so poslušali njene, z izkušnjami pridobljene misli.

Ko sem jo obiskala v Peku, delovni organizaciji, ki ji je zvesta že več kot trideset let, pa je povedala:

"Že zelo majhna sem izgubila starše. Oče je bil prvoborec in je padel v Udinborštu, mama pa je umrla le dobro leto za njim. Trije otroci, starejša sestra, mlajši brat in jaz, smo ostali pri stari mami, ki nas je vzgajala, kot nas je pač znala in brez zasluga zmogla. Zato sem že zelo mlada šla služiti. Največ sem služila pri kmetih,

Ostali ste v Peku in še naprej pridno delali?

"Kasneje, po smrti stare mame, sem v Tržiču dobila sobico. Imela sem prvega otroka, ki mu je oče nesrečno umrl v vojski, le nekaj tednov pred poroko. Vedela sem, da se moram še marsikaj naučiti in v večerni šoli sem zaključila osemletko. Poročila sem se, imela še enega otroka in moža, ki je rad pil. Tako je uničil vse delo, ves moj trud za lepše življenje. Ločila sem se in začela na novo. Začela sem se izobraževati, šla sem v šiviljski tečaj, v strojepestni tečaj, naredila sem šoferski izpit, doma vzgajala tri otroke, pa kljub temu vsak mesec delala precej preko norme. Kolikokrat sem zvečer dala otroke spat in prišla nazaj v službo. Treba je bilo delati za kooperante in zjutraj je čakal tovarnjak, ki je moral naložen na pot. Vedno sem rada delala, saj sem vedela, da je moje življenje, življenje mojih otrok, odvisno le od dela mojih rok. Nisem hotela biti odvisna od družbene pomoči, vedno sem gledala, da sem pošteno preživela svoje otroke in pošteno plačevala vse račune. Tako sem bi lahko kupila tudi stanovanje."

Ste takrat že razmišljali, da bi se vključila v družbenopolitično delo, v zvezo komunistov?

"Majhni otroci in skrb za čim boljši zaslužek mi sprva tega niso dopuščali. Sem pa po naravi taka, da težko prenašam krivico, da moram spregovoriti in povedati, kar mislim, ne glede na to, če se kdaj komu tudi zamerim. Zato sem se tudi vključila v delo samoupravnih organov, bila sem v delegaciji zbora združenega dela, v delavskem svetu in tam so me tudi predlagali v zvezo komunistov. Vprašali so me, če bi se hotela včlaniti v zvezo komunistov. Mogoče sem imela pomislekov in praprša sem takratnega delovodjo, ki me je prišel vprašati, če misli, da imam takšne lastnosti, kot naj bi jih imel dober komunist. Odgovoril mi je, če jih nimam jaz, kdo naj bi jih potem imel."

Kljub temu da ste se začeli izobraževati, hoditi na seminarje, v politično šolo, ste ostala za strojem.

"Dvaintrideset let delam na normo in vedno sem dobro delala. Šestindvajset let sem de-

lala za istim strojem in imela sem že hude težave z roko in hrbtenico. Poleg tega sem se vključevala v družbenopolitično delo, bila sem predsednica sindikata, hodila sem na seminarje, delala sindikalno šolo v Radovljici, občinsko politično šolo, sedaj pa sem sekretar zveze komunistov v tozd-u Obutev — Okrog štiristo nas je in ena redkih sem, ki smo v zvezi komunistov, tukaj v naši delavnici, kjer nas je nekaj čez sto, pa edina."

Se zato počutite, da drugače gledajo na vas?

"Lahko rečem, da sodelavke in sodelavci velikokrat hodijo k meni po nasvete, sprašujejo me, če vem to in ono, ker sem pač v zvezi komunistov. Velikokrat mi ni lahko, ker sem izpostavljena, naredim pa lahko le malo. Spomnim se tistih dni, ko se je začelo govoriti, naj bi se podaljšala delovna doba za tri leta. Sodelavke in sodelavci so bili razburjeni, hodili so k meni in spraševali, če je res in kaj bi naredili, če bo zakon res sprejet."

mišljala o čem drugem. Naša tovarna dela lepe in kvalitetne izdelke, veliko izvažamo, delavci se trudimo, pa vendar po dohodku zaostajamo za regionalnim in republiškimi povprečjem. Pridne roke danes ne morejo več narediti tistega, kar so lahko naredile nekoč. Niso več cenjene in z njimi ni več moč preživeti. Kako bo, ne vem, vendar pa sem bila vedno optimist, vedno sem računala, da bo bolje in tudi sedaj mislim, da bo rešitve treba najti, da se morajo najti."

Ko sem vas poslušala zadnjih ste dosti govorili o mladih.

"Kljub vsem težavam, ki jih ima današnja mladina, mislim, da mladi preveč pričakujejo od družbe, preveč se zavedajo pravic in premalo dolžnosti. Dolžnost vsakega pa je, da vključi na vsa področja dela in tudi v družbeno politično vpljenje. Premalokrat se mladi zavedajo, da smo tudi mi dolžni porušeno domovino, da nismo imeli ničesar, in da smo se morali marsičemu odreči. Sedaj je čas, da se današnja mladina zave tudi pravic, ki jih ima, in izkoristijo pravice in možnosti in začnejo spreminjati stvar. Nič pa seveda ne pride samo za vse se je treba potruditi. Slej ali prej bomo morali starejši oditi, ostali pa bodo mladi, ki naj s svojim znanjem mladostno zagnanostjo prevzamejo vaje v svoje roke. Seveda pa je sedaj vse zapleteno, ker ni denarja, ker je mladim težko, vendar pa mislim, da bi smeli vreči puške v koruzo. Tudi če bi bila jaz še enkrat mlada, bi se borila, s pridnim delo bi pogumno začela vnov. Tako pa imam še dve stvari do upokojitve in kar težko čakam, da se spočijem. Zato me je (nekatero moje sodelavke pa še bolj) razburila novica, da je predlog, naj bi Sloveniji podaljšali delovno dobo. Ko sem tisti dan prišla v tovarno, so hodili k meni in spraševali, kaj narediti. Starejši ženske, utrjene od dolgoletnega dela od dela na normo, ne morejo verjeti, da bi bilo to tako res. Že tako je veliko invalidov in je treba delavce premagati na lažja dela, vsi pa težko čakajo pokoj. Da smo po toliko letih dela res utrjeni, dokaz je tudi dejstvo, da se po upokojitvi nihče ne vrača več na delo, nihče ne dela honorarno, nihče niti pomisli ne na to. In ta zamisel o podaljšani delovni dobi gotovo ni nastala v glavah delavk, ki več kot trideset let delamo na normo, smo jo vedno tudi presegle. Čeprav smo seveda vedno delale."

V. Stanovnik

KRESOVANJE
NA KOPALIŠČU SORA V ŠKOFJI LOKI

30. aprila ob 19. uri

Igrata ansambla ŠANK ROCK in FLAMINGO.

Gostje večera: Tone Fornezzi — Tof, Simona Vodopivec in Dušan Uršič.

Vabi ALPETOUR Škofja Loka, DO mestni hoteli

- Kugle in medalje

D. Sedei

BLED'88

Prodali bi tisoče vstopnic

Alpskega večera se bodo udeležili tudi avstrijski in italijanski gostje, ki se bodo na Bled pripeljali z avtobusi. **Jože Antonič**, vodja ansambla Alpski

Nagradna križanka

naja na naslov: uredništvo Gorenjskega glasa, Moše Pi-
za nagradno križanko).

10 ljubljanska banka

Temeljna banka Gorenjske

**POSLOVNO SODELOVANJE OBČANA Z BANKO JE
POGOJ ZA PRIDOBITEV KREDITA**

odobravanju kreditov na podlagi namenskega varčevanja, se šteje, da občan poslovno sodeluje s sklenitvijo varčevalne pogodbe občana z banko.

GLASBENA LESTVICA RADIA JESENICE

1. Na Robleku – ansambel Bratov Avsenik
2. Pomlad budi ljubezen – Gornjesavski kvintet
3. Kadar boš na rajšo šel – Ljubljanski oktet
4. Življenje nas uči – ansambel Rž
5. Pod vaško lipo – ansambel Slovenje
6. Vzemi si čas – Fantje s treh vetrov
7. Poljanska dolina – Oglarji
8. Slovensko dekle – ansambel Franca Miheliča
9. S kitaro po svetu – Beneški fantje
10. Ljubezen naj živi – Slovenski muzikantje
11. Ko češnje zorijo – Alpski kvintet
12. Oj, Triglav moj dom – Slovenski oktet
13. V srcu jaz vedno te nosim – ansambel Miha Dovžana
14. Kdor poje rad – ansambel Ivana Ruparja
15. Tam kjer Murke cveto – ansambel bratov Avsenik
16. Spomin na domače – Dobri znanci
17. Vsak ne more biti muzikant – Stoparji
18. Ta presneti punca – ansambel Vilija Petriča

OBVESTILO

Radio Žiri obvešča, da lestvice Radia Žiri tokrat ne bo. (zaradi preureditvenih del v studiu ne bodo oddajali). Lestvico bomo ponovno objavili 18. maja.

Jože Antoniĉ, vodja ansambla Alpski kvintet

kvintet je povedal, da je na avstrijski strani za večer izjemno zanimanje in da bi prodali še več vstopnic, če bi jih imeli. Žal pa je med blejskimi turističnimi delavci toliko manj interesa in iznajdljivosti, saj bi se lahko znašli in prodajali vikend – aranžmaje, v katere bi bila vključena prireditev.

Pri Alpskem kvintetu praznujejo, saj so v Avstriji dobili že peto dvojno zlato ploščo z naslovom Pozdrav iz domovine. Tudi torkat so napravili lepo reklamo za Bled, saj je na ovit-

**Alpski kvintet je v Avstriji izdal že
peto dvojno zlato ploščo**

ku panorama Bleda s pozdravom v
nemščini in slovenščini: Dobrodošli
na Bledu.

Alpski večer na Bledu bo z nastopom desetih ansamblov in gostov iz tujine ter gorjanske godbo na pihala trajal pozno v noč, saj se bo vsak ansambel predstavil z nekaj skladbami. Na Bledu bo sredi maja torej veselo: zares praznik za nekaj tisoč ljubiteljev narodnozabavne glasbe, ki bodo imeli to srečo, da so dobili vstopnice.

D. S.

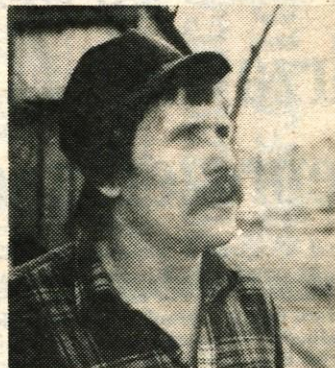
PRIJAZEN gorenjski NASMEH

SLOVENIJA. PRIJAZNA DEŽELA NA SONČNI STRANI ALP? NE VEDNO

BRANE DVORŠAK

"Prav bi bilo, da v vaši rubriki Prijazni nasmeji namesto prijaznih prodajalk, uslužbenk predstavite tudi koga drugega," je napisala **Milena Koselj** z Blejske Dobrave.

"Rada bi vas opozorila na Braneta Dvoršaka, trenerja je-seniških judoistov, od najmlajših osemletnikov pa tja do mladincev. Vedno je pripravljen na razgovor, vedno nasmejan, pripravljen priskočiti na pomoč. Vsi vemo, kako razposajeni so mladi in kako je, če jih moraš voditi po najrazličnejših tekmovaljih. Otroci pa so ga vzeli za svojega, med njimi vlada zaupa-nje, skratka – vsi ga imajo radi. Mi, starši, pa smo nadvse veseli, ko vemo, da je naš otrok v času treningov in tekmovalj v var-nih, pravih rokah..."

Brane Dvoršak, ki je zaposlen v livarni ŽICA na Jesenicah, je mladim judoistom zares kot "Prijazni trener, pa še mama in oče zraven", kot je napisala naša bralka Milena.

Veseli smo takih sporočil, zato vas vabimo, da nas opozorite na prijazne ljudi, ki jih srečujete. Obiskali jih bomo in predstavili... D. S.

ALPSKI VEČER

**Sodelujte
v nagradnem žrebanju!**

Za Alpski večer na Bledu je zanimanje izredno veliko, že zdaj so težave z vstopnicami, saj dvorana ne sprejme toliko ljudi, kolikor si jih želi na Alpski večer.

Zato lahko poskusite srečo in sodelujete v našem nagradnem žrebanju. Izžrebancu bomo poslali dve vstopnici za Alpski večer.

Tokrat objavljamo kupon št. 6 z vprašanjem: **Kako je ime pevki Alpskega kvinteta?**

Ime in priimek

Moj naslov

KUPON ŠT.

6
ALPSKI VEČER
BLED '88

Odgovor na vprašanje

Izžrebali smo kupone s številko 3. Največ sreče je imel **Franč Dobravec, Bohinjska Češnjica 67**, pošta Srednja vas, ki bo prejel dve vstopnici za Alpski večer na Bledu.

ureja DARINKA SEDE

Kolesar Save Braco Cvijetičanin

Težko bo priti v državno reprezentanco

Kranj, 27. aprila — Kolesarski klub Sava Kranj je eden tistih klubov, ki vztraja, da je treba v svoje vrste dobiti domače kolesarje. Prav zato jim je prva skrb za mladi rod tekmovalcev. Tako že leta zavzeto delajo s pionirsko kolesarsko šolo. Iz pionirskih vrst je v mladinsko kategorijo prišel šestnajstletni dijak drugega letnika šole za blagovni promet Kranj, Braco Cvijetičanin.

Da se razviješ v vrhunškega športnika, je potrebno delo že od pionirskih vrst naprej. Prav tega se zavedajo tudi pri kolesarskem klubu Sava skrbno bdijo nad napredkom pionirjev, ki zrastejo v vrhunškega športnika, kolesarja. Tak je tudi Braco Cvijetičanin, dijak drugega letnika šole za blagovni promet Kranj. Star je šestnajst let in ga trenira Matjaž Zevnik.

Braco Cvijetičanin je v kolesarski klub Sava prišel iz pionirskih vrst. V kategoriji starejših mladincev je gonilna sila in že trka na vrata mladinske državne reprezentance. Težko bo priti v to vrsto. Treba se bo izkazati na uvodnih tekmah sezone.

»Ko sem hodil v šesti razred OŠ Simona Jenka, so me za kolesarjenje navdušili sošolci. Kmalu sem stopil v vrste pionirjev pri kolesarskem klubu Sava. Moj prvi trener je bil Ilija Čošić. Pri mladincih me je treniral Bojan Udovič, in ko je Bojan postal glavni trener pri Savi, je nas mladince začel trenirati Matjaž Zevnik. V konkurenci pionirjev sem največji uspeh dosegel s tretjim mestom na eni od največjih etapnih dirk. Sicer sem v tej konkurenci dobil tudi deset dirk. V kategoriji mlajših mladincev smo bili ekipno državni prvaki, sam pa sem zasedel drugo in tretje mesto. Kot reprezentant pri mlajših mladincih sem bil šesti na mednarodni dirki. V letošnji sezoni sem prvič v kategoriji starejših mladincev. Imeli smo že nekaj dirk v članski konkurenci in v ciklokrosih. Moja želja je, da bi bil na vseh državnih prvenstvih v ospredju in take uvrstitve naj bi bile tudi na mednarodnih dirkah. Rad bi se uvrstil tudi v mladinsko državno reprezentanco. To so moji cilji za letošnjo sezono. Upam, da jih bom uresničil!«

D. Humer

Osp gostil proste plezalce

Prvo državno prvenstvo

Kranj, 24. aprila — Pretekli vikend so se v Ospu na Primorskem zbrali prosti plezalci na prvem državnem prvenstvu, organiziranem v Sloveniji. Tekmovanje je potekalo tri dni, od petka do nedelje. Organizatorji, člani AO Kranj, so poskrbeli, da je tekmovalništvo potekalo s čim manj zastoji. Že teden pred tekmovalstvom so pripravili dostope do tekmovalnih smeri. Prav tako so poskrbeli za hrano za tekmovalce. Vsi rezultati s tekmovalstva so bili računalniško obdelani, izpiski rezultatov in startne liste so bile razstavljene na vidnih mestih, kjer so si jih lahko vsi ogledali. Tiskovno središče je bilo pri Emilu in Elici Vehar, kjer so vsi lahko dobili želene informacije.

Predtekmovalca vseh tekmovalnih smeri sta bila Tomo Česen za ženske in Srečo Rehberger za moške. Med sodniki, ki so skrbeli za veljavnost tekmovalstva in točno merili preplezane metre, so bili tudi Silvo Karo, Andrej Štremfelj, Peter Podgornik...

Tekmovanje, ki je sicer izredno dobro teklo, je v nedeljo skoraj pokvarilo vreme. V dopoldanskih urah je deževalo, burja pa je še pripomogla, da je bilo vreme za plezanje skrajno neprimerno. Vendar se je vreme popravilo in tekmovalci so se lahko pomerili še v finalnem boju. Po šestevku rezultatov iz vseh treh tekmovalnih dni, je pri moških zmagal Vili Guček — AO Trbovlje, drugi je bil Tadej Slabe — AO LJ-Matica in tretji Metod Škarja — AO Mengeš. Najboljši Kranjčan je bil Miha Kuhar, ki se je uvrstil na 11. mesto. Pri ženskah je bila najboljša Simona Škarja — AO Mengeš, druga je bila Ines Božič — obalni AO-Koper in tretja Jelka Tajnik — AO Ravne. Najbolje uvrščena Kranjčanka je bila Marija Štremfelj, ki se je uvrstila na peto mesto, Nuša Romih iz AO Tržič pa je zasedla 7. mesto.

Kristalne vaze za prve tri med moškimi in prve tri med ženskami ter ostale praktične nagrade, ki so jih prispevali pokrovitelji tekmovalstva, je podelil Tone Škarja. Del tekmovalstva je posnela tudi ljubljanska TV.

Mojca Peternej

BMX poligon v Kranju

Kranj, 27. aprila — Kolesarski klub Sava iz Kranja gradi nov kolesarski poligon za kolesarjenje BMX. Proga in poligon bosta v krajevni skupnosti bratov Smuk na Planini. V načrtu je, da naj bi bila zgrajena do konca junija. Podpora krajevnih skupnosti imajo ne samo zaradi tega, ker bo poligon v njihovi skupnosti, temveč jim gre predvsem za to, da njihovi otroci ne bi dirkali po cestah.

V gradbenem odboru je šest članov. Med njimi sta tudi trener pionirjev KK Sava Bojan Ropret in predsednik tega kluba Anton Veselič.

D. H.

Podlubnik v polfinalu

Kamnik, 21. aprila — V Kamniku je bil četrtfinalni turnir ekip ŠSD v rokometu za starejše pionirje. ŠSD Podlubnik iz Škofje Loke, za katerega so igrali rokometarji ŠSD Mladi rod in ŠSD Trata, je prepričljivo zmagala in ponovila lanski uspeh, ko se je uvrstila v republiški polfinale. Škofjeljanci so premagali Matija Valjavca iz Preddvora, Kamničane in Domžalčane. Najboljša strelca pri Škofjeljancih sta bila Marguč in Renko z 11 zadetki. Za ŠSD Podlubnik so igrali T. Kalan, Bajt, Peternel, Mišov, Prezelj, Plato-všek, Kejžar, Pinterič, Krvina in B. Kalan.

M. Primožič

ureja JOŽE KOŠNJEK

Slovenski rokometni finale za Pokal Mladosti

Usodni zadnji sekundi

Kranj, 26. aprila — Letošnji slovenski finale za rokometni pokal Mladosti je bil v dvorani na Planini usoden za rokometarje Jadrana iz Kozine. Dinos Slovan iz Ljubljane je šele v dveh podaljških ugnal žilavega nasprotnika. Le dve sekundi pred koncem je Jadran pri izidu 18 : 18 imel priložnost za strel iz sedmih metrov, toda vratar Slovana je strel ubranil. V ženski tekmi so slavile rokometarke Belinke Olimpije, ki so premagale Kranj Duplje. Pred 600 gledalci je finale vzorno organiziral TVD Partizan Duplje.

Takega rokometarja v Kranju še dolgo nismo videli. V moški konkurenci sta se pomerila prvoligaša Dinos Slovan iz Ljubljane in republiški ligaš Jadran iz Kozine. Igralci Jadrana so bili tragični junaki tega finala. Do konca srečanja sta bili le še dve sekundi. Izid je bil 18 : 18. V napadu so bili rokometarji Jadrana. Igralci Dinos Slovana so jih grobo zastavili in sodnik Edo Rakovec je dosodil sedemmetrovko. Na črto za met se je postavil Stojan Stoj-

nič. V vratih pa je stal vratar Dinos Slovana Mitja Valenčič, ki je z rokometom začel v Kozini. Toda sreča je Stojniču obrnila hrbet. Čeprav je močno udaril, ga je vratar Valenčič prečital in strel ubranil. V dveh podaljških so nato Slovanovci zbrali toliko moči, da so zmagali in odnesli pokal v Ljubljano.

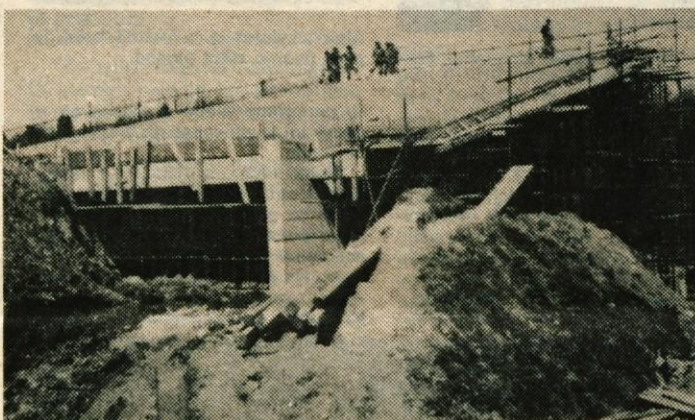
Dinos Slovan : Jadran 23 : 21, 18 : 18 (21 : 20, 11 : 9), sodnika Emil Humer (Kranj), Edo Rakovec (Golnik).

Najboljši strellec tekme Dinos Slovan : Jadran je bil Aleksander Vuga. Dosegel je osem golov.

Igralka Kranj Duplje Romana Jeruc (z žogo) se prebija v napad Olimpije.

Kranjsko skakalno središče bo obnovljeno — Posnetek je nastal pred štirinajstimi dnevi, ko je Gradbenec zabetoniral iztek skakalnega središča na Gorenji Savi. Smučarski skakalni klub Iskra Delta Triglav iz Kranja posodablja skakalno središče, ki obsega posodobitev 55 in 35 metrske skakalnice, zgraditev nove 20 metrske skakalnice ter zgraditev skupnega izteka. Osem in dvanajstmetrska skakalnica pa sta že zgrajeni. Tako bo zaokrožen pionirski skakalni center, članskega pa naj bi zgradili v Bauhneku. Gradbena dela opravlja Gradbenec Kranj, kranjskim skakalcem pa pomagata planiški komite in Smučarska zveza Slovenije. Gradbeni odbor, ki ga vodi Marija Simčič, skrbi za zahtevno nalogo, prav tako pa skrajne meje mine dan, da se ne bi člani kluba, skakalci in starši skakalcev zbrali na prostovoljni delovni akciji. Skupno bodo morali opraviti blizu 10.000 prostovoljnih delovnih ur. Spomladi naj bi bila gradnja končana. J. K. — Foto: G. Šinik

Tekmovanje v Tacnu

Vizmarje, 27. aprila — Kajakanu klub Rašica bo pod pokroviteljstvom delovne organizacije Rašica in Novolesa iz Novega mesta organiziral letošnjega velikega mednarodnega tekmovalstva v kajaku in kanuju. Nastopili bodo kajakaši in kanuisti iz Velike Britanije, Irske, Avstrije, Nizozemske, Francije, Švice, ZRN, ČSSR, Bolgarije, Italije, Romunije in Jugoslavije. Za naše tekmovalce bo tudi izbirna tekma, od petih, za državno reprezentanco za Ameriko, kjer bo prihodnje leto svetovno prvenstvo, in za jugoslovanske mladince, ki bodo imeli svetovno prvenstvo letos v Španiji.

Program prireditev od petka do nedelje je res pester. Danes, petek, bo tekmovalstvo za pokal Rašice. Prvi start bo ob 12.30, drugi ob 15.30. V soboto bo tekmovalstvo v slalomu za pokal Ljubljanskega dnevnika. Prvi start bo ob 11. uri, drugi ob 14. uri. Ob

16.30 bo moštveno tekmovalstvo. 1. maja bo tekmovalstvo za pokal Nedeljskega dnevnika. Start v kratkem spustu (rapid racing) bo ob 11. uri. Tekmovalstvo gumnjakov (rafting) ob 14. uri, zvečer bo ob 17.10.

D. H.

Kranjčani na Blegoš

Kranj, 26. aprila — Planinsko društvo Kranj prireja izlet na Blegoš v okviru tradicionalnega pohoda, ki bo osmega maja. Avtobus bo odpeljal izpred hotela Creina ob sedmih zjutraj. Hoje bo za 5 do 6 ur. Premerna planinska oprema je nujna. Prijave sprejema planinska pisarna. Izlet bosta vodila Edo Trilar in Marjan Šafran.

Rokometna reprezentanca ZDA v Škofji Loki

Škofja Loka, 27. aprila — V okviru praznovanja tridesetletnice rokometarja v Škofji Loki sodi tudi mednarodna prijateljska rokometna tekma z ZDA. Reprezentanca ZDA je pred olimpijskimi igrami v Seulu na pripravah v Evropi. Gostil jih bo, od treh srečanj v Jugoslaviji, tudi rokometni klub Termopol iz Škofje Loke.

Srečanje med Termopolom in reprezentanco ZDA bo 4. maja, ob 19. uri v športni dvorani Poden. Za nastop reprezentance ZDA je pomagalo tudi združeno delo občine Škofja Loka. To so: Sešir, Alpina, Alpines in Jelovica. Vstopnice za tekmo Termopol : ZDA so že v predprodaji v turistični agenciji Alpetour na Titovem trgu v Škofji Loki.

D. H.

Republiške prvakinje, rokometarke Kranj Duplje, so v finalu pokala mladosti iz rok predsednika strokovnega sveta RZS Cveta Pavčiča dobile pokal.

Dinos Slovan: Valenčič, Mahne, Maček 2, Praznik 3, Čotar 1, Repina 1, Plešnik, Vuleta 2, Hrovat 1, Vuga 8, Peternej 5, Babič. Jadran: Krt, Poklar 3, Ban 2, Mikavec 4, Razem, Černetič, Stojnič, Žetko 5, Petrinja 1, Likavec 6, Mičovič, Glavaš.

Najboljši strellec in Igralec je bil Aleksander Vuga, za najboljšega vratarja pa so izbrali Dušan Krta iz Jadrana. Pri ženskah je bila za najboljšo igralko izbrana Ines Černe, najboljša strelka je bila Dragana Vujčić, za najboljšo vratarico pa je bila izbrana Vesna Sonc iz Kranj Duplje.

Kranj Duplje : Belinka Olimpija 22 : 26 (12 : 14, sodnika Kern, Strel — oba Koper).

Kranj Duplje: Sonc, Čerferin 5, Orehar, Bajrovič, Ovsenek, Kastelic 5, Žontar 2, Jeruc 2, Mežek, Gradišar 8, Bitenc, Lenič.

Belinka Olimpija: Skopelja, Boštjančič 2, Černe 4, Božević, Goljar 1, Bon 1, Vujčić 8, Čotar 7, Polajnar 3, Martov, Tomšič, Krajnovič.

Vse srečanje je bila igra enakovredna. Kranj Duplje so pokazale, da ni zaman že republiški prvak. Igralke trenerja Andreja Kavčiča so dokazale, da se ne bodo zlahka predale. Sama igra je bila enako razburljiva kot pri

fantih. Zvezni ligaš Belinka Olimpija, ki se v prvi zvezni ligi bori za prvaka, je bila vredna prvoligaša šele na začetku drugega dela igre.

Le nekaj napak in zgrajenih kazenskih strelcev je Kranj Duplje primanjkovalo za ugodnejši izid tekme. Lahko še enkrat zapišemo, da so bile dostojni nasprotnik prvoligaša.

D. Humer
Slike: G. Šinik

Hokej na ledu

Kar trije Jeseničani h Gortan Medveščaku

Jesenice, 26. aprila — Vse več je naših hokejskih klubov, ki v svoja moštva vabijo Jeseničane. Za Gorton Medveščak so pristopne pogodbe že podpisali Jeseničani Mlinarec, Kozar in Koptar. To so trije igralci, ki so bili steber moštva in v konici napada Jesenic. Vse kaže, da se nekaj Jeseničanov razmišlja o prestopu, ne samo v klube Jugoslavije, temveč tudi v Italijo.

D. H.

Na Soriški planini

Loški cicibani za pokal

Soriška planina, 23. aprila — Na Soriški planini je bilo zaključeno tekmovalstvo v veleslalomu za cicibane in cicibanke za Pokal ciciban. To tekmovalstvo organizira SK Alpetour že več kot desetletje z namenom, da najboljši vključijo v redno vadbo pri klubu. Tokratnega tekmovalstva se je udeležilo nad 130 cicibanov iz škofojloške občine.

Med cicibankami letnik 1981 so bile najboljše Nina Jerala, Anita Krek in Maja Krak, v letniku 1980 Saša Gartner, Urška Čadež in Urška Frelih, v letniku 1979 Lea Hren, Andreja Šinkovec in Ana Lotrič, v letniku 1978 Barbara Kalan, Maruša Sagadin in Sabina Bečaj, v letniku 1977 pa Špela Bračun, Tina Bogataj in Mojca Nastran. Med cicibani letnik 1981 so bili najhitrejši Marko Žnidaršič, Jure Šinkovec in Luka Kržišnik, v letniku 1980 Domen Dolinar, Miha Žnidaršič in Marko Bergant, v letniku 1979 Luka Hren, Blaž Demšar in Mitja Jelenc, v letniku 1978 Izotok Petrač, Boštjan Božič in

Uroš Krek, v letniku 1977 Pa Jure Podlipnik, Jure Uršič in Lenart Štancer.

Po tekmovalstvu so proglasili skupne zmagovalce na osnovi točkovanja, kakršen velja za svetovni pokal. Šteli so izidi treh tekem. Vsi so bili nagradjeni s praktičnimi nagradami, ki jih prispeva škofojloško združeno delo. Člani sveta staršev, klub in ZTKO se ob tej priložnosti s skromnimi darili oddolžijo tudi trenerjem, ki opravljajo zahtevno delo: vzgojo mladih smučarjev.

In kdo so bili najboljši v skupnem točkovanju Pokala ciciban?

Med cicibankami letnik 1981 Maja Krek, v letniku 1980 Urška Čadež, v letniku 1979 Lea Hren, v letniku 1978 Barbara Kalan in v letniku 1977 Špela Bračun. Med cicibani letnik 1981 je zmagal Marko Žnidaršič, v letniku 1980 Domen Dolinar, v letniku 1979 Mitja Jelenc, v letniku 1978 Izotok Petrač in v letniku 1977 Jure Podlipnik.

M. Kalamar

OD TEKME DO TEKME

Tek in pohod v Škofji Loki — V Škofji Loki so že sedmič organizirali tek in pohod ob spomenikih NOB. Teklo je 75 tekačev in tekačev, pohoda pa se je udeležilo 220 ljudi. Najstarejša tekača sta bila Terezija Filipič iz Ljubljane in Vinko Sink iz Kranja. Med starejšimi pionirji je zmagal Eržen, med mlajšimi pionirji Beskorvanj, med starejšimi pionirkami Klemenčičeva, med moškimi do 40 let Franci Teraž, med moškimi nad 40 let Oblak in med ženskami nad 30 let Paplerjeva. — M. Kalamar

Upokojsko prvenstvo v kegljanju — Tržiško Društvo upokojsencev je priredilo gorenjsko upokojsko prvenstvo v kegljanju. Med moškimi so tekmovala ekipe Kranja, Kamnika, Jesenice, Radovljice in Tržiča, med ženskami pa ekipe Kamnika, Radovljice in Tržiča. Pokrovitelj je bila sindikalna organizacija Peka. Med moškimi je zmagal Tržič pred Kranjem, pri ženskah pa Kamnik pred Radovljico in Tržičem. — S. Primožič

Najboljši Rant — Sekcija za namizni tenis Partizana Škofja Loka je priredila zaključni turnir za posameznike. Zmagal je Janez Rant (LTH) pred Francem Rantom (Iskra), Romanom Čenčičem (Obrtnik), Andijem Ahčinom (Polet) in Janezom Starmanom (Korčula). — J. Starman

Remija Nakla in Jesenic — V 15. kolu II. slovenske nogometne lige sta Naklo in Jesenice osvojila pomembni točki. Naklo je z vodilnimi Medvodami igralo 1 : 1, Jeseničani pa so 1 : 1 igrali v Dekanih. Medvode imajo na prvem mestu 22 točk, Naklo jih ima na 6. mestu 15, Jeseničani pa so z 10 točkami 11. Osmega maja igra Naklo doma z Lamo, Jesenice pa s Slavijo. — D. Jošt

alpina ŽIRI

**Delovnim ljudem in
poslovnim
prijateljem čestita za
praznik dela – 1. maj**

**GORENJSKA
PREDILNICA
ŠKOFJA LOKA**

VSEM DELOVNIM LJUDEM IN POSLOVNIM
PRIJATELJEM ČESTITA ZA PRAZNIK DELA
1. MAJ

ODEJA ŠKOFJA LOKA

Tovarna prešitih odej, p. o. Škofja Loka
Kidričeva 80, telefon: 064-62-162

Vam priporoča bogat izbor najkvalitetnejših prešitih odej,
okrasnih posteljnih pregrinjal, nadvložkov za ležišča,
vzglavnikov in spalnih vreč ter delovnim ljudem in poslovnim
prijateljem čestita za praznik dela 1. maj.

**ROŽNIK
TOZD
PRESKRBA
TRŽIČ**

Ugodno pri Mercatorju!

**V SALONU POHIŠTVA MERCATOR V TRŽIČU BO V MESECU MAJU AKCIJSKA
PRODAJA POHIŠTVA "MEBLO"**

- strokovni nasveti pri nakupu
- prodaja na 12 mesečno obročno odplačilo
- za gotovinsko plačilo 10% popusta
- brezplačna dostava na dom
- kupljeno pohištvo vam brezplačno sestavi

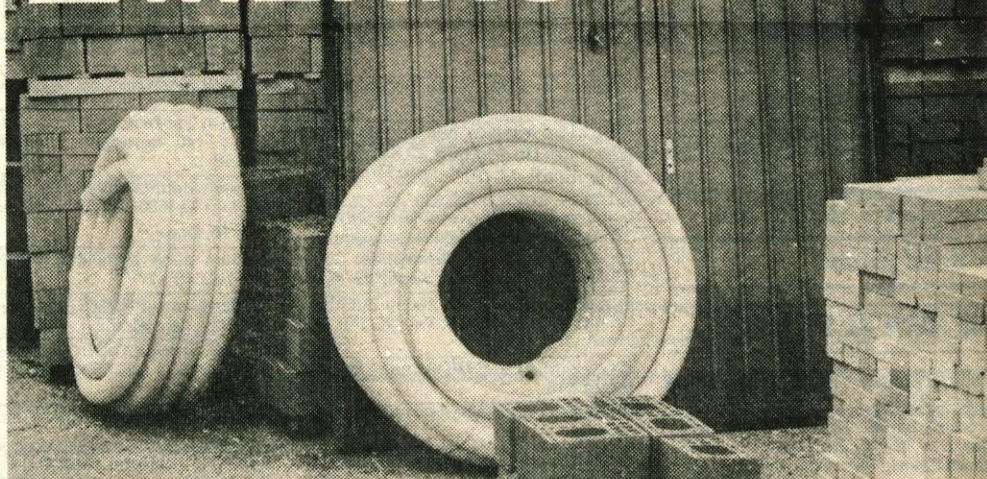
POMNITE!

SALON POHIŠTVA MERCATOR IZ TRŽIČA JE IME DOBRE PRODAJALNE.

Vsem potrošnikom in delovnim ljudem čestitamo za praznik dela –
1. maj!

MERKUR KRAJ

OBIŠČITE MERKURJEVO prodajalno KAŠMAN v Škofji Loki na Mestnem trgu 7 in
skladišče gradbenega materiala pod KAMNITNIKOM, nudijo vam vse vrste gradbenega
materiala za gradnjo stanovanjskih hiš in drugih objektov od temeljev do strehe, ce-
ment, apno, betonsko železo, armaturne mreže, modelarne in pregradne bloke, sipo-
reks, strešno opeko, izolacijski material, tervol, stiropor, kombi plošče, bitumenske
smole, kanalizacijske odtočne cevi, ves material za opremo centralne kurjave, mešalce,
samokolnice, vse orodje za gradnjo) kakor tudi vse orodje za obdelovanje vrtov in dru-
go.

Trgovina in gostilna

MALLE

Brode na Koroškem

**Regio Brasil
kava 1 kg samo
49,90**

**5 kg riža v vedru
samo 35, —**

**Milka čokolada
300 g samo
21,90**

**Banane 1 kg
samo 13,90**

**Rama 500 g
samo 13,90**

**Taft lak za lase
samo 29,90**

**Posebna ponudba samo
od 25.4. do 7.5.1988
PRIHRANITE SI ČAS IN
VOŽNJO PO OVINKIH!**

Kokra

Trgovska DO, Poštna ulica 1, Kranj

Okrepčevalnica
ČEBELICA

Linhartov trg 16
Radovljica

Vabimo vas, da
nas obiščite

VSEM GORENJCEM
ČESTITAMO ZA
PRAZNIK DELA

1. MAJ

TOZD ENERGO
TOZD MALOPRODAJA
DS SKUPNE SLUŽBE
ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA
1. MAJ.

V HOTELU KOMPAS RIBNO

spet veliko novega

Med drugim **KITAJSKA KUHINJA**
od 6. do 17. maja, vsak dan od 19. do 24. ure.**Jazz, blues, standard in evergreen** — ves maj s
kvartetom Andreja Arnola od 21. do 2. ure.**Kaj pa tenis?** Vabljeni na 5 imenitnih teniških igrišč, kjer
vas pričakuje učitelj tenisa in soigralci.**V MAJU — V HOTEL KOMPAS RIBNO!**

MALI OGLASI

tel.: 27-960
cesta JLA 16

sprejemanje:

vsak dan od 7. do 13. ure**torek od 7. do 16. ure****sobota prosto**

APARATI STROJI

Ugodno prodam TRAKTOR deutz 4806
S. Tel.: 27-791Prodaj barvni TV sprejemnik iskra,
star dve leti in črno-belo TV ei niš.
Sandi Zevnik, Boh. Bela 100, Bohinjska
Bela 6499Po zelo ugodni ceni prodam barvni TV
grundig, star 10 let. Breg 1, Križe6501
TRAKTOR IMT 539, odlično ohranjen,
prevoženih 70 ur, menjam za tomo
vinkovič 30 km. Tel.: 35-578, zvečer6503
Prodaj starejšo slamozeznico z veri-
go in puhalnikom. Tel.: 68-642 6506MLIN za koruzo in sadje-panonija osi-
jek, dvobrzinski motor, dve klini, malo
rabljen, ugodno prodam. Tel.: 61-1146509
Glasbeni STOLP hitachi 2 x 125 W z
boksi, prodam za 95 SM. Bogataj, Re-
teče 3/a 6519Ugodno prodam TRAKTOR deutz tip
75/a special, pogon na vsa štiri kolesa.
Stirpnik 11, tel.: 64-248 6520Ugodno prodam STOLP tensai z de-
klaracijo in garancijo, 2 x 25 W za 60
SM, črno-bel TV iskra za 10 SM in RA-
ČUNALNIK spectrum za 15 SM in
ZVOČNIKE bruns 2 x 40 W za 15 SM.
Tel.: 33-798 6527Motorno ŽAGO alpina A-40 E, ugodno
prodam. Tel.: 24-306, od 16. do 18. ure
6529Prodaj NAVIJALNI STROJ auman.
Zg. Besnica 97 6530Prodaj KOSILNICO BCS, diesel,
Jamnik, Dol 10, Medvode, tel.: (061)
611-531 6532Prodaj MOTOKULTIVATOR gorenje
special, motor ACME in rotacijski
PLUG, vse novo, zelo ugodno. Tel.:
77-778 6543Prodaj SILOKOMBAJN SK 80, star
eno leto in samonakladalno PRIKOLI-
CO, novo. Golob, Polica 2, Naklo 6554Prodaj barvni TV iskra z daljinskim
upravljanjem, staro 2 leti. Tel.: 40-666
6559Prodaj dobro ohranjen OBRAČAL-
NIK za seno (pajk) krivograd. Kadivec,
Hrastje 166 6560DEŽURNI
VETERINARI

OD 29.4. DO 6.5.:

Živinorejsko veterinarski zavod Gorenjske — Kranj, Iva
Slavca 1, obvešča živinorejce na Gorenjskem, da sprejema na-
ročila za vse veterinarske storitve vsak dan od 6. ure zjutraj
do 22. ure zvečer na zavodu v Kranju oz. po telefonu št.
22-781 ali 25-779.Naročila za veterinarske storitve oddajte do 8. ure zjutraj, za
nujne obiske pa lahko ves dan.Naročila v času **nočnega dežurstva** — od 22. ure zvečer do 6.
ure zjutraj — pa sprejemajo:

ZA OBČINO KRANJ:

TERAN dipl. vet. Janez, Britof 414, Kranj, tel.: 36-121

ZA OBČINO ŠKOFJA LOKA:

OBLAK dipl. vet. Marko, Šk. Loka, Novi svet 10, tel.: 60-577
ali 44-518

ZA OBČINO RADOVLJICA IN JESENICE:

Mag. GLOBOČNIK dipl. vet. Anton, Lesce, Poljska pot 3/a,
tel.: 74-629

ZA OBČINO TRŽIČ:

SAJOVIC dipl. vet. Borut, Naklo, V. Rejca 1, tel.: 47-063 ali
79-055**IZBOR NAJNOVEJŠIH
FILMOV, ODLIČNA
KVALITETA, DOBRI
POGOJI, TEDENSKO NOVI
FILMI, ODPRTO VSAK DAN
OD 17. — 20. URE. TEL.:
39-814, SMLEDNIŠKA 58**Prodaj nerabljen TRAKTOR IMT 539
s kabino in kompresorjem ter KOSIL-
NICO figaro, enaka kot BCS bencin-
petrole, s sedežem. Tel.: 42-751 6732
VIDEOREKORDER, MQ, daljinsko vo-
denje, s carinsko deklaracijo, prodam
za 1,25 mio. Tel.: 74-462 6738GRADBENI
MATERIALPoceni prodaj suhe HRASTOVE DE-
SKE, 30 in 50 mm. Tenetiše 33, Golnik.Ugodno prodaj harmoni VRATA dim.
81 x 98. Stane Fende, Britof 186 6344Prodaj etažno centralno PEČ 20.000
ccal ter 80 kvad. m DESK za poboj,
širine 8 cm. Triler, Vešter 24 6497Prodaj DESKE, 5 in 8 cm. Potočnik,
Lenart 6, Selca, tel.: 64-197 6508Prodaj 2 kosa nova OKNA kli Logatec
180 x 140 termopan z roletto. Tel.:
68-749 6523Prodaj betonsko ŽELEZO fi 8 (1.110
kg) in fi 12 (580 kg), 20 % ceneje. Slak,
Žeje 10, Duplje 6548Prodaj suhe smrekove DESKE, 2,5
cm. Tel.: 40-171 6568Prodaj suhe PRIZME in novo ŽAGO
stihl 024. Tel.: 34-185 6576Prodaj strešna OKNA Jelovica, 2 ko-
sa 185 x 85, 1 kos 85 x 65. C. na Rup-
1, Kokrica 6590Prodaj BANKINE in PUNTE. Naklo 9
6592Rabljeno, očiščeno OPEKO 3 x 13 x 26
cm (1.300 kosov), rabic MREŽO (80
m), isospan PLOŠČE (250 kosov) pro-
dam. Primožič, Bled, Koritenska 6 a,
tel.: 77-834 6611Prodaj rabljene DESKE in BANKINE
za gradnjo. Jereb, Godešič 165, Škofja
Loka 6664Prodaj PLOHE in DESKE, borove. Su-
ha 35 6665Prodaj dvojne novih GARAŽNIH VRAT
lip Bled, 229 x 206 cm, 15 % ceneje.
Tel.: 78-026 6669FARMA
DEŽEVNIKOV**ODKUPUJE
SUROV ALI
PRESEJAN
HUMUS RDEČIH
DEŽEVNIKOV
Tel.: 064 77-145**Prodaj KONZOLNO DVIGALO gradis.
Tel.: 27-142 6670Prodaj OKNO 80 x 140, novo, s termo-
pan steklom, novo, 200 kosov SALO-
NIT PLOŠČ 5,5 valne, nove, nerobljene
in 2.000 kosov STREŠNE OPEKE, ra-
bljene. Hafnar, Benedikova 38, Kranj
6730Prodaj nova GARAŽNA VRATA, dvo-
krilna, jelovica, 15 % ceneje. Tel.:
34-164 6741Prodaj BETONSKE CEVI 100 x 15 in
POROLIT 12. Tel.: 27-014 6742

RAZNO PRODAJ

Prodaj globok OTROŠKI VOZIČEK.
Staneta Žagarja 55, KranjSURF Veplas 375 around, 220 litrov,
profilno jadro 5,3 kvad.m, leto izdelave
1987, prodam za 850 tisoč din. Tel.:
33-393, od 20. do 22. ure 6452Prodaj počitniško PRIKOLICO brako,
francosko posteljo 190 x 160 in barvni
TV gorenje. Tel.: 26-945 6502Prodaj novo avto prikolico. Tel.:
22-816 6504Prodaj 300 kg lepo nakaljenega se-
mena KROMPIRJA, sorte jaka. Kor-
bar, Klanc32, Komenda, tel.: (061)
841-049 6505SURF-polaris z Neil Pride jadrom, pro-
dam. Tel.: 80-270 6510Prodaj semenski krompir Igor in dve
TELIC-črno-beli. Janez Šenk, Ručiga-
jeva 3, Kranj 6518Prodaj čebjeljo družino AŽ - 9 sator,
LADIJSKI POD 9 - 4, notranji OPAŽ 8
cm, vratni izrezi lip (lužen hrast) 150 x
50 cm. Prešeren, Staneta Žagarja 7,
Radovljica 6525Prodaj dobro ohranjen pony ekspres
in raztegljiv KAVČ. Tel.: 41-110 6531Prodaj KRAVO po teletu in PSA volč-
jaka, starega 8 mesecev ter drobni se-
menski KROMPIR igor. Urbanc, Pod-
brezje 233, Duplje 6574Prodaj mlade KOZE ter kupim en
mernik SEMENSKA AJDE in ročni str-
galnik za repo. Česen, Voglje 36 6537Dve KARNISI, dolžine 4 m in projekci-
sko PLATNO, 2 x 2 m, prodam. Tel.:
21-345 6707Prodaj NAKLADALEC lesa jonserds,
4 GUME 9 x 20, 6 GUM 11 x 20 s plati-
šči in STROJ na paro (za pranje ka-
mionovo, strojev ...). Tel.: 66-350 6712Prodaj LES za ostrešje 14 x 12 cm,
DESKE in PLOHE ter 10 dni starega
TELETA. Eržen, Okroglo 12 6734Prodaj več BIKCEV, starih 14 dni, 10
ŠPIROVCEV, dolž. 8 m in KOSILNICO
BCS. Urbanc, Goriče 24 6740Prodaj železno CISTERNO za olje ali
nafto (15.000 litrov) in železno, ognje-
varno BLAGAJNO, težko 150 kg. Tel.:
47-641, zvečer 6744

STAN.OPREMA

Ugodno prodaj zamrzovalno OMA-
RO, do 120 litrov in termoakumulaci-
ske PEČI 2,5 KW, 3 KW in 4 KW. Tel.:
38-180 6367Prodaj pralni STROJ gorenje (ohra-
njen, kot nov) pomivalno korito z dva-
ma koritoma in desnim odcejalnikom
roščni in vodno črpalko za centralno
kurjavo(grundfos). Tel.: 61-500 6414Ugodno prodaj dobro ohranjeno se-
dežno garnituro. Ogled od 18. do 20.
ure. Tel.: 39-997 6514Zelo ugodno prodaj električni ŠTE-
DILNIK, kombiniran ŠTEDILNIK (4
plin, 2 elektrika), NAPO gorenje, ra-
bljeno OMARO za dnevno sobo, nerja-
veče dvojno POMIVALNO KORITO,
novo TERMOAKUMULACIJSKO PEČ,
3 kW. Tel.: 74-727 6524Temno SPALNICO, visoka 5-delna
omara, kot nova, zelo poceni prodam.
Tel.: 23-723 6528Prodaj otroško POSTELJICO z jogi-
jem. Tel.: 37-901 6534Prodaj 2 otroški POSTELJICI, 2 ŽIM-
NICI in ZIBELKO. Ogled v popoldan-
skem času. Ogrin, Ul. I. Hribarja 24,
Cerklje 6538Prodaj kuhinjski OMARI s koritom in
delovno MIZO, dolžine 80 x 120 cm.
Tel.: 28-944 6549Prodaj nov REGAL, 10 SM ceneje.
Sremac, Stara c. 14 6550Ugodno prodaj novo samsko POSTE-
LJO z omarico. Avsec, tel.: 45-114 6569Prodaj SEDEŽNO GARNITURO. Ci-
merman Milan, Trg Rivoli 4, Kranj 6593Ugodno prodaj DNEVNO SOBO. Pa-
derčič, C. 1. maja 61, tel.: 33-254 6597SEDEŽNO GARNITURO - trosed, kotni
element in 3 fotelje prodam. Tel.:
57-039 6607Prodaj rabljeno sedežno GARNITU-
RO. Tel.: 25-127 6622Dve termoakumulacijske PEČI in pralni
STROJ zaradi selitve ugodno prodam.
Tel.: 81-411 6629Prodaj kotno sedežno GARNITURO.
Tel.: 37-021 6634Prodaj nov ŠTEDILNIK gorenje. Tel.:
82-782 6684Ugodno prodaj večji HLADILNIK z
zamrzovalnikom, še v garanciji. Stanič
Rade, Gradnikova 101, Radovljica 6699Prodaj novo KRUŠNO MIZO, kuhinjs-
ko garnituro z mizo, pomivalno KORI-
TO, ŠTEDILNIK na trda goriva in ku-
hinjski KOTNI ELEMENT. Vse 20 % ce-
neje. Prodaj še ravljen PRALNI
STROJ gorenje za 10 SM, rabljen ŠTE-
DILNIK na trda goriva in italijansko
kombinirano PEČ pa podarim. Tel.:
69-129 6724Ugodno prodaj raztegljivo kuhinjsko
MIZO s štirimi STOLI in zakonsko PO-
STELJO. Ogled vsak dan po 16. uri.
Kopač, Seljakovo nas. 55, Kranj 6743Prodaj ŠTEDILNIK gorenje, 4 plin, 2
elektrika, malo rabljeno, zakonsko PO-
STELJO brez jogija in PREŠITO ODE-
JO za otroško posteljo. Tel.: 67-078,
zvečer 6745

VOZILA

Prodaj Z-101 obnovljeno, letnik 1974.
Groše, Gorenjskega odreda 18, KranjProdaj novo AVTOPRIKOLICO po iz-
biri. Suha 4, KranjProdaj GOLF bencinar, letnik 1979.
Sp. Brnik 42 6378Prodaj OPEL ASCONO 1.6 CSR, prva
registracija 1984. Tel.: 81-608 6408Prodaj SAAB 96. Bevkova 30, Rado-
vljica 6439Prodaj Z 101 GTL, letnik 1984. Kavčič,
Zg. Besnica 47/a 6489

IZKORISTITE UGODEN NAKUP

(6 obrokov brez obresti, 1. obrok polog)

**ŠIVALNIH STROJEV BAGAT V BLAGOVNICI
NAMA V ŠKOFJI LOKI**VELEBLAGOVNICA **nama** ŠKOFJA LOKAProdaj Z 101, letnik 1978. Škofic, C.
na Belo 31, Kokrica, tel.: 24-473 6490Ugodno prodaj RENAULT 18, letnik
1984, garažiran in dobro ohranjen.
Mlakarjeva 4, Kranj 6491PLATIŠČA z gumami ali brez za JUGO
45, malo rabljena, poceni prodam. Tel.:
40-546, zvečer 6494Prodaj 14 M, letnik 1987. Drol, Zg.
Bitnje 198, za Strahincom 6495Prodaj Z 850, letnik 1981. Čirče 29,
Kranj 6496Prodaj Z 101, letnik 1968, neregistri-
rano. Ogled popoldan. Žontar, Log 7,
Škofja Loka 6507Prodaj VW 1200, letnik 1976, registri-
ran do aprila 1989 in APN 6, letnik
1983. Tel.: 81-686 6513VISO II. club, letnik 1982 z dodatno
opremo, ugodno prodam. Slatnar, Po-
dreča 87, Kranj 6521Prodaj PRIKOLICO za osebni avto.
Tel.: 42-115 6533Prodaj R 4 GTL, letnik september
1981. Tel.: 82-037, Vrtačnik, Razgledna
pot 8, Jesenice 6535Prodaj Z 750, letnik 1980 z rezervnimi
deli. Tel.: 73-609 po 15. uri 6539Prodaj komplet stranici z blatnikom
za IMV kombi diesel. Tel.: 64-223 6540Ugodno prodaj MOPED tricikel s pri-
kolico APN 4. Rečičska 55, Bled, poleg
trgovine LIP Bled 6542Prodaj nov levi BLATNIK za ford es-
cord, letnik 1973 in nove LEŽAJE za
menjalnik. Tel.: 79-972 6545Dva motorja APN 6, stara leto in pol,
ugodno prodam. Tel.: 37-200 6551Z 101, letnik 1978, prodam. Valjavec,
Struževo 75, Kranj 6557Nujno prodaj R 4, letnik 1978, dobro
ohranjen. Tel.: 40-666 6561Izredno ugodno prodaj AVTO, znam-
ke Hilman Hunter, Chrysler, prva regi-
stracija november 1976, registriran do
aprila 1989, za 160 SM. Tel.: 35-867
6563Prodaj PRIKOLICO za osebni avto.
Tel.: 39-830 6564FIAT regata 100 S, avgust 1986, bele
barve, 39.000 km, prodam. Tel.: 26-592
6565Prodaj nov BLATNIK in ODBIJAČ za
ford 1980 ter BLATNIK za škodo. Tel.:
39-389 6570Ugodno prodaj dirkalno KOLO bot-
tecchia. Tel.: 70-306 6571Prodaj JUGO 45 AX, star 5 mesecev,
prevoženih 5.800 km, prodam. Tel.: 36-158,
popoldan 6573Prodaj CITROEN 65 X - 1,2, star 9 let,
dobro ohranjen. Cena po dogovoru.
Ogled v petek, soboto in nedeljo. Le-
bar, Seljakovo nas. 57, Kranj-Strazišče
6575Prodaj FORD TAUNUS, dobro ohran-
jen. Ogled pri Avtomehaniku, Pre-
dolske 113 6580Z 750, letnik 1977, registriran do jan-
uarja 1989, prodam za 95 SM. Tel.:
37-632 6583Prodaj SPAČKA furgon avtomatik A
3 KLS, novo, 2 športni KOLESI. Tel.:
39-152, popoldan 6586AVTOMATIK A 3 ML, star 18 mesecev,
dobro ohranjen, prodam. Tel.: 47-230
6589Prodaj Z 750, letnik 1977. Tel.: 24-978,
popoldan 6591Prodaj VESPO PX 200 E in novo
športno KOLO senior. Tel.: 21-894
6594Prodaj Z 750 LE, letnik 1981, 40.000
km. Tel.: 77-977, popoldan 6602Prodaj Z 101 C, letnik 1981, registri-
ran do januarja 1989. Zg. Gorje 42 a,
po 16. uri 6606R 4, odlično ohranjen, prodam. Šmid,
Hlebece 34, Lesce 6609Prodaj VISO 11 RE, letnik 1986, z do-
datno opremo, odlično ohranjeno,
prevoženih 26.000 km, cena 12 mio.
Tupaliče 23 a, Predvor 6614Prodaj Z 750, letnik 1984, prevoženih
22.000 km. Plestenjak Tatjana, Zg. Bi-
tnje 82 6615LADO 1200 S, staro 2 leti, prodam.
Obak Cvet, Frankovo nas. 68, Škofja
Loka, tel.: 62-834 6618Prodaj Z 750, letnik 1979. Trstenik 18
6621Prodaj osebni avto R 5, letnik 1974,
neregistriran, vozen. Por Bojan, Zg.
Gorje 82 6624Prodaj 2 leti star GOLF diesel. Tel.:
78-277 6626Ugodno prodaj osebni avto 126 P.
Retljeva 9, Kranj - Čirče 6630Prodaj MOTOR avtomatik FLC 15 br-
zin, v dobrem stanju. Stare Peter, Po-
vlje 2, Golnik 6631Nujno prodaj KAWASAKI GPZ 550,
unitrak, letnik 1984. Jeraj, Žiganka vas
53, Duplje 6633Prodaj garažirano in obnovljeno Z
101, letnik 1977. Tel.: 50-825, od 15. do
19. ure, Begunjska 21, Tržič 6637Prodaj Z 101, letnik 1978 in DNEVNO
SOBO za 40 SM. Paderčič, tel.: 33-254
6640Prodaj Z 101, letnik oktober 1979, ce-
na 350 SM. Tel.: 39-981 6642Prodaj MOTOR 15 SLC, letnik 1985.
Ogled od 15. ure dalje. Vovk Peter,
Strahinj 11, Naklo 6644VOLVO 144 GL, 5 prestav, letnik 1973,
prodam. Golob, Pipanova 25, Senčur
6645Prodaj Z 850, letnik 1982. Pot v Bitnje
8, Kranj - Strazišče 6646Prodaj R 4, registriran do aprila 1989.
Cena 1

Prodaj LADO karavan, letnik 1981. Vinko Gačnik, Zg. Gorje 34 a 6714

Prodaj MOTOR tomos APN 6, ohranjen, dodatno opremljen. Tel.: 79-039, zvečer 6717

Ugodno prodaj žensko KOLO na 5 prestav. Tel.: 33-188 6719

Prodaj VARTBURG turist, letnik december 1979. Zupan, Zaloše 7, Podnart, tel.: 70-023 6720

Ugodno prodaj ohranjen osebni avto DATSUN 120, letnik 1972. Tel.: 74-452 6722

Prodaj MOTOR APN 6, dobro ohranjen, star eno leto, za 70 SM. Fajfar, Mlekarska 6, Kranj 6725

Prodaj FORD taunus GL, letnik 1976, v odličnem stanju. Čizmič Bajro, Cankarjeva 12, Radovljica 6728

Prodaj Z 101, letnik 1983, registrirana do marca 1989. Gros, Letence 10, Golnik 6731

BMW, nov, R 5 ETS, letnik XI.-1987 in ohranjen PEUGEOT 504 diesel, prodaj. Tel.: 40-523 6733

Prodaj Z 750 de luxe, letnik 1974. Lahovčič 2 6737

R 9, letnik december 1982, 47.000 km, prodaj ali zamenjam za cenejši avto. Ogled v soboto. Levstikova 1, Kranj, stanovanje 17 6739

ZAPOSLOTITVE

Iščem honorarno zaposlitev na svojem domu. Tel.: 82-819 6512

Turistično podjetje na Koroškem išče za poletno sezono pridno kuhinjsko pomočnico, ne mlajšo od 18. let. Nastop sredi maja. Nudimo zelo dobro plačilo v devizah ter stanovanje in hrano. Šifra: KOROŠKA 6517

HS Gubčeva 1 išče ČISTILKO. Tel.: 37-188 6522

Redno zaposlilo dekle v strežbi. Šifra: ŠKOFJA LOKA - MAJ 6546

Honorarno ali redno zaposliti vestnega in resnega delavca iz Jesenic ali okolice v čevljarški delavnici. Tel.: 37-452 6553

Na srednjo veliko mehanizirano kmetijo takoj sprejemam za pomoč v gospodinjstvu mlajšo upokojenko. Plačilo po dogovoru. Stanovanje in hrana preskrbljena. Naslov in oglasnem oddelku. 6555

Sprejemam vsa ZIDARSKA DELA (omet in fasade). Tel.: 36-430, Prebacevo 12 6556

Želite preizkusiti svoje akvizitorske sposobnosti pri prodaji IV. dela Zdravstvenega vodnika. Šifra: SAMOSTOJNOST 6562

Iščem FRIZERSKO POMOČNICO iz okolice Jesenic. Tel.: 80-626 6635

Iščem honorarno zaposlitev v popoldanskem času. Imam prostor, telefon in prevoz. Šifra: VODOVODNI STOLP 6639

Imate veselje za prodajo zanimivih artiklov po Gorenjski. Šifra: HONORAR 6668

Akviziterji pridružite se skupini za prodajo knjig po Gorenjski. Honorar 35 %. Tel.: 24-193, petek in sobota dopoldan 6718

AVTO VLEKA PREBERN

LESCE NON-STOP

Telefon 064/74 175

Nočna služba tel. 78 359

STEM KUPONOM SI PRIDOBITE 15% POPUSTA ZA PREVOZ AVTOMOBILA

ŽIVALI

Prodaj JARKICE. Golniška cesta 1, Kokrica, Kranj

Prodaj PSIČKO, staro 6 mesecev, mešanica madžarskega in nemškega ovčarja. Šifra: DRESURA 6723

Plemenske OVCE in JAGNJETA za zakol prodaj. Tel.: 47-230 6735

Prodaj PUJSKE, težke 45 kg in močnejše. Sp. Brnik 60 6736

Prodaj 20 do 100 kg težke PRAŠICE. Stanonik, Log 9, Škofja Loka 6070

Prodaj KOKOŠI nesnice, stare eno leto, za kakoli ali nadaljno rejo. Zadruga 18, Duplje 6339

Prodaj BIKKA in telico simentalske pasme, stara 6 tednov, za nadaljno rejo. Zg. Bitnje 18, Žabnica 6347

Prodaj domače KOKOŠI in kupim PUHALNIK tajfun. Bukovnik Tone, Zg. Bela 19, Preddvor 6455

PURANE, stare 8 tednov prodaj za nadaljno rejo. Pokopališča 22, Kokrica 6492

Prodaj BIKKA simentalca, starega 12 tednov. Naslov v oglasnem oddelku. 6493

Prodaj JARKICE rjave, stare dva meseca, prodaj. Zore, Zg. Pirnice 116, Medvode 6498

Prodaj 10 dni starega BIKKA. Pterič, Trata 1 pri Velesovem 1, Cerklje 6515

Prodaj 3 mesece stare JARKICE (rjave). Cena 4.000 din. Poravne, Poženik 27, tel.: 42-355 6552

Prodaj SIMENTALCA, težkega 140 kg. Viseče 5, tel.: 51-283, po 15. uri 6558

Prodaj PRAŠICE, težke od 20 do 80 kg. Stružev 3 6567

Prodaj dve TELIČKI, stari 5 in 2 tedna. Sr. vas 38, Senčur 6577

Prodaj 7 tednov starega BIKKA simentalca in kupim TELIČKO. Tel.: 45-729 6578

Prodaj ali menjam jalovo KRAVO, ki ima še 8 litrov mleka, TELICO, staro 20 mesecev za brejo kravo ali telico in bika; semenski KROMPIR, igor in ZAJČE orjake. Strahini 65, Naklo 6587

Prodaj JARKICE, rjave in grahaste, sorte preluka. Urh, Zasip, Reber 3, Bled 6610

PIŠKE rjave, nesnice, prodaj. Fuja, Hraše 5 6617

Prodaj 14 dni starega BIKKA simentalca. Sp. Lipnica 36 6627

Prodaj BIKKA, težkega 280 do 300 kg in KROMPIR igor. Sebenje 38, Tržič 6641

Od 10. maja najprej bomo prodajali rjave JARKICE. Lanišek Ivan, Beleharjeva 49, Senčur 6643

Prodaj mlado brejo KRAVO simentalko. Predosije 5, tel.: 36-389 6652

JARKICE, stare 2 in 3 mesece, lahko dobite vsak dan. Ceglina 1, Naklo 6658

Prodaj mesec dni staro TELIČKO simentalko. Cerklje, C. Janeza Bobnarja 2 6674

Prodaj PRAŠICE, težke od 40 do 50 kg. Zg. Brnik 28, Cerklje 6675

Vzamem KRAVO v rejo, z 10 litrov mleka, za 6 tednov. Tel.: 57-143 6690

Prodaj BIKKA simentalca, starega eno leto. Tel.: 42-757 6708

Prodaj 9 tednov stare PUJSKE. Hribar, Šobčeva 14, Lesce, tel.: 74-013 6711

Prodaj 3 mesece staro TELIČKO. Zgoša 47 a, Begunje 6715

JARKICE, rjave, stare 3 mesece, prodaj. Zgoša 47 a, Begunje 6716

Prodaj TELIČKO simentalko, staro 7 tednov. Stiška vas 18, Cerklje 6721

Prodaj 5 tednov staro črno-belo TELIČKO. Sp. Bitnje 20, Žabnica 6726

PRIREDTIVE

Hotel Šmarjetna gora prireja za 1. maj KRESNO NOČ in zabavne prireditve, in sicer: 30. 4. kresna noč ob 20. uri, igra kranjska Gdba na pihala, od 21. ure dalje pa za ples in zabavo POP DESIGEN. 2. maja pa ansambel FLAMINGO. Za hrano in pijačo poskrbljeno. Vabljeni!

MLADINSKI PLESI v Delavskem domu Kranj vsak petek in soboto ob 20. uri. 6595

POSESTI

Kranjska gora-Podkoren, del hiše, podstrešje ali klet kupimo za počitniško stanovanje. Nudimo dobro plačilo. Tel.: (061) 575-545 6466

Na izredno lepi točki z odličnim razgledom v okolici Brezje zelo ugodno prodaj večjo adaptirano HIŠO. Plačljivo gotovina-kredit in možnost dveh obrokov. Samo resne ponudbe. Šifra: DOGOVOR 6500

V Kranju oddam polovico HIŠE, 60 kvadr. metrov za mirno obrt ali večim samskim moškim. Tel.: 34-416 6603

V najem vzamem PROSTOR za avto-kleparstvo. Tel.: 38-697 6604

V bližini Kranja prodaj manjšo STANOVANJSKO HIŠO, primerno tudi za vikend. Tel.: 40-304 6653

Spoznati želim upokojenko za pomoč v gospodinjstvu, v starosti do 65 let. Šifra: KROJAC 6701

KUPIM

Kupim 500 kg jedilnega krompirja. Tel.: (061) 375-168 6516

Kupim levi BLATNIK za škodo 120 LS ali škodo 105. Tel.: 68-518 6536

Kupim GRADBENO DVIGALO, enofazno. Tel.: 34-266 6581

Kupim suhe smrekove PLOHE in DESKE. Stale Franc, Gora 2, Komenda, tel.: (061) 841-043 6632

OBVESTILA

ROLETARSTVO NOGRAŠEK, Milje 13, 64208 Senčur - Obveščam cenjene stranke, da sprejemam naročila za vse vrste rolet: -lesene, plastične, aluminijaste -žaluzije v vseh širinah in barvah -lamelne zavese TEL.: (061) 50-720 5062

Izdelujem INSTALACIJE CENTRALNE KURJAVE in CISTERNE za kurilno olje. Tel.: 79-820, zvečer 6019

ROLETE IN ŽALUZIJE naročite Špilerjevim, Gradnikova 9, Radovljica, tel.: (064) 75-610 6140

Popravljamo TV sprejemnike in obnavljamo oslabele TV ekrane. Tel.: 39-886 6526

ZA POPRAVILO vašega pralnega stroja, štedilnika, boilerja in ostalih gospodinjstvenih aparatov pokličite na tel.: 57-066 6547

Servis in popravilo pralnih strojev in ostalih gospodinjstvenih aparatov v Radovljici. ELEKTROMECHANIKA VALJAVEC, Cankarjeva 60, tel.: 74-389 6600

Obveščam stranke, da žagam drva v okolici Škofje Loke. Jereb Stane, Partizanska 45, Škofja Loka 6671

OSTALO

Prodaj KOŠNJO-vrt pri Tržiški Bistrici. Šifra: POD TRŽIČEM 6511

Prodaj SENO, cena 90 din za kg. Tel.: (061) 611-132 6541

Prodaj SENO. Tel.: 65-032 6544

Iščem INSTRUKTORJA-ico za matematiko, za 7. razr. OŠ. Tel.: 33-633, zvečer 6579

Prodaj SENO. Lahovčič 61 6582

Ugodno prodaj moško OBLEKO, št. 38. Tel.: 78-681 6599

Prodaj semenski KROMPIR igor. Juma 16, Mavčiče, tel.: 40-070 6608

Prodaj otroški kombiniran VOZIČEK. Podbrezje 34 6636

Prodaj en voz SENA. Trnje 9, Škofja Loka 6638

Prodaj semenski KROMPIR igor. Viskoko 39 6659

Prodaj ZAPRAVLJIVČEK na gumi-kolesih, oba sedeža sta zaprti, v zelo dobrem stanju in drobnji KROMPIR za krmo. Pipanova 40, Senčur 6663

Prodaj deklisko obhajilno OBLEKO. Zupan Janez, Ul. St. Žagarja 11, Naklo 6654

Prodaj 3 tone SENA. Alpska 27, Lesce 6667

Prodaj dolgo poročno OBLEKO, št. 38-40. Tel.: 62-517, popoldne 6678

Prodaj planinske ČEVLJE št. 37, 33 in 32. Tel.: 25-589, popoldne 6679

Prodaj semenski KROMPIR igor. Vogljice 110 a 6681

Prodaj PESJAK ali KOKOŠNJAK in plastično POSODO (1.000 litrov). Tel.: 24-596 6686

Prodaj BUTARE. Ul. 4. oktobra 35, Cerklje 6688

Prodaj semenski KROMPIR dezire. Zorman, Voklo 20 6704

Prodaj športni VOZIČEK peg. Tel.: 37-085 6727

V globoki žalosti sporočamo, da je doživel naš ljubi oče, ded, praded in brat

ALOJZ BRADEŠKO st.

Na njegovo zadnjo pot ga bomo pospremili 29. aprila 1988, ob 16. uri v Lipici pri Škofji Loki

YSI NJEGOVI

Škofja Loka, 29. aprila 1988

OSMRTNICA

Sporočamo žalostno vest, da je umrl naš ljubi mož, oče, stari ata, brat in stric

MIRKO NADIŽOVEC

Na zadnjo pot ga bomo pospremili 29. aprila 1988 ob 16. uri na pokopališče v Naklem. Do pogreba leži v mrliški vežici.

ŽALUJOČI VSI NJEGOVI

Naklo, 27. aprila 1988

Sporočamo žalostno vest, da nas je zapustil naš sodelavec v pokoju iz tozda Blagovni promet - Skladiščenje in transport

ANTON POLAJNAR

roj. 1914

Od njega smo se poslovili v ponedeljek, 25. aprila 1988, ob 15. uri na kranjskem pokopališču

SINDIKALNA ORGANIZACIJA »SAVA« KRAJN

ZAHVALA

ob izgubi našega dragega moža, očeta, brata in strica

ANTONA POLAJNARJA

roj. 1914

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, znanec, sosed, posebno še Zupančičevim in Logarjevi ter govornikom Soncu in Sodcu. Iskrena hvala tudi DO Sava-Kranj, DO KOKRA-Kranj in ZB Vodovodni stolp za izrečeno sožalje in prineseno cvetje, pevčemu društvu upokojenec, dr. Sajevčevi za dolgoletno zdravljenje in gospodu župniku za pogrebni obred.

ŽALUJOČI VSI NJEGOVI!

Kranj, 22. aprila 1988

Ne jokajte na mojem grobu, le tiho k njemu pristopite, spomnite se, kako trpel sem in večni mir mi zaželite. (narodna)

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega ljubljenega

FRANCIJA KLEMENČIČA

se iskreno zahvaljujemo zdravniškemu osebju Inštitutu bolnične Golnik, odd. 300 in 200 - intenzivna, dr. Gregorčiču za zdravljenje na domu, dr. Grilu, ki so se prizadevali za ohranitev njegovega življenja. Iskrena hvala sorodnikom, sodelavcem, poslovnim partnerjem, sosedom, prijateljem in znanec, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani, darovali prelepo cvetje, izrekli besede sožalja in ga v tako velikem številu pospremili na njegovo zadnjo pot. Posebej se zahvaljujemo pevčemu za lepo petje, godbi Alplesa, govornikom za poslovične besede, članom Partizana, Ribiške družine in Gasilskega društva za spremstvo in organizacijo pogrebnih svečanosti in g. župniku za lepo opravljen obred.

Žalujejo: Vsi njegovi

Gorenja vas, aprila 1988

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi našega dragega moža, očeta, brata, strica in dedka

MIRKA ERZARJA

»avtoprevoznika«

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, znanec, prijateljem in vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani in nam pomagali. Zahvala tudi g. župniku za opravljen obred in pevčemu za petje.

Žalujejo: žena Silva, sinova Boštjan in Matjaž, snaha Beti in vnuček Miha

Kranj, 29. aprila 1988

ZAHVALA

Ni več trpljenja, ne bolečine, življenje je trudno končalo svoj boj... S. Gregorčič

V 83. letu starosti je končal svojo življenjsko pot naš ljubljeni mož in oče

JURIJ ROZMAN

Iskrena hvala vsem, ki ste v teh dneh sočustvovali z nami, zlasti sosedom za vsestransko pomoč in pozornost, sorodnikom, znanec in številnim prijateljem, ki ste se poslovili od njega, ga zasuli s cvetjem in ga pospremili na njegovo zadnjo pot. Lepa hvala dr. Janezu Bajžiju za obiske na domu v času njegove bolezni. Prisrčno se zahvaljujemo g. župniku Lojzetu Zupanu, g. Avguštinu Jakobu, g. Jožetu Andolšku za lep pogrebni obred in besede slovesa, domačemu pevskemu zboru in kvintetu bratov Zupan za lepo petje, katerega je vse življenje tako ljubil. Hvala govorniku tov. Francu Taučarju, vsem praporščakom in sodelavcem IB Elektroprojekt Ljubljana. Hvala vsem, ki ste ga spoštovali in ga imeli radi.

Žalujejo: Vsi njegovi

Srednja vas, Kranj, Ljubljana, 22. aprila 1988

ZAHVALA

Ob zadnjem slovesu od naše

FRANCKE ŠTULAR

se toplo zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem in znanec, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti, ji poklonili cvetje in nam pisno ali ustno izrazili sožalje. Prisrčna zahvala obema župnikoma za lep pogrebni obred in pevčemu za pesmi slovesa. Iskrena zahvala tudi vsem, ki ste jo v času bolezni obiskovali. Vsem in vsakomur, ki ste se z lepo mislijo poslovili od nje, hvala.

VSI NJENI

Kokrica, Preddvor, 25. aprila 1988

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, stare mame, tete in svakinje

PAVLE PERDAN

roj. Hafnar

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem, sosedom, DO Iskra TOZD Števeci, predstavnikom ZB Stražišče, za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in številno spremstvo na njeni zadnji poti. Posebna zahvala g. kaplanu za lep pogrebni obred ter stražiškim pevčemu za ganljivo petje.

Žalujejo vsi njeni

Stražišče, 25. aprila 1988

ZAHVALA

Tiho, kakor je živela, je odšla draga mami, stara mama in tašča

ANICA TAVČAR

p. d. Sinkovčeva iz Zminca

Zahvaljujemo se sorodnikom, sosedom, prijateljem in znanec, ki ste nam izrazili pisna in ustna sožalja, darovali toliko lepega cvetja in jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni dr. Perdanovi in med. sestri Mojci za nudenje takojšnje pomoči, organizaciji ZB Puštal-Zminec, praporščakom, pevčemu Viharniki, kvartetu za zaigrane žalostinke, častni straži, govornikom, DO Loka, sodelavkam trgovin Konzum, Križišče in Cankarjev trg. Posebej se zahvaljujemo Šoštarjevi mami, Pavletu Sinku ter družinam Jereb, Božnar, Habjan, Sovine in Cirman.

Žalujejo: hčerki Jana in Meta z družinama

Zminec, 25. aprila 1988

Zlati znak slovenskih sindikatov prihaja k delavcem Elektromotorjev

Po združitvi v eno tovarno še en sindikat

Železniki, 29. aprila — »Mislim, da bo priznanje prišlo v prave roke. Z delom smo dokazali, da smo ga zaslužili,« je pred današnjo slovesno podelitvijo zlatega znaka Zveze sindikatov Slovenije v Ljubljani dejal sindikalni predsednik iz Iskre Elektromotorji Franc Lušina. Izjava bo morda komu zvenela kot hvalisanje, vendar skromnost v tem primeru res nima mesta. Slavljenca je predlagal škofoješki občinski sindikalni svet za zasluge na različnih področjih dela, posebej pa pri združitvi treh kolektivov v enotno 1500-glavo tovarno Elektromotorji Železniki, pri skrbi za boljše življenjske in delovne pogoje delavcev ter pri spodbujanju njihovih kulturnih in športno-rekreativnih nagnjenj.

»S predzadnjim novim letom smo se v Elektromotorje združili delavci različnih tovarne iz Železnikov, tovarne gospodinjstvih aparatov v Retečah, ki je bila pred tem na robu stečaja, in razvojnega inštituta v Ljubljani,« se spominja predsednik konference osnovnih organizacij sindikatov.

nizacij sindikata Franc Hajnrihar. »Za združenje je bilo zlasti v Železnikih precej odpora, ne toliko zato, ker je nam šlo takrat dobro, Retečam pa ne, kot iz bojazni, da se ne bi ponovil primer Idrice, kjer smo postavili na nogo tovarno elektromotorjev, ki je potem postala naša konkurenca. V takem vzdušju je sindikat, seveda pa tudi druge družbenopolitične organizacije, porabil veliko časa, moči, sposobnosti, da je prepričal delavce v pametnost skupne poti. Mislim, da je enoten kolektiv lepo zaživel. Zdaj si prizadevamo še za to, da bi bil tudi sindikat enovit, skupen, da bi se osnovne organizacije prelevile v sindikalne skupine.«

In kaj prvi mož nagrajenega sindikata pravi o ugledu med delavci? »Sindikat je včasih tudi kritiziran,« je pošteno povedal. »Ravno zdaj leti nanj nekaj pikrih zaradi organizacije letovanj; želja delavcev, da bi poletni dopust poceni preživel v tovarniških domovih in prikolicah, je več kot postelj in tu ni

Magda Kejžar: »Delo našega sindikata pozna, najbolj seveda po tradicionalnih množičnih akcijah kot so piknik na Sorški planini, dan žena, športne igre, Mislim, da imamo kar dober sindikat.«

Martina Šmid: »Sindikat si prizadeva za dobro delavcev, le vodstvo ga včasih premalo posluša. Pohvalila bi predvsem dobre možnosti za poceni letovanje.«

Štefan Benedičič: »Sindikat ima premajhno vlogo. Rad bi tak sindikat, ki se bo loteval tudi bolj zahtevnih vprašanj kot so sindikalne igre, predvsem vprašanj ustvarjanja in delitve denarja. Opažam, da si sicer prizadeva, da pa velikokrat ne uspe.«

kaj narediti, razen da se trudimo kupiti še več postelj. Delavci, kadar vidijo svoj interes, pričakujejo tudi, da bi se sindikat vtičal v poslovne odločitve tovarne, kar pa najbrž ni njegovo poslanstvo.«

Sicer pa o nagrajencu vse dobro, ko smo že omenili letovanja, povejmo, da so še pred štirimi, petimi leti imeli samo pet počitniških prikolic in štirinajst postelj pod streho škofoješkega počitniškega društva. Danes imajo v šestih različnih krajih, tudi v toplicah, več kot 220 postelj. Posebno ponosni so na lanko pridobitev počitniški dom v Velem Lošnju, ki ga nameravajo izkoristiti tudi zunaj glavne sezone predvsem za oddih zdravstveno ogroženih delavcev in upokojevcov. Na upokoje-

ce tudi drugače niso pozabili; vabijo jih na izlete, obdaritve, srečanja, piknike.

se že o tem, da bi kolektivni dopust razdelili v dva dela, ali nam bo uspelo, pa še ne vem.«

Delavci Elektromotorjev so letos prejeli po 156 tisočakov regresa, s katerim bodo lahko plačali sebi penzijo na morju ali pa svoji družini bivanje.

Sindikat spodbuja tudi udejstvovanje delavcev na kulturnem in športnem področju. Tako imajo v Elektromotorju ubran mešani pevski zbor, likovno sekcijo, ki ima stalni razstaveni prostor v veliki sejni sobi tovarne, sekcijo fotografov, literarno-recitacijsko sekcijo in zabavno glasbeno skupino, ki s svojimi člani presegajo tovarniški plot, z delom pa posegajo v življenje krajevne skupnosti, Selške doline in celo dlje. Veliko delavcev sodeluje tudi na sindikalnih športnih igrah. Iskra Železniki je pokroviteljica športnega društva, ki goji sankanje in alpske discipline.

»Utrdili smo tudi dvojno sodelovanje zunaj občine, in sicer s KUD Briški grič iz Števerjana in s poslovnimi partnerji iz Češkoslovaške. Naši delavci pozimi smučajo pri njih, oni poleti letujejo pri nas,« je dejal Franc Lušina.

Iskra Elektromotorji bo za letošnji dan borca gostiteljica tradicionalne iskriade. Srečanje delavcev vseh Isker bo na Sorški planini, kamor pričakujejo 12 do 15 tisoč ljudi. Priprave že teko.

H. Jelovčan

Most v Mojstrani — Leseni most čez Savo v Mojstrani je bil dolga leta povsem dotrajan, tako da so na nevarnost opozarjali vsi tisti krajanje Mojstrane, ki tod vsak dan hodijo na delo v mojstranski LIP. Gorenjska območna vodna skupnost se je zato odločila, da letošnjo pomlad začne s temeljito obnovo, z izgradnjo betonskega mostu. Delavci so delali hitro, tako da bodo letošnje poletje v Mojstrani imeli že nov most. — Foto: D. Sedej

Pomladni večer

Preddvor — Po dlje časa trajajočem mirovanju Preddvorske mladinske organizacije, so se mladi zopet zorganizirali. Svojo prvo akcijo najavljajo za danes, v petek, 29. aprila, od 16. ure dalje. Vsem obiskovalcem obljubljajo obilo zabave, sama prireditve pa bo potekala na prostem — rokometno igrišče ob osnovni šoli. Ob številnih presenečenjih so poskrbeli za poseben avtobus, ki bo po končanem rajanju, okoli polnoči, odpeljal proti Kranju.

V.B.

Nov mladinski servis

Škofja Loka — Po dlje časa trajajočih pripravah je mladim v Škofji Loki končno le uspelo pripeljati do konca akcijo, ki bo svojo otvoritev doživela v sredo, 4. maja. OK ZSMS Škofja Loka namreč s tem dnem tudi uradno odpira delo mladinskega servisa, ki bo imel vsaj v začetku svoje delovne prostore v pisarni občinske mladinske organizacije.

V.B.

Prvomajske prireditve

Cerklje — Za praznik bo na Cerkljanskem območju več prireditev. Tako bo zvečer pred prvim majem na Ambrozu tradicionalno kresovanje, Avto moto društvo pa bo 1. maja, ob 9. uri organiziralo tradicionalno prvomajsko paradno vožnjo. Start bo pred Bavantom v Dvorjah. Pot bo vodila udeležence skozi vasi, osrednja prireditve pa bo potem pri Jenkovem spomeniku v Dvorjah.

Pohod na Ožbolt

Kranj — Sekcija za planinstvo in planinske pohode pri Društvu upokojevcv Kranj bo v sredo, 4. maja, pripravila planinski pohod na Ožbolt (859 m) nad Zmncem (Škofja Loka). Zbor je ob 7.30 na kranjski avtobusni postaji (številka 1). Avtobus bo odpeljal ob 7.40. Tura na Ožbolt iz Škofje Loke mimo Andreja in nazaj po dolini Hrastnice v Škofji Loki (3 do 4 ure hoje) ni zahtevna. Vendar pa je potrebna planinska oprema, vremenu primerna. Pohod bosta vodila Dragica Pirih in Dušan Feldin. Iz Škofje Loke se bodo vrnili z avtobusom.

Zmanjšana nosilnost mostov

Kranj — Cestno podjetje Kranj je pred dnevi moralo zmanjšati oziroma omejiti trem mostom na Gorenjskem nosilnost na 5 ton. To so Most Jasna v Kranjski gori, most Fortuna na cesti Javornik-Gorje in most v Vintgarju.

STUDIO LIHNDA

Ul. Janka Pucija
3 (Planina III)
tel.: 34-523

**ponedeljek,
sreda, petek
od 16. do 20 ure**

Z metodo kitajske tradicionalne medicine in zelišči odpravljamo prekomerno telesno težo, nespečnost, glavobol, težave v hrbtnici, sklepih, impotenco, odvajanje od kajenja...

Izvajamo učinkovito delno in celotno masažo telesa.

Najvišje sindikalno priznanje kranjskih gradbenikom

Damoklejev meč nad gradbenimi delavci

Kranj, 29. aprila — Po zasluge za najvišje sindikalno priznanje, prvomajsko listino Zveze sindikatov Jugoslavije, ki jo letos prejema sindikalna organizacija Gradbenicev tozda Lesni obrati iz Kranja, je treba seči en mandat nazaj. Osebnih dohodkov, boljši delavski standard, letovanje, inovacije, pretanjen posluš za socialni položaj gradbenih delavcev v krizi, z vsem tem se je ukvarjala »ekipa« sindikalnih aktivistov, ki je ob letošnjem občnem zboru predala šafeto v mlajše roke.

V tozdu Lesni obrati je zaposlenih okoli sto delavcev, bolj ali manj uspešno organiziranih v sindikalnih skupinah. Če že slednje niso zaživele, kot je bilo zamišljeno, pa je bil tem bolj uspešen, vpliven in učinkovit team sindikalnih aktivistov (načeloval jim je do letos Jože Šilc), ki mu je bilo v krizi namenjeno orati ledino racionalnejšega gospodarjenja, večje delovne in tehnološke discipline, boljše izrabe strojev in pametnejše razporeditve delovnika. Če že vse to ni bilo najbolj po meri vseh delavcev, prej vajenih lagodnejšega delovnega tempa, pa je prav gotovo žel več zaupanja spriču humanizacije dela, skrbi za socialno vrednost delavcev, če ne drugače tudi s socialnimi pomoči onim, ki so bili veliko na bolniškem dopustu in zato najslabše zaslužili, zagotavljanja primerne standarda samskim delavcem, pa cenenejšega letovanja. V času, ko gradbeništvo dela le z dobro polovico zmogljivosti in je zato precej ubožno, je za delavca ta skrb še tolikanj pomembnejša. Razveseljivo je tudi slišati, da delavci tu še verjamejo v sindikat, saj se sicer ne bi obračali po svet in pomoč svojemu sindikalnemu predsedniku, Jožetu Šilcu, bivšemu sicer, ki je bil že predal dolžnost Antonu Krajniku. Tudi njima zaupanje dobro de, kot pač vsakemu, ki ve, da sindikalni aktivist sodi k delavcem. Pogovoru z Gradbenicimi sindikalisti je botrovalo praznično priznanje; ker pa razmere v gradbeništvu niso ravno praznične, mu je ton dajala zavest o krizi, ki tudi v gradbeništvu vodi k vrhuncu.

»Naložb je malo, gradbeniki bolj kot prej stradamo dela, manj je dohodka,« je ta položaj lakonično orisal Jože Šilc. »Tudi v gradbeništvu začnemo čutiti presežke delavcev. V našem tozdu, ki združuje pet obratov, delavcem sicer še ne grozi cesta, saj jih med obrati še vedno lahko pametno prerazporedimo. Pač pa smo skoraj ustavili zaposlovanje in nadomeščamo le naravni odliv. Njega dni nas je tepla huda

fluktuacija. Gradbeništvo je pač težak, malo plačan kruh in mnogim delavcem je bilo le odskočna deska za Iskro, Savo, kjer so bili vabljeni osebni dohodki. Danes službi ni več na ostajanje, nad gradbenimi delavci celo visi grožnja brezposelnosti, zato je ljudem več do tega, da ohranijo svoje delo.«

Plače nikoli niso bile zavirljive, zato ni čudno, če je bilo tudi v Gradbenicem sindikatu vsakega 15. (zlasti zadnje mesece, ko so se dvigali gradbeni delavci po Sloveniji) precej nelagodja, kako bodo delavci sprejeli plačilne kuverte.

Plače so nizke tudi spriču nizke kvalifikacijske strukture. Na žagi, kjer delam, smo pred leti dobivali v priučitve delavce, ki jih je bilo treba naučiti celo najosnovnejšega. Danes dobi KV delavec mesečno povprečno 370 tisočakov, priučeni 320, polkvalificirani med 260 in 280 tisoč dinarji. Bolje, vendar v primerjavi z delovnimi organizacijami, kjer dela niso tako težka, še vedno slabo,« je povedal Jože Šilc.

Bolj kot to so nas skrbele velike neopravičljive razlike v plačah, ki so jih bili krivi različni prispevki iz bruto osebnih dohodkov v različnih občinah. Tako sta imela denimo priučeni delavec s stalnim bivališčem v drugi republiki, kjer so bili ti prispevki nizki, in visokokvalificirani iz Kranja, ki slovi po visokih prispevkih, približno enaka dohodka. Seveda se je slednjemu to zdelo krivično. Zdaj imamo mesec dni neto izplačilo in teh razlik ni več, so le še razlike med dobrimi in slabimi. Te so pravične.«

Vsakega 15. jih je trla tudi skrb, kako se bodo odzvali delavci z najnižjimi osebnimi dohodki, pod 200 tisočakov (letošnjega januarja je bilo takih v delovni organizaciji kar 380). Toda slika ni docela črna.

Precej teh delavcev ima regresirano bivanje in prehrano,« je pojasnil Jože Šilc. »V Gradbincu, kjer imamo veliko delavcev iz drugih republik (v našem tozdu kar 70 odstotkov) in jim moramo zagotoviti minimalni življenjski standard, jih mnogo prebiva v samskih domovih. Teh stroški bivanja ne bremene toliko kot one, ki žive z družinami v stanovanjih, kjer sami plačujejo vse stroške. V takem položaju delavcem ni lahko, zato je razumljivo, da negodujejo. Pošteno pa je, da jim povemo: vsak bo zaslužil toliko, kolikor bo delal; in jim to tudi zagotoviti. Zadnja leta se bolj kot prej ukvarjamo z delovno in tehnološko disciplino, odnosom do dela, izrabo delovnih sredstev. Ljudje tega niso bili vajeni, počasi pa se vendarle prilagajajo. Danes pa kot rečeno, ni več mogoče veliko prebirati. Sicer pa tudi dojemajo, da je pridnemu delavcu le v škodo, če štiti slabega,« je približ Jože Šilc.

D. Z. Zlebir

V kmetijski zadrugi Škofja Loka podelili priznanja uspešnim kmetom in delavcem

Kjer je volja, so tudi rezultati

Škofja Loka, 26. aprila — Kmetijska zadruga Škofja Loka je v torek na prireditvi v zadrugi prostori podelila priznanja in nagrade uspešnim kmetom in delavcem in njihovim delom.

Direktor zadruga Vinko Kržišnik je v pozdravnem nagovoru med drugim dejal, da so se spet okrepila prizadevanja, da bi zadruga dobile nazaj dejavnosti, ki so jih nekdanje imele. Sandi Bartol, predsednik občinskega sindikalnega sveta, še do nedavnega pa delavec zadruga, je kritično ocenil razmere v kmetijstvu in tudi pobudo za ustanovitev kmečke zveze, kar so mladi predlagali na problemski konferenci v Žalcu. Dejal je, da bi kmetije lahko tudi v okviru sindikata, še zlasti republiškega odbora sindikata delavcev v kmetijstvu in živilstvu, opozarjali na probleme v kmetijstvu.

Ko je predsednik zadruga svet, kmet Jernej Vodnik, podeljeval priznanja uspešnim kmetom in delavcem in je mag. Jurij Kumer, vodja pospeševalne službe in

predsednik komisije za priznanja in nagrade, bral obrazložitve, smo se lahko prepričali, da so šla priznanja v prave roke. Za vsakim se »skriva« trdo delo, tudi garanje, odrekanje, kljubovanje kriznim razmeram, iskanje dobrih rešitev...

Rajko Alič z Ožbolta živi in gospodari na kmetiji, ki leži na 650 metrih nadmorske višine. Ko je prišel na kmetijo (iz kmečke družine, kjer je osem otrok), so bila poslopja v precej slabem stanju. Danes pa živi v novi hiši, zgradil je nov hlev za dvajset glav živine in nakupil najnovejše stroje za spravo krme. Ljudje ne pravijo zaman, da je danes Kopačevo kmetijo težko prepoznati.

Anton Bernik ml. iz Virmaš si je z obnovo gospodarskega poslopa in nabavo stoev ustvaril dobre možnosti za obsežno tržno pridelavo hrane. Lani je oddal v zadrugo 40 ton krompirja, šest bikov, 16 tisoč litrov mleka... **Oto Dolenc s Praprotna** že vrsto let uspešno gospodari na dolinski kmetiji z osmimi hektari kmetijskih in dvajseti

mi hektari gozdnih zemljišč. **Janko Ferlan iz Gorenje vasi** je gospodar ene večjih kmetij v svoji okolici. Redi 38 govedi, od teh deset krav. Lani je oddal 6500 kilogramov govedi, 27 tisoč litrov mleka, sodeloval pa je tudi v komasacijskem odboru. **Jože Krizaj iz Reteč** uspešno kmetuje na Sorškem polju in že vrsto let vozi mleko iz Reteč v zadrugo mlekarno. Na leto odda 15 tisoč litrov mleka, 15 ton krompirja, poldrugo tona pitancev... **Jože Kržišnik z Bukovega vrha** gospodari na kmetiji, ki leži na 700 metrih nadmorske višine. Redi 18 do 20 glav govedi in odda na leto tri do pet govedi in od 12 do 15 tisoč litrov mleka. Gospodarjenje je še toliko težje, ker je to ena redkih hribovskih kmetij, ki nima gozda. **Matevž Lazar s Stare Oselice** je prejel priznanje za dobro gospodarjenje na višinski kmetiji, na kateri redi 20 govedi, ugodnih vremenskih okoliščinah pa oddaja tudi mleko. **Janez Nastran s Studena** je zelo delaven pri organizaciji planinskega pašništva. **Malka Oblak**

iz Hotovlje, Edina kmetica med dobitniki priznanj, kljub obilici dela na kmetiji s 23 hektari zemlje in trinajstimi govedi v hlevu najde čas tudi za delo v aktivu kmečkih žena. **Jože Okorn s Spodnje Sorice** si je moral zaradi majhnosti kmetije poiskati še dodatni zaslužek. Kot zavarovalni zastopnik svetuje kmetom pri varovanju in zavarovanju premoženja na kmetijah. **Pavel Uršič z Jazen** redi 22 glav živine in je zavzet pri uvajanju novosti v pridelavo krme in rejo živine.

Priznanja za uspešno delo in delovanje v samoupravnih organih je prejelo tudi pet zadrugi delavcev: **Dragica Bogataj**, prodajalka iz zadruga trgovine v Gorenji vasi, **Marija Jezeršek**, delavka v knjigovodstvu, **Ruža Jugočič** iz mlekarne, **Jernej Nastran**, vodja zadruga enote Bukovica, in **mehanic Aton Oblak**. Sedem delavcev je dobilo nagrade za deset, dvajset ali trideset let dela.

C. Zaplotnik
Foto: G. Šinik

Rajko Alič z Ožbolta: »Če se razmere v kmetijstvu ne bodo izboljšale, bo žena spet morala v službo. Iz gozda ne bo več veliko dohodka, iz kmetijstva ga je zadnje čase že tako malo. Na hribovskih kmetijah to še posebej občutimo. Pri nas moramo poleg strojev in gozdnarskega poslopa še vzdrževati kilometer ceste.«

Malka Oblak iz Hotovlje: »Kmetija je premajhna, da bi bilo dovolj dohodka za dva. Mož je zaposlen v Jelovici v Gorenji vasi, jaz kmetujem. Stroji so nam v precejšnjo pomoč, veliko pa moramo pokositi še na roke.«

Anton Bernik ml. iz Virmaš: »Kmetija je v kmetijstvu ostanek dohodka, zdaj zelo skromen, so dajatve postale precejšnje breme.«